ദശോപനിഷത്ത്

(തൃതീയസമ്പുടം)

കാഠകം

എൽ. ഏ. രവിവർമ്മ

ദശോപനിഷത്ത്.

(തൃതീയ സമ്പുടം)

ലളിതാവ്യാഖ്യാനം

കാഠകം.

വ്യാഖ്യാതാ

എൽ. എ. രവിവർമ്മ.

ബി. വി. ബുക്ക്ഡിപ്പോ & പ്രിൻറിങ്ങ് വർക്ക്സ്,

തിരുവനന്തപുരം (ബ്രാഞ്ച്) തൃശ്ശിവപേരൂർ.

1113] [വില [illegible]

ബി. വി. ബുക്ക്ഡിപ്പോവിൻെറയും, വ്യാഖ്യാതാവിൻെറയും മുദ്രയില്ലാത്ത
തി വ്യാജനിർമ്മിതമാകുന്നു.

സമർപ്പണം

ഹൈന്ദവധർമ്മസമുദ്ധത്താവായി

പരിലസിക്കുന്ന

ശ്രീ പത്മനാഭദാസ വഞ്ചിപാല

സർ ബാലരാമവർമ്മ കുലശേഖരകിരീടപതി

മന്നൊസുൽത്താൻ മഹാരാജരാജെ രാമരാജാബഹദൂർ ഷംഷേർജംഗ്

ജി. സി. ഐ. ഇ.

ശ്രീചിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ

തൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ

ശ്രു ത്യ ന ശി ഷ്ട മാ യ

ആ തിരുവെഴുത്തുവിളംബരത്തിന്റെ

ഒരെളിയസ്മാരകമായി

തിരുവുള്ളപ്പടി

അടിയറവയ്ക്കുന്നത്

ധർമ്മരക്ഷാകരമായ

ആ തിരുവെഴുത്തുവിളംബരം.

നമ്മുടെ മതത്തിന്റെ പരമാത്ഥതയും സുപ്രമാണതയും ഗാഢമായി ബോധ്യപ്പെട്ടും, ആയതു് ദൈവികമായ അനുശാസനത്തിലും സവ്വവ്യാപകമായ സഹിഷ്ണുതയിലുമാണു് അടിയുറച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വിശ്വസിച്ചും, അതിന്റെ പ്രവത്തനത്തിൽ അതു് ശതവർഷങ്ങളായി കാലപരിവത്തനത്തിനു യോജിച്ചു പോന്നുവെന്നു ധരിച്ചും, നമ്മുടെ ഹിന്ദുപ്രജകളിൽ ആക്കും തന്നെ അവരുടെ ജനനമോ, ജാതിയൊ, സമുദായമൊ കാരണം ഹിന്ദുമതവിശ്വാസത്തിന്റെ ശാന്തിയും സാന്ത്വനവും നിഷേധിക്കപ്പെടാൻ പാടില്ലെന്നുള്ള ഉൽകണ്ഠയാലും, നാം തീരുമാനിക്കയും ഇതിനാൽ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്യുകയും നിയോഗിക്കയും ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്യുന്നതെന്തെന്നാൽ, സമുചിതമായ പരിതസ്ഥിതികൾ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിനും ക്രിയാപദ്ധതികളും ആചാരങ്ങളും വച്ചു നടത്തുന്നതിനും നാം നിശ്ചയിക്കയും ചുമത്തുകയും ചെയ്യാവുന്ന നിയമങ്ങൾക്കും നിബന്ധനകൾക്കും വിധേയമായി, ജനനാലോ മതവിശ്വാസത്താലോ ഹിന്ദുവായ യാതൊരാൾക്കും നമ്മുടേയും നമ്മുടെ ഗവന്മെൻറിന്റേയും നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനോ ആരാധന നടത്തുന്നതിനോ ഇനിമേൽ യാതൊരു നിരോധനവും ഉണ്ടായിരിക്കാൻ പാടില്ലെന്നാകുന്നു.

അവതാരിക

എന്റെ മാന്യസുഹൃത്തും പ്രായംകൊണ്ടു് എന്നേക്കാൾ താഴെയെങ്കിലും എന്നേക്കാൾ തുലോം ജ്ഞാനവൃദ്ധനുമായ ഡാക്ടർ എൽ. എ. രവിവർമ്മായുടെ ഉപനിഷദ്വ്യാഖ്യാവലിയിൽ ഈ തൃതീയസംപുടത്തിനു ഒരു അവതാരിക എഴുതണമെന്നു അദ്ദേഹം നൽകിയ നിയോഗത്തെ ഞാൻ ഏററവും സന്തോഷാദരങ്ങളോടുകൂടിയാണു് അനുവർത്തിക്കുന്നതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭഗവൽഗീത, ഈശാവാസ്യം, കേനം, ഇവയുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളെപ്പോലെ ഇതിനെയും ജ്ഞാനകാംക്ഷയുള്ള മലയാളികൾ സ്വാഗതപൂർവ്വം സ്വീകരിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഇപ്രകാരമുള്ള സൽഗ്രന്ഥങ്ങളെഴുതി ലോകാനുഗ്രഹംചെയ്യാൻ കഴിവുണ്ടാകുന്നതുതന്നെ ഒരു വിശിഷ്ട പുണ്യപരിപാകമത്രേ.

ബ്രഹ്മസ്വരൂപവിചാരമാണു് ഉപനിഷത്തുക്കളുടെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം. ജീവാത്മാവുംപരമാത്മാ, അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മവും ഒന്നുതന്നെയെന്നു് അവ അനുശാസിക്കുന്നു. മഹാകാശവും, ഘടാകാശവുംപോലെയാണു് ജീവാത്മാ പരമാത്മാക്കൾ തമ്മിലുള്ള സംബന്ധം. മഹാകാശത്തിന്റെ ഏതാണ്ടൊരംശം ഘടജലത്തിൽ പ്രതിബിംബിക്കുന്നതാണല്ലോ ഘടാകാശം ഈ പരമാത്ഥത്തെയാണു് അദ്ധ്യാത്മരാമായണം ബാലകാണ്ഡത്തിൽ

"പരമാർത്മാവാകുന്ന ബിംബത്തിൻ പ്രതിബിംബം
പരിചിൽ കാണുന്നതു ജീവാത്മാവറികെടോ
തേജോരൂപിണിയാകുമെന്നുടെ മായതങ്കൽ
വ്യാജമെന്നിയേ നിഴലിക്കുന്നു കപിവര!
ഓരോരോ ജലാശയേ കേവലം മഹാകാശം
നേരേ നീ കാണ്മീലയോ കണ്ടാലുമതുപോലെ"

എന്നിങ്ങനെ ശ്രീരാമൻ ഭക്തോത്തംസമായ ഹനുമാന് ഉപദേശിക്കുന്നതു്. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രചോദനത്താൽ ശക്തി അല്ലെങ്കിൽ മായ അഥവാ (നവീനശാസ്ത്രിയുടെ ഭാഷയിൽ തന്നെ) പ്രകൃതി ഈ ചരാചരപ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു.

"മയാധ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ
സൂയതേ സചരാചരം
ഹേതുനാനേന കൗന്തേയ
ജഗദ്വിപരിവർത്തതേ"

എന്നു് ഭഗവാൻ അർജ്ജുനനോടു് അരുളിച്ചെയ്യുന്നതു നോക്കുക. നവീനശാസ്ത്രലോകവും ഈ ചിന്താസരണിയെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. ഭൗതികദ്രവ്യങ്ങളുടെ സംകലനത്താൽ മാത്രം പ്രപഞ്ചത്തിൽ കാണുന്ന പദാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം ജനിക്കുന്നെന്നുള്ള അഭിപ്രായം ഇപ്പോൾ ശാസ്ത്രസമ്മതമായിരിക്കുന്നില്ല. ദ്രവ്യത്തിന്നതീതവും അതിന്റെ വികാരങ്ങളെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതുമായ ഒരു ശക്തിയാണു പ്രപഞ്ചോല്പത്തിക്കു കാരണമെന്നത്രേ ഇപ്പോൾ ശാസ്ത്രകോവിദന്മാർ സിദ്ധാന്തിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്.

ചരാചരാത്മകമായ പ്രപഞ്ചത്തിൽ സർവ്വത്ര വ്യാപിച്ചു ബ്രഹ്മവും, ബ്രഹ്മത്തിൽ സർവ്വ പ്രപഞ്ചവും, സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്നത്രേ പരമാർത്ഥവേദികളായ ഋഷിമാരുടെ ദർശനം.

"ഉള്ളവസ്തുവമേ പറവാനുമിതറിവാനു—
മുള്ളംനല്ലുണർവ്വുള്ളോരില്ലാരും ജഗത്തികൽ"

എന്നു എഴുത്തച്ഛൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിൽ അനല്പമായ സത്യമാണുള്ളതു്. സ്വാനുഭൂതികൊണ്ടല്ലാതെ പരമാത്മാവിനെ അറിയാൻ കഴിയുകയില്ലെന്നു മന്ത്രദ്രഷ്ടാക്കളായ ഋഷികളും പറയാതിരുന്നിട്ടില്ല. ഇപ്രകാരമെല്ലാം വാഴ്ത്തപ്പെടുന്ന ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചു് പുരാതനാര്യന്മാർ ചെയ്തിരുന്ന അഗാധ ചർച്ചയുടെ ഫലങ്ങളാണു് ഉപനിഷത്തുകൾ. ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സ്വഭാവം

മാത്രമല്ല, ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനുള്ള ആവശ്യം, അധികാരി, ഉപായം, ഫലം, പ്രയോജനം, ഇവയെ എല്ലാം ഉപനിഷത്തുകൾ നിസ്സന്ദേഹമായി ഉപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ബ്രഹ്മത്തെ അല്ലെങ്കിൽ ആത്മാവിനെ ഉപനിഷത്തുകൾ പല വിധത്തിൽ സ്തുതിക്കുന്നു.

"നായമാത്മാ പ്രവചനേന ലഭ്യോ
ന മേധയാ ന ബഹുനാ ശ്രുതേന
യമേ വൈഷവൃണുതേ തേന ലഭ്യ—
സ്തസ്യൈഷ ആത്മാ വിവൃണുതേ തനൂം സ്വാം"

എന്നിങ്ങനെ ഒരു ഋഷി അതിൻെറ അനുഭവൈകവേദ്യതയേ വർണ്ണിക്കുന്നു.

"ദ്വാ സുപർണ്ണാ സയുജാ സഖായാ
സമാനം വൃക്ഷം പരിഷസ്വജാതേ
തയോരന്യഃ പിപ്പലം സ്വാദ്വത്ത്യനശ്ന
ന്നന്യോ അഭിചാകശീതി"

എന്നിങ്ങനെ വേറൊരു ഋഷി ജീവാത്മപരമാത്മാക്കളെ രണ്ടു പക്ഷികളായി രൂപകംചെയ്തു് കാവ്യരീതിയിൽ സുന്ദരമായി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ രോമഹർഷണങ്ങളായ പല അത്ഥകല്പനകളും ഉപനിഷത്തുകളിൽ കാണാം. ചിലതെല്ലാം വായിച്ചാൽ ലോകത്തിൽ ആദ്യമായുണ്ടായ ഗൂഢാർത്ഥ കാവ്യങ്ങൾ (Mystic Poetry) ഉപനിഷത്തുകളാണെന്നു ആരും സമ്മതിക്കും. പ്രഗത്ഭവും ഊർജ്ജസ്വലവുമായ ചിന്താശക്തികൊണ്ടു അധ്യാത്മവിഷയത്തിൽ മനുഷ്യബുദ്ധിക്കു ഇന്നുവരെ എത്താൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള അത്യുന്നത പദത്തിൽ അന്നുതന്നെ എത്തിച്ചേന്ന ആ പുരാതന താപസന്മാരെക്കുറിച്ചു നാം വിസ്മയിക്കുന്നു. ലോകായതപഥത്തിൽ നിന്നു നിവർത്തിച്ചു് അധ്യാത്മവിഷയങ്ങളെ അഭിമുഖീകരിക്കാൻ തുടങ്ങിട്ടുള്ള പാശ്ചാത്യ ചിന്തകന്മാർ നമ്മേക്കാൾ ശതഗുണം വിസ്മയിക്കുന്നു. പ്രധാനപ്പെട്ട ഉപ

നിഷത്തുകളെ സ്വഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത പരിഷ്കൃതജനങ്ങൾ ഇനി അധികമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ഉപനിഷത്തുകൾ ഏതേതുകാലങ്ങളിൽ ഏതെല്ലാം ഋഷിമാർ ഗാനംചെയ്തിട്ടുള്ളവയാണെന്നു നിർണ്ണയിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അനേകയായിരം വർഷങ്ങളിൽ വായ്പാഠംചൊല്ലി പഠിച്ചുവന്നിട്ടുള്ള ഈ മന്ത്രങ്ങളെക്കുറിച്ചു ആ വക അന്വേഷണം അസന്ദിഗ്ധമായ അനുമാനത്തിനു വഴിനൽകുമെന്നു വിചാരിക്കാവുന്നതുമല്ല. വേദങ്ങൾക്കു കർമ്മകാണ്ഡമെന്നും ജ്ഞാനകാണ്ഡമെന്നും രണ്ടു വിഭാഗങ്ങളാണു് ഉള്ളതു്. മന്ത്രങ്ങളും ബ്രാഹ്മണങ്ങളും കർമ്മകാണ്ഡത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ആരണ്യങ്ങൾ, ഉപനിഷത്തുകൾ ഇവയത്രേ ജ്ഞാനകാണ്ഡം. നൂറിൽ പരം ഉപനിഷത്തുകൾ ഉള്ളതായി പറയാറുണ്ടെങ്കിലും അവയിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവ പത്തോ പന്ത്രണ്ടോ ആണുള്ളതു്. പ്രസ്തുതമായ കഠോപനിഷത്തും ഇവയിൽ ഒന്നാണു്. കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിന്റെ കാഠശാഖയിലുള്ളതാകയാൽ ഇതിനു കഠോപനിഷത്തെന്നും കാഠകോപനിഷത്തെന്നും പേരുപറയാറുണ്ടു്.

ഈ ഉപനിഷത്തു് ഒരു കഥാരൂപത്തിൽ നിബന്ധിതമായിരിക്കുന്നു. വാജശ്രവസൻ വിശ്വജിത്തെന്നു പേരുള്ള യാഗം കഴിച്ചു. യാഗത്തിനു വിധിച്ചിട്ടുള്ളവണ്ണം അദ്ദേഹം തന്റെ സകല ധനങ്ങളും ദാനം ചെയ്തു. വാജശ്രവസനു നചികേതസ്സ് എന്നു പേരായി ഒരു പുത്രനുണ്ടായിരുന്നു. താനും അച്ഛന്റെ ധനമാണെന്നു വിചാരിച്ചായിരിക്കാം, "അച്ഛാ! എന്നെ ആൎക്കുകൊടുക്കാൻ പോകുന്നു?" എന്നു ബാലനായ നചികേതസ്സു വാജശ്രവസനോടു ചോദിച്ചു. അച്ഛൻ ഒന്നും ഉത്തരം പറയാത്തതിനാൽ രണ്ടാമതും മൂന്നാമതും ആവൎത്തിച്ചു ചോദിച്ചു. "ഞാൻ നിന്നെ മൃത്യുവിനു കൊടുക്കാൻ പോകുന്നു" എന്നു, അപ്പോൾ അച്ഛൻ ഉത്തരം പറഞ്ഞു. പുത്രൻ അലട്ടുകയാൽ മുഷിഞ്ഞു് ഇങ്ങനെ

പറഞ്ഞതായിരുന്നെങ്കിലും സത്യഭംഗം വരരുതെന്നു വിചാരിച്ചു വാജശ്രവസൻ നചികേതസ്സിനെ മൃത്യുവിന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്കു് അയച്ചു.

നചികേതസ്സു ചെന്നപ്പോൾ മൃത്യു ഗൃഹത്തിൽ ഇല്ലായിരുന്നു. മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞാണു് അദ്ദേഹം വന്നതു്. അതുവരെയും നചികേസ്സ് അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു. മൃത്യു തിരിച്ചെത്തിയപ്പോൾ നചികേതസ്സിനെ കണ്ടു. ഒരതിഥി അസൽകൃതനായി മൂന്നുദിവസം തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പാക്കാനിടയായതിൽ ആ പാപത്തിൻെറ പരിഹാരത്തിനായി ഇഷ്ടമുള്ള മൂന്നുവരം വരിച്ചുകൊള്ളാൻ മൃത്യു അതിഥിയോടു പറഞ്ഞു. ആദ്യം ലൗകികസുഖം, രണ്ടാമത്തു പാത്രികമായ സ്വൎഗ്ഗസുഖം, ഇങ്ങനെ രണ്ടു വരങ്ങൾ നചികേതസ് അപേക്ഷിക്കുകയും അവ രണ്ടും സിദ്ധിക്കട്ടെ എന്നു് മൃത്യു അനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു. മൂന്നാമത്തെ വരം എന്താണു വേണ്ടതെന്നു് മൃത്യു ചോദിച്ചു. "മനുഷ്യൻ മരിച്ചാൽ ആത്മാവു ശേഷിക്കുന്നു എന്നു ചിലരും അങ്ങനെയൊന്നില്ല, മരിച്ചാൽ സകലകഥയും അവസാനിച്ചു എന്നു മററു ചിലരും കക്ഷമായി വാദിക്കുന്നു; മരണനാഥനായ അങ്ങേക്കു് ഇതിൻെറ പരമാൎത്ഥം അറിയാമല്ലൊ, ആ പരമാൎത്ഥം എനിക്കു പറഞ്ഞുതരണം" എന്നു നചികേതസ്സ് അപേക്ഷിച്ചു. ആത്മജ്ഞാനോപദേശമാണു ബാലൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നതു്. ഇവൻ അതിനു അധികാരിയാണോ എന്നു മൃത്യുവിനു സംശയമായി. ലോകത്തിൽ കാമ്യങ്ങളും അസുലഭങ്ങളും ആയ വിവിധൈശ്വൎയ്യങ്ങൾ അതിനു പകരം തരാമെന്നും വരം ഈ ചോദിക്കാതിരിക്കണമെന്നും മൃത്യു പറഞ്ഞു. അതൊന്നും നചികേതസ്സിനെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചില്ല. അവർ തമ്മിൽ ഇതേപ്പററി സംവാദമുണ്ടായതിൻെറ അവസാനത്തിൽ "നാന്യം തസ്മാന്നചികേതാ വൃണീതേ" ആത്മജ്ഞാനമല്ലാതെ മറെറാരു വരവും നചികേതസ്സ് വരിക്കുന്നില്ല എന്നു ബാലൻ തീൎത്തുപറഞ്ഞു. നചികേതസ്സിൻെറ അധികാരിതയെ

കുറിച്ചുള്ള സംശയമെല്ലാം തീൎന്ന് മൃത്യു സന്തുഷ്ടനായി. അനന്തരം അദ്ദേഹം നചികേതസ്സിന്ന് ആത്മജ്ഞാനം ഉപദേശിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെയാണു കഥ. പിന്നീട്ടുള്ള ഭാഗം വായിച്ചറിയേണ്ടതും ആത്മജ്ഞാനത്തെ അഭിലഷിക്കുന്ന അധ്യേതാവിനെ അത്യന്തം പ്രീണിപ്പിക്കുന്നതുമാണു്. ദശോപനിഷത്തുകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ തന്നെ പ്രാധാന്യമുള്ള ഒന്നത്രേ കാഠകോപനിഷത്തു്. ഈ ഉപനിഷത്തും ഭഗവൽഗീതയും തമ്മിൽ ആശയങ്ങൾക്കു സാമ്യം കാണുന്നതു് അത്ഭുതമല്ല. രണ്ടും സാമാന്യേന ഒരേ വിഷയത്തെയാണല്ലോ അധികരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ കാഠകോപനിഷത്തിലുള്ള പല മന്ത്രങ്ങൾ തന്നെ അല്പമായ രൂപാന്തരം പ്രാപിച്ചു് ഭഗവൽഗീതയിൽ പകൎന്നിരിക്കുന്നതായും കാണുന്നുണ്ടു്.

ഉപനിഷത്തുകളുടെ ലളിതമായ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനങ്ങൾ മലയാളികൾക്കു് അവശ്യം വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു എന്നാണു എന്റെ പക്ഷം. ശ്രീരാമവിലാസം പ്രസ്സുകാരുടെ ഔദാൎയ്യത്താൽ ശാംകരഭാഷ്യത്തിന്റെ മലയാള തൎജിമയോടുകൂടി ചില ഉപനിഷത്തുകൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും ശാംകരഭാഷ്യം മാത്രം നമ്മുടെ ആവശ്യത്തിന്നു മതിയാകുന്നില്ലെന്നു് എനിക്കു തോന്നാറുണ്ടു്. അധ്യാത്മവിദ്യയുടെ പ്രഥമപാഠങ്ങളെങ്കിലും ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൎക്കു ആ ഭാഷ്യങ്ങളിലെ പ്രതിപാദനം സുഗ്രഹമായിരിക്കുന്നില്ല. വിശേഷിച്ചും, "അഥ കാഠകോപനിഷദ്വല്ലീനാം സുഖാൎത്ഥപ്രബോധനാൎത്ഥം സ്വല്പഗ്രന്ഥാവൃത്തിരാരഭ്യതേ" എന്ന മുഖവുരയോടുകൂടിയാണു് ഈ ഉപനിഷത്തിന്നു ശംകരഭഗവാൻ ഭാഷ്യം നിൎമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ശിഷ്യൻ ജിജ്ഞാസുവും അധികാരിയുമാണെന്നു കല്പിച്ചുകൊണ്ടാണു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാഷ്യങ്ങൾ പോകുന്നതു്.

സംസ്കൃതത്തിൽ ഉപനിഷത്തുകൾ വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ലാത്തവരത്രേ മലയാളികളിൽ ഇന്നും ഭൂരിപക്ഷം.

അവരുടെ ഇടയിൽ മേൽപറഞ്ഞ ജിജ്ഞാസ തന്നെ ഇനിയും ജനിപ്പിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. ഇതിനു ഏററവും ഉപയുക്തമാണ് ഡാക്ടർ രവിവർമ്മായുടെ വ്യാഖ്യാനം. മന്ത്രങ്ങളെ പദം തിരിച്ച് അന്വയിച്ച് അർത്ഥം പറഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം ആവശ്യമുള്ള ഘട്ടങ്ങളിൽ ദീർഘവും എന്നാൽ ലളിതവുമായ വിവരണം നൽകുന്നു. ഉചിതങ്ങളായ ചെറിയ ഉദാഹരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് നിപുണനായ ഒരദ്ധ്യാപകനെപ്പോലെ അദ്ദേഹം വായനക്കാർക്കു വിഷയത്തെ വിശദീകരിച്ചുകൊടുക്കുന്നു. പൂച്ചയുടെ മുഖത്തു സ്വല്പം വെണ്ണപുരട്ടിയാൽ അതിന്റെ ഗന്ധംകൊണ്ട് അടുത്തെവിടെയോ വെണ്ണ ഇരിക്കുന്നു എന്നു ഭ്രമിച്ച പൂച്ച അന്വേഷിച്ചോടിനടക്കും. ഇതുപോലെയാണ് ഹൃദിസ്ഥമായ ആത്മാവിനെ അറിയാതെ ആത്മാന്വേഷണം ചെയ്യുന്നവന്റെ വൃത്തി. ഇത്തരം ഉദാഹരണങ്ങൾ എത്ര ഹൃദയഗ്രാഹികളാണെന്നു നോക്കുക. ഉപനിഷത്തുകൾ രചിച്ച ഋഷിമാരുടെ ചിന്താഫലങ്ങളെയും ഐൻസ്റ്റിൻ മുതലായ ഇന്നത്തെ ശാസ്ത്രപണ്ഡിതന്മാരുടെ ചിന്താഫലങ്ങളെയും അനുരഞ്ജിപ്പിക്കാൻ ഡാ- രവിവർമ്മ ചെയ്യുന്ന ശ്രമം സർവഥാ അഭിനന്ദനീയമായിരിക്കുന്നു.

ഉപനിഷത്തുകൾ പ്രതിപാദിക്കുന്ന സുദൃഢവും ഊർജ്ജസ്വലവുമായ ജ്ഞാനമാർഗ്ഗത്തെ അപേക്ഷിച്ചു പുരാണങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കുന്ന ഭക്തിമാർഗ്ഗം ഏറെക്കുറെ ശിഥിലം തന്നെ. രണ്ടാമത്തേതുമാത്രം പരമ്പരയാ പരിചയിച്ചുപോന്നിട്ടുള്ള മലയാളികൾക്കു ഡാക്ടരുടെ ഔദാര്യത്താൽ ഒന്നാമത്തേതിലുള്ള പരിചയവും സുലഭമായിത്തീരട്ടെ.

ഉപനിഷൽ പാഠങ്ങളെ ഗൂഢമായി വച്ചുകൊള്ളാതെ വിസ്തൃതമായി പ്രചരിപ്പിക്കാനുള്ള ആവശ്യം, വിശേഷിച്ചും ഈ അവസരത്തിൽ, ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. ഊഹഗോചരമല്ലാത്ത ഏതോ പൂർവ്വകാലത്തിൽ ഉപനിഷത്തുകൾ പഞ്ചനദപ്രദേശങ്ങളിൽനിന്ന് ഈ ദക്ഷിണാപഥത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. അനന്തരകാലത്തിൽ തിരുവിതാംകൂറിൽ ജനിച്ച പരമഹംസൻ ശ്രീശങ്ക

രാചാര്യർ ഉപനിഷത്തുകൾക്കു യുക്തരൂപങ്ങളായ ഭാഷ്യങ്ങൾ രചിച്ചു ഭാരതീയരെ ആസകലം അനുഗ്രഹിച്ചു. എന്നിട്ടും ജാതിഭേദങ്ങളാലും തീണ്ടൽ, തൊടീൽ മുതലായ ദുരാചാരങ്ങളാലും ഹിന്ദുമതം അലങ്കോലപ്പെട്ടുതന്നെ കിടന്നു; നമ്മുടെ നാട്ടിനു വെളിയിൽ ഇന്നും കിടക്കുന്നു. എന്നല്ല, കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചടത്തോളം ഇത്തരം ദുരാചാരങ്ങളുടെ ഉൽപാദകത്വം ശ്രീ ശങ്കരാചാര്യരിൽ ആരോപിക്കുന്നതിനു പോലും മൂഢജനങ്ങൾ സന്നദ്ധരായി. ഈ ദുരവസ്ഥയെ പ്രതിഷേധിച്ച് ഉപനിഷത്തത്വങ്ങളെ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിൽ മാൎഗ്ഗദർശകത്വം വഹിക്കാനുള്ള അവസരം ഇതാ വീണ്ടും തിരുവിതാംകൂറിനു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉപനിഷത്തുകളുടെ പരമദർശനത്തെ അധിഷ്ഠാനമാക്കി, അതിന്റെ പ്രായോഗികതയെ പ്രദർശിപ്പിച്ച്, ശ്രീ ചിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കഴിഞ്ഞവൎഷത്തിലെ ആട്ടതിരുനാൾ ദിവസം ക്ഷേത്രപ്രവേശന വിളംബരത്തെ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തു. തീണ്ടലും തൊടീലും സവൎണ്ണാവൎണ്ണഭേദവും എല്ലാം ഇപ്രകാരം നമ്മുടെ നാട്ടിൽനിന്നു ദൂരീകൃതമായി. ഈ നിയമശാസനത്തിനു തിരുവിതാംകൂറിൽ മാത്രമേ വ്യാപ്തിയുള്ളു എങ്കിലും അതിന്റെ ഉൽകൃഷ്ടഫലം തിരുവിതാംകൂറിൽ ഒതുങ്ങിനില്ക്കുന്നതല്ല. അതു ഭാരതത്തിലെ ഹിന്ദുജനതയെ മുഴുവൻ സ്പർശിക്കുമെന്നു സ്പഷ്ടമായി കണ്ടുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഈ കാലത്ത്, പൂൎവാചാരങ്ങൾ വിലക്ഷണങ്ങളെങ്കിലും അവയിൽ ദൃഢപ്രേമമുണ്ടായിരിക്കാവുന്ന കേരളിയൎക്ക് ഈ വിളംബരത്തിന്റെ അൎത്ഥം ഗ്രഹിക്കാനും അതിന്റെ വൈശിഷ്ട്യം ശരിയായി മന മനസ്സിലാക്കാനും ഡാക്ടർ രവിവൎമ്മായുടെ ഉപനിഷദ്വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ അതിദൂരം സഹായിക്കുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഇത്രയും പറഞ്ഞുവെച്ചുകൊണ്ടു പണ്ഡിതവരേണ്യനായ ഈ വ്യാഖ്യാതാവു നമ്മുടെ ഭാഷയിൽ പകൎന്നുവച്ചിരിക്കുന്ന ഉപനിഷൽപാഠങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചാനന്ദിക്കുവാൻ കേരളീയരെ ആദരപൂൎവം ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

'ശ്രീരംഗം', കായംകുളം
15-3-13

കെ. ആർ. കൃഷ്ണപിള്ള, ബി. എ., ബി. എൽ.

ആമുഖം.

ഓം

നമോ ഭഗവതേ വൈവസ്വതായ മൃത്യവേ

ബ്രഹ്മവിദ്യാചാര്യായ നാചികേതസേ ച.

മനുഷ്യന്റെ ഏകവും നിത്യവുമായ ആഗ്രഹം സുഖം വേണമെന്നുതന്നെ; ഇതെല്ലാവൎക്കും ഒരുപോലെ സമ്മതമാണു്, വാദമില്ല. ഈ സാദ്ധ്യത്തിനുള്ള ഉപായങ്ങളാണു് വൈദ്യവും വൈദികവും, പ്രകൃതിതന്ത്രവും മാനസികതന്ത്രവും, എന്നുവേണ്ട സകല അറിവുകളും വ്യവഹാരങ്ങളും. മനുഷ്യന്റെ പരമമായ ലക്ഷ്യം പരമവും ശാശ്വതവുമായ സുഖം; അറിവുകളും പ്രവൃത്തികളുമെല്ലാം ഈ ലക്ഷ്യം പ്രാപിക്കാനുള്ള ഉപായങ്ങൾ മാത്രം.

ശരീരസൌഖ്യത്തെ നശിപ്പിച്ചു ദുഃഖമുണ്ടാക്കുവാൻ രോഗങ്ങൾ ഉള്ളതുപോലെ മനസ്സു, ബുദ്ധി, ആത്മാവു് ഇവയുടെ സ്വാസ്ഥ്യാവസ്ഥയെ നശിപ്പിച്ചു ദുഃഖമുളവാക്കുവാനും ചില ശത്രുക്കളുണ്ടു്. പത്ഥ്യാഹാരാദിചൎയ്യാക്രമങ്ങൾകൊണ്ടു ശരീരം പോഷിപ്പിച്ചും സത്വം (Vitality) വൎദ്ധിപ്പിച്ചും വയ്ക്കാഞ്ഞാൽ രോഗങ്ങൾ ബാധിക്കാൻ വളരെ എളുപ്പമുള്ളതുപോലെ, മനസ്സു മുതലായവയേയും ചില ചില വിഹിതക്രമങ്ങളനുസരിച്ചു പുഷ്ടിപ്പെടുത്തിയും സത്വം വൎദ്ധിപ്പിച്ചും വയ്ക്കാഞ്ഞാൽ ഇവയും എളുപ്പത്തിൽ ശത്രുബാധയ്ക്കു വഴിപ്പെടാനിടയുണ്ടു് ശരീരത്തിനു് രോഗം പിടിപെടാൻ സാദ്ധ്യമല്ലാത്ത വിധം സത്വബലമുണ്ടാക്കി ജീവിക്കുന്നതുത്തമം; ഇതിനു് പുഷ്ടിമാൎഗ്ഗം (കല്പക്രമം) എന്നു പേരിടാം. ഈ മാൎഗ്ഗം ആശിക്കേണ്ടതും പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്താൻ കഴിയുന്നതു ശ്രമിക്കേണ്ടതും തന്നെ; എന്നാൽ പാരമ്പൎയ്യാദിദോഷങ്ങൾ, പരിതസ്ഥിതിഭേദങ്ങൾ മുതലായ പല

അനിച്ഛാധീനസംഗതികളുള്ളിടത്തോളം ഈ മാർഗം കൃഷ്ണ്റ സാധ്യമായിപ്പോലും കരുതാൻ പ്രയാസം. കഴിയുന്നത്ര പൗഷ്ടിക മാർഗ്ഗമവലംബിച്ചു, പാരമ്പര്യാദിദോഷങ്ങൾ നശിക്കത്തക്ക വിധത്തിലും ആഗന്തുകങ്ങൾ ബാധിക്കാതെയിരിക്കത്തക്കവ ണ്ണവും (വസൂരി വരാതെയിരിക്കുവാൻ കുത്തിവയ്ക്കുക മുതലായ രൂപത്തിലുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ) നിവാരണോപായങ്ങൾ സ്വീക രിച്ചും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു മധ്യപക്ഷം. ഇതിനു് നിവാരണമാർഗം എന്നു പേരിടാം. രോഗാദി പിടിപെട്ടുപോയാൽ താമസം വിനാ വേണ്ടതു ചെയ്തു രോഗനിവൃത്തി വരുത്തുന്നതധമമാർഗം. ഇതിനു് പ്രതിഷേധമാർഗം എന്നു പറയാം. ഈ മൂന്നുതരത്തി ലുമായിട്ടു ശരീരരക്ഷാപരമായി മാർഗങ്ങൾ ഏർപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്; മൂന്നും ഒന്നുപോലെ ആവശ്യമാണെന്നു സകലരും വകവച്ചിട്ടു മുണ്ടു്. ഇതുപോലെ, മനഃപരവും ബുദ്ധിപരവുമായ സ്വാസ്ഥ്യ രക്ഷയ്ക്കും പൗഷ്ടികനിവാരണരൂപങ്ങളിൽ ഗുരുകുലാദിശിക്ഷാക്ര മങ്ങളും പ്രതിഷേധരൂപത്തിൽ ദുർഗ്ഗുണപരിഹാരസമ്പ്രദായ ങ്ങളും (Borstal and allied systems) ഇന്നു പരിഷ്കൃതലോക ത്തിൽ നടപ്പുണ്ടു്. ഇവതന്നെ ഇന്നത്തെ വിദ്യാഭ്യാസപദ്ധതി.

ഇതുപോലെ, ആത്മപരമായി, വന്ന ദോഷങ്ങളെ നീക്കാനും ദോഷം തട്ടാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം രക്ഷിച്ചു ശക്തി വർദ്ധിപ്പിക്കു വാനുമായിട്ടുള്ള പ്രസ്ഥാനവിശേഷം തന്നെ മതം. ഈ എന ത്തിലേ പൗഷ്ടികമാർഗമാണു് തത്വജ്ഞാനം, അഥവാ വേദാ ന്തം. അപ്പോൾ ആത്മാവെന്നൊന്നുണ്ടെങ്കിൽ വേദാന്തപാഠ മാവശ്യവും പ്രയോജനകരവും ആണെന്നു വരും. ശരീരം, മനസ്സ്, ബുദ്ധി, ഇവ പ്രത്യക്ഷമോ സുഖാനുമേയമോ ആകയാൽ അവ ഇന്നെല്ലാരും വാദിക്കുമാറില്ല. ആത്മാവെന്നൊന്നില്ലെന്നുതന്നെ ചിലർ വാദിക്കുന്നുണ്ടു്, ഇവർ നാസ്തികന്മാർ; ഉണ്ടോ എന്നു മററു ചിലർ സംശയിക്കുന്നു, ഇവർ ജിജ്ഞാസുക്കൾ; ഉണ്ടു് എന്നു ചിലർ പറയുന്നു, ഇവർ ആസ്തികർ; ഈ വിധത്തിലാണു് ആത്മാവിൻെറ കഥ ഇരിക്കുന്നതു്. ഈ വിധം ഭിന്നാഭിപ്രായ

മേപ്പെട്ടതു ആത്മാവപ്രത്യക്ഷവും സുഖാനമേയമല്ലാത്തതുമാക യാൽ തന്നെ. ഈ അഭിപ്രായഭേദം കാരണമാണു അധ്യാത്മ വിദ്യകൊണ്ടാവശ്യമുണ്ടോ, മതംകൊണ്ടാവശ്യമുണ്ടോ, എന്ന മാതിരി ചോദ്യങ്ങൾ ജനിച്ചിട്ടുള്ളതു.

പ്രകൃതി എന്നൊന്നുണ്ടെന്നും അതിന്റെ നിത്യമായ ഗുണം ചലനമാണെന്നും നിരീശ്വരന്നും സമ്മതമാണല്ലൊ. ഇന്നത്തേ പ്രകൃതിതന്ത്രപാഠങ്ങൾകൊണ്ടു കിട്ടുന്നതു് വസ്തുവിന്റെ പര മാണു അവസ്ഥ (Ion) ശക്തിയുടെ ഒരു വക ഘനീഭാവം തന്നെ യാണെന്നാകയാൽ പ്രകൃതിയിൽ വസ്തുവെന്നും ശക്തിയെന്നും (Matter and Energy) രണ്ടു വ്യക്തവിഭാഗങ്ങൾ ഉള്ളതായി തത്വചിന്തയിൽ വകവയ്ക്കാനാവശ്യമില്ല; രണ്ടുമുൾക്കൊള്ളു ന്നതായ പ്രാഥമികരൂപത്തേ മൂലപ്രകൃതി എന്ന പദംകൊണ്ടു വ്യവഹരിച്ചാൽ മതിയാവും. ഈ മൂലപ്രകൃതിയുടെയും നിത്യ മായ ഗുണം ചലനം ആണെന്നു പ്രകൃതിതന്ത്രം പറയുന്നു. ചല നമെവിടെ കണ്ടാലും അതിനൊരു നിമിത്തകാരണമുണ്ടായേ മതിയാവു എന്നു യുക്തി നമ്മേ പഠിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മൂലപ്രകൃതി യുടെ ചലനത്തിനു മാത്രം കാരണം വേണ്ട, അതു് അതിന്റെ നൈസർഗികഗുണമാണു് എന്നു പറയുന്നതു യുക്തിഭംഗമാണു്. പ്രകൃതിയുടെ ചലനത്തിനൊരു കാരണം കല്പിച്ചാലതിനു വേറേ യൊരു കാരണം, കാരണത്തിനു കാരണം, എന്ന വിധത്തിൽ അനവസ്ഥാദോഷമേപ്പെടുകയില്ലയോ എന്നു ഭയം വരാം. നാം കല്പിക്കുന്ന മൂലകാരണം ചലനരഹിതവും നിമിത്തരൂപത്തിൽ പെട്ടതുമാകയാൽ ഇതിനു് കാരണമോ ജന്മമോ കല്പനചെ യ്യേണ്ട ആവശ്യം നേരിടുന്നില്ലാത്തതിനാലനവസ്ഥാദോഷത്തി നവകാശമില്ല. ഈ ലിംഗജന്മചലനരഹിതമായ മൂലകാരണ ത്തേയാണു വേദാന്തി പരമാത്മാവെന്നു പറയുന്നതു. ഇതു പ്രകൃ ത്യംശവും മൂർത്തവുമല്ലാത്തതിനാലവിഭാജ്യമാണു്; അവിഭാജ്യമാ കയാൽ ഇതു സദാ ഏകവും പൂർണ്ണവും തന്നെ; സർവകാരണമാ കയാൽ ഇതു സർവത്തിലും ഉണ്ടു്. ഇതു അലിംഗവുമചലവു

മായത്തുകൊണ്ടു ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കു പ്രത്യക്ഷമാവുന്നില്ല; ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കു കിട്ടുന്ന പ്രത്യക്ഷജ്ഞാനത്തെ വച്ചുനമാനിക്കുന്ന കരണമായ ബുദ്ധിക്കും, അതിനാൽ, ഇതു വിഷയമായിത്തീരുന്നില്ല. എങ്കിലും ഇങ്ങനെയൊരു മൂലകാരണമുണ്ടായിരുന്നേ തീരു എന്നു ബുദ്ധിക്കു യുക്തികൊണ്ടു തോന്നുന്നുണ്ടു്. അതായതു ഇതു യഥാർത്ഥത്തിൽ ഉണ്ടെന്നുമില്ലെന്നും ഖണ്ഡിച്ചുപറയാൻ സാധ്യമല്ലാത്ത ഒരു സ്ഥാനത്തു വർത്തിക്കുന്നു, അതായതു ഇതിന്റെ അവസ്ഥ സദസൽപരം ആകുന്നു.

ഒരു സത്തയേ യുക്തിവാദംചെയ്തു സ്ഥാപിക്കാൻ കഴിയും; ഒന്നില്ലെന്നുസ്ഥാപിക്കാൻ തർക്കത്തിനു സാധ്യമല്ല. (a negative cannot be proved). അതിനാൽ ആത്മാവെന്നൊന്നില്ല എന്ന വാദം സർവഥാ അസാധുതന്നെ. ആസ്തികൻ വാദിക്കുന്നതു യുക്തികൊണ്ടങ്ങിനെ സർവമൂലമായ ഒന്നുണ്ടായേ മതിയാവു എന്നു കാണുകയാൽ അതുണ്ടായിരിക്കണം എന്നാണു്, അല്ലാതെ അതു പ്രത്യക്ഷമാംമാറുണ്ടു് എന്നല്ല; എന്നു വരുമ്പോൾ ആസ്തികവാദം ശുദ്ധവും സാധുവും തന്നെ എന്നു കാണാം ഈ വിധമുള്ള ആത്മജ്ഞാനമാകുന്ന പൗഷ്ടികംകൊണ്ടു രക്ഷിക്കാഞ്ഞാൽ ശ്രദ്ധയ്ക്കു ചലനം വരുത്തുന്ന യുക്തിവാദത്തിൽ ഉപാസനാരൂപമായ മതങ്ങളും, ലോകയജ്ഞരൂപത്തിലുള്ള ധർമകാര്യങ്ങളും (*Religion*) തവിട്ടുപൊടിയായി തകരുകയേ ഉള്ളൂ. ലോകാനുഗ്രഹത്തിനു ധർമവും (*Religion*), സാമാന്യന സംസാരദുഃഖം സഹിച്ചു കഴിക്കുന്നതിനു മതവും—ഉപാസനാദിരൂപങ്ങളും—ഒഴിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത ആവശ്യമാണെന്നു സുപ്രസിദ്ധം. ഈ രണ്ടിനും ആധാരവും, ബുദ്ധിമാന്മാർക്കു 'മത'ത്തിനു പകരം ലോകയാത്രയിലെ ദുഃഖങ്ങളില്ലാതെയാക്കുന്നതിനേകോപായവും ആയ ആത്മജ്ഞാനം, അപ്പോൾ, ലോകത്തിനു് കൂടാതെ കഴിയാവുന്ന ഒന്നല്ലെന്നു സിദ്ധം. ഈ ആത്മജ്ഞാനം തന്നെ വേദാന്തം. അദ്വൈതരീതിയുടെ നില സകല മതസമ്പ്രദായങ്ങൾക്കും ഒന്നുപോലെ എണ്ണക്കുന്നതാകയാൽ വേദാന്തപാഠവിഷയത്തിൽ

പരമതക്കാൎക്കും യാതൊരാശങ്കയ്ക്കും ന്യായമായ അവകാശമില്ല. വേദാന്തം ശരിയായി പഠിക്കുന്നവന്ന സ്വമതത്തോടുള്ള ആദരവിനണുമാത്രപോലുമിടിവുവരാതെ പരമതങ്ങളോടും തുല്യമായ ആദരവുണ്ടാകുമെന്നു നിശ്ചയമാണു്.

കാഠകം എന്ന പേരിലറിയപ്പെടുന്ന ഈ ഉപനിഷത്തു് യജുൎവേദത്തിൽ പെട്ട ഒരുപനിഷത്താകുന്നു. രണ്ടധ്യായമായും ആറു വല്ലിയായും വിഭാഗിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഈ ഉപനിഷത്തിൽ ഗദ്യവും പദ്യവുമായി 120മന്ത്രങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം മരണശേഷം വല്ലതും, അതായതാത്മാവു, നശിക്കാതെ ബാക്കി നിൽക്കുന്നുണ്ടോ എന്നാണു്. മരണശേഷമുള്ള കാൎയ്യത്തെപ്പററിപ്പറഞ്ഞുകൊടുക്കാൻ യമനോളം പററിയതായി ആരുമില്ലാത്തതിനാൽ ഈ സംഗതിയെപ്പററി ഉപദേശിക്കാനുള്ള ആചാൎയ്യനായി യമനേ തന്നെ ഉപാഖ്യാനത്തിൽ കല്പന ചെയ്തിരിക്കുന്നതു സുന്ദരമായി. ആത്മാവും പരമാത്മാവും ഒന്നുതന്നെയാകയാൽ പ്രതിപാദ്യവിഷയം ബ്രഹ്മം തന്നെ ആയികലാശിക്കും.

മഹാഭാരതം ഭീഷ്മപൎവ്വത്തിൽ പെട്ട ഭഗവദ്ഗീത ഈ ഉപനിഷത്തിനോടു വളരെ കടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. പത്തു കുതിരയെ കെട്ടിയ രഥത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു സാരഥിയായ ശ്രീകൃഷ്ണനും രഥസ്വാമിയായ അർജ്ജുനനും തമ്മിലുള്ള സംവാദരൂപത്തിലുള്ള ഗീതയുടെ രംഗഘടനതന്നെ ഈ ഉപനിഷത്തിലെ

ആത്മാനം രഥിനം വിദ്ധി ശരീരം രഥമേവ തു
ബുദ്ധിം തു സാരഥിം വിദ്ധി മനഃ പ്രഗ്രഹമേവ ച ||
ഇന്ദ്രിയാണി ഹയാനാഹുൎവിഷയാംസ്തേഷു ഗോചരാൻ
ആത്മേന്ദ്രിയമനോയുക്തം ഭോക്തേത്യാഹുൎമനീഷിണഃ ||

എന്ന രണ്ടു മന്ത്രങ്ങളനുസരിച്ചാണു. മരണകാൎയ്യത്തേ പുരസ്കരിച്ചാണു ഗീതയും തുടങ്ങുന്നതെന്നു ഉപദേശാരംഭത്തിലേ "ഗതാസൂനഗതാസൂംശ്ച നാനുശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ" എന്ന ഭാഗം

കാണിക്കുന്നു. ഗീത-കർമ്മ, ഉപാസനാ, ജ്ഞാനപരമായി മൂന്നു ഷട്ക്കമായി തിരിച്ചിരിക്കുന്നു; ഓരോന്നിനേപ്പററിയും സാമാന്യം വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. കാഠകോപനിഷത്തിൽ നചികേതസ്സർത്ഥിക്കുന്ന വരത്രയം ഈ മൂന്നു കാര്യവും തന്നെ; വിസ്തരിച്ചതു ജ്ഞാനത്തേ സംബന്ധിച്ചുമാത്രം എന്നേ വ്യത്യാസമുള്ളു. കാഠകത്തിലേ

"ശാന്തസങ്കല്പഃ സുമനാ യഥാ സ്യാദ്വീതമന്യുർഗൌതമോ മാഭിമൃത്യോ
ത്വൽപ്രസൃഷ്ടം മാഭിവദേൽപ്രതീത ഏതത്ത്രയാണാം പ്രഥമം വരം വൃണേ."

എന്ന ആദ്യത്തെ വരം കർമ്മപരവും ആധിഭൌതികരൂപവും ആണ്.

"സ ത്വമഗ്നിം സ്വർഗ്യമദ്ധ്യേഷി മൃത്യോ പ്രബ്രൂഹി തം ശ്രദ്ദധാനായ മഹ്യം
സ്വർഗലോകാ അമൃതത്വം ഭജന്ത ഏതദ്വിതീയേന വൃണേ വരേണ"

എന്ന രണ്ടാംവരം ഉപാസനാപരവും ആധിദൈവികരൂപവും ആകുന്നു.

"യേയം പ്രേതേ വിചികിത്സാ മനുഷ്യേ അസ്തീത്യേകേ നായമസ്തീതി ചൈകേ
ഏതദ്വിദ്യാമനുശിഷ്ടസ്ത്വയാഹം വരാണാമേഷ വരസ്തൃതീയഃ"

എന്ന മൂന്നാം വരം ജ്ഞാനപരവും ആദ്ധ്യാത്മികരൂപവുമാകുന്നു. ഈ മൂന്നാംവരമാണു ഉപനിഷത്തിലെ വിഷയം. ഈ വിധമുള്ള പൊതുരൂപസാമ്യത്തിനും പുറമേ കാഠകത്തിലേ പല മന്ത്രങ്ങളും ഏറെക്കുറേ അപ്പടിയേതന്നെ ഗീതയിൽ കാണാം. ഇങ്ങനെയുള്ളവയിൽ ചിലവയേ ഉദാഹരണാർത്ഥം ചുവടെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

ശ്രവണായാപി ബഹുഭിര്യോ ന ലഭ്യഃ
കാ ശൃണ്വന്തോഽപി ബഹവോ യം ന വിദ്യുഃ
൨-൭ ആശ്ചര്യോ വക്താ കുശലോഽസ്യ ലബ്ധാ
ആശ്ചര്യോഽജ്ഞാതാ കുശലാനുശിഷ്ടഃ.

ആശ്ചര്യവൽ പശ്യതി കശ്ചിദേന-
ഗീ മാശ്ചര്യവദ്വദതി തഥൈവ ചാന്യഃ
൨-൨൯ ആശ്ചര്യവച്ചൈനമന്യഃ ശൃണോതി
ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദ ന ചൈവ കശ്ചിൽ

സവ്വേ വേദാ യൽ പദമാമനന്തി
കാ തപാംസി സവ്വാണി ച യദ്വദന്തി
൨-൧൫ യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി
തത്തേ പദം സംഗ്രഹേണ ബ്രവീമ്യോമിത്യേതൽ

യദക്ഷരം വേദവിദോ വദന്തി
ഗീ വിശന്തി യദ്യതയോ വീതരാഗാഃ
൮-൧൧ യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി
തത്തേ പദം സംഗ്രഹേണ പ്രവക്ഷ്യേ

കാ ഏതദ്ധ്യേവാക്ഷരം ബ്രഹ്മ
൨-൧൬
ഗീ ഓമിത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ
൮-൧൩

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ വിപശ്ചി-
കാ ന്നായം കുതശ്ചിന്ന ബഭൂവ കശ്ചിൽ
൨-൧൮ അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോയം പുരാണോ
ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ കദാചി-
ഗീ ന്നായം ഭൂത്വാ ഭവിതാ വാ ന ഭൂയഃ
൨-൨൦ അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോയം പുരാണോ
ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ

ഹന്താചേന്മന്യതേ ഹന്തും
കാ ഹതശ്ചേന്മന്യതേ ഹതം
൨-൧൯ ഉഭൗ തൗ ന വിജാനീതോ
നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ

യ ഏനം വേത്തിഹന്താരം
ഗീ യശ്ചൈനം മന്യതേ ഹതം
൨-൧൯ ഉഭൗ തൗ ന വിജാനീതോ
നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ.

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരാ ഹ്യർത്ഥാ
കാ അർത്ഥേഭ്യശ്ച പരം മനഃ
൩-൧൦ മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിർ-
ബുദ്ധേരാത്മാ മഹാൻ പരഃ

മഹതഃ പരമവ്യക്ത
൩-൧൧ മവ്യക്താൽ പുരുഷഃ പരഃ
പുരുഷാന്ന പരം കിഞ്ചിൽ
സാ കാഷ്ഠാ പരമാ ഗതിഃ

അവ്യക്താത്തു പരഃ പുരുഷോ
൬-൮ വ്യാപകോഽലിംഗ ഏവ ച
യം ജ്ഞാത്വാ മുച്യതേ ജന്തു
രമൃതത്വം ച ഗച്ഛതി

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനോ
൬-൭ മനസഃ സത്വമുത്തമം
സത്വാദധി മഹാനാത്മാ
മഹതോഽവ്യക്തമുത്തമം

ഇന്ദ്രിയാണി പരാണ്യാഹു
ഗീ രിന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
൩-൪൨ മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധി
ര്യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്തു സഃ

കാ യ ഇമം പരമം ഗുഹ്യം
൩-൧൭ ശ്രാവയേദ് ബ്രഹ്മസംസദി

ഗീ യ ഇദം പരമം ഗുഹ്യം
൧൮-൬൮ മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി

കാ ൫-൬	ഹന്ത ത ഇദം പ്രവക്ഷ്യാമി
ഗീ ൧൦-൧൯	ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി
കാ ൫-൧൧	ഏകസ്തഥാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ ന ലിപ്യതേ ലോകദുഃഖേന ബാഹ്യഃ
ഗീ ൧൩-൩൨	സർവ്വത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തഥാത്മാ നോപലിപ്യതേ
കാ ൫-൧൫	ന തത്ര സൂര്യോ ഭാതി ന ചന്ദ്രതാരകം നേമാ വിദ്യുതോ ഭാന്തി കുതോയമഗ്നിഃ
ഗീ ൧൫-൬ ൧൫-൬	ന തദ്ഭാസയതേ സൂര്യോ ന ശശാങ്കോ ന പാവകഃ
കാ ൬-൧	ഊർദ്ധ്വമൂലോഽവാക്ശാഖ ഏഷോശ്വത്ഥഃ സനാതനഃ
ഗീ ൧൫-൧	ഊർദ്ധ്വമൂലമധഃ ശാഖ മശ്വത്ഥം പ്രാഹുരവ്യയം

ഇത്യാദി ഉദാഹരണങ്ങൾ ആണു് ഇങ്ങനെ നോക്കിവരുമ്പോൾ കാഠകോപനിഷത്തും ഗീതയും തമ്മിൽ വളരെ ചേർച്ചയുള്ളതായി കാണാം.

വ്യാഖ്യാനം ഒന്നോ രണ്ടോ മന്ത്രങ്ങൾക്കൊഴിച്ച ശേഷമെല്ലാം ശങ്കരഭാഷ്യത്തേത്തന്നെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യത്യാസം വരുത്തീട്ടുള്ളവയും തത്വപരമായി നോക്കുമ്പോൾ ശങ്കരമതം തന്നെയെന്നു കാണാം. ഇദാനീന്തനന്മാൎക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ അധികം സൗകൎയ്യമുള്ളരീതിയിലും ഇന്നത്തേ പാശ്ചാത്യമാനസികാദി തത്വശാസ്ത്രവാദങ്ങളുമായി തുലനം ചെയ്തും ആണു ഈ വ്യാഖ്യാനവും രചിച്ചിട്ടുള്ളതു. വിഷയത്തിന്റെ ദുരവഗാഹതയും വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ അല്പമേധസ്സും മററും കൊണ്ടു പല സ്ഖലിതങ്ങളും വന്നിരിക്കാം. വളരെ മനസ്സിരുത്തിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അല്പം ചില അച്ചുപിഴകൾ വന്നുപോയിട്ടുള്ളവയ്ക്കു ഒരു ശുദ്ധിപത്രം കൂടി ചേൎത്തിട്ടുണ്ടു്. ഉദാരമതികളായ സജ്ജനങ്ങൾ സകല കുററം കുറവുകളേയും പൊറുത്തുകൊള്ളേണമെന്നു സവിനയം പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നു.

ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിനു സദയം ഗൗരവമേറിയ ഒരു മുഖവുര എഴുതി എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചതിനു, എന്റെ സ്നേഹിതൻ ശ്രീമാൻ കെ. ആർ. കൃഷ്ണപിള്ള അവർകളോടു എത്രതന്നെ കൃതജ്ഞത പറഞ്ഞാലും മതിയാവുന്നതല്ല.

ഈ സമ്പുടത്തേ തൃപ്പാദങ്ങളിലൎപ്പിച്ചുകൊള്ളുവാൻ കരുണാനിധിയായ പൊന്നുതിരുമേനി തിരുവുള്ളമായതിൽ എനിക്കുള്ള പരമാനന്ദത്തേയും, ആ തൃപ്പാദങ്ങളോടെനിക്കുള്ള അതിവിനീതമായ ഭക്ത്യാദരങ്ങളേയും രേഖപ്പെടുത്തത്തക്ക വാക്കില്ല. ആ തിരുമേനി ആയുരാരോഗ്യസൗഖ്യാന്വിതം ചിരകാലം വഞ്ചിഭൂമിയെ പാലിക്കുവാൻ ശ്രീപത്മനാഭൻ കടാക്ഷിക്കണമേ എന്നു പ്രാൎത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു, മഹാരാജപാദങ്ങളിലൎപ്പിക്കപ്പെടുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായ ഈ സമ്പുടത്തേയും മഹാജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം, ൧൦—൨—൧൧൧൨. } എൽ. എ. രവിവൎമ്മ.

കഠോപനിഷത്

ഒന്നാമധ്യായം

ഒന്നാംവല്ലി

ഓം നമോ ഭഗവതേ
വൈവസ്വതായ മൃത്യവേ ബ്രഹ്മവിദ്യാചാര്യായ
നചികേതസേ ച

മന്ത്രം:—

ഉശൻ ഹ വൈ വാജശ്രവസഃ സർവ്വവേദസം ദദൗ
തസ്യ ഹ നചികേതാ നാമ പുത്ര ആസ ||൧||

അർത്ഥം:—

വാജശ്രവസഃ ഉശൻ വൈ സർവ്വവേദസം ദദൗ ഹ—വാജശ്രവസ്സിന്റെ പുത്രൻ ഫലമാഗ്രഹിക്കുന്നവനായിട്ട് തന്റെ സർവ്വസ്വത്തേയും ദാനം ചെയ്തുപോലും; തസ്യ നചികേതാഃ നാമ പുത്രഃ ആസ ഹ—അവന്ന്, ആ വാജശ്രവപുത്രന്ന്, നചികേതസ്സ് എന്ന പേരായി ഒരു പുത്രനുണ്ടായിരുന്നത്രെ.

വ്യാഖ്യാനം: —

ഉശൻ—√ വശ്, കാന്തൗ; ആഗ്രഹത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്. ഇവിടെ, താൻ ചെയ്യുന്ന ദാനത്തിന്റെ ഫലത്തിലാഗ്രഹത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്, എന്നർത്ഥം. (തൽഫലം കാമയമാനഃ—ശങ്കരൻ).

വാജശ്രവസൻ—(വാജം, അന്നം; തദ്ദാനാദിനിമിത്തം, ശ്രവോ, യശോ, യസ്യ സഃ വാജശ്രവാഃ.......... തസ്യാപത്യം വാജശ്രവസഃ—ശങ്കരൻ) അന്നദാനം കൊണ്ടു 'അന്നദാനപ്രഭു' എന്ന ബിരുദം നേടിയ വന്റെ പുത്രൻ എന്നർത്ഥം. വെറും സംജ്ഞാനാമ മായിട്ടെടുത്താലും മതി.

നചികേതസ്സ്—ന+ √ ചിതീ, സംജ്ഞാനേ; നല്ല അറി വില്ലാത്തവൻ,പരമാത്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ലാത്ത വൻ എന്നു ധ്വനി. ഇതും വെറും പേരായിട്ടെടുത്താലും മതിയാവും.

അധ്യാത്മജ്ഞാനപ്രതിപാദനത്തിനു മുഖവുര എന്ന മട്ടിൽ ഒരു കഥകൊണ്ടു ഗ്രന്ഥമാരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. അന്നദാനം കൊണ്ടു യശസ്സു സമ്പാദിച്ച ഒരാളിന്റെ പുത്രൻ പരലോകത്തിൽ തനിക്കു ശ്രേയസ്സു വരണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി സർവസ്വ ദാനമായ വിശ്വജിൽ എന്ന യജ്ഞം തുടങ്ങുന്നു. ഇവനു, പര മാത്മജ്ഞാനം പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ഒരു മകനുമുണ്ടു്. ഈ മകൻ മേൽ യമനിൽ നിന്നും ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കുന്ന തായിക്കാണാം. പാരമ്പര്യവ്യാജേന ബ്രഹ്മജ്ഞാനപ്രാപ്തിക്കുള്ള വാസനയുടെ ഗതികൂടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒന്നാംതലമുറക്കാ രനായ പിതാമഹൻ ലോകോപകാരാർത്ഥം അന്നദാനം ചെയ്തു ലൗകികകീർത്തി സമ്പാദിക്കുന്നു, ലൗകികസുഖജാതിയിൽവച്ചുൽ കൃഷ്ടമായ ലോകമാനിത്വം സമ്പാദിക്കുന്നു. മകനായ പിതാവാ യപ്പോഴേക്കും ലൗകികസുഖാശ മാറി സ്വർഗ്ഗസുഖം വേണമെ ന്നായി. അതിനായി ഇവൻ വിശ്വജിൽ എന്ന സർവസ്വദാനരൂ പമായ യജ്ഞം ചെയ്യുന്നു. ഇവൻ വിഷയരാഗമററവനായി എങ്കിലും അലൗകികമായ സ്വർഗ്ഗാദിസുഖങ്ങളെ കാംക്ഷിക്കുന്നു.

ഇവന്റെ മകനായപ്പോൾ ഇതു രണ്ടുംകൊണ്ടു തൃപ്തനാകാതെ ബ്രഹ്മാനന്ദാനുഭൂതി സമ്പാദിക്കാൻ പുറപ്പെടുന്നു, സമ്പാദിക്കു കയും ചെയ്യുന്നു. സുഖബോധത്തിന്റെ പരിണാമഗതി, ലൌകികസുഖം, പാരത്രികസുഖം (സ്വർഗ്ഗാദി), പരമാനന്ദം (ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി) എന്നാണെന്നും, ഈ സൂചനയിൽനിന്നും പ്രത്യക്ഷമാവും.

മ:—

തം ഹ കുമാരം സന്തം ദക്ഷിണാസു നീയമാനാസു
ശ്രദ്ധാവിവേശ സോഽമന്യത ||വ||

അ:—

ദക്ഷിണാസു നീയമാനാസു—ദക്ഷിണക്കുള്ള പദാൎത്ഥങ്ങൾ കൊണ്ടു വന്നുകൂട്ടവേ, കൂട്ടുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ; കുമാരം സന്തം തം—ബാലനായിരിക്കുന്ന അവന് (നചികേതസ്സിന്); ശ്രദ്ധാ ആവിവേശ—ശ്രദ്ധ ജനിച്ചു; സഃ അമന്യത—(അതു ഹേതുവായി) അവൻ വിചാരിച്ചു.

വ്യാ:—

ദക്ഷിണക്കുള്ള സാമാനങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നു കൂട്ടുന്നതു കണ്ട പ്പോൾ നചികേതസ്സിനു ദാനവിഷയത്തിൽ ശ്രദ്ധ പതിഞ്ഞിട്ടു അടുത്ത മന്ത്രത്തിൽ പറയുന്ന വിധം വിചാരിച്ചു.

മ:—

പീതോദകാ ജഗ്ധതൃണാ
    ദുഗ്ദ്ധദോഹാ നിരിന്ദ്രിയാഃ
അനന്ദാ നാമ തേ ലോകാ-
    സ്താൻ സ ഗച്ഛതി താ ദദൽ ||൩

അ:—

ദുഗ്ദ്ധദോഹാഃ—കറവമാറിയതും; നിരിന്ദ്രിയാഃ—പേറു മാറിയതും; പീതോദകാഃ—വെള്ളം കുടിച്ചതും; ജഗ്ദ്ധതൃണാഃ—പുല്ലുതിന്നതും; (ആയ); താഃ—ഈ പശുക്കളെ; (യഃ) ദദൽ സഃ—ദാനംകൊടുക്കുന്നവൻ; അനന്ദാഃ നാമ (യേ) തേ ലോകാഃ—അസുഖമായ ഏതേതു ലോകങ്ങളുണ്ടോ; താൻ ഗച്ഛതി—അവയേ പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

നചികേതസ്സിന്റെ വിചാരമാണീമന്ത്രം. ദാനം മേടിക്കുന്നവൎക്കു തീററിപ്പോററേണ്ട ഭാരമല്ലാതെ ഒരു ലാഭവുമില്ലാത്ത ഈ പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു സ്വൎഗ്ഗാദിസുഖം കിട്ടുകയില്ലെന്നല്ല നരകാദിദുഃഖം കിട്ടുകകൂടി ചെയ്യും. വാങ്ങുന്നവനതൊരു ഭാരംമാത്രം എന്ന ജാതിയിലുള്ള ദാനം വിപരീതഫലപ്രദമെന്നു സാരം.

മ:—

സ ഹോവാച പിതരം,
തത കസ്മൈ മാം ദാസ്യസീതി; ദ്വിതീയം തൃതീയം.
തം ഹോവാച, മൃത്യവേ ത്വാ ദദാമീതി. ||൪||

അ:—

സഃ പിതരം ഉവാച ഹ—അവൻ പിതാവിനോടു ചോദിച്ചുപോലും; തത—അച്ഛാ; മാം കസ്മൈ ദാസ്യസി ഇതി—എന്നെ ആൎക്കാണു കൊടുക്കുന്നതു എന്നു്; ദ്വിതീയം, തൃതീയം—രണ്ടാമതും മൂന്നാമതും (ചോദിച്ചു). മൃത്യവേ ത്വാ ദദാമി ഇതി തം ഉവാച ഹ—മൃത്യുവിനാണു നിന്നെ കൊടുക്കുന്നതു എന്നു (പിതാവു) അവനോടു പറഞ്ഞു.

വ്യാ:—

അച്ഛൻ സർവ്വസ്വദാനം ചെയ്യുക ആകകൊണ്ടു അച്ഛന്റെ സ്വത്തായ തന്നെയും വല്ലവൎക്കും ദാനം കൊടുക്കുന്നുണ്ടോ എന്നും ഉണ്ടെങ്കിലാൎക്കാണെന്നറിയാമെല്ലൊ എന്നുമുള്ള വിചാരത്തോടുകൂടി "എന്നെ ആൎക്കാണു ദാനംകൊടുക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു" എന്നു ചോദിച്ചു. അച്ഛൻ മറുപടി ഒന്നും പറയാഴികയാൽ പിന്നെയും പിന്നെയും മൂന്നുതവണ ആവൎത്തിച്ചു ചോദിച്ചു. ആവൎത്തിച്ചാവൎത്തിച്ചു ചോദിച്ചതു കേട്ടപ്പോൾ ഇതു കേവലം കുട്ടിക്കളിയല്ലെന്നുറച്ചു "നിന്നെ യമനാണു കൊടുക്കാൻ പോകുന്നതു" എന്നു പിതാവു പറഞ്ഞു.

മൃത്യുവിന്റെ സ്വത്തായാലവനു മേൽ മരണം വരാനിടയില്ലല്ലൊ. ആ വിധത്തിൽ അമൃതത്വമാണു നിന്റെ ഭാവി എന്നു സൂചന.

മ:—

ബഹൂനാമേമി പ്രഥമോ
　　ബഹൂനാമേമി മധ്യമഃ
കിം സ്വിദ്യമസ്യ കൎത്തവ്യം
　　യന്മയാദ്യ കരിഷ്യതി　　　　||൫||

അ:—

ബഹൂനാം പ്രഥമഃ (അഹം) ഏമി—പലരുടെ കൂട്ടത്തില (അഥവാ പല സംഗതികളിലും) ഞാൻ ഒന്നാംകിടയാ ട്ടാണു കഴിയുന്നതു; ബഹൂനാം മധ്യമഃ ഏമി—പ ക്കത്തിലും (പലതിലും) ഞാൻ എടത്തരക്കാരനായും കഴിയുന്നു യമസ്യ കിംസ്വിൽ കൎത്തവ്യം അദ്യ മയാ യൽ കരിഷ്യതി—യമനു ഏതൊരു പ്രയോജനത്തേയാണു ഇപ്പോളെന്നാൽ ചെയ്‌വാൻ കഴിയുന്നതു?

വ്യാ:—

ഈ മന്ത്രം നചികേതസ്സിന്റെ വിചാരമാണ്. പല കാൎയ്യത്തിലും ഞാൻ നല്ല സമൎത്ഥനാണ്, വേറേ പലതിലും എനിക്കു സാമാന്യപാടവമുണ്ട്, ഒന്നിലും ഞാൻ കൊള്ളരുതാത്തവനല്ല. അച്ഛനെന്നെ യമനു കൊടുത്താൽ ഞാനവിടെച്ചെന്നു എന്റെ പുതിയ യജമാനനായ യമനു് എന്തുപകാരമാണു ചെയ്തുകൊടുക്കാനുള്ളതാവോ? അദ്ദേഹത്തിനു് എന്നെക്കൊണ്ടു ഏതു തരത്തിലായിരിക്കും പ്രയോജനപ്പെടുക? എന്നിപ്രകാരം നചികേതസ്സു വിചാരിക്കുന്നു.

മ:—

അനുപശ്യ യഥാ പൂൎവ്വേ
    പ്രതിപശ്യ തഥാ പരേ
സസ്യമിവമൎത്ത്യഃ പച്യതേ
    സസ്യമിവാജായതേ പുനഃ ||൫||

അ—

പൂൎവ്വേ യഥാ അനുപശ്യ—മുമ്പു കഴിഞ്ഞുപോയവർ എങ്ങിനെ ആയിരുന്നുവെന്നു ആലോചിച്ചുനോക്കുക; തഥാ അപരേ പ്രതിപശ്യ—അതുപോലെ ഇന്നുള്ളവരുടേയും നാളെ വരാൻപോകുന്നവരുടേയും കഥയുമാലോചിക്കുക; മൎത്ത്യഃ സസ്യം ഇവ പച്യതേ—മനുഷ്യൻ സസ്യാദികളേപോലെ (പുല്ലുമുതലായവ) കരിഞ്ഞും അളിഞ്ഞും നശിക്കുന്നു; സസ്യം ഇവ പുനഃ ആജായതേ—സസ്യംപോലെ വീണ്ടും പൊട്ടിക്കിളിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഖ്യാ:—

പുല്ലു മുതലായതു കരിഞ്ഞോ മറേറാ നശിച്ചാൽ വീണ്ടും പൊട്ടിക്കിളുക്കുന്നതുപോലെ തന്നെ മനുഷ്യാവസ്ഥയും. പണ്ടുണ്ടായിരുന്നവർ എല്ലാം മരിച്ചു. ഇന്നുള്ളവരും നാളെയുണ്ടാകുന്നവരുമെല്ലാം ഇതുപോലെ മരിക്കതന്നെ ചെയ്യും. മരിക്കുന്നവർ യഥാകാലം വീണ്ടും ജനിക്കുകയും ചെയ്യും.

“നിന്നെ ഞാൻ യമനു കൊടുക്കാൻ പോകുന്നു” എന്നു പറഞ്ഞുപോയതു വിചാരിച്ചു പശ്ചാത്തപിക്കുന്ന പിതാവിൻെറ സമാധാനത്തിനായിട്ടു നചികേതസ്സു പറയുന്ന വാചകമായിക്കരുതാം. അഥവാ, മനുഷ്യസ്ഥിതി ഈ വിധമാണെല്ലോ എന്നു നചികേതസ്സു സ്വയം തന്നോടുതന്നെ പറയുന്ന രൂപത്തിൽ വിചാരിക്കുന്നതായും അൎത്ഥമാക്കാം. ഈ വിചാരത്തിൻെറ ഫലമായിട്ടാണു് മേൽ ഇവൻ ഈ പുനരാവൎത്തി തീരാനുള്ള വഴി തേടാൻ ശ്രമിക്കുന്നതു്.

മ:—

വൈശ്വാനരഃ പ്രവിശതി
    അതിഥിർബ്രാഹ്മണോ ഗൃഹാൻ
തസ്യൈതാം ശാന്തിം കുൎവ്വന്തി
    ഹര വൈവസ്വതോദകം ||൭||

അ:—

ബ്രാഹ്മണഃ അതിഥിഃ വൈശ്വാനരഃ ഗൃഹാൻ പ്രവിശതി— ബ്രാഹ്മണനായ അതിഥി വൈശ്വാനരനായിട്ടാണു ഗൃഹങ്ങളിൽ ചെന്നുചേരുന്നതു്; തസ്യ ഏതാം ശാന്തിം (സന്തഃ കുൎവ്വന്തി)—ആ അതിഥിക്കു പാദ്യാദ്യുപചാരങ്ങളേ സജ്ജനങ്ങൾ ചെയ്തുവരുന്നു; വൈവസ്വത ഉദകം ഹര—ഹേ മൃത്യോ വെള്ളം കൊണ്ടുവന്നാലും.

വ്യാ:—

ബ്രാഹ്മണൻ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനി, ഔപചാരികമായി ബ്രഹ്മജ്ഞാനാധികാരിയേയും കുറിക്കുന്നു.

അതിഥി—അ+തിഥി—സമയനിശ്ചയമൊന്നും ചെയ്യാതെ പെട്ടെന്നു വന്നുചേരുന്നവൻ.

വൈശ്വാനരൻ—അഗ്നി; പൂജ്യൻ,

ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാർ വിചാരിച്ചിരിക്കാതെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നു ചേരുന്നതു ഈശ്വരൻ വന്നുചേരുന്നതുപോലെ മാഹാത്മ്യമുള്ള സംഗതിയാണു്. അങ്ങിനെ വന്ന അതിഥിയേ വേണ്ടതുപോലെ ആദരിക്കാഞ്ഞാൽ വലിയ തെററാണു്. അതിനാലിനിയെങ്കിലുമൊട്ടും താമസിക്കാതെ അതിഥിയേ പൂജിച്ചാലും എന്നു് ഗൃഹനാഥനായ യമനേ ആരോധരിപ്പിക്കുന്ന രൂപത്തിലുള്ളതാണി മന്ത്രം.

വാജശ്രവസൻ തന്റെ വാക്കനുസരിച്ചു പുത്രനേ യമനായിട്ടു ദാനം ചെയ്യുന്നു. പുത്രൻ അതനുസരിച്ചു യമഗൃഹത്തിലെത്തുമ്പോൾ യമൻ അവിടെയില്ലായിരുന്നു. മൂന്നുരാത്രി കഴിഞ്ഞു യമൻ മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോൾ ഇവിടെ ഒരു വിശിഷ്ടനായ അതിഥി വന്നിട്ടുണ്ടെന്നും ഗൃഹനാഥനില്ലാതിരുന്നതിനാലിതുവരെ ആതിഥ്യം ചെയ്യാനിടയായില്ലെന്നും, ഇനിയെങ്കിലും കാലതാമസം വരാതെ നിർവഹിക്കണമെന്നും ആരോ യമനേ ധരിപ്പിക്കുന്നു.

മ:—

ആശാപ്രതിക്ഷേ സംഗതം സൂനൃതാം ച
ഇഷ്ടാപൂർത്തേ പുത്രപശൂംശ്ച സർവാൻ
ഏതദ്വൃങ്ക്തേ പുരുഷസ്യാല്പമേധസോ
യസ്യാനശ്നൻ വസതി ബ്രാഹ്മണോ ഗൃഹേ ||൮||

അ:—

യസ്യ ഗൃഹേ ബ്രാഹ്മണഃ അനശ്നൻ വസതി—യാതൊരാളിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ അതിഥിയായ ബ്രാഹ്മണൻ പട്ടിണി കിടക്കാനിടവരുന്നുവോ; അല്പമേധസഃ പുരുഷസ്യ—ആ അല്പബുദ്ധിയായ പുരുഷന്റെ; ആശാപ്രതീക്ഷേ—ആശയും പ്രതീക്ഷയും; സംഗതം—സൽസംഗഫലവും; സൂനൃതം—പ്രിയവചനവും; ഇഷ്ടാപൂർത്തേ— ഇഷ്ടാപൂർത്തങ്ങളും; പുത്രപശൂൻ—സന്താനങ്ങളും പശ്വാദികളും; ഏതൽ സർവ്വാൻ—ഇവയെല്ലാം; വൃങ്‌ക്തേ—നശിക്കുന്നു, പാഴായിപ്പോകുന്നു.

വ്യാ:—

ആശ—കിട്ടുമെന്നു വിചാരിക്കാനവകാശമില്ലാത്ത ഇഷ്ടത്തെ പ്രാപിക്കാനുള്ള ആഗ്രഹം. (hope)

പ്രതീക്ഷ—കിട്ടാൻ ന്യായമുള്ള ഇഷ്ടത്തെ പ്രാപിക്കാനുള്ള ആഗ്രഹം. (expectation)

സംഗതം—സൽസംസർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നും ജനിക്കുന്ന ഗുണങ്ങൾ (results of good association)

സൂനൃതം—നല്ലവാക്കു മുതലായവ. (civility)

ഇഷ്ടം—യാഗാദി. (religious life)

പൂർത്തം—ലോകയജ്ഞാദി. (charities)

പശു—ധനം.

ഗൃഹസ്ഥൻ ആതിഥ്യം, വിശേഷിച്ചും, വിദ്വാനായ അതിഥിക്കാതിഥ്യം ചെയ്യാഞ്ഞാൽ ബുദ്ധിമുട്ടി സമ്പാദിച്ച നന്മകൾക്കെല്ലാം പ്രത്യവായ രൂപത്തിലുള്ള ഹാനി വരുമെന്നു പറഞ്ഞി

രിക്കുന്നു. ഇവൻെറ ആശയും പ്രതീക്ഷയും എല്ലാം പാഴുതന്നെ; സൽസംസൎഗ്ഗംകൊണ്ടു സമ്പാദിച്ച നാഗരികത്വാദി യോഗ്യതകൾ, ഈശ്വരോപാസനകളും ലോകയജ്ഞങ്ങളും കൊണ്ടു സമ്പാദിച്ച പുണ്യങ്ങൾ, കഷ്ടപ്പെട്ടു വളൎത്തിയ സന്താനങ്ങൾ, ബുദ്ധിമുട്ടിയുണ്ടാക്കിയ ധനം എന്നിവയെല്ലാം ഇവനുപകരിക്കാതെ പോകുന്നുവെന്നൎത്ഥം.

മ:—

തിസ്രോ രാത്രീൎയ്യദവാത്സീൎഗ്ഗൃഹേ മേ
അനശ്നൻ ബ്രഹ്മന്നതിഥിൎന്നമസ്യഃ
നമസ്തേഽസ്തു ബ്രഹ്മൻ സ്വസ്തി മേഽസ്തു
തസ്മാൽ പ്രതി ത്രീൻ വരാൻ വൃണീഷ്വ ||ൻ||

അ:—

ബ്രഹ്മൻ—ഹേ മഹാബ്രാഹ്മണ; നമസ്യഃ അതിഥിഃ—നമസ്കരിക്കപ്പെടേണ്ടവനും അതിഥിയുമായ; (ത്വം—അങ്ങ്;) മേ ഗൃഹേ—എൻെറ ഗൃഹത്തിൽ; യൽ തിസ്രഃ രാത്രീഃ അനശ്നൻ അവാത്സീഃ—യാതൊരു കാരണത്താൽ മൂന്നുരാത്രി പട്ടിണി കിടക്കാനിടവന്നുവോ; തസ്മാൽ—ആ ദോഷശാന്തിക്കായി; ബ്രഹ്മൻ തേ നമഃ അസ്തു—ഹേ ബ്രാഹ്മണൻ അങ്ങയെ നമസ്കരിക്കുന്നു; മേ സ്വസ്തി അസ്തു—എനിക്കു നല്ലതു വരട്ടെ; പ്രതി ത്രീൻ വരാൻ വൃണീഷ്വ—പകരം മൂന്നു വരങ്ങളെ വരിച്ചുകൊണ്ടാലും.

വ്യാ:—

പൂജാൎഹനായ അതിഥി മൂന്നു ദിവസം തൻെറ ഗൃഹത്തിൽ പട്ടിണി കിടക്കേണ്ടിവന്ന ദോഷത്തിന് പരിഹാരമായി യമൻ അതിഥിയായ നചികേതസ്സിനോടു താണു

വീണു മാപ്പു ചോദിക്കുകയും ഇഷ്ടമുള്ള മൂന്നു വരം തരാമെന്നു പറയുകയും ചെയ്യുന്നു.

മ:—

ശാന്തസങ്കല്പഃ സുമനാ യഥാ സ്യാ-
    ദ്വീതമന്യുർഗൗതമോ മാഭിമൃത്യോ
ത്വൽപ്രസൃഷ്ടം മാഭിവദേൽ പ്രതീത
    ഏതത്ത്രയാണാം പ്രഥമം വരം വൃണേ ||൧൦||

അ:—

മൃത്യോ—ഹേ യമാ; ഗൗതമഃ—(എന്റെ പിതാവായ) ഗൗതമൻ; മാ അഭി—എന്നെസ്സംബന്ധിച്ചു; ശാന്തസങ്കല്പഃ— വിചാരപ്പെടാത്തവനായും; സുമനാഃ—പ്രസന്നമനസ്സോടുകൂടിയവനും; വീതമന്യുഃ— കോപിക്കാത്തവനായും; ത്വൽ പ്രസൃഷ്ടം മാം പ്രതീതഃ അഭിവദേൽ യഥാ സ്യാൽ—നിന്നാൽ തിരിച്ചയക്കപ്പെട്ട എന്നെ ഓർമ്മിച്ചു (ആളറിഞ്ഞു) വർത്തമാനം പറയുമോ അത്തരത്തിലുള്ള; ഏതൽ വരം—ഈ വരത്തെ; ത്രയാണാം പ്രഥമം വൃണേ—മൂന്നു വരം തരാമെന്നു പറഞ്ഞതിലാദ്യത്തേതായി ഞാൻ വരിച്ചിരിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

മൂന്നു വരം അപേക്ഷിച്ചാൽ തരാം എന്നു യമൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടു നചികേതസ്സു ആദ്യത്തെ വരമായി വരിക്കുന്നതാണിതു്. "എന്നെ വിചാരിച്ചു് ഉ്മൂന്ന് വ്യസനമൊന്നും തോന്നരുതു; എന്നോടു നല്ല മനസ്സുള്ളവനും കോപമില്ലാത്തവനുമായിരിക്കണം; ഞാൻ തിരിച്ചു ചെന്നാൽ കണ്ടാ

ലാളറിഞ്ഞു പഴയപോലെ പെരുമാറുകയും വേണം", എന്നാണു വരസ്വരൂപം.

ലൌകികസുഖങ്ങളിൽവെച്ചുത്തമമെന്നു പറയാവുന്നതു പരസ്പരസൌഹാർദ്ദം തന്നെയാണെല്ലൊ, ഇതു കിട്ടണം; ലൗകികമായ സുഖം കിട്ടേണം എന്നു് ആദ്യത്തേ വരം.

മ:—

യഥാ പുരസ്താദ്ഭവിതാ പ്രതീത
ഔദ്ദാലകിരാരുണിർമൽപ്രസൃഷ്ടഃ
സുഖം രാത്രീഃ ശയിതാ വീതമന്യു-
സ്ത്വാം ദദൃശിവാൻ മൃത്യുമുഖാൽപ്രമുക്തം ||൧൧||

അ.—

ആരുണിഃ ഔദ്ദാലകിഃ—അരുണപുത്രനായ ഉദ്ദാലകൻ; യഥാ പുരസ്താൽ—മുമ്പിലത്തേപ്പോലെതന്നെ; പ്രതീതഃ ഭവിതാ—(നിന്നെ) ഓൎമ്മിക്കുന്നവനായി ഭവിക്കും; മൽപ്രസൃഷ്ടഃ രാത്രീഃ സുഖം ശയിതാ—എന്റെ അനുഗ്രഹം ഹേതുവായി രാത്രിയിൽ സുഖമായിട്ടുറങ്ങും (നിന്നെ വിചാരിച്ചു ദുഃഖിച്ചു കഴിയാതെയുറങ്ങും); മൃത്യുമുഖാൽ പ്രമുക്തം ത്വാം വീതമന്യുഃ ദദൃശിവാൻ — മൃത്യുവിന്റെയടുക്കൽ നിന്നും മടങ്ങിയെത്തിയ നിന്നെ കോപംകൂടാതെ കാണുകയും ചെയ്യും.

വ്യാ:—

യമന്റെ അനുഗ്രഹവാക്കാണിതു. നചികേതസ്സിന്റെ ആദ്യത്തേവരം കൊടുക്കുന്നുവെന്നു സാരം.

മ:—

സ്വൎഗ്ഗേ ലോകേ ന ഭയം കിംചനാസ്തി
　　ന തത്ര ത്വം ന ജരയാ ബിഭേതി
ഉഭേ തീർത്വാ അശനായാപിപാസേ
　　ശോകാതിഗോ മോദതേ സ്വൎഗ്ഗലോകേ. ||൧൮||

അ:—

സ്വൎഗ്ഗേ ലോകേ ഭയം കിഞ്ചന ന അസ്തി—സ്വൎഗ്ഗലോകത്തിൽ ഭയം യാതൊന്നുമില്ല; തത്ര ത്വം ന — അവിടെ നീയില്ല (യമനില്ല, മരണമില്ല); ജരയാ ന ബിഭേതി—ജരകൊണ്ടവിടെ ഭയമില്ല; അശനായാപിപാസേ ഉഭേ തീർത്വാ—വിശപ്പും ദാഹവുമില്ലാതെ; സ്വർഗ്ഗലോകേ ശോകാദിഗഃ മോദതേ — സ്വൎഗ്ഗലോകത്തിൽ ശോകമില്ലാതെ മോദിക്കുന്നു.

വ്യ:—

ഇതു സ്വൎഗ്ഗത്തിലേ സ്ഥിതിയേ സ്തുതിക്കുന്നതായ നചികേതസ്സിന്റെ വാക്കാണു.

ഈലോകത്തിൽ ക്ഷുത്തൃട്ശാന്തികളുളയത്നമാണു സകലക്ലേശങ്ങളുടെയും മൂലം; സ്വൎഗ്ഗത്തിൽ ക്ഷുത്തും തൃട്ടുമില്ലാത്തതിനാലവിടെ ഈ ക്ലേശത്തിനവകാശമില്ല. നമുക്കു വലുതായ ഭയം മരണഭയമാണു; സ്വൎഗ്ഗം യമന്റെ അധികാരത്തിനപ്പുറമാകയാൽ ഈ ഭയവുമവിടെ വരാനില്ല. ജരാദി ഭയവും, വാർദ്ധക്യം രോഗം മുതലായവയിൽ നിന്നുമുള്ള ഭയവുമവിടെയില്ല. എന്തിനു്, ചുരുക്കത്തിൽ, സ്വൎഗ്ഗത്തിൽ യാതൊരു ഭയവുമുണ്ടാവാനില്ല. അതിനാൽ അവിടെയുള്ളവർ ദുഃഖമെന്നതറിയാതെ സദാ സന്തോഷമായിത്തന്നെ കഴിയുന്നു.

മ:—

സ ത്വമഗ്നിം സ്വർഗ്യമധ്യേഷി മൃത്യോ
പ്രബ്രൂഹി തം ശ്രദ്ദധാനായ മഹ്യം
സ്വർഗലോകാ അമൃതത്വം ഭജന്ത
ഏതദ്വിതീയേന വൃണേ വരേണ ||൧൩||

അ:—

മൃത്യോ—ഹേ യമ; സഃ ത്വം —ആ നീ, അങ്ങ്; സ്വർഗ്യം അഗ്നിം—സ്വർഗലോകപ്രാപ്തി സമ്പാദിച്ചു തരാൻ ശേഷിയുള്ള അഗ്നിയേ (യജനാദി വിധങ്ങളേ); അധ്യേഷി—അറിയുന്നു; തം ശ്രദ്ദധാനായ മഹ്യം പ്രബ്രൂഹി—അതിനേ ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയ എനിക്കു പറഞ്ഞുതന്നാലും; സ്വർഗലോകാഃ (യേന) അമൃതത്വം ഭജന്തേ — സ്വർഗലോകക്കാർക്കു യാതൊന്നിനാലമൃതത്വം കിട്ടാനിട വരുന്നുവോ; ഏതൽ—അതിനേ; ദ്വിതീയേന വരേണ വൃണേ—രണ്ടാമത്തേ വരമായി ഞാൻ വരിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

അഗ്നിചയനാദി രൂപത്തിലുള്ള കർമ്മഫലമായി മുൻ മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞവിധമുള്ള സ്വർഗസുഖം ലഭിക്കുന്നു. യജ്ഞാദി സംഗതികളെല്ലാം അവിടേയ്ക്കു നല്ലവണ്ണമറിയുകയും ചെയ്യാം. എനിക്കിക്കാര്യത്തിൽ വിശ്വാസവുമുണ്ട്. അതിനാൽ യജ്ഞസംബന്ധമായ കാര്യങ്ങളേ എനിക്കുപദേശിച്ചു തന്നാലും. ശ്രദ്ധാവാനാകയാൽ ഞാൻ ഉപദേശത്തിനർഹനാണു. സ്വർഗം പ്രാപിച്ചമൃതത്വം നേടാൻ പര്യാപ്തമായ ആ ഉപദേശത്തെയാണ് എനിക്കുവേണ്ട രണ്ടാമത്തേ വരമായി ഞാൻ സ്വീകരിക്കുന്നതു.

ഇതും നചികേതസ്സിന്റെ വാക്കാണ്. ലൗകികസുഖമാണാദ്യം യാചിച്ചതു. അതു കിട്ടി. ഇപ്പോൾ സ്വർഗസുഖം യാചിക്കുന്നു. ലൗകികസുഖം കിട്ടാനെല്ലാവരുമർഹന്മാർ തന്നെ; വിശേഷവിധിയായി ഒരധികാരിഗുണം വേണമെന്നില്ല. സ്വർഗസുഖത്തിനങ്ങനെയല്ല. ഇതിന് വിശ്വാസം, ശ്രദ്ധ, ഒന്നാണു പരമപ്രധാനമായ അധികാരിഗുണം; ഇതുണ്ടെങ്കിലേ കർമ്മാദിക്കു ഫലമുള്ളൂ. ഇതു 'ശ്രദ്ദധാനായ' എന്ന വിശേഷണംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

മ:—

പ്ര തേ ബ്രവീമി തദു മേ നിബോധ
സ്വർഗ്യമഗ്നിം നചികേതഃ പ്രജാനൻ
അനന്തലോകാപ്തിമഥോ പ്രതിഷ്ഠാം
വിദ്ധി ത്വമേതം നിഹിതം ഗുഹായാം ||൧൪||

അ:—

നചികേതഃ—ഹേ നചികേതസ്സേ; സ്വർഗ്യം അഗ്നിം പ്രജാനൻ (അഹം) തേ പ്രബ്രവീമി—സ്വർഗം തരുന്നതായ അഗ്നിയെപ്പററി നല്ലവണ്ണമറിയാവുന്നവനായ ഞാൻ നിനക്കിതാ പറഞ്ഞു തരുന്നു; തൽ ഉ മേ നിബോധ—അതിനേ എന്നിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കിക്കൊൾക; അനന്തലോകാപ്തിം അഥോ പ്രതിഷ്ഠാം ഏതം—സ്വർഗപ്രാപ്തിഹേതുവും സകലത്തിനുമാധാരവുമായ ഈ അഗ്നിയേ; ഗുഹായാം നിഹിതം (ഇതി)—വിദ്വാന്മാരുടെ ബുദ്ധിയിൽ ഇരിക്കുന്നതായിട്ടു; ത്വം വിദ്ധി—നീ മനസ്സിലാക്കിയാലും.

വ്യാ:—

'ഗുഹായാം, വിദുഷാം ബുദ്ധൗ'—ശങ്കരൻ. മനുഷ്യഹൃദയത്തിൽ എന്നൎത്ഥം. അഗ്നി എന്ന ശബ്ദത്തിനു വേദത്തിൽ

വെറും തീ എന്നല്ലൎത്ഥം; ഈശ്വരൻ എന്നാണു. “ഇന്ദ്രം മിത്രം വരുണമഗ്നിമാഹുരഥോ ദിവ്യഃ സുപൎണ്ണോഗരുത്മാൻ ഏകം സദ്വിപ്രാ ബഹുധാ വദന്ത്യഗ്നിം യമം മാതരിശ്വാന മാഹുഃ” (ഋഗ്വേദം) “തദേവാഗ്നിസ്തദാദിത്യസ്തദ്വായുസ്ത ദു ചന്ദ്രമാഃ” (യജുസ്സ്) ഇത്യാദി കാൺക. യാസ്കൻ അഗ്നി ശബ്ദത്തിന്റെ അൎത്ഥചിന്തയിൽ പറയുന്നതു. “അഗ്നിഃ കസ്മാൽ (1) അഗ്രണിൎഭവതി (2) അഗ്രം യജ്ഞേഷു പ്രണീയതേ (3) അംഗം നയതി സന്നമമാനഃ (4) അക്നോപനോ ഭവതീതി സ്ഥൗലാഷ്ഠീവിഃ, ന ക്നോ പയതി ന സ്നേഹയതി (5, 6) ത്രിഭ്യ ആഖ്യാതേഭ്യോ ജായത ഇതി ശാകപൂണിഃ ഇതാദകതാദ്ദഗ്ധാദ്വാനീതാൽ. സ ഖല്വേതേരകാരമാദത്തേ ഗകാരമനക്തേൎവാദഹതേൎവാ....

(1) അഗ്രം+√നീ=അഗ്+നീ=അഗ്നി=അഗ്രം നയതി

(2) അഗ്രം+√നീ=അഗ്+നീ=അഗ്നി=അഗ്രം നീയതേ

(3) അംഗ+√നീ=അഗ്+നീ=അഗ്നി=അംഗം നയതി

(4) അ+√ക്നൂയീ+കിൻ=അ+കിൻ+ഇ=അക്നി,അഗ്നി

(5) √ഇ+√അഞ്ജൂ+√നീ=അ+ജ്+നീ=അഗ്നി

(6) √ഇ+√ദഹ+√നീ=അ+ഹ്+നീ=അഗ്നി.

വേദങ്ങളിൽ അഗ്നിശബ്ദത്തിനു് ഈശ്വരൻ, കാൎയ്യബ്രഹ്മം, സഗുണബ്രഹ്മം എന്ന അൎത്ഥമേയുള്ളു. ഇവിടെ സഗുണ ബ്രഹ്മം എന്ന അൎത്ഥത്തിലാണു പ്രയോഗം. അപ്പോൾ അഗ്നിചയനാദികൾ സഗുണോപാസന എന്നൎത്ഥം വരും.

മന്ത്രാൎത്ഥഭാവം. സ്വൎഗ്ഗപ്രാപ്തി സമ്പാദിച്ചുതരുന്ന സഗുണബ്രഹ്മോപാസനയെപ്പററി എനിക്കു വേണ്ടതു പോലെ അറിയാം, അതിനെ നിനക്കുപദേശിച്ചുതരാം,

രുത്തി ധരിച്ചുകൊള്ളുകയേ വേണ്ടു. സഗുണോപാസന തന്നെയാണു സ്വർഗപ്രാപ്തിക്കുള്ള മാർഗം; ഈ സഗുണ ബ്രഹ്മം തന്നെയാണ് വിരാട്കല്പനരൂപത്തിൽ പ്രപഞ്ചാധാരമായിട്ടുള്ളതു; ഇതു യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതു മനുഷ്യന്റെ ബോധരൂപമായ ഹൃദയത്തിലുമാകുന്നു.

ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു സഗുണോപാസനാഫലം, സഗുണ ബ്രഹ്മസ്വരൂപം അതിന്റെ അധിഷ്ഠാനഭൂമി ഇത്രയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മ:—

ലോകാദിമഗ്നിം തമുവാച തസ്മൈ
　　യാ ഇഷ്ടകാ യാവതീർവ്വാ യഥാ വാ
സ ചാപി തത്പ്രത്യവദദ്യഥോക്ത-
　　മഥാസ്യ മൃത്യുഃ പുനരേവാഹ തുഷ്ടഃ. ||൧൫||

അ:—

തം ലോകാദിം അഗ്നിം—ആ പ്രപഞ്ചമൂലമായ അഗ്നിയേപ്പററിയും; യാഃ ഇഷ്ടകാഃ യാവതീഃ വാ യഥാ വാ—(അഗ്നിചയനത്തിനുള്ള) ഇഷ്ടകകൾ ഏവയാണെന്നും, എത്രയെത്രയാണെന്നും, അവ ഏതു പ്രകാരത്തിലാണു ചയിക്കേണ്ടതെന്നും; തസ്മൈ ഉവാച—(യമൻ) നചികേതസ്സിനുപദേശിച്ചുകൊടുത്തു. സഃ ച അപി തത് യഥോക്തം പ്രത്യവദത്—നചികേതസ്സ് ആ ഉപദേശത്തേ പറഞ്ഞുകൊടുത്തതുപോലെ തിരിച്ചു പറയുകയും ചെയ്തു. അഥ മൃത്യുഃ അസ്യ തുഷ്ടഃ പുനഃ ഏവ ആഹ—അപ്പോൾ യമൻ നചികേതസ്സിനോടു സന്തോഷിച്ചു പിന്നെയും പറഞ്ഞു.

വ്യാ:—

ഇതു കഥാഗതിയേ ശ്രുതി സ്വന്തം വാക്കിൽ പറയുന്നതാണു. യജനത്തേ സഗുണബ്രഹ്മോപാസനയുടെ ഉപ

ലക്ഷണമായി കല്പിച്ച വ്യവഹരിച്ചിരിക്കുന്നു. അഗ്നിചയനത്തിനുള്ള ഇഷ്ടകകൾ ഏവ, എത്ര, എങ്ങനെ വയ്ക്കണം എന്നെല്ലാം യമൻ പറഞ്ഞുകൊടുത്തു എന്ന ഭാഗംകൊണ്ടു് സഗുണബ്രഹ്മോപാസനയ്ക്കുള്ള സാമഗ്രിസമ്പത്തിന്റെ സ്വഭാവം, മാനം, അതിനെവച്ചുപയോഗിക്കേണ്ടും രീതി ഇവയേ ഉപദേശിച്ചു എന്നർത്ഥം.

(ഇഷ്ടക— √ ഇഷ്,ഇച്ഛായാം–>ഇഷ്ടി–>ഇഷ്ടക). സാമഗ്രിസമ്പത്തെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു യാഗത്തിനുള്ള ഇഷ്ടിക മേലരി മുതലായവയെന്നോ പൂജാദികൾക്കുള്ള പൂവു മുതലായവയെന്നോ അല്ല പ്രധാനമായി ഗ്രഹിക്കേണ്ടതു. സഗുണബ്രഹ്മോപാസനയിൽ ഇച്ഛിക്കപ്പെടേണ്ട ഫലങ്ങളുടെ സ്വഭാവം, മാനം, അവയേത്തന്നെ ഇച്ഛിക്കേണ്ട മാതിരി എന്നിവയേപ്പററി ഉപദേശിച്ചു എന്നർത്ഥമാക്കണം.

പഴയ അദ്ധ്യയനസമ്പ്രദായം, ഗുരുവേതെങ്കിലുമൊന്നുപദേശിച്ചാൽ അതു ശിഷ്യനു പഠിഞ്ഞുവെന്നു കാണിക്കാൻ തിരിച്ചു ചൊല്ലിക്കേൾപ്പിക്കുകയായിരുന്നുവെന്നു, സാവിത്ര്യുപദേശാദി ക്രിയകളിലിന്നും നടപ്പുള്ള ക്രമങ്ങളിൽനിന്നുമറിയാം.

നചികേതസ്സ് ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തതിനേ വേണ്ട വിധം ധരിച്ചുവെന്നു കാണുകയാൽ ഗുരു സന്തോഷിച്ച് അനുഗ്രഹബുദ്ധ്യാ പിന്നെയും ചിലതു പറയുന്നു.

മ:—

തമബ്രവീൽ പ്രീയമാണോ മഹാത്മാ
വരം തവേഹാദ്യ ദദാമി ഭൂയഃ
തവൈവ നാമ്നാ ഭവിതായമഗ്നിഃ
സ്യങ്കാം ചേമാമനേകരൂപാം ഗൃഹാണ ||൧൬||

അ:—

മഹാത്മാ പ്രീയമാണഃ തം അബ്രവീൽ—മഹാത്മാവായ യമൻ പ്രീതനായിട്ടു നചികേതസ്സിനോടു പറഞ്ഞു; ഇഹ അദ്യ തവ ഭൂയഃ വരം ദദാമി—ഇതാ ഇപ്പോഴ് നിനക്കു ഇനിയുമൊരു വരംകൂടി തരുന്നു; അയം അഗ്നിഃ തവ നാമ്നാ ഏവ ഭവിതാ—ഈ അഗ്നി നിന്റെ പേരോടു കൂടിയതായി ഭവിക്കും; അനേകരൂപാം ഇമാം സൃങ്കാം ച ഗൃഹാണ—നാനാതരത്തിലുള്ള ഈ രത്നമാലയേ കൂടെ സ്വീകരിച്ചാലും.

വ്യാ:—

പഠിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിൽ കാണിച്ച സാമൎത്ഥ്യം കണ്ടു ഗുരു അനുമോദിച്ചു ഒരു വരംകൂടി കൊടുക്കുന്നു. നാചികേതസ്സ് എന്ന ശബ്ദം അഗ്നി പൎയ്യായമായി ഭവിക്കും എന്നാണു വരം. ഇതിനും പുറമേ ഒരു സൃങ്ക കൂടി കൊടുക്കുന്നു.

(സൃങ്കാം—അകുത്സിതാംഗതിം കൎമ്മമയിം ഗൃഹാണ—ശങ്കരൻ.) വരദാനാനന്തരം, അനേകരൂപത്തിലുള്ളതും നീചമെന്നു പറയാൻ പാടില്ലാത്തതുമായ സഗുണോപാസനാമാൎഗ്ഗത്തേ സ്വീകരിക്കുകയേ വേണ്ടൂ എന്നുകൂടി ഉപദേശിക്കുന്നുവെന്നുസാരം.

മ:—

ത്രിണാചികേതസ്ത്രിഭിരേത്യ സന്ധിം
ത്രികൎമ്മകൃത്തരതി ജന്മമൃത്യൂ
ബ്രഹ്മജജ്ഞം ദേവമീഡ്യം വിദിത്വാ
നിചായ്യേമാം ശാന്തിമത്യന്തമേതി ||൧൭||

അ:—

ത്രിണാചികേതഃ— മൂന്നഗ്നിയേ ചയനം ചെയ്യുവനായി; ത്രിഭിഃ സന്ധിം ഏത്യ മൂന്നിനോടും സമാഗമം പ്രാപിച്ചു

വനായി; ത്രികർമകൃൽ—മൂന്നു കർമങ്ങളേയും ചെയ്യുന്നവൻ; ജന്മമൃത്യൂ തരതി— ജനിമൃതികളേതരിക്കുന്നു; തം ഈഡ്യം ദേവം ബ്രഹ്മജജ്ഞം വിദിത്വാ നിചായ്യ—ആ ഈഡ്യ നായ ദേവനേ ബ്രഹ്മജവും ചിദാത്മകവുമായി അറിഞ്ഞിട്ടു (ജ്ഞം—ജ്ഞാനാത്മകം; ബ്രഹ്മജശ്ചാസൗജ്ഞശ്ചേതി ബ്രഹ്മജജ്ഞഃ—ശങ്കരൻ); ഇമാം അത്യന്തം ശാന്തിം ഏതി—അത്യന്തമായ ഈ ശാന്തിയേ പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യ:—

അഗ്നിത്രയം—ഗാർഹപത്യം, ആഹവനീയം, ദാക്ഷിണം

ഗാർഹപത്യം—ഇതു പിതാവിന്റെ അടുക്കൽനിന്നും കിട്ടുന്നതും, താൻ മേൽ സന്താനങ്ങളേ ഏല്പിക്കേണ്ടതും ആയ അഗ്നി യാണു്. ഈ അഗ്നിയിൽ നിന്നും സംസ്കരിച്ചുണ്ടാക്കുന്ന വയാണു മറ്റെല്ലാ അഗ്നികളും. ഇതുതന്നെ മററഗ്നികളുടെ യെല്ലാം യോനി. ഈ അഗ്നി സഗുണബ്രഹ്മത്തിന്റെ സൃഷ്ടിധർമത്തേ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആഹവനീയം—യാഗാദികൾക്കായി ഗാർഹപത്യാഗ്നിയിൽ നിന്നുമുണ്ടാക്കുന്ന അഗ്നി. സ്വർഗപ്രാപ്ത്യാദിരൂപത്തിലുള്ള ഫലേച്ഛയോടുകൂടി ദേവതാർത്ഥം ഹവനം ചെയ്യുന്നതീ അഗ്നിയിലാണു. ഇതു കാര്യബ്രഹ്മത്തിന്റെ രക്ഷാ കർത്തൃത്വാവസ്ഥയേ, സ്ഥിത്യവസ്ഥയേ, സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ദാക്ഷിണം—പിതൃകർമത്തിൽ പ്രാധാന്യം വഹിക്കുന്ന അന്വാ ഹാര്യത്തിനുള്ള അഗ്നി. ഇതു സഗുണബ്രഹ്മത്തിന്റെ സംഹാരാവസ്ഥയേ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ഈ വിധത്തിൽ അഗ്നിത്രയംകൊണ്ടു കാര്യബ്രഹ്മത്തിന്റെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിലയധർമപ്രഭാവങ്ങളേ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ത്രിഃ സന്ധിം....—മൂന്നിനോടുള്ള സമാഗമം. പ്രത്യക്ഷം, അനുമാനം, ശബ്ദം എന്ന മൂന്നിനോടുമുള്ള സമാഗമം.

പ്രത്യക്ഷം എന്നാൽ, കണ്ടും കേട്ടും ശീലിച്ചനുഭവപ്പെട്ടന്നതു എന്നൎത്ഥം. നാം മാതാപിതാക്കന്മാർ കാണിക്കുന്നതു കണ്ടും കേട്ടും ശീലിക്കുകയാണല്ലോ പതിവു. ആ വിധത്തിൽ പ്രത്യക്ഷത്തിന്റെ പ്രധാന കൎത്തൃത്വം മാതാപിതാക്കന്മാരിൽ തന്നെ. ഈ പ്രത്യക്ഷംതന്നെ ശിഷ്ടാചാരം.

അനുമാനം, പഠിച്ചുകൊണ്ടറിയുന്നതു. ഇതിന്റെ മൂലകൎത്താവു ഗുരുതന്നെ. ഈ അനുമാനംതന്നെ സ്മൃതിരൂപം.

ശബ്ദം, പരമപ്രമാണമായ ശ്രുതിതന്നെ.

മൂന്നും കൂടി, മാതാപിതാക്കന്മാരേക്കണ്ടു പഠിച്ചു ശീലിച്ച ശിഷ്ടാചാരം, ധൎമ്മശാസ്ത്രാദിപഠിച്ചുകൊണ്ടു കിട്ടുന്ന അനുമാനം, പരമപ്രമാണമായ ശ്രുതി എന്ന മൂന്നും അനുസരിച്ചുകൊണ്ടു് എന്നൎത്ഥം.

ത്രികൎമ്മങ്ങൾ—ഇജ്യാധ്യയനദാനങ്ങൾ.

ഇജ്യാ—യാഗാദി; ഈശ്വരോപാസനാരൂപങ്ങൾ എന്നൎത്ഥം.

അധ്യയനം—പഠിപ്പു്; വിധിനിഷേധാദികളുടെയും മററും ഉദ്ദിഷ്ടാൎത്ഥം ഗ്രഹിച്ചു, ജീവിതത്തിൽ വരാവുന്ന ഭിന്നാവസ്ഥകൾക്കു യോജിച്ചും ഉദ്ദിഷ്ടാൎത്ഥലാഭം നഷ്ടമാകാതെയും കഴിക്കാൻ തക്ക അറിവു സമ്പാദിക്കുന്നതുതന്നെ അധ്യയനം.

ദാനം—ലോകാനുഗ്രഹാൎത്ഥം യഥാശക്തികൊടുക്കുന്നതു ദാനം.

മൂന്നുംകൂടി, ഈശ്വരോപാസന ചെയ്യും, ധർമ്മാദികളുടെ ഉദ്ദേശം സാധിക്കത്തക്കവിധം ജീവിക്കാൻ വേണ്ട അറിവു സമ്പാദിച്ചും, പരന്നു യഥാശക്തി സഹായങ്ങൾ ചെയ്തും കഴിയുന്ന വൻ എന്നർത്ഥം.

ആകെക്കൂടെയുള്ള മന്ത്രാർത്ഥം—ഈശ്വരനേ സൃഷ്ടിസ്ഥിതി ലയകാരണമായി കണ്ടുപാസിച്ചും, ശിഷ്ടാചാരം, അനുമാനം, ശ്രുതിപ്രമാണം ഇവ എന്നങ്ങുംപടി ജീവിച്ചും, കർമ്മധർമ്മാദിയുടെ ആന്തരാർത്ഥവുമുദ്ദേശ്യവും പഠിച്ച് അവയ്ക്കു ദോഷം വരാത്ത വിധം കർമ്മധർമ്മങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിച്ചും കഴിയുന്നവൻ ജനന മരണങ്ങളേ കടന്നുകൂടുന്നു. ഇത്രത്തോളംകൊണ്ടു ജനനമരണ ങ്ങളില്ലാതായി എന്നു വിചാരിക്കരുതു; ജനനമരണപരമായ ദുഃഖങ്ങളനുഭവിക്കാതെ അവയേ കടന്നുകൂടാറായി, ദുഃഖം കൂടാതെ ജീവിതം സഹിക്കാറായി, എന്നേ ആയുള്ളൂ. ഇനി, താനുപാസി ക്കുന്ന സഗുണബ്രഹ്മം, ദേവത, ബ്രഹ്മജവും—പരമാത്മാവിൽ നിന്നും നാം ഗുണങ്ങളാരോപിച്ചു ജനിപ്പിച്ചതും, ജ്ഞം— സ്വതവേ ജ്ഞാനാത്മകവുമാണെന്നുകൂടിയറിയുമ്പോൾ അത്യ ന്തമായ മനഃസുഖം, ഉപരതി കൈവരും.

ഇതു മധ്യമലോകത്തിന്റെ ഉത്തമലക്ഷ്യരൂപമാണു്. 'മത' ങ്ങളുടെയെല്ലാം സാമാന്യമായ പാഠം ഇതുതന്നെ. ഈ മന്ത്രവും അടുത്ത മന്ത്രവും കൊണ്ടു സ്വർഗകാമിയുടെ—'മതപ്രതിപത്തി' യുള്ള മധ്യമലോകത്തിന്റെ—ലക്ഷ്യം, അവസ്ഥ, കിട്ടാവുന്ന ഫലം, എന്നിവയെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ മന്ത്രം സമുച്ചയവാദമായി കരുതിയാലതു തെററാണു്. ബ്രഹ്മം എങ്ങിനെയുള്ളതാണെന്നുള്ള പരമാർത്ഥജ്ഞാനം കിട്ടാ നിവിടെത്തരമില്ലാത്തിടത്തോളം ഇതു കർമ്മമാർഗം മാത്രം. കർമ്മമാർഗത്തിന്റെ ഉച്ചത്തിലെത്തിയവനു്, മധ്യമലോകോ ത്തമനു്, ബ്രഹ്മമെന്നെന്തോ ഒന്നുണ്ടെന്നു സ്വപ്നസദൃശമായ

ഒരു ബോധം ചിലപ്പോൾ കിട്ടാമെങ്കിലും അവനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ആ ബ്രഹ്മം 'അനഹം' ആയിത്തന്നെയാണിരിക്കുന്നതു. പരമാത്മജ്ഞാനിയുടെ നില ഇതല്ല. അവൻ 'അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി' ഭാവം സ്വാപി നല്ല ബോധത്തോടേ *അനുഭവിക്കുന്ന* വനാണു. ഈ ലാഭം കർമ്മംകൊണ്ടു കിട്ടുന്നതായി പറയുന്നില്ല. എന്നല്ല "ബ്രഹ്മജജ്ഞം ദേവമീഡ്യം വിദിത്വാ നിചായ്യ" എന്ന മന്ത്രഭാഗംകൊണ്ടു, കർമ്മജീവിതാനന്തരം താനിതുവരെ ഉപാസിച്ചിരുന്ന ദേവത ബ്രഹ്മംതന്നെയായിരുന്നു എന്നു ബോധിച്ചുപാസിക്കുമ്പോൾ — ഇതുതന്നെ പരമബ്രഹ്മോപാസന — പരമശാന്തി പ്രാപിക്കും എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് കർമ്മമാർഗവും പരമാത്മജ്ഞാനമാർഗവും രണ്ടാണെന്നു മന്ത്രത്തിൽ തന്നെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതായിട്ടു വേണം വിചാരിക്കുവാൻ.

മ:—

ത്രിണാചികേതസ്ത്രയമേതദ്വിദിത്വാ
    യ ഏവം വിദ്വാംശ്ചിനുതേ നാചികേതം
സ മൃത്യുപാശാൻ പുരതഃ പ്രണോദ്യ
    ശോകാതിഗോ മോദതേ സ്വർഗലോകേ ||൧൭||

അ:—

എതൽ ത്രയം വിദിത്വാ—ഈ മൂന്നും (മുൻമന്ത്രം പൂർവ്വാർദ്ധം കൊണ്ടു പറഞ്ഞ മൂന്നു എന്നങ്ങളും) അറിഞ്ഞിട്ടു്; യഃ വിദ്വാൻ ത്രിണാചികേതഃ നാചികേതം ഏവം ചിനുതേ—യാതൊരു വിദ്വാനായ അഗ്നിത്രയോപാസകൻ അഗ്നിയേ അപ്രകാരമെല്ലാം ചയനംചെയ്യുന്നുവോ; സഃ മൃത്യുപാശാൻ പുരതഃ പ്രണോദ്യ ശോകാതിഗഃ സ്വർഗലോകേ മോദതേ —അവൻ മൃത്യുപാശങ്ങളേ നേരത്തേതന്നെ അകത്തിയിട്ടു ശോകഹീനനായി സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽ സുഖിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

മൃത്യുപാശാൻ, അധർമ്മാജ്ഞാനരാഗദ്വേഷാദിലക്ഷണാൻ —ശങ്കരൻ. രാഗദ്വേഷാദ്യധർമങ്ങൾ എന്നു സാരം.

പുരതഃ, പൂർവ്വമേവശരീരപാതാദിത്യർത്ഥഃ—ശങ്കരൻ. ശരീരനാശത്തിനു മുമ്പുതന്നെ.

മുൻ മന്ത്രത്തിന്റെ പൂർവ്വാർദ്ധംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ മൂന്നു സംഗതികളേപ്പററിയും, ഉപാസനാവിധങ്ങൾ, ധർമചര്യ, ലോകാനുഗ്രഹജീവിതം എന്നിവയേപ്പററി, വേണ്ടവിധം അറിവു സമ്പാദിച്ചശേഷം ആ അറിവിനനുസരിച്ച് ഈശ്വരനേ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിലയകാരണമായി സങ്കല്പിച്ചുപാസിക്കുമ്പോ അവനു കിട്ടുന്ന ഫലമിന്നതാണെന്നു പറയുന്നു. മൃത്യുപാശങ്ങൾ രാഗദ്വേഷാദ്യധർമങ്ങൾ ആണു; ഇവ അങ്ങനെയുള്ള ഉപാസകനേ ബാധിക്കാതെയാകുന്നു. രാഗദ്വേഷാദി നീങ്ങിക്കിട്ടിയവനു് മേൽ ദുഃഖാവകാശമില്ലല്ലൊ. അതിനാലവൻ ശോകരഹിതനായിതീരുന്നു. ഇതുതന്നെ സ്വർഗസുഖം. ഈ സുഖം അവനനുഭവിക്കുന്നുവെന്നു സാരം.

മ:—

ഏഷ തേഽഗ്നിർനചികേതഃ സ്വർഗ്യോ
യമവൃണീഥാ ദ്വിതീയേന വരേണ
ഏതമഗ്നിം തവൈവ പ്രവക്ഷ്യന്തി ജനാസ-
സ്തൃതീയം വരം നചികേതോ വൃണീഷ്വ. ||൧൯||

അ:—

നചികേതഃ—ഹേ നചികേതസ്സേ; യം ദ്വിതീയേന വരേണ അവൃണീഥാഃ—ഏതിനേ രണ്ടാമത്തേ വരമായി വരിച്ചുവോ; സ്വർഗ്യഃ അഗ്നിഃ—ആ സ്വർഗ്യമായ അഗ്നി;

ഏഷഃ തേ—ഇതാ നിനക്കു (തന്നിരിക്കുന്നു); ഏതം അഗ്നിം തവ (നാമ്നാ) ഏവ ജനാസഃ പ്രവക്ഷ്യന്തി — ഈ അഗ്നിയെ നിന്റെ പേരുകൊണ്ടുതന്നെ ജനങ്ങൾ പറയും; നചികേതഃ തൃതീയം വരം വൃണീഷ്വ—നചികേതസ്സേ മൂന്നാമത്തെ വരം വരിച്ചാലും.

വ്യാ:—

യമൻ നചികേതസ്സു രണ്ടാമതായി യാചിച്ച വരത്തെ കൊടുത്തു "നിന്റെ പേരുകൊണ്ടുതന്നെ അഗ്നിയെ ലോകം വ്യവഹരിക്കും" എന്നനുഗ്രഹിച്ചതിനു് ശേഷം മൂന്നാമത്തെ വരം ചോദിച്ചുകൊള്ളുവാൻ പറയുന്നു.

ആദ്യത്തെ വരംകൊണ്ടു ലൗകികസുഖവും രണ്ടാമത്തേതുകൊണ്ടു സ്വർഗസുഖവും ആണു ഫലമായി കിട്ടുന്നതു. രണ്ടാം വരഫലം കിട്ടാനുള്ള കർമമാർഗവും ഇതിലുൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു കാണണം. കർമമാർഗമെന്ന വാക്കുകൊണ്ടു കർമമാർഗത്തിലേ ഒരംശമായ ഭക്തിമാർഗം കൂടെ അർത്ഥമാകുന്നുണ്ടെന്നോർമിക്കണം.

മ:—

യേയം പ്രേതേ വിചികിത്സാ മനുഷ്യേ
　　അസ്തീത്യേകേ നായമസ്തീതി ചൈകേ
ഏതദ്വിദ്യാമനുശിഷ്ടസ്ത്വയാഹം
　　വരാണാമേഷ വരസ്തൃതീയഃ　　||൨൦||

അ:—

പ്രേതേ മനുഷ്യേ—മരിച്ച മനുഷ്യരെക്കുറിച്ചു; അസ്തി ഇതി ഏകേ—അവർ ഉണ്ടു (അവരുടെ ആത്മാവു നശിക്കാതെയിരിപ്പുണ്ടു) എന്നു ചിലർ; അയം ന അസ്തി ഇതി ച ഏകേ—അതില്ല എന്നു ചിലർ; ഇയം യാ വിചികിത്സാ—

ഈ സംശയത്തേപ്പററി; ഏതൽ ത്വയാ അനുശിഷ്ടഃ അഹം വിദ്യാം—നിന്നാലനുശാസിക്കപ്പെട്ടവനായിട്ടെനിക്കറിയണം; ഏഷഃ വരാണാം തൃതീയഃ വരഃ—ഇതാണു വരങ്ങളിൽ മൂന്നാമത്തേതു. ശ്രേഷ്ഠമായതുമിതുതന്നെ എന്നു ധ്വനി.

൨൦.—

മരണത്തിൽ ശരീരം മാത്രമേ നശിക്കുന്നുള്ളു, ആത്മാവെന്നൊന്നു മൃതശരീരത്തിൽനിന്നും വേർപെട്ടു പിന്നെയും ഇരിക്കുന്നു എന്നു ചിലർ പറയുന്നു. ഇതുതന്നെ ആസ്തികന്റെ വാദം. മററു ചിലർ, ശരീരമല്ലാതെയൊന്നുമേ വേറേയില്ല; എല്ലാം ശരീരത്തോടേ നശിക്കുന്നു എന്നും പറയുന്നു. ഇതു നാസ്തികവാദം. ലോകത്തിലീ രണ്ടു വാദവും പണ്ടേയുണ്ടെന്നും ഈ വിഷയത്തേപ്പററി ശാസ്ത്രീയമായി ഒരു ചർച്ച ആദ്യമായിട്ടും ഉത്തമമായിട്ടും ചെയ്തിട്ടുള്ളതു ഭാരതീയരാണെന്നും സുപ്രസിദ്ധമാണു. ഈ രണ്ടു വാദക്കാൎക്കും അപ്രതിഷേധ്യമായ പ്രത്യക്ഷപ്രമാണമൊന്നും കാണിക്കാനില്ല. മരണത്തിൻെറ യജമാനനായ യമനു മാത്രമല്ലേ ഇതേപ്പററി ഉറപ്പായി, സ്വാനുഭവമായി, പറയാൻ കഴിയൂ. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണീ ഉപാഖ്യാനത്തിൽ യമൻ വന്നു ചേൎന്നതു. മരണശേഷത്തേപ്പററി അറിയാനവകാശമുള്ളവനായ യമൻെറ വാക്കിൽനിന്നും വേണം രണ്ടു വാദങ്ങളിൽ ശരി ഏതാണെന്നറിയുവാൻ. ഈ അറിവാണു മൂന്നാമത്തേതും ശ്രേഷ്ഠവുമായ വരമായി നചികേതസ്സു ചോദിക്കുന്നതു. ആത്മാവിനേപ്പററിയുള്ള അറിവ്, ആത്മജ്ഞാനം, ആണിവരം.

മൂന്നുവരംകൊണ്ടു ലൌകികസുഖം, സ്വർഗസുഖം, ആത്മജ്ഞാനരൂപമായ ബ്രഹ്മാനന്ദം എന്ന മൂന്നുമാണു നചികേതസ്സു

വരിക്കുന്നതു. ഈ ഉപനിഷത്തിന്റെ ശേഷം ഭാഗംകൊണ്ടു (രണ്ടാംവല്ലി മുതൽ) അധ്യാത്മജ്ഞാനത്തേ യമൻ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു.

മ:—

ദേവൈരത്രാപി വിചികിത്സിതം പുരാ
　　ന ഹി സുവിജ്ഞേയമണുരേഷ ധർമഃ
അന്യം വരം നചികേതോ വൃണീഷ്വ
　　മാ മോപരോത്സീരതി മാ സൃജൈനം　　||൨൫||

അ:—

അത്ര—ഈ വിഷയത്തിൽ; പുരാ—പണ്ടേ; ദേവൈഃ അപി വിചികിത്സിതം—ദേവന്മാർപോലും സംശയിച്ചിട്ടുണ്ടു്; എഷഃ ധമ്മഃ—ഈ ധമ്മം, ഈ കാൎയ്യം; അണുഃ—വളരെ സൂക്ഷ്മമാകുന്നു, (subtle); സുവിജ്ഞേയം നഹി—നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. (അതിനാൽ); നചികേതഃ—നചികേതസ്സേ; അന്യം വരം വൃണീഷ്വ—വേറേയൊരു വരം വരിച്ചാലും; മാ മാ ഉപരോത്സീഃ—എന്നെ (ഈ വരംതന്നെവേണമെന്നു) ഞെരുക്കരുതേ; മാ—(മാം പ്രതി) എന്നെ വിചാരിച്ചു; ഏനം അതിസൃജ—ഇതിനേ ഉപേക്ഷിച്ചാലും.

വ്യാ:—

യമന്റെ വാക്കാണിതു. മൂന്നു വരം ചോദിച്ചുകൊൾക തരാം; എന്നു ശപഥം ചെയ്കയാൽ ചോദിക്കുന്ന മൂന്നു വരവും കൊടുക്കാൻ കടപ്പെട്ടുപോയി. ആദ്യത്തേ വരത്തിനധികാരിഭേദമില്ലാത്തതിനാലതു ചോദിച്ചയുടനേ കൊടുത്തു. രണ്ടാമത്തേതിനു താനധികാരിയാണെന്നു, ശ്രദ്ധയുള്ളവനാണെന്നു,

പറയുകയാലത്രം കൊടുത്തു. ശ്രദ്ധ അല്ലെങ്കിൽ വിശ്വാസം ഉണ്ടെന്നോ ഇല്ലെന്നോ പറയാൻ അവനവൻ മാത്രമേ ഉള്ളൂ എന്നതിനാൽ ഒരാൾ സ്വയം പറയുന്നതിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ചെയ്യുകയേ മറ്റൊരാൾക്കു കഴിയൂ. മൂന്നാമത്തു പരമാത്ഥജ്ഞാനത്തെപ്പറ്റിയാണു ചോദിച്ചിരിക്കുന്നതു. ഈ വിദ്യ അനധികാരിക്കുപദേശിച്ചാൽ മനസ്സിലാവുകയില്ലെന്നു മാത്രമല്ല പലതും തെറ്റിദ്ധരിച്ചു അവൻ ലോകത്തിനു ദോഷകാരണം കൂടെ ആയിത്തീരാനിടയുണ്ടു്. അതിനാൽ വരാത്ഥിയായ നചികേതസ്സ് അധികാരിയാണോ എന്നു യമൻ പരീക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നു. ഈ വല്ലിയിലേ മേൽഭാഗം മുഴുവനും ഈ പരീക്ഷയാണു്. ആ ഭാഗത്തിൽ നിന്നും അധ്യാത്മവിദ്യക്കധികാരിയായവന്റെ ഗുണമിന്നതാണെന്നും കാണാം.

മന്ത്രത്തിന്റെ പൂവാദ്ധം കൊണ്ടു അധ്യാത്മവിദ്യയുടെ പൊതു സ്വഭാവം പറയുന്നു. ദേവന്മാക്കും ഇതു സംബന്ധിച്ചു് ഉണ്ടായ കാലം മുതല്ക്കേ സംശയമാണു്. ദേവന്മാർ—ഇന്ദ്രിയകേന്ദ്രമായ മനസ്സോൾപ്പടെയുള്ള ഇന്ദ്രിയഗ്രാമം. ·ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും മനസ്സിനും പ്രത്യക്ഷം മാത്രമല്ലേ അനുഭവയോഗ്യമായിട്ടുള്ളൂ. ഏറിയ കാലമായിട്ടും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു ആത്മാവിനെപ്പറ്റി, ഉണ്ടെന്നോ ഇല്ലെന്നോ പോലും, അറിയാൻ സാധ്യമായിട്ടില്ല. അതായതു ഈ വിഷയം ഇന്ദ്രിയാതീതമെന്നത്ഥം. രണ്ടാംപാദത്തിലേ "സുവിജ്ഞേയ" ശബ്ദം കൊണ്ടു്, ഈ വിഷയം അതിസൂക്ഷ്മമാകയാൽ അനുമാനകരണമായ ബുദ്ധിക്കും ഇതിൽ സുഖമായ പ്രവേശമില്ലെന്നത്ഥം. ആസ്തികൻ ചില സംഗതികളേ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ഉണ്ടെന്നനുമാനിച്ചു കാണിച്ചാൽ നാസ്തികനു് അതേ സംഗതികളേ വച്ചു ഇല്ലെന്നും അനുമാനിക്കാൻ സാധിക്കും; അത്രമാത്രം സൂക്ഷ്മം (subtle & abstract) ആണു

വിഷയം എന്നു ഭാവം. വിഷയമിങ്ങനെയുള്ളതാകയാൽ പഠിക്കാനും പഠിപ്പിക്കാനും പ്രയാസപ്പെട്ടും. അതിനാലിതൊഴിച്ചു വേറേ ഏതെങ്കിലുമൊരു വരം ചോദിക്കയാണു നല്ലതു എന്നു യമൻ പരീക്ഷാൎത്ഥം പറഞ്ഞു നോക്കുന്നു.

മ:—

ദേവൈരത്രാപി വിചികിത്സിതം കില
　　ത്വം ച മൃത്യോ യന്ന സുജ്ഞേയമാത്ഥ
വക്താ ചാസ്യ ത്വാദൃഗന്യോ ന ലഭ്യോ
　　നാന്യോ വരസ്തുല്യ ഏതസ്യ കശ്ചിൽ　　||൨൫||

അ:—

മൃത്യോ—ഹേ യമ; യൽ—യാതൊരു കാരണത്താൽ (യൽ—യസ്മാൽ—ശങ്കരൻ); അത്ര അപി ദേവൈഃ വിചികിത്സിതം കില— ഇന്നാളുവരയും ദേവന്മാൎക്കുപോലും സംശയംതീൎന്നിട്ടില്ലെന്നും; ന സുജ്ഞേയം ച ത്വം ആത്ഥ—മനസ്സിലാകാനെളുപ്പമില്ലെന്നും നീ പറയുന്നു; (അതഃ—ശങ്കരൻ; അതുകൊണ്ടുതന്നെ) അസ്യ വക്താ ത്വാദൃക് അന്യഃ ന ലഭ്യഃ—ഇതിനേപ്പററിപ്പറയാൻ നിന്നോളം പററിയവനായിട്ടു വേറെ ആരുമില്ല; ഏതസ്യ തുല്യഃ അന്യഃ വരഃ കശ്ചിൽ ന ച—ഇതിനു തുല്യമായി മറെറാരു വരവുമില്ല.

വ്യാ:—

നചികേതസ്സു പറയുന്നു. ഇന്ദ്രിയാദികൾക്കിതുവരയും മരണശേഷാവസ്ഥയേപ്പററി സംശയം തീൎന്നിട്ടില്ലെന്നും, അൎത്ഥാൽ മേൽ തീരാനിടയില്ലെന്നും, ബുദ്ധികൊലോചിച്ചറിയാനെളുപ്പമുള്ളതല്ലെന്നും മരണനാഥനായ നീ തന്നെ

പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മരണത്തിന്റെ നാഥനാകയാൽ അതിന്റെ ശേഷമുള്ള അവസ്ഥയേപ്പററി ആർക്കെങ്കിലു മറിയാമെങ്കിൽ അതു നിനക്കുമാത്രമേ ഉള്ളു. ഇതുപോലെ അറിയാൻ പ്രയാസവും അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടുപകാരവുമുള്ള അറിവും വേറേയില്ല. അതിനാലിതു എനിക്കറിയുകതന്നെ വേണം, നീയല്ലാതിതിനേപ്പററിപ്പറയാവുന്നവരില്ലാത്തതി നാൽ നീ തന്നെ പറഞ്ഞുതരികയും വേണം എന്നു ഭാവം.

മ:—

ശതായുഷഃ പുത്രപൗത്രാൻ വൃണീഷ്വ
ബഹൂൻ പശൂൻ ഹസ്തി ഹിരണ്യമശ്വാൻ
ഭൂമേർമഹദായതനം വൃണീഷ്വ
സ്വയം ച ജീവ ശരദോ യാവദിച്ഛസി ||൨൩||

ഏതത്തുല്യം യദി മന്യസേ വരം
വൃണീഷ്വ വിത്തം ചിരജീവികാം ച
മഹാഭൂമൗ നചികേതസ്ത്വമേധി
കാമാനാം ത്വാ കാമഭാജം കരോമി ||൨൪||

യേ യേ കാമാ ദുർലഭാ മർത്ത്യലോകേ
സർവാൻ കാമാംശ്ഛന്ദതഃ പ്രാൎത്ഥയസ്വ
ഇമാ രാമാഃ സരഥാഃ സതൂൎയ്യാ
ന ഹീദൃശാ ലംഭനീയാ മനുഷ്യൈഃ
ആഭിർമൽപ്രത്താഭിഃ പരിചാരയസ്വ
നചികേതോ മരണം മാനുപ്രാക്ഷീഃ ||൨൫||

അ:—

ഏതൽ തുല്യം വരം യദിമന്യസേ—ഇതു (നീ ചോദിച്ച തിനു്) തുല്യമായ വരമാണെന്നു തോന്നുന്നുവെങ്കിൽ;

ശതായുഷഃ പുത്രപൌത്രാൻ — ദീർഘായുഷ്മാൻമാരായ സന്താനപരമ്പരകളേയും; ബഹൂൻ പശൂൻ ഹസ്തിഹിരണ്യമശ്വാൻ—വളരെ പശുക്കൾ ആന പണം കുതിര ഇവയേയും; വൃണീഷ്വ—വരിച്ചാലും; ഭൂമേഃ മഹൽ ആയതനം വൃണീഷ്വ—ഭൂമിയിലേക്കു വലിയ ഗൃഹത്തേയും വരിച്ചാലും; യാവൽ ശരദഃ ഇച്ഛസി (താവൽ) സ്വയം ജീവ—എത്ര കാലം ജീവിച്ചിരിക്കാനാഗ്രഹമുണ്ടോ അത്രകാലം പരാപേക്ഷകൂടാതെ ജീവിച്ചുകൊൾകയും ചെയ്യുക; വിത്തം വൃണീഷ്വ —ധനത്തേ വരിച്ചാലും; ചിരജീവികാം ച—ദീർഘായുസ്സും (വരിക്കുക); നചികേതഃ—ഹേ നചികേതസ്സേ; ത്വം മഹാഭൂമൌ ഏധി—നീ ഈ വലിയ ഭൂമിക്കു മുഴുവൻ ചക്രവത്തിയായിത്തന്നെ ഭവിച്ചുകൊൾക; ത്വാ കാമാനാം കമഭാജം കരോമി—നിന്നെ സവ്വമായ കാമങ്ങളുടെയും ഇഷ്ടംപോലുള്ള അനുഭോക്താവാക്കിത്തീക്കുന്നുണ്ടു; യേ യേ കാമാഃ മർത്ത്യലോകേ ദുർലഭാഃ—മർത്ത്യലോകത്തിൽ കിട്ടാനെളുപ്പമില്ലാത്ത ഏതെല്ലാമാഗ്രഹങ്ങൾ ഉണ്ടോ; സവ്വാൻ കാമാൻ—ആ മാതിരി എല്ലാ കാമങ്ങളേയും; ഛന്ദതഃ പ്രാത്ഥയസ്വ—ഇഷ്ടംപോലെ ചോദിക്കുകയേ വേണ്ടു; ഇമാഃ രാമാഃ സരഥാഃ സതൂൎയ്യാഃ—ഇതാ രഥവാദ്യാദികളോടുകൂടിയ സുന്ദരിമാർ; ഈദൃശാഃ മനുഷ്യൈഃ ന ലംഭനീയാഃ—ഈ മാതിരിയുള്ളതു മനുഷ്യൎക്കു കിട്ടാവുന്നതല്ല; മൽപ്രത്താഭിഃ ആഭിഃ പരിചാരയസ്വ — എന്നാൽ നൽകപ്പെട്ടതായ ഇവററയെ കൊണ്ടുപരിചരിപ്പിക്കുകയേവേണ്ടു; നചികേതഃ—നചികേതസ്സേ; മരണം മാ അനുപ്രാക്ഷീഃ—മരണത്തേക്കുറിച്ചു ചോദിക്കരുതേ.

വ്യാ:—

നിനക്കു ദീർഘായുസ്സ്, സന്തതി, സമ്പത്തു, പ്രീതികരങ്ങളായ മററു വകകൾ എല്ലാം വേണ്ടുവോളം തരാം. ദയവു

ചെയ്ത മരണം സംബന്ധിച്ച സംഗതികളറിയണമെന്നു മാത്രം എന്നെ നിർബന്ധിക്കരുതു എന്ന് യമൻ പിന്നെയും നചികേതസ്സിനോടു പറഞ്ഞുനോക്കുന്നു.

ദീർഘായുഷ്മാൻമാരായ പുത്രപൌത്രാദികളെ തരാം എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു പ്രഥമപുരുഷാർത്ഥമായ ധർമ്മകാര്യങ്ങളെ യഥേഷ്ടം സാധിക്കുന്നതിനുവേണ്ട വരം തരാം എന്നർത്ഥം; പുത്രേഷണാപരമായ തൃപ്തിവരുത്താം എന്നു സാരം. ബഹൂൻ പശൂൻ........ആയതനം വൃണീഷ്വ എന്നതുകൊണ്ടു ദ്വിതീയ പുരുഷാർത്ഥരൂപമായ വിത്തേഷണയും തൃപ്തിപ്പെടുത്താം എന്നർത്ഥം.

൨൩-ാം മന്ത്രം നാലാംപാദംകൊണ്ടു ഞാനനുഗ്രഹിച്ചു തരുന്ന സമ്പത്തുകൾ ഇഷ്ടമുള്ളിടത്തോളം കാലമനുഭവിക്കാനുള്ള ആയുസ്സും തരാമെന്നു പറയുന്നു.

൨൪-ാം മന്ത്രത്തിലെ രണ്ടും മൂന്നും പാദങ്ങൾകൊണ്ട്, കുറേയധികം വിത്തം തരാമെന്നു മാത്രമല്ല, യഥേഷ്ടം ധനം, സാർവ്വഭൗമത്വം, ഇതു രണ്ടുമനുഭവിക്കാൻ ഇഷ്ടമുള്ളിടത്തോളമുള്ള ആയുസ്സ് ഇവ തരാമെന്നു പിന്നെയും ആവർത്തിക്കുന്നു.

ആ മന്ത്രത്തിലെ നാലാംപാദവും അടുത്ത മന്ത്രത്തിലെ അന്ത്യപാദമൊഴിച്ചുള്ള ഭാഗവുംകൊണ്ടു ദാരേഷണാരൂപത്തിലുള്ള തൃതീയപുരുഷാർത്ഥവും സാധിക്കാൻ വേണ്ട വരം തരാമെന്നു പറയുന്നു. കാമങ്ങൾ തന്നെ, സാധാരണ ലോകസുലഭമായവ മാത്രമല്ല, മനുഷ്യർക്കു കിട്ടുമാറില്ലാത്തജാതി സ്വർഗ്ഗാനുഭവം തന്നെ, തരാം എന്നു പറയുന്നു. സ്വർഗ്ഗലോകത്തുള്ള അപ്സരാദിയേ തന്നാലുമവർ മനുഷ്യനായ എനിക്കു വശംവദരാകുമോ എന്നും സംശയിക്കേണ്ട. യമനായ ഞാൻ അനുഗ്രഹിച്ചു

തരുന്നതാകയാൽ അവർ പരിചരിച്ചുകൊള്ളും എന്നു "മൽ പ്രത്താഭിഃ" എന്ന ഭാഗംകൊണ്ടു ധ്വനിക്കുന്നു. അതായത്, ഏഷണത്രയരൂപത്തിലുള്ള പുരുഷാൎത്ഥത്രയങ്ങളും സവിശേഷമനുഭവിക്കാൻ വേണ്ട വരമെല്ലാം ഞാൻ തരാം, തുരീയപുരുഷാൎത്ഥസാധകമായ ആത്മജ്ഞാനത്തേമാത്രം ചോദിക്കരുതേ എന്നു സാരം.

ഏഷണത്രയനാശം, പുരുഷാൎത്ഥത്രയങ്ങളിലാഗ്രഹമില്ലാഴിക, വന്നവനുമാത്രമേ—വൈരാഗ്യം വന്നവനുമാത്രമേ—ശരിയായ മോക്ഷേഛയുണ്ടാവു. നചികേതസ്സു മുമുക്ഷുവാണോ എന്നറിഞ്ഞ ശേഷമേ ആത്മവിദ്യ ഉപദേശിക്കാൻ തരമുള്ളു. വിദ്യാൎത്ഥി മുമുക്ഷുവാണോ എന്നു തീൎച്ചപ്പെടുത്താനുള്ള പരീക്ഷയാണീവര പ്രലോഭങ്ങൾ. ഇതിനിത്രയെല്ലാം പ്രയാസപ്പെടണമോ, "താൻ മുമുക്ഷുവാണോ" എന്നു ചോദിച്ചാൽ പോരേ എന്നാണെങ്കിൽ, പോര. തനിക്കു മോക്ഷം വേണോ, എന്നാരോടെങ്കിലും ചോദിച്ചാൽ ആരും വേണമെന്നേ പറയൂ. മോക്ഷമെന്നൊരു വാക്കു കേൾക്കാത്തവരില്ല; അതെന്തോ വളരെ വിശേഷപ്പെട്ട ഒന്നാണെന്നും ഒരു സ്വപ്നസമാനബോധം ലോകത്തിനുണ്ടു്. അതിനാലാരും അതു വേണ്ടെന്നു പറയുകയില്ല. ആദ്യത്തേ മൂന്നു പുരുഷാൎത്ഥങ്ങളും യഥേഷ്ടമനുഭവിക്കാൻ തക്ക സൗകൎയ്യമുണ്ടാക്കിത്തരാൻ കഴിവുള്ള ഒരാൾ അതിലേതെങ്കിലുമോ എല്ലാംകൂടെയോ വേണോ എന്നു കാൎയ്യമായി ചോദിക്കുമ്പോൾ വേണ്ടെന്നൊരുത്തൻ പറയുകയാണെങ്കിൽ നിശ്ചയമായിട്ടും അവൻ രാഗമററവനും മുമുക്ഷുവും തന്നെ എന്നു തീൎച്ചപ്പെടുത്താം. അതുകൊണ്ടാണു നേരേ ചോദിക്കാതെ അൎത്ഥിയുടെ മുമുക്ഷുത്വം നിശ്ചയിക്കാനീവിധം പുറപ്പെട്ടതു. ഏഷണത്രയരൂപത്തിലുള്ള കാമനകൾ നിഷ്പ്രയാസം കിട്ടുമെന്നു കണ്ടാലും വേണ്ടെന്നു തോന്നുന്ന

വനേ വൈരാഗ്യമുള്ളവനാവൂ. ഇവനേ ആത്മജ്ഞാനലാഭത്തിനധികാരിയാകുന്നുള്ളു.

മ:—

ശ്വോഭാവാ മർത്ത്യസ്യ യദന്തകൈത-
സർവേന്ദ്രിയാണാം ജരയന്തി തേജഃ
അപി സർവം ജീവിതമല്പമേവ
തവൈവ വാഹാസ്തവ നൃത്യഗീതേ ||൨൬||

അ:—

അന്തക—ഹേ യമ; മർത്ത്യസ്യ ശ്വോഭാവാഃ യൽ ഏതൽ—മനുഷ്യന്റെ നാളത്തേ അവസ്ഥ ഇതുതന്നെ; സർവേന്ദ്രിയാണാം തേജഃ ജരയന്തി—എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ശക്തിയും ക്ഷയിക്കുന്നു; സർവം ജീവിതം അല്പം അപി ഏവ—എല്ലാ ജീവിതവും തുഛംതന്നെ; തവ വാഹാഃ നൃത്യഗീതേ തവ ഏവ—(അതിനാൽ)അങ്ങയുടെ വാഹനങ്ങളും നൃത്യഗീതങ്ങളുമെല്ലാം അങ്ങേക്കുതന്നെയിരിക്കട്ടെ.

വ്യാ:—

ഇന്ദ്രിയാർത്ഥപ്രപഞ്ചത്തേ അനുഭവിക്കാനുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങളെല്ലാം ക്രമേണ ക്ഷീണിച്ചു നശിച്ചുപോകുന്നു. ഇതുതന്നെയാണു മനുഷ്യന്റെ നാളത്തേയവസ്ഥ, ഭാവി. ഏതുമാതിരി ജീവിതാനുഭവവും അല്പകാലത്തേക്കുമാത്രംനില്ക്കുന്നതേ ഉള്ളു. അതിനാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളേക്കൊണ്ടനുഭവിക്കേണ്ടതായ ഈ വരങ്ങളൊന്നുമെനിക്കു വേണ്ട എന്നു താൽപര്യം.

ഈ മന്ത്രം പ്രധാനമായും തൃതീയപുരുഷാർത്ഥപരമായി എനിക്കൊന്നും വേണ്ടെന്നു പറയുന്നതായി ഗണിക്കാം. അടുത്ത മന്ത്രം പ്രധാനമായും ദ്വിതീയപുരുഷാർത്ഥപരവുമാണ്.

മ:—

ന വിത്തേന തപ്പ്ണീയോ മനുഷ്യോ
    ലപ്സ്യാമഹേ വിത്തമദ്രാക്ഷ്മ ചേത്ത്വാ
ജീവിഷ്യാമോ യാവദീശിഷ്യസി ത്വം
    വരസ്തു മേ വരണീയഃ സ ഏവ ||൨൭||

അ:—

മനുഷ്യഃ വിത്തേന ന തപ്പ്ണീയഃ—മനുഷ്യനേ പണം കൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുത്താവുന്നതല്ല; ത്വാ അദ്രാക്ഷ്മ ചേൽ വിത്തം ലപ്സ്യാമഹേ—അങ്ങേ കണ്ടിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിനാൽ തന്നെ വിത്തം ഞങ്ങൾക്കു കിട്ടും; യാവൽ ത്വം ഈശിഷ്യസി (താവൽ) ജീവിഷ്യാമഃ — എത്രകാലം അങ്ങു (മരണത്തിന്റെ) നാഥനായിരിക്കുന്നുവോ അതുവരെ ഞങ്ങൾ ജീവിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരിക്കും; മേ വരണീയഃ വരഃ സഃ ഏവ—എനിക്കു വരിക്കാനുള്ള വരം അതു (ഞാൻ ചോദിച്ചതു) തന്നെ.

വ്യാ:—

പണമെത്രയായാലും മനുഷ്യനു തൃപ്തിവരുകയില്ല. തൃതീയ പുരുഷാത്ഥങ്ങൾ വത്തമാനകാലത്തനുഭവയോഗ്യമാകയാൽ നാളത്തേക്കു വച്ചേക്കാൻ വയ്യ; അനുഭവിക്കേണ്ട ഇന്ദ്രിയാദികൾ കാലംകൊണ്ടു ക്ഷീണിക്കുന്നവയാകയാൽ ഇവ ഏറെയാക്കുമനുഭവിക്കാനും തരമില്ല; രണ്ടുകൊണ്ടും ഇവ മനുഷ്യനു മതിവരാവുന്നവയായി വിചാരിക്കാം. ധനമിങ്ങനെയുള്ളതല്ലാത്തതിനാലെത്രയായാലും ആക്കും മതി വന്നുവെന്നു വരികയില്ല. അതായതു ധനംകൊട്ടുത്തു തൃപ്തി വരുത്താൻ അങ്ങാലും അസാധ്യംതന്നെ. പിന്നെ, അങ്ങയേ കാണാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായതുകൊണ്ടുതന്നെ ഒരാൾക്കു

ധാരാളം വിത്തമുണ്ടാവാനിടയുണ്ട്. ഈ ഭാഗംകൊണ്ടു ദ്വിതീയ പുരുഷാത്ഥപരമായ കാൎയ്യം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ദീർഘായുസ്സിന്റെ കാൎയ്യമാണെങ്കിൽ, അങ്ങു യമനായിരിക്കുന്ന കാലമെല്ലാം ഒരാളെ ജീവനോടെ വച്ചേക്കാൻ കഴിയുമായിരിക്കും. പക്ഷേ അങ്ങയുടെ യമത്വംതന്നെ അവധിയുള്ളതാകയാൽ അവന്റെ ജീവിതവും ഒടിക്കലേറെ മതിയാവു. ഈ ഭാഗം കൊണ്ടു ധർമപുരുഷാത്ഥം സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

എന്തിനു വളരെപ്പറയുന്നു; എനിക്കിതൊന്നും വേണ്ട. വരിക്കാൻ തക്ക യോഗ്യതയുള്ള വരമായി ഞാൻ ചോദിച്ച അറിവൊന്നേ ഉള്ളൂ; എനിക്കതു മതി.

മ:—

അജീൎയ്യതാമമൃതാനാമുപേത്യ
 ജീൎയ്യൻ മർത്ത്യഃ ക്വധഃസ്ഥഃ * പ്രജാനൻ
അഭിധ്യായൻ വർണരതിപ്രമോദാ-
 നതിദീർഘേ ജീവിതേ കോ രമേത ||൨൮||

അ:—

അജീൎയ്യതാം അമൃതാനാം ഉപേത്യ—ജരാമരണാദിയില്ലാത്തവരുടെ അടുക്കൽ എത്തി; ക്വധഃസ്ഥഃ മർത്ത്യഃ ജീൎയ്യൻ (ഇതി)പ്രജാനൻ—ഇങ്ങു താഴെ കിടക്കുന്ന മനുഷ്യൻ ജരിക്കുന്നവനാണെന്നറിഞ്ഞിട്ടു; വർണരതിപ്രമോദാൻ അഭിധ്യായൻ — വർണരതിപ്രമോദങ്ങളേ (തൃതീയപുരുഷാത്ഥങ്ങളേ) ധ്യാനിക്കുന്നവനായി; ദീർഘേ ജീവിതേ കഃ രമേത —ദീർഘജീവിതത്തിൽ ആരു രമിക്കും. (പാഠഭേദം — തദാസ്ഥഃ ദീർഘേ ജീവിതേ കഃ ക്വ രമേത—അവയിൽ ആസ്ഥയോടുകൂടിയവനായി ദീർഘജീവിതത്തിൽ ആർ എവിടെ രമിക്കും.)

* ക്വ തദാസ്ഥഃ (പാഠഭേദം)

വ്യാ:—

ജീർണിക്കാത്തതും നശിക്കാത്തതുമായ ഒരവസ്ഥയുണ്ടെന്നു അങ്ങനെയുള്ളവരെക്കൊണ്ടു ബോധ്യപ്പെടാനിടവന്നാൽ താൻ ജീർണിക്കുകയും നശിക്കുകയും ചെയ്യുമെന്നറിയാവുന്ന മനുഷ്യൻ ജീർണിക്കാത്തതും നശിക്കാത്തതുമായ ആ അവസ്ഥ കിട്ടേണമെന്നാഗ്രഹിക്കാതെ ക്ഷണികസുഖങ്ങളേകൊണ്ടു കുറേക്കാലം കഴിച്ചാൽ മതി എന്നു തൃപ്തിപ്പെടുമോ? വിവേകലേശമുള്ളവനാണെങ്കിൽ ഇല്ലതന്നെ. ഇതു് നചികേതസ്സിന്റെ വാക്കാണു.

മ:—

യസ്മിന്നിദം വിചികിത്സന്തി മൃത്യോ
　　യത്സാംപരായേ മഹതി ബ്രൂഹി നസ്തൽ
യോഽയം വരോ ഗൂഢമനുപ്രവിഷ്ടോ
　　നാന്യം തസ്മാന്നചികേതാ വൃണീതേ　　||൨൯||

അ:—

മൃത്യോ—യമാ; യസ്മിൻ ഇദം വിചികിത്സന്തി—യാതൊന്നിൽ (മരണശേഷമുള്ള അവസ്ഥയേപ്പററി) ഈ വിധം സംശയിക്കുന്നുവോ; യൽ സാംപരായേ മഹതി—യാതൊന്നാണോ പരമഭാവിയിൽ വലുതു; തൽ—അതിനേ; നഃ ബ്രൂഹി— നമുക്കു പറഞ്ഞുതന്നാലും; ഗൂഢം—ഗഹനവും രഹസ്യവുമായ ഈ വിഷയത്തേ; അനുപ്രവിഷ്ടഃ അയം വരം. യഃ—സ്പർശിക്കുന്നതായ വരം ഏതോ; തസ്മാൽ അന്യം നചികേതാഃ . ന വൃണീതേ—അതിൽനിന്നുമന്യമായ ഒരു വരത്തേ നചികേതസ്സു വരിക്കുന്നില്ല.

വ്യാ:—

ഞാൻ മൂന്നാമതായി ചോദിച്ച വരം സംബന്ധിച്ച് ആ വിഷയമിനിയും തീച്ച്വന്നിട്ടില്ലാത്തതാണു, മനസ്സിലാക്കാനെളുപ്പമുള്ളതല്ല എന്നെല്ലാം അങ്ങു പറഞ്ഞുവല്ലോ. മരണമെന്നൊന്നുള്ളിടത്തോളം അതിൻെറ ശേഷമുള്ള അവസ്ഥ എന്താണെന്നു ശരിയായി അറിയുന്നതു മാത്രമല്ലേ പരമഭാവിയിലുപകരിക്കുന്ന അറിവാകൂ? ആ അറിവ് സംപാദിക്കാനെളുപ്പമല്ലാത്തവിധം ഗഹനമായിരിക്കാം; പക്ഷേ അതൊന്നേ, പരമഭാവിയിലുപകരിക്കുന്നതായുള്ളു എന്നതിനാൽ, സമ്പാദനീയമായി തോന്നുന്നുള്ളു. അതൊന്നുകൊണ്ടാണു ഞാൻ ആ അറിവുതന്നെ മൂന്നാമത്തേ വരമായി ചോദിച്ചതു. അതല്ലാതെ അതിനുപകരമായി എനിക്കൊന്നുമാവശ്യമില്ല. ഇതും നചികേതസ്സിന്റെ വാക്കാണു.

26— 29. മന്ത്രങ്ങളിലടങ്ങിയ സംവാദഗതികൊണ്ടു നചികേതസ്സിനു് വൈരാഗ്യബുദ്ധി (ലൗകികങ്ങളിൽ രാഗമില്ലാത്ത അവസ്ഥ) പൂർണമായിട്ടുണ്ടെന്നും, അതിനാലവൻ മുമുക്ഷുവും ആത്മവിദ്യക്കധികാരിയും ആണെന്നും യമനു് ബോധ്യം വരുന്നു. മേലുള്ള ഭാഗംകൊണ്ടു യമൻ അധ്യാത്മവിദ്യോപദേശം ചെയ്യുന്നു.

ഈ പ്രഥമവല്ലി, അധ്യാത്മവിദ്യയുടെ അധികാരി നിർണയം ചെയ്യുന്ന വിധത്തിലും, വിഷയാവതരണത്തിനൊരവതാരിക എന്ന മട്ടിലും ആയി രചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നചികേതസ്സു വരിച്ച വരങ്ങളിലൊന്നാമത്തേതു് തനിക്കും തന്നെക്കുറിച്ചന്യക്കും ദുഃഖത്തിനിടവരരുതെന്നും സൗഹാർദ്ദത്തിനിടവരണമെന്നുമുള്ള രൂപത്തിൽ ലോകാനുഗ്രഹധർമമനുസരിച്ചുള്ള ഉത്തമലൗകികസുഖവും, രണ്ടാമത്തേതു്, സ്വർഗസുഖദമായ കർമജ്ഞാനേച്ഛയും

മൂന്നാമത്തേതു മോക്ഷോപായമായ ബ്രഹ്മജ്ഞാനേഛയും ആകുന്നു. പരസ്പരസൗഹാർദ്ദരൂപത്തിലുള്ള ലൗകികസുഖം, സ്വർഗസുഖപ്രാപ്തി, പാരമാർത്ഥികജ്ഞാനം ഈ മൂന്നുമല്ലാതെ മനുഷ്യനു ലഭിക്കേണ്ടതായിട്ടൊന്നുമില്ല. വിവേകഹീനൻ അർത്ഥകാമാദിയേ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്, അവനു ലോകത്തിൽ പരസ്പരസൗഹാർദ്ദലാഭം പോലും സാധിക്കാഴികയാൽ ഒരു സുഖവുമില്ലാതെ വന്നിട്ടു് അർത്ഥകാമാദിയിൽനിന്നും വല്ലതെങ്കിലും സുഖം കിട്ടിയെങ്കിലോ എന്ന വ്യാമോഹത്താൽ മാത്രമാണു്. ആദ്യത്തേ രണ്ടും കിട്ടിയവനു് കിട്ടാവുന്നതും കാംക്ഷിക്കാവുന്നതുമായി പരമാർത്ഥജ്ഞാനമൊന്നുമാത്രം ശേഷിക്കുന്നു. അതുംക്രൂടികിട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നവനു കിട്ടേണ്ടതായിട്ടൊന്നുമേയില്ല. അവന്റെ യവസ്ഥ "നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം" എന്നുതന്നെ. അവൻതന്നെ പരമാനന്ദാത്മകനായ പരമാത്മാ, വേറെയല്ല.

ഇങ്ങനെ ഒന്നാംവല്ലി.

രണ്ടാംവല്ലി.

മ:—

അന്യച്ഛ്രേയോഽന്യദുതൈവ പ്രേയ-
　　സ്തേ ഉഭേ നാനാർത്ഥേ പുരുഷം സിനീതഃ
തയോഃ ശ്രേയ ആദദാനസ്യ സാധു
　　ഭവതി ഹീയതേഽർത്ഥാദ്യ ഉ പ്രേയോ വൃണീതേ ||൧||

അ:—

ശ്രേയഃ അന്യൽ പ്രേയഃ അന്യൽ ഉത ഏവ—ശ്രേയസ്സ് എന്നതു വേറേ, പ്രേയസ്സ് എന്നതും വേറെ തന്നെ; തേ ഉഭേ പുരുഷം നാനാർത്ഥേ സിനീതഃ—ഈ രണ്ടും മനുഷ്യനേ വിഭിന്നമായ അർത്ഥലാഭത്തിൽ ബന്ധിക്കുന്നു; തയോഃ—ഈ രണ്ടിൽ; ശ്രേയഃ ആദദാനസ്യ സാധു ഭവതി —ശ്രേയസ്സ് കൈക്കൊള്ളുന്നവനു നല്ലതു ഭവിക്കുന്നു; യഃ ഉ പ്രേയഃ വൃണീതേ അർത്ഥാൽ ഹീയതേ—എന്നാൽ പ്രേയസ്സിനേ വരിക്കുന്നവൻ പുരുഷാർത്ഥത്തിൽനിന്നും തള്ളപ്പെട്ടുപോകുന്നു.

വ്യാ:—

ശ്രേയസ്സ്—ശ്രേഷ്ഠമായതു; എല്ലാത്തിനെക്കാളും യഥാർത്ഥത്തിൽ കൂടുതൽ നല്ലതു എന്നർത്ഥം. നിവൃത്തിമാർഗം.

പ്രേയസ്സ്—പ്രിയപ്പെട്ടതു; ഇന്ദ്രിയാദികൾക്കു പ്രിയത്തേ ചെയ്യുന്നതു. ഇതുതന്നെ പ്രവൃത്തിമാർഗം.

സാധു—ശരിയാവൂ എന്ന അവസ്ഥ; പരമമംഗലം.

വാസ്തവത്തിൽ ഉത്തമമായതു, നിത്യമായ സുഖം തരുന്നതു, ഒന്നു; തനിക്കിപ്പോൾ ആപേക്ഷികമായ പ്രിയംതരുന്നതു

മറെറാന്നു; ഇവ രണ്ടും തീരെത്തന്നെ രണ്ടാണു. യഥാൎത്ഥസുഖം സമ്പാദിച്ചു തരുന്ന വഴി തൽക്കാലം സുഖമൊന്നും തന്നില്ലെന്നോ, ക്ലേശകരംകൂടെയാണെന്നോ തന്നെ വന്നേക്കാം. തൽക്കാലം ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു സുഖംതരുന്ന സംഗതികൾ നാളെ സ്ഥായിയായ സുഖം തരാൻ ശേഷിയില്ലാത്തവയോ, ഒരു പക്ഷേ ഭാവി ദുഃഖത്തിന്റെ ബീജം തന്നെയോ ആയേക്കാം. ഇതു പരമസത്യം തന്നെയെന്നറിയാമെങ്കിലും ലോകം പൊതുവേ തൽക്കാലസുഖപ്രദമായ പ്രേയസ്സുകളേയാണ് വരിച്ചുവരുന്നതു. നിത്യവും പത്ഥ്യചൎയ്യയിൽ കഴിയുന്നതാണു് ശരീരത്തിന്റെ സ്ഥായിയും പരമവുമായ സുഖത്തിനുള്ള ഏകമാൎഗമെന്നു പരക്കെയറിയാം. ഈ വിധമുള്ള ജീവിതം തൽക്കാലം ക്ലേശകരവും, ഇന്ദ്രിയപ്രീതിക്കുതകാത്തതുമാകയാൽ ലക്ഷത്തിലൊരാൾപോലും നയിച്ചുവരുന്നില്ലെന്നുള്ളതിനും സംശയമില്ല. ഇന്ദ്രിയസുഖാനുഭവം തൽക്കാലം പ്രിയമാണെങ്കിലും പിൽക്കാലം പല സ്ഥായിയായ ദോഷങ്ങൾക്കും കാരണമാണെന്നു പ്രസിദ്ധം. മിതമായാൽ ദോഷമുണ്ടോ എന്ന ചോദ്യത്തിനു്, ഇവ മിതമായി കൊണ്ടു നടക്കാനത്ര എളുപ്പമല്ലെന്നേ ഇപ്പോളിവിടെ പറയുന്നുള്ളു. (വല്ലി 3. മ. 5—8. നോക്കുക).

ഈ ശ്രേയോമാൎഗവും പ്രേയോമാൎഗവും യഥാൎത്ഥസ്വഭാവം കൊണ്ടു വിപരീതഗുണമുള്ളവയാണെങ്കിലും, രണ്ടും മനുഷ്യനേ രണ്ടുതരത്തിലായിട്ടു ബന്ധിക്കുന്നു. ഭാവിയിൽ സ്ഥായിയും അതുല്യവുമായ സുഖം *നിശ്ചയമായിട്ടും കിട്ടുമെന്നു ബോധ്യപ്പെട്ടാൽ* മനുഷ്യൻ, തൽക്കാലം ക്ലേശകരമാണെങ്കിൽപോലും ശ്രേയോമാൎഗത്തിൽ ബദ്ധനായിത്തീരുന്നു. ഈ വഴി സ്വീകരിക്കാനുള്ള മുഖ്യസംഗതി ഇതിന്റെ ഭാവിഫലത്തിലുള്ള പൂൎണവിശ്വാസം ഒന്നുമാത്രമാണു്. വിശ്വാസം എന്നു പറഞ്ഞാൽ വെറും മൂഢവിശ്വാസമല്ല, അതു മതിയാവുകയില്ല; ബുദ്ധികൊണ്ടാലോചിച്ചു

ശരിയാണെന്നു ബോധ്യം വരണം, എന്നേ മതിയാവൂ. ഇങ്ങനെ ബോധ്യപ്പെട്ടവൻ ഈ മാർഗം സ്വീകരിക്കും, അവനു പരമമംഗലമായ അവസ്ഥയും കിട്ടും.

ഇന്ദ്രിയപ്രീതികരങ്ങൾ അപ്പഴേക്കപ്പോൾ തന്നെ മനഃപ്രസാദവും സുഖവും തരുന്നു. ഈ പ്രത്യക്ഷ ബോധത്താൽ ഭൂരിപക്ഷം ലോകവും ഈ മാർഗത്തേ വരിക്കുന്നു. എന്നാലീമാർഗം സ്വീകരിക്കുന്നവനു് പുരുഷാർത്ഥലാഭമേ കട്ടുരാതെ ജീവിതം വെറും പാഴായിത്തീരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഇവൻ നിഷ്ഫലജീവിതനായതെങ്ങിനെ? നാലാമത്തെ പുരുഷാത്ഥം സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ വേണ്ട; അങ്ങനെയൊന്നുണ്ടെന്നു ബോധമേ ഇവനില്ലെന്നുതന്നെ വച്ചേക്കാം; മററു പുരുഷാത്ഥങ്ങൾ ഇവ[illegible]ന്നുകൊണ്ടു കിട്ടിക്കൂടേ? എന്നു ചോദ്യം വരാം· നോക്കാം:—ഒന്നാമത്തേ പുരുഷാത്ഥം ധർമ്മം; ഇതിന്റെ യഥാത്ഥരൂപമെന്തു? തനിക്കാകട്ടെ, ലോകത്തിനാകട്ടെ, യാതൊരു ഹാനിയും വരുത്താതെ കഴിയുക എന്നതാണു പ്രഥമപുരുഷാത്ഥം. കാമനാസാദ്ധ്യരൂപത്തിലുള്ള പ്രീതികരങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം ചരിക്കുക എന്നു വന്നാൽ തനിക്കും ലോകത്തിനും പല അഹിതങ്ങളും ചെയ്യുപോകാതെ തരമില്ലെന്നു· സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയാലറിയാം. അരുതാത്തതു ചെയ്യാനും, ചെയ്യേണ്ടതു ചെയ്യാതിരിക്കാനും ഈ പ്രീതികരമാർഗചാരിത്വം ഇടവരുത്തും. എത്രത്തോളമിതിൽ മുഴുകുന്നുവോ അത്രത്തോളം പ്രഥമപുരുഷാത്ഥപ്രാപ്തിയിൽ നിന്നും ഇവൻ പതിതനാകുന്നു. അതിനാലീമാർഗം സ്വീകരിച്ചാൽ, ഏറെയെന്നും കുറേ എന്നുമുള്ള വ്യത്യാസമേയുള്ളൂ, പ്രഥമപുരുഷാത്ഥത്തിൽ നിന്നും പതിക്കാനിടവരുന്നുവെന്നു നിശ്ചയം. ഇതുപോലെ പ്രീതികരങ്ങളേ അനുഭവിക്കണമെങ്കിൽ ഏറെക്കുറേ അത്ഥവ്യയവും വേണം ഇങ്ങനെ ദ്വിതീയപുരുഷാത്ഥലാ

ഭത്തിലും ച്യുതിവരുന്നു. ആകട്ടെ, തൃതീയപുരുഷാൎത്ഥമെങ്കിലു മിവനു പൂൎണ്ണമായനുഭവിക്കരുതോ എന്നാണെങ്കിലതും വയ്യ. എന്തെന്നാൽ, പ്രീതികരങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം ചരിക്കുംതോറും പിന്നെയും പിന്നെയുമനുഭവിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹം വൎദ്ധി ക്കുകയല്ലാതെ മതിവരികയില്ല. കാലക്രമേണ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ജീൎണ്ണിച്ചു് അനുഭവിക്കാൻ വയ്യാതെയാവുമ്പൊഴും ആഗ്രഹം പ്രബലമായി നില്ക്കുകയും സാധിക്കാൻ കഴിവില്ലെല്ലൊ എന്ന രൂപത്തിലുള്ള ദുഃഖം ഉണ്ടാവുകയുമാണു് ഫലം. ഇങ്ങനെ തൃതീയ പുരുഷാൎത്ഥലാഭംപോലുമിവനു ശരിപ്പെടുന്നില്ല. ഇപ്രകാരം, പ്രേയോമാൎഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നവൻ ചതുൎവ്വിധപുരുഷാൎത്ഥങ്ങളും സാധിക്കുവാനസമൎത്ഥനായി ജന്മമേ പാഴായവനായി തീരുന്നു.

മ:—

ശ്രേയശ്ച പ്രേയശ്ച മനുഷ്യമേത—
　　സ്തൗ സംപരീത്യ വിവിനക്തി ധീരഃ
ശ്രേയോ ഹി ധീരോഽഭി പ്രേയസോ വൃണീതേ
　　പ്രേയോ മന്ദോ യോഗക്ഷേമാദ്വൃണീതേ　　॥൨॥

അ:—

ശ്രേയഃ ച പ്രേയഃ ച മനുഷ്യം ഏതഃ—ശ്രേയസ്സും പ്രേയസ്സും മനുഷ്യനെപ്രാപിക്കുന്നു; ധീരഃ തൗ സംപരീത്യ വിവിനക്തി —ബുദ്ധിമാൻ രണ്ടിനേയും നല്ലവണ്ണമാലോചിച്ചു വേൎതി രിച്ചു മനസ്സിലാക്കുന്നു; ധീരഃ ഹി പ്രേയസഃ ശ്രേയഃ അഭി വൃണീതേ—ബുദ്ധിമാൻ പ്രേയസ്സിനേക്കാൾ ശ്രേയസ്സിനേ തന്നെ വരിക്കുന്നു; മന്ദഃ യോഗക്ഷേമാൽ പ്രേയഃ വൃണീതേ —അല്പബുദ്ധി യോഗക്ഷേമാശയാൽ പ്രേയസ്സിനേ വരി ക്കുന്നു.

പദ്യം:—

ഏതഃ—ആ+ഇത; √ ഇണ് ഗത്യർത്ഥേ — പ്രാപിക്കുന്നു.

ധീരഃ—ധീ രാതീതിധീരഃ—ബുദ്ധിമാൻ

സംപരീത്യ— നാലുപാടും നോക്കിയിട്ടു— നല്ലവണ്ണമാലോചിച്ചിട്ടു്.

യോഗം—പുതുതായൊന്നിനോടു ചേരുക; ലാഭം

ക്ഷേമം—കിട്ടിയതു നഷ്ടപ്പെടാതെവെച്ചു രക്ഷിക്കുക.

ഏതു മൂഢനേയും ഏതു ബുദ്ധിമാനേയും ശ്രേയസ്സിനുള്ള ആഗ്രഹവും പ്രിയലാഭത്തിനുള്ള ആഗ്രഹവും രണ്ടും ബാധിക്കുന്നുണ്ടു്. നിരുപമമായ സുഖം, നിത്യാനന്ദം *കിട്ടിയാൽ കൊള്ളാമെന്നു* മൂഢനും വിചാരമുണ്ടു്. ബുദ്ധിമാനും ഇന്ദ്രിയപ്രീതികരങ്ങൾ മനഃപ്രസാദം കൊടുക്കുന്നവയും ആകർഷകങ്ങളും തന്നെ. ഈ രണ്ടും പ്രാപിക്കാനുള്ള സന്ദർഭം മനുഷ്യർക്കെല്ലാമൊരുപോലെയുണ്ടു; എന്നു മാത്രമല്ല മനുഷ്യർക്കു ലഭിക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങളെല്ലാം ശ്രേയസ്സിനും പ്രേയസ്സിനും ഉതകുന്ന സംഗതികൾ കൂടിച്ചേർന്നവയുമാണു്. വളരെ മനസ്സിരുത്തിയാൽ ലൗകികനായി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയായിക്കഴിക്കാനും അതേ സമയംതന്നെ ശ്രേയസ്സു ലാക്കാക്കി അതു നേടുവാനും, ജനകാദികൾ സാധിച്ചതുപോലെ, സാധിച്ചേക്കാം. രണ്ടിലേതിനേയെങ്കിലും മാത്രമായി സ്വീകരിക്കുവാനും മനുഷ്യനു കഴിയും. വിവേകിയായ മനുഷ്യൻ എടകലൎന്നു കിടക്കുന്ന ഈ വിഷയങ്ങളെ നല്ലവണ്ണം പരിശോധിച്ചെനം തിരിച്ചു് പ്രിയകരങ്ങളേക്കാൾ നല്ലതു ശ്രേയസ്കരങ്ങളേ സ്വീകരിക്കുകയാണെന്നറിഞ്ഞു അവയേ കൈക്കൊള്ളുന്നു. മന്ദബുദ്ധികൾ പ്രിയങ്ങളായ ഇന്നതിന്നതെനിക്കു വേണം, കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞതുന്നതു നഷ്ടപ്പെടരുതു എന്ന രണ്ടു വിചാരത്തോടുകൂടി പ്രിയകരങ്ങളേ സേവിക്കാനിടവരുന്നു:

മ:—

സ ത്വം പ്രിയാൻ പ്രിയരൂപാംശ്ച കാമാ-
നഭിധ്യായന്നചികേതോഽത്യസ്രാക്ഷീഃ
നൈതാം സൃങ്കാം വിത്തമയീമവാപ്തോ
യസ്യാം മജ്ജന്തി ബഹവോ മനുഷ്യാഃ ||൩||

അ:—

നചികേതഃ—നചികേതസ്സേ; സഃ ത്വം പ്രിയാൻ പ്രിയരൂപാൻ കാമാൻ ച അഭിധ്യായൻ അത്യസ്രാക്ഷീഃ—നീ പ്രിയങ്ങളും പ്രിയരൂപങ്ങളുമായ കാമ്യങ്ങളേ (ഞാൻ തരാമെന്നു പറഞ്ഞവയേ) ആലോചിച്ചശേഷം ഉപേക്ഷിച്ചു; യസ്യാം ബഹവഃ മനുഷ്യാഃ മജ്ജന്തി ഏതാം വിത്തമയീം സൃങ്കാം ന അവാപ്തഃ — യാതൊന്നിൽ വളരെപ്പേരും മുങ്ങിക്കളിച്ചു പോകുമോ ആ ജാതി വിത്താദിരൂപത്തിലുള്ള സൃങ്കയേ (കുത്സിതവൃത്തിയേ) നീ പ്രാപിച്ചില്ല.

പ്രിയാൻ—പുത്രപൗത്രപശ്വാദികൾ; ധനരൂപം; ദ്വിതീയപുരുഷാർത്ഥം.
പ്രിയരൂപാൻ—കാണാൻ നല്ലവ; ഇന്ദ്രിയപ്രീതികരങ്ങൾ; തൃതീയപുരുഷാർത്ഥം.
കാമാൻ—ആഗ്രഹം ജനിപ്പിക്കുന്നവ; ആഗ്രഹങ്ങൾ.

ആത്മവിദ്യക്ക് നചികേതസ്സധികാരിയാണോ എന്നറിയുന്നതിനായി ഗുരുസ്ഥാനത്തു വർത്തിക്കുന്ന യമൻ, ആത്മവിദ്യക്കു പകരം ധനം, ഇന്ദ്രിയപ്രീതികരങ്ങളായ വസ്തുക്കൾ എന്നിവ യഥേഷ്ടം തരാമെന്നു പറഞ്ഞു വ്യാമോഹിപ്പിച്ചു നോക്കിയെങ്കിലും നചികേതസ്സതിലടിപ്പെട്ടില്ല. ലോകം കാമ്യമായി വിചാരിച്ചു വരുന്ന കാമിനീകാഞ്ചനങ്ങളേ അവയുടെ അനിത്യത്വവും, യഥാർത്ഥസുഖദായകാസമർത്ഥതയുമോർത്തു നചികേതസ്സുപേ

ക്ഷിച്ചു. സാമാന്യലോകമായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇവയേ സഹർഷം വരിച്ചേനേ. നചികേതസ്സ യഥാർത്ഥജ്ഞാനകാംക്ഷിയും ജ്ഞാനാധികാരിയുമാണെന്നിതുകൊണ്ടു തെളിവായിരിക്കുന്നുവെന്നു ഗുരു അനുമോദിക്കുന്ന അർത്ഥത്തിലാണിമന്ത്രം.

മ:—

ദൂരമേതേ വിപരീതേ വിഷൂചീ
അവിദ്യാ യാ ച വിദ്യേതി ജ്ഞാതാ
വിദ്യാഭീപ്സിനം നചികേതസം മന്യേ
ന ത്വാ കാമാ ബഹവോഽലോലുപന്ത ||൪||

അ:—

യാ അവിദ്യാ (ഇതി ജ്ഞാതാ) (യാ) വിദ്യാ ഇതി ജ്ഞാതാ ച ഏതേ ദൂരം, വിപരീതേ, വിഷൂചീ—അവിദ്യയെന്നും വിദ്യയെന്നും അറിയപ്പെടുന്ന ഈ രണ്ടും വളരെയകന്നതും വിപരീതങ്ങളും എതിർഗതിയായവയും (ആകുന്നു); ത്വാ ബഹവഃ കാമാഃ ന അലോലുപന്ത—നിന്നെ പല കാമ്യസാധനങ്ങളും ലോഭിപ്പിച്ചില്ല; നചികേതസം വിദ്യാഭീപ്സിനം മന്യേ—(അതിനാൽ) നചികേതസ്സ വിദ്യയേ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

വിഷൂചീ — വിഷു + √ അഞ്ച്—രണ്ടു വശത്തേക്കായി ഗമിക്കുന്നതു.

ലോലുപ— √ ലുപ് ഛേദനേ എന്നർത്ഥമെടുത്താൽ നശിപ്പിച്ചില്ല എന്നർത്ഥം പറയാം.

പ്രേയോമാർഗം അല്ലെങ്കിൽ പ്രവൃത്തിമാർഗം സംബന്ധിച്ച അറിവുകളായ അവിദ്യയും ശ്രേയോമാർഗം അല്ലെങ്കിൽ നിവൃത്തിമാർഗം സംബന്ധിച്ച അറിവുകളായ വിദ്യയും തീരെ

ത്തന്നേ വേറേവേറേയാണു; ഒരു സംഗതിയിലും ഇവ തമ്മിലടുപ്പ മില്ല; രണ്ടും വിപരീതഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവയാണ്; രണ്ടിന്റെയും ഗതി വിപരീതലക്ഷ്യങ്ങളിലേയ്ക്കുമാണ്. ഭൂരിപക്ഷം ജനങ്ങളും, സമ്പാദിക്കുന്നതിന് ജീവൻപോലും പണയപ്പെടുത്തുന്ന പല പല കാമ്യങ്ങളേയും ഇതാ മേടിച്ചോ എന്നു കൊടുത്തിട്ടും, നചി കേതസ്സുപേക്ഷിക്കുകയാണുണ്ടായത്; അതുകൊണ്ടു ഇവൻ യഥാൎത്ഥവിദ്യയേത്തന്നെയാണിച്ഛിക്കുന്നതു് എന്നു യമൻ വിചാ രിക്കുന്നു.

മ:—

അവിദ്യായാമന്തരേ വൎത്തമാനാഃ
　　സ്വയം ധീരാഃ പണ്ഡിതംമന്യമാനാഃ
ദന്ദ്രമ്യമാണാഃ പരിയന്തി മൂഢാ-
　　അന്ധേനൈവ നീയമാനാ യഥാന്ധാഃ　　||൫||

അ:—

അവിദ്യായാം അന്തരേ വൎത്തമാനാഃ—അവിദ്യയിൽ കഴി ഞ്ഞുകൂടുന്നവർ; സ്വയം—തന്നത്താൻ; ധീരാഃ പണ്ഡിതം മന്യമാനാഃ—തങ്ങൾ ബുദ്ധിമാന്മാരും യഥാൎത്ഥ വിദ്വാ ന്മാരുമാണെന്നഭിമാനിക്കുന്നവരായിട്ടു്; അന്ധേന ഏവ നീയമാനാഃ അന്ധാഃ യഥാ—കുരുടനാൽ വഴി കാണിക്ക പ്പെട്ടു നടക്കുന്ന കുരുടന്മാരേപോലെ; മൂഢാഃ—മൂഢ ന്മാരായി; ദന്ദ്രമ്യമാണാഃ—അലഞ്ഞു തിരിയുന്നവരായിട്ടു; പരിയന്തി—ചുററിക്കറങ്ങുന്നു.

വ്യാ:—

ദന്ദ്രമ്യമാണാഃ—√ഭ്രമ്—ഗതൗ; അലഞ്ഞുതിരിയുക.

അവിദ്യയേ ആശ്രയിക്കുന്നവരുടെയവസ്ഥ പറയുന്നു. അവിദ്യകൊണ്ടു യഥാൎത്ഥമറിവാൻ തരമില്ലാത്തതിനാൽ

അതിനേ ഇരുട്ടായിട്ടു കല്പനചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഒരു കുരുടൻ മറെറാരു കുരുടനു വഴിതെളിക്കുക എന്നു വന്നാൽ രണ്ടു പേരും കുണ്ടിലും കുഴിയിലും വീണും തല്ലിയും കറങ്ങുകയല്ലാതെ പ്രാപ്യസ്ഥാനമെത്തുകയില്ലെല്ലൊ. എന്നാൽ ഒരു കുരുടനു് വഴിതെളിക്കാൻ പുറപ്പെടുന്ന മറേറക്കുരുടന്റെ ഭാവം, തപ്പിയും തടഞ്ഞും നേർവഴിയറിഞ്ഞുപോകാനുള്ള അറിവും സാമൎത്ഥ്യവും തനിക്കുണ്ടെന്നാണു്. ഇതുപോലെ, അവിദ്യ, ലൗകികവിദ്യ, ആകുന്ന കൂരിരുട്ടിൽ പെട്ടു കഴിയുന്നവരിൽ ചിലർ തങ്ങൾക്കു വഴി നിശ്ചയമുണ്ടെന്നും പ്രാപ്യസ്ഥാനമെത്തിക്കാമെന്നും സ്വയം ഭാവിച്ചു ഇരുട്ടിൽ കിടക്കുന്ന മററുള്ളവരേക്കൂടെ തങ്ങളെ അനുഗമിപ്പിക്കുന്നു. ഈ മൂഢന്മാരായ ഇരുകൂട്ടരും പ്രാപ്യസ്ഥാനമെത്താതെ, യഥാൎത്ഥസുഖമൊരിക്കലും പ്രാപിക്കാതെ, കുണ്ടിലും കുഴിയിലും പതിച്ചും കല്ലും മുള്ളും തറച്ചും ആജീവനാന്തം ചുററിത്തിരിയുന്നു.

ന സാംപരായഃ പ്രതിഭാതി ബാലം
പ്രമാദ്യന്തം വിത്തമോഹേന മൂഢം
അയം ലോകോ നാസ്തി പര ഇതി മാനീ
പുനഃ പുനർവശമാപദ്യതേ മേ ॥൬॥

അ:—

വിത്തമോഹേന മൂഢം പ്രമാദ്യന്തം ബാലം സാംപരായഃ ന പ്രതിഭാതി—വിത്താശ ഹേതുവായി വ്യാമോഹിതനും തെററു പിണയുന്നവനുമായ ബാലനു് (ബാലപ്രായ ബുദ്ധികൾക്കു്) പരമഭാവിയേപ്പററി (ഇതല്ലാതെ നാളെ മറെറാരവസ്ഥയോ വാസസ്ഥാനമോ ഉണ്ടെന്നു) ബോധം വരുന്നില്ല; അയം ലോകഃ, പരഃ ന അസ്തി ഇതിമാനീ—

ഇതൊന്നേ ലോകമുള്ളു: (മരണശേഷമോ മററോ) വേറെയൊരു ലോകവുമില്ല എന്നു വിചാരിക്കുന്നവൻ; മേ വശം പുനഃ പുനഃ ആപദ്യതേ—പിന്നെയും പിന്നെയും എനിക്കധീനനായി വരുന്നു (ജനിമൃതികളിൽ കിടന്നുഴലുന്നു).

വ്യാ:—

സാംപരായം—പരലോകം; പരമഭാവി; ഈ ലോകാനന്തരമുള്ള അവസ്ഥാദി. പ്രമാദ്യന്തം — (പ്രമാദം കുർവന്തം, ശങ്കരൻ). പ്രമാദശബ്ദംകൊണ്ടു തൃതീയ പുരുഷാർത്ഥപരമായ ദോഷത്തേ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

അർത്ഥാശഹേതുവായി വ്യാമോഹിതനായി തീരുന്നു. ഇതു കിട്ടിയാൽ സുഖം, അതു കിട്ടിയാൽ സുഖം എന്നിങ്ങനെ ഏതു കിട്ടിയാലാണു് യഥാർത്ഥ സുഖമെന്നു ക്ലിപ്തമായറിയാൻ പാടില്ലാതെ സുഖസമ്പാദനാർത്ഥം കണ്ടതും കേട്ടതുമെല്ലാം നേടാനായി ശ്രമിക്കുന്ന മൂഢനായിത്തീരുന്നു. ഇന്ദ്രിയപ്രീതികരങ്ങളായ കാമ്യവസ്തുക്കളിൽ സുഖമുണ്ടെന്നു വിചാരിച്ചവയേ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ കളിപ്പാട്ടങ്ങളിൽ ഭ്രമിക്കുന്ന ബാലനേപ്പോലെ പ്രമാദവാനായ ബാലിശനായിത്തീരുന്നു. അർത്ഥകാമങ്ങളുടെ പുറകേയോടിക്കഴിയുന്ന ഇവക്കു്, ഇതല്ലാതെ പരമാർത്ഥസുഖം കിട്ടുന്നതായ മററൊരു ലോകം, അല്ലെങ്കിൽ ഭാവി, ഉണ്ടെന്നൊരു കഥപോലും ബോധം വരുന്നില്ല. ഇവരുടെ വിചാരം ഇക്കാണുന്നതുമനുഭവിക്കുന്നതുമായ ലോകം മാത്രമേയുള്ളു, ഇതിനപ്പുറം ഒന്നുമേയില്ല എന്നാണു. ഈ തരക്കാർ ജനനമരണരൂപമായ സംസാരചക്രത്തിൽ കിടന്നു തിരിയുകയേ ഉള്ളു എന്നു യമൻ പറയുന്നു.

മ:—

ശ്രവണായാപി ബഹുഭിര്യോ ന ലഭ്യഃ
ശൃണ്വന്തോഽപി ബഹവോ യം ന വിദ്യുഃ
ആശ്ചര്യോ വക്താ കുശലോഽസ്യ ലബ്ധാ
ആശ്ചര്യോ ജ്ഞാതാ കുശലാനുശിഷ്ടഃ

അ:—

ശ്രവണായ അപി യഃ ബഹുഭിഃ ന ലഭ്യഃ—കേൾക്കുന്നതിനു പോലും യാതൊന്നു പലക്കും തരപ്പെടുന്നില്ലയോ; ശൃണ്വന്തഃ അപി യം ബഹവഃ ന വിദ്യുഃ—കേട്ടാലും യാതൊന്നു പലക്കും മനസ്സിലാവുന്നില്ലയോ; അസ്യ ലബ്ധ്വാ കുശലഃ വക്താ ആശ്ചര്യഃ—അതിന്റെ അനുഭവബോധം വന്നവനായ കുശലനായ വക്താവു ഒരത്ഭുതവസ്തുപോലെ അപൂർവ്വമാണ്; കുശലാനുശിഷ്ടഃ ജ്ഞാതാ ആശ്ചര്യഃ— അങ്ങിനെ കുശലനായ ഒരു വക്താവിനാലുപദേശിക്കപ്പെട്ടറിവുസമ്പാദിക്കുന്നവനും ഒരാശ്ചര്യവസ്തുപോലെ അപൂർവ്വമാണ്.

വ്യാ:—

ഭഗവത്ഗീതയിലെ ii-ാമൻ. ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ ഒരു നിഴലാണു്.

മന്ത്രത്തിലേ പൂർവ്വാർദ്ധം കൊണ്ടു, അധ്യാത്മവിഷയപരമായ കാര്യങ്ങളൊന്നു കേട്ടുകളയാൻപോലുമുത്സാഹമുള്ളവർ വളരെ കുറവാണെന്നും അവരിൽ തന്നെ കാര്യം ഗ്രഹിക്കുന്നവരതിലും കുറയുമെന്നും പറയുന്നു. ഒരാഘോഷം കാണാനോ നേരമ്പോക്കു കേൾക്കാനോ ആണെങ്കിൽ പണവും ചിലവാക്കി കഷ്ടപ്പാടുംസഹിച്ചെത്താനാളുകളസംഖ്യം. അധ്യാത്മപരമോ, മററു നല്ലകാര്യമുദ്ദേശിച്ചോ ഉള്ള വല്ല പ്രസംഗാദിയാണെങ്കിൽ കെട്ടിയിട്ടു വലിച്ചാലും വരുന്നവർ അപൂർവ്വം; ഇവരിൽ തന്നെ മുക്കാൽ പേരും വക്താവിനേ ആദരിക്കാനോ, "മീററിങ്ങു ഭംഗിയായി" എന്നു വരുത്താനോ ആയി എത്തുന്നവരായിരിക്കും. ഇതു ഇന്നുള്ളവക്കൊക്കും സുപരിചിതമാണല്ലൊ. മന്ത്രംകൊണ്ടു, പണ്ടും മനുഷ്യഗതി ഇതുതന്നെ ആയിരുന്നു എന്നാണു് കാണുന്നതു. അധ്യാത്മതത്വങ്ങൾ അറിയണം എന്ന വിചാരത്തോടേ ചെല്ലുന്നവർ ലക്ഷത്തിനൊന്നു കണ്ടാലത്ഭുതമെന്നേ പറയാവു. ഇങ്ങനെ കാര്യം മനസ്സിലാക്കിയാൽ കൊള്ളാമെന്നാഗ്രഹിച്ചുവരു

ന്നവരിൽ തന്നെ ആയിരത്തിലൊരാൾക്കുപോലും വിഷയഗൗരവംകൊണ്ടു കാൎയ്യം വേണ്ടവിധത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. കേൾക്കുന്നവരിൽ ചിലൎക്കെങ്കിലും വേണ്ടവിധം മനസ്സിലാകണമെങ്കിൽ പറയുന്നവൻ—ഗുരു—യഥാൎത്ഥബോധം സിദ്ധിച്ചവനാവണം; എന്നാലും പോരാ, അവനു് സംഗതി പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കാൻ തക്ക പ്രവചനസാമൎത്ഥ്യവുമുണ്ടായിരിക്കണം. ഇങ്ങനെയുള്ള ഗുരു ഒരാശ്ചൎയ്യവസ്തുപോലെ അത്ര അപൂൎവമാണു്. ഇങ്ങനെയുള്ള ഗുരുവിനെ കിട്ടിയാലും ആയില്ല; അനുശാസിക്കപ്പെടുന്ന ശിഷ്യനും അതിഗഹനമായ കേവലതത്വങ്ങളെ സാക്ഷാൽകരിക്കത്തക്ക കെല്പുണ്ടായിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ എല്ലാം ചേൎന്നുവരിക എന്നതു അത്യന്തമപൂൎവമാണു. ഗുരുസ്ഥാനത്തു യമനും ശിഷ്യസ്ഥാനത്തു നചികേതസ്സും ചേൎന്നിണങ്ങിയതു അത്യപൂൎവസംഭവമായ യഥാൎത്ഥ ഗുരുശിഷ്യമേളനം ആണെന്നു സൂചന.

മ:—

ന നരേണാവരേണ പ്രോക്ത ഏഷ
സുവിജ്ഞേയോ ബഹുധാ ചിന്ത്യമാനഃ
അനന്യപ്രോക്തേ ഗതിരത്ര നാസ്തി
അണീയാൻഹ്യതൎക്ക്യമണുപ്രമാണാൽ ||വ്വ||

അ:—

അവരേണ നരേണ ബഹുധാചിന്ത്യമാനഃ പ്രോക്തഃ ഏഷഃ ന സുവിജ്ഞേയഃ—പ്രാകൃതബുദ്ധികൾ (ഭൗതികവിദ്വാൻ) പലവിധം ചിന്തിച്ചു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു ഇതു് (ആത്മജ്ഞാനം) നല്ലവണ്ണം അറിയപ്പെടുകയില്ല; അത്ര അനന്യപ്രോക്തേ ഗതിഃ ന അസ്തി—ഈ വിഷയത്തിൽ അന്യൻ പറഞ്ഞുതരാതെ പ്രവേശമുണ്ടാകുന്നുമില്ല; അണുപ്രമാണാൽ അണീയാൻ അതൎക്ക്യം ഹി— അണുവിനേക്കാളണുവാകയാൽ (സ്വയം) യുക്തികൊണ്ടറിയാവുന്നതല്ല.

വ്യ:—

പ്രകൃതിപരമായ ജ്ഞാനസമ്പത്തുള്ളവർ പ്രകൃതികാര്യങ്ങളേപ്പററി പ്രതിപാദിക്കമ്പോൾ, ആ നിലയിൽനിന്നമിങ്ങനെയനുഭവപ്പെടുന്നു, ഈ നിലയിൽനിന്നും മറെറാരുവിധമനുമാനിക്കാം എന്നിങ്ങനെ സ്വസ്ഥാനാപേക്ഷിതമായി ഒരേ കാര്യത്തേപ്പററി നാനാതരത്തിലായി വ്യവഹരിക്കുന്നതു കാണാം. ഇവർ അധ്യാത്മകാര്യങ്ങളേപ്പററി ചിന്തിക്കമ്പോഴും ആപേക്ഷികമായും ഗുണകല്പന ചെയ്തും മാത്രമേ വ്യവഹരിക്കാൻ പര്യാപ്തരാകുന്നുള്ളു. ആപേക്ഷികാവസ്ഥ വിട്ട കേവലാവസ്ഥയേപ്പററി ചിന്തിക്കാൻ പ്രാകൃതജ്ഞാനത്തിനു സാധ്യമല്ല. അതായതു് പ്രകൃതിജ്ഞാനസമ്പന്നനിൽ നിന്നും ആത്മജ്ഞാനം കിട്ടാൻ വഴിയില്ലെന്നത്ഥം. എന്നാൽ വേണ്ട, ആരുമേ പറഞ്ഞുതരണ്ട; സ്വയമനുമാനാദി കൊണ്ടറിയരുതോ എന്നാണെങ്കിൽ അതും വയ്യ. എന്തെന്നാൽ ലൗകികവിദ്വാനേപ്പോലെതന്നെ തനിക്കും, അപ്രത്യക്ഷമായ കേവലതത്വത്തേപ്പററി പ്രത്യക്ഷവും ആപേക്ഷികവുമായി സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള അറിവുകൾ വച്ചനുമാനിച്ചാൽ ഫലപ്രാപ്തി സാധ്യമല്ലല്ലൊ. ആത്മാവു അണുവിലുമണുവാണു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൻെറ അത്ഥം അതു പ്രത്യക്ഷമോ,ഗുണമേ ഇല്ലാത്തതാകയാൽ അനുമാനക്ഷമമോ അല്ല എന്നാണു്. അതുകൊണ്ടു ആത്മവിഷയം അതക്ക്യം, യുക്തിവാദാനഹം, ആണു്. പിന്നെ എങ്ങിനെയാണതിനേപ്പററി ശരിയായ അറിവു കിട്ടുക എന്നുള്ളതു ഈ മന്ത്രത്തിൽ തന്നെ ഗൂഹനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. "അത്ര അനന്യേന പ്രോക്തേ അഗതിഃ ന അസ്തി"—അന്യമില്ലാത്തവനാൽ പ്രോക്തമാവുമ്പോൾ മനസ്സിലാവാഴിക വരികയില്ല; (അഗതിഃ, അപരിജ്ഞാനം-ശങ്കരൻ). അന്യമല്ലാ

ത്താവൻ എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു ആത്മാവിൽനിന്നന്യമല്ലാത്താവൻ, ബ്രഹ്മാഹമസ്മി ബോധം സിദ്ധിച്ചവൻ എന്നൎത്ഥം. (കാഠകം. അ. ൧. വ. ൩. മ. ൧൧, ൧൨, ൧൩ നോക്കുക.) അതായതു ആത്മജ്ഞാനാനുഭൂതി വന്നവന്റെ ഉപദേശസഹായത്തോടുകൂടിയല്ലാതെ തന്റെയോ അന്യന്റെയോ യുക്തിവാദാദിയാൽ ആത്മജ്ഞാനം ലഭിക്കത്തക്കതല്ല എന്നു സാരം.

മ:—

നൈഷാ തൎക്കേണ മതിരാപനേയാ
പ്രോക്താന്യേനൈവ സുജ്ഞാനായ പ്രേഷ്ഠ
യാം ത്വമാപഃ സത്യധൃതിൎബതാസി
ത്വാദൃങ് നോ ഭൂയാന്നചികേതഃ പ്രഷ്ടാ ||൯||

അ:—

പ്രേഷ്ഠ—എത്രയും പ്രിയപ്പെട്ടവനേ; സുജ്ഞാനായ യാം (മതിം) ത്വം ആപഃ— നല്ല അറിവിനായ (ആത്മജ്ഞാനപ്രാപ്ത്യുപായമായ) യാതൊരു ബുദ്ധിഗതിയെ നീ പ്രാപിച്ചുവോ; ഏഷാ മതിഃ—ഈ ബുദ്ധി; തൎക്കേണ അന്യേന പ്രോക്താ ന ആപനേയാ ഏവ—സ്വയം യുക്തിവാദം ചെയ്തോ അന്യന്റെ ഉപദേശമായോ പ്രാപിക്കപ്പെടുന്നില്ല. ബത! (ത്വം) സത്യധൃതിഃ അസി—അഹോ നീ സത്യവിഷയമായ ധൃതിയോടുകൂടിയവൻ തന്നെ; നചികേതഃ നഃ ത്വാദൃക് പ്രഷ്ടാ ഭൂയാൽ—നചികേതസ്സേ ഞങ്ങൾക്കു (എന്നെപ്പോലെയുള്ള ഗുരുക്കന്മാൎക്കു) നിന്നെപ്പോലെയുള്ളവർ പ്രഷ്ടാക്കളായി ഭവിക്കട്ടെ.

വ്യാ:—

യമൻ ശിഷ്യനിൽ സന്തോഷിച്ചവനായിപ്പറയുന്നു. പരമാത്ഥതത്വം അറിയണം എന്ന വഴിക്കു നിന്റെ ബുദ്ധിയുടെ ഗതി തിരിഞ്ഞുവല്ലൊ. യുക്തിവാദംകൊണ്ടാകട്ടെ അന്യന്റെ ഉപദേശം കൊണ്ടാവട്ടെ നിനക്കിപ്പോഠം വന്ന ബുദ്ധിയുടെ ഗതിയുണ്ടാവുന്നില്ല. ഇതാശ്ചയ്യമായിരിക്കുന്നു; നീ യഥാത്ഥമറിവാൻ ആസക്തിയുള്ളവൻതന്നെ. ഇങ്ങനെയുള്ളവർ വേണം സൽഗുരുക്കഠംക്കു ശിഷ്യന്മാരായി കിട്ടുവാൻ.

ആരുടെ ഉപദേശം കൊണ്ടുമല്ല, തന്റെ ആലോചനാഫലവുമല്ല ബുദ്ധിയുടെ ഈ ഗതിയുണ്ടായതു എന്നു പറഞ്ഞു. പിന്നെ ഈ ഗതിക്കു കാരണമെന്ത്? പൂവ്വവാസനയൊന്നുമാത്രം. ഇതിനേപ്പററി യഥാവസ്ഥാനം കൂടുതൽ പറഞ്ഞുകൊള്ളാം.

മ:—

ജാനാമ്യഹം ശേവധിരിത്യനിത്യം
ന ഹ്യധ്രുവൈഃ പ്രാപ്യതേ ഹി ധ്രുവം തൽ.
തതോ മയാ നാചികേതശ്ചിതോ ഽഗ്നി-
രനിത്യൈർദ്രവ്യൈഃ പ്രാപ്തവാനസ്മി നിത്യം ॥൨൦॥

അ:—

ശേവധിഃ അനിത്യം ഹി ഇതി—എത്ര തീരാത്ത നിധിയും (അത്ഥാദി) അനിത്യമാണെന്നും (ഒരിക്കലവസാനിച്ചേ മതിയാവൂ എന്നും); (യൽ) ധ്രുവം തൽ അധ്രുവൈഃ ന പ്രാപ്യതേ ഹി—നിത്യമായതിനേ അനിത്യോപായങ്ങളാൽ പ്രാപിക്കപ്പെട്ടുന്നില്ലെന്നും; അഹം ജാനാമി—ഞാനറിയുന്നു. നചികേതഃ മയാ അനിത്യദ്രവ്യൈഃ അഗ്നിഃ

ചിതഃ (അപി)—നചികേതസ്സേ, ഞാൻ അനിത്യദ്രവ്യങ്ങളാലഗ്നിചയനം ചെയ്തുവെങ്കിലും; തതഃ—അതിനാൽ (മുൻ പറഞ്ഞ അറിവുള്ളതിനാൽ); നിത്യം പ്രാപ്തവാൻ അസ്മി—നിത്യത്തേ (പരമാത്മാവിനെ) പ്രാപിക്കാനിടയായി.

വ്യാ:—

(ശങ്കരന്റെ ഭാഷ്യത്തിൽ "തതഃ തസ്മാൽ മയാ ജാനതാപി നിത്യമനിത്യസാധനൈഃ പ്രാപ്യത ഇതി..........."എന്നു ചില പുസ്തകങ്ങളിൽ കാണുന്നതു അച്ചടി പിശകാണു്; കാശിപ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ ന പ്രാപ്യത എന്നാണു കാണുന്നതു. ഇതാണു ശരിയായ പാഠം.)

അത്ഥാദി അനിത്യങ്ങളാണെന്നെനിക്കറിയാം. സഗുണോപാസനാദിയും അനിത്യമാണു. അനിത്യമായ ഉപകരണങ്ങൾ മാർഗമായി നിത്യത്തേ പ്രാപിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നുമെനിക്കറിയാം. അനിത്യമായ ഉപകരണങ്ങൾകൊണ്ടു യജനാദി നിവ്ഹിച്ചഫലമായി (സഗുണോപാസനാഫലമായി—കർമഫലമായി) എനിക്കു ദേവതാരൂപമായ ധർമരാജപദവികിട്ടി. എങ്കിലും, ഇതുകൊണ്ടൊന്നും നിത്യമായതിനേ പ്രാപിക്കാൻ വയ്യെന്നെനിക്കറിയാമായിരുന്നതിനാൽ ഞാൻ വേറേതന്നെ യത്നം ചെയ്തു നിത്യത്തേ പ്രാപിച്ചു. ആ അറിവാണു നിത്യത്തേ പ്രാപിക്കാൻ സഹായിച്ചതെന്നു ഭാവം.

മ:—

കാമസ്യാപ്തിം ജഗതഃ പ്രതിഷ്ഠാം
　　ക്രതോരനന്ത്യമഭയസ്യ പാരം
സ്തോമമഹദുരുഗായം പ്രതിഷ്ഠാം ദൃഷ്ട്വാ
　　ധൃത്വാ ധീരോ നചികേതോഽത്യസ്രാക്ഷീഃ　　॥൧൧॥

അ:—

ജഗതഃ പ്രതിഷ്ഠാം കാമസ്യാപ്തിം—ജഗത്തിന്റെ ആശ്രയമായ കാമനാപ്രാപ്തിയേയും; ക്രതോഃ പ്രതിഷ്ഠാം—യാഗാദിയുടെ (സഗുണ ബ്രഹ്മോപാസനയുടെ) ആശ്രയമായ; അനന്ത്യം അഭയസ്യപാരം സ്തോമമഹൽ ഉരുഗായം—അനന്തവും യാതൊരു ഭയത്തിനുമവകാശമില്ലാത്തതും അണിമാദി മഹാസിദ്ധികളിണങ്ങിയതും ആയ വിസ്തീർണമായ ഗതിയേയും (സഗുണോപാസനാഫലമായ സ്വർഗാദിലാഭം); ദൃഷ്ട്വാ (അപി)—കണ്ടിട്ടും; നചികേതഃ—ഹേ നചികേതസ്സേ; ധീരഃ (ത്വം)—ബുദ്ധിമാനായ നീ; ധൃത്യാ—ധൈര്യത്തോടുകൂടി (അഥവാ, സത്യധൃതി ഹേതുവായി); അത്യസ്രാക്ഷീഃ—ഉപേക്ഷിച്ചുവല്ലോ.

വ്യാ:—

കാമസ്യാപ്തിം ജഗതഃ പ്രതിഷ്ഠാം—കാമങ്ങൾ സാധിക്കുക എന്നതാണ് ജഗത്തിന്റെ, പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അസ്തിവാരം. ഓരോ ജീവനും അനുഭവിച്ചു തീരാത്ത കാമനകളേ സാധിക്കാനായിട്ടാണു സംസാരത്തിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും അവതരിക്കുന്നത്. കാമങ്ങൾ സാധിക്കുക എന്നതു ഈ പ്രപഞ്ചത്തിൽ, അതായതു ശരീരത്തിൽ, വച്ചു മാത്രമേ സാധിക്കു. കാമങ്ങൾ സാധിക്കാനായി ജീവികൾ തീവ്രമായി യത്നിക്കുന്നുവെന്നല്ലാതെ ആക്കൊമിവ പൂർണമായി സാധിക്കപ്പെട്ടുന്നുവെന്നു പറയാൻ വയ്യ. ഇങ്ങനെ യത്നം പാഴാവാത്തവിധം സർവവിധമായ ലൗകികകാമനകളും പൂർണമായി സാധിക്കത്തക്ക സൗകര്യം തരാമെന്നാണു യമൻ നചികേതസ്സിന്റെ മൂന്നാമത്തേ വരത്തിനു പകരമായിട്ടൊരു വരം കൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞതു്.

ക്രതോഃ...........പ്രതിഷ്ഠാം—വളരെ വിപുലവും, അണിമാദി അസാധാരണശക്തികൾ കല്പരുന്നതും, യാതൊരു ഭയത്തിനുമവകാശമില്ലാത്തതും, അതിചിരകാലം നിലനിൽക്കുന്നതും ആയ സ്വർഗസുഖാദിയാണു ക്രതുവിന്റെ—സഗുണോപാസനയുടെ—ഫലം. ഇവ കിട്ടാനായിട്ടാണു സഗുണോപാസനപ്രസ്ഥാനം എന്നത്ഥം. ഇവയും നിഷ്പ്രയാസം കൊടുക്കാമെന്നു യമൻ പറഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ ഇഹലോകപരവും പരലോകപരവുമായ സകല കാമനകളേയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തത്തക്ക സൗകര്യങ്ങൾ കൊടുക്കാമെന്നു യമൻ പറഞ്ഞിട്ടും ബുദ്ധിമാനായ നചികേതസ്സു പരമസത്യത്തേതന്നെ അറിയണമെന്നുറച്ചു യമന്റെ ആകഷ്ണീയമായ അന്യവരത്തേ ഉപേക്ഷിച്ചു.

മനുഷ്യരേ, ലോകായതൻ, ഈശ്വരഭക്തൻ, യഥാത്ഥജിജ്ഞാസു എന്നു മൂന്നു വർഗമായി തിരിക്കാം. ഉദാസീനൻ എന്നു പറയാവുന്ന ബാലബാലിശാദികൾ ആദ്യത്തേ രണ്ടിലൊരെണ്ണത്തിൽ പെട്ടുപോകുമെന്നുള്ളതിനാൽ ഈ മൂന്നിലൊരു വർഗത്തിൽപെടാത്ത മനുഷ്യനുണ്ടാവാൻ വയ്യ. യഥാത്ഥജ്ഞാനം വരമായി ചോദിച്ചതുകൊണ്ടുതന്നെ നചികേതസ്സു മൂന്നാമത്തെ വർഗത്തിൽപെട്ടവനാണെന്നൂഹിക്കാമെങ്കിലും സൂക്ഷ്മമറിവാനായി യമൻ ഒന്നും രണ്ടും വർഗക്കാരിഛിക്കാവുന്നവയേ എല്ലാം യഥാത്ഥജ്ഞാനത്തിനു പകരമായി കൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞു നോക്കുന്നു. നചികേതസ്സിവയേ തീത്തുപേക്ഷിക്കുകയാൽ ആ രണ്ടെണ്ണത്തിലും പെട്ടവനല്ലെന്നും മൂന്നാമത്തേതിൽ പെട്ടവനാണെന്നും തെളിയുന്നു. അതിനാൽ യമൻ സന്തോഷിച്ചു നചികേതസ്സിനേ അനുമോദിക്കുന്നു. അതാണീ മന്ത്രം.

മ:—

തം ദുർദ്ദശം ഗൂഢമനുപ്രവിഷ്ടം
ഗുഹാഹിതം ഗഹ്വരേഷ്ഠം പുരാണം
അധ്യാത്മയോഗാധിഗമേന ദേവം
മത്വാ ധീരോ ഹർഷശോകൗ ജഹാതി ||൧൨||

അ:—

ദുർദ്ദശം—കാണാനെളുതല്ലാത്തതും (ഇന്ദ്രിയങ്ങളാലറിയാൻ സാധ്യമല്ലാത്തതു എന്നത്ഥം); ഗൂഢം അനുപ്രവിഷ്ടം—കണ്ടുപിടിക്കാനെളുപ്പമല്ലാത്ത വിധം ഒളിവിലിരിക്കുന്നതും (അനുമാനാദികൊണ്ടറിയാനും എളുപ്പമില്ലാത്തതെന്നത്ഥം) ഗുഹാഹിതം—ഹൃദയത്തിലിരിക്കുന്നതും (എന്നാൽ തന്നിൽ തന്നെയുള്ളതും); ഗഹ്വരേഷ്ഠം—സവ്വത്തിനുമാധാരമായിട്ടിരിക്കുന്നതും; പുരാണം—സവ്വത്തിനേക്കാളും പഴയതും സവ്വത്തിനുമാദിയായതു); ദേവം തം—ശോഭിക്കുന്ന അവനേ; അധ്യാത്മയോഗാധിഗമേന മത്വാ—അധ്യാത്മയോഗമാർഗ്ഗമായി മനനം ചെയ്തു്; ധീരഃ ഹർഷശോകൌ ജഹാതി—ബുദ്ധിമാൻ ഹർഷശോകങ്ങളേ ഇല്ലാതെയാക്കുന്നു.

വ്യാ:—

ഗൂഢമനുപ്രവിഷ്ടം—"ഗൂഢം, ഗഹനം; അനുപ്രവിഷ്ടം, പ്രാകൃതവിജ്ഞാനൈഃ പ്രച്ഛന്നമിത്യേതൽ—" ശങ്കരൻ.

ഗഹ്വരേഷ്ഠം—സവ്വത്തിനും ചുവട്ടിലായി, ആധാരമായി, സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്.

അധ്യാത്മയോഗാധിഗമം — അധ്യാത്മയോഗപ്രാപ്തി; അധ്യാത്മയോഗം, ജ്ഞാനയോഗം "വിഷയേഭ്യഃ പ്രതിസംഹൃത്യ ചേതസ ആത്മനി സമാധാനമധ്യാത്മയോഗഃ"—ശങ്കരൻ. വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും മനസ്സിനേ പിൻവലിച്ചു സ്വാത്മാവിലുറപ്പിക്കുന്നതധ്യാത്മയോഗം.

ഹർഷം—ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളുടെ തുഷ്ടി. യഥാത്ഥമായ സുഖമല്ലിതു.

ശോകം—ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളുടെ അസന്തുഷ്ടിരൂപത്തിലുള്ള ദുഃഖം.

(വാക്യകൾ ഇന്ദ്രിയാൎത്ഥപ്രപഞ്ചപരമായ കാൎയ്യങ്ങളേ കുറിക്കാൻ മാത്രമായിട്ടുണ്ടായവയാകയാൽ ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കതീതമായവയേ കുറിക്കാനുപയോഗപ്പെടുത്തുമ്പോൾ ഏകദേശാൎത്ഥമേ കിട്ടുകയുള്ളുവെന്നും എടുക്കാറ്റെന്നും പ്രത്യേകമോൎമ്മിക്കണം.)

പൂൎവ്വാൎദ്ധംകൊണ്ടു പരമാത്മാവിനേ വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. പരമാത്മാവു ഇന്ദ്രിയങ്ങളാലറിയാൻ സാധ്യമല്ലാത്തവനാണു്, എന്നാൽ യത്നിച്ചാൽ അനുഭവബോധ്യം വരികയും ചെയ്യും എന്നാണു ദുർദ്ദൎശൻ എന്ന വാക്കിനൎത്ഥം കല്പിക്കേണ്ടതു്. ഗൂഢത്തേ അനുപ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്നവനാണാത്മാവു് എന്ന ഭാഗംകൊണ്ടു പ്രകൃതിപരമായ അറിവുകളേ വച്ചു അനുമാനാദികൊണ്ടു കണ്ടുപിടിക്കാൻ സാധ്യമല്ലാത്തവൻ എന്നു ഭാവം. ആദ്യത്തേ വിശേഷണംകൊണ്ടു പ്രയാസപ്പെട്ടാലനുഭവമാകുമെന്നു പറഞ്ഞു; രണ്ടാമത്തേതുകൊണ്ടു പ്രകൃതിപരമായ യത്നമെത്ര ചെയ്താലും ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സാധ്യമല്ലെന്നും പറയുന്നു. ഗുഹയിൽ ഇരിക്കുന്നതു, ഹൃദയത്തിൽ, ബുദ്ധിയിൽ, ഇരിക്കുന്നതു. ഗഹ്വരേഷ്ഠം പുരാണം എന്ന വിശേഷണങ്ങൾകൊണ്ടു സൎവ്വത്തിനുമാധാരവും മൂലകാരണവും ആണെന്നൎത്ഥം. ഇപ്രകാരമുള്ള ആത്മാവിനേ പ്രാപിക്കാനുള്ള വഴി മൂന്നാംപാദത്തിൽ അധ്യാത്മയോഗാധിഗമേന എന്ന പദംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അധ്യാത്മയോഗമാണു വഴി; വിഷയാദികളിൽനിന്നും തിരിച്ചു ബുദ്ധിയേ അന്തൎമുഖമാക്കുന്നതാണു വഴി; ഇതുതന്നെ ജ്ഞാനയോഗം. ഇങ്ങനെ ബുദ്ധിയേ അന്തൎമുഖമാക്കിക്കൊണ്ടു മനനം ചെയ്യണമെന്നൎത്ഥം. (vi. ൻ. നോക്കുക.) ഈ യോഗഫലമായി ഹൎഷശോകങ്ങൾ നശിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകളുടെ വികാരങ്ങ

ളാണ ഹഷശോകാദികൾ. മനസ്സ അന്തർമുഖമാവുന്നതോടുകൂടി അതിൻെറ ബഹിർമുഖത്വം നശിക്കുന്നു. പിന്നെ ഇന്ദ്രിയാത്ഥ പ്രപഞ്ചത്തിനതിനേ രസിപ്പിക്കാനോ സങ്കടപ്പെടുത്തുവാനോ കഴിവില്ല. ഇതുതന്നെ ഹഷശോകങ്ങളില്ലാത്ത അവസ്ഥ. ഇതു സുഖദുഃഖാദിയൊന്നുമില്ലാത്ത ഒരു വക സുഷുപ്തിപോലെയോ മരണം പോലെയോ ഉള്ള അവസ്ഥയല്ല. അന്തർമുഖമായ മനസ്സിനു ആത്മപ്രാപ്തിയിൽനിന്നും തുല്യമില്ലാത്ത ഒരാനന്ദാനുഭൂതി കിട്ടും. മനസ്സിനേ മാത്രം വിഷയങ്ങളിൽ നിന്നും നിവർത്തിപ്പിച്ച ചതുരംഗം മുതലായവയിൽ ബുദ്ധിയേ ഏകാഗ്രമാക്കിയിരിക്കുന്നവനുള്ള ഒരു സുഖം പലക്കമനുഭവമാണല്ലൊ. ബുദ്ധി ഇപ്പോൾ കാര്യകാരണരൂപമായ ചില വിഷയങ്ങളിലേപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ബുദ്ധിയുടെ ഈ വ്യവസായം കൂടി നിലച്ച ഒരവസ്ഥയാണ ആത്മസാക്ഷാൽകാരത്തിൽ കിട്ടുന്നതു്. ഇപ്പോൾ കിട്ടുന്ന ആനന്ദം ചതുരംഗാദിയിൽ നിന്നു കിട്ടുന്ന സുഖത്തിനേക്കാൾ എത്രയെത്ര മടങ്ങു വലുതാണെന്നു പറയാൻ പോലും പ്രയാസം. ചതുരംഗാദിയിലേ സുഖം മറേറ ആനന്ദത്തിൻെറ അതിലഘുവായ ഛായ എന്നു വേണമെങ്കിൽ പറയാം.

മ:—

ഏതച്ഛ്രുത്വാ സംപരിഗൃഹ്യ മർത്ത്യഃ
 പ്രവൃഹ്യ ധർമ്മ്യമണുമേതമാപ്യ
സ മോദതേ മോദനീയം ഹി ലബ്ധ്വാ
 വിവൃതം സദ്മ നചികേതസം മന്യേ ||൧൩||

അ:—

മർത്ത്യഃ— മരണധർമത്തോടുകൂടിയവനായ മനുഷ്യൻ; ഏതൽ ശ്രുത്വാ സംപരിഗൃഹ്യ—ഈ ഉപദേശത്തേകേട്ടു് വഴിയാംവണ്ണം ധരിച്ചു്; ധർമ്മ്യം അണും ഏതം—ധർമവും

സൂക്ഷ്മവുമായ ഇതിനേ (ആത്മാവിനേ) പ്രവൃഹ്യ—വേർതിരിച്ചു് (ശരീരാദിയിൽനിന്നു വേർതിരിച്ചറിഞ്ഞു്); ആപ്യ—പ്രാപിച്ചിട്ട (പ്രാപിക്കവേ); സഃ—അവൻ; മോദനീയം ലബ്ധ്വാ മോദതേ ഹി—സന്തോഷിക്കത്തക്കതു ലഭിക്കയാൽ സന്തോഷിക്കുന്നു. നചികേതസം (പ്രതി); നചികേതസ്സിനു്; സദ്മ വിവൃതം മന്യേ—ഭവനം (ബ്രഹ്മപദം, സ്ഥിരതാമസത്തിനുള്ള വീടു്) തുറന്നു കിടക്കുന്നതായി വിചാരിക്കുന്നു.

വ്യാ: —

“മരണശേഷം” എന്നൊരവസ്ഥയുണ്ടോ എന്നാണു നചികേതസ്സിന്റെ ചോദ്യത്തിലന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രധാന സംഗതി. മുൻമന്ത്രംകൊണ്ടു ആത്മാവിനേ വർണ്ണിച്ച ശേഷം യമൻ പറയുന്ന വാക്കാണിമന്ത്രം. തക്ക യോഗ്യതയുള്ള ഗുരുവിങ്കൽനിന്നു ആത്മതത്വത്തേപ്പററി കേട്ട ശേഷം, ആ കേട്ട അറിവിനേ മനനംകൊണ്ടു സംസ്കരിച്ചു് ആത്മാനാത്മവിവേചനം ചെയ്തു ആ നിത്യനായ ആത്മാവുതന്നെ *ഞാൻ* എന്നനുഭവപ്പെടുമ്പോൾ ശോകഹർഷാദ്യവകാശം നശിച്ചു അവ്യയാനന്ദാനുഭൂതിയുണ്ടാവുന്നു. ഈ അനുഭവം കിട്ടാനുള്ള വാതൽ നചികേതസ്സിനു വിവൃതമായിരിക്കുന്നുവെന്നു ഗുരു വിചാരിക്കുന്നു. ഈ വാതൽ ഗുരൂപദേശലബ്ധിയല്ലാതെ വേറൊന്നുമല്ല.

മ:—

അന്യത്ര ധർമാദന്യത്രാധർമാ-
ദന്യത്രാസ്മാൽകൃതാകൃതാൽ
അന്യത്ര ഭൂതാച്ച ഭവ്യാച്ച
യത്തൽപശ്യസി തദ്വദ ||൧൪||

അ:—

ധർമാൽ അന്യത്ര, അധർമാൽ അന്യത്ര, അസ്മാൽ കൃതാകൃതാൽ അന്യത്ര, ഭൂതാൽ ച ഭവ്യാൽ ച അന്യത്ര യൽ തൽ പശ്യസി തൽ വദ—ധർമത്തിൽനിന്നുമധർമത്തിൽനിന്നും വേറെയായും കൃതത്തിൽനിന്നും അകൃതത്തിൽനിന്നും വേറെയായും ഭൂതത്തിൽനിന്നും ഭാവിയിൽനിന്നും വേറേയായും യാതൊന്നിനെ അങ്ങു കാണുന്നുവോ അതിനെ എനിക്കു പറഞ്ഞുതന്നാലും.

വ്യാ:—

ധർമം—ലോകാനുഗ്രഹാത്മ കർമം
അധർമം—ലോകോപദ്രവകര കർമം } കർമം

കൃതം— ചെയ്യപ്പെട്ടതു, പഞ്ചീകൃതം, കാര്യം— പഞ്ചീകൃതപ്രകൃതി
അകൃതം—ചെയ്യപ്പെടാത്തതു, അപഞ്ചീകൃതം—ഉപാദാനകാരണം—മൂലപ്രകൃതി } വസ്തു.

ഭൂതം—കഴിഞ്ഞതു.
ഭവ്യം—വരാനുള്ളതു. } കാലം

വസ്തു, അതിൻെറ വികാരഫലമായ കർമം, കർമത്തിനു വേണ്ടിവരുന്ന കാലം എന്ന മൂന്നേ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും മനസ്സിനും ഗോചരമായിട്ടുള്ളൂ. വസ്തുവിനേ, അഥവാ പ്രകൃതിയേ (Nature) പഞ്ചീകൃതമെന്നും അപഞ്ചീകൃതമെന്നും (Manifested and unmanifested) രണ്ടെന്നായി കരുതാം. ഇതുതന്നെ കൃതാകൃതങ്ങൾ. "അസ്മാൽ"=ഈ-എന്ന വിശേഷണംകൊണ്ടു്, ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാവുന്ന വസ്തുവിനേത്തന്നെയാണു് കൃതാകൃതശബ്ദങ്ങൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നതെന്നു കാണിക്കുന്നു.

പ്രകൃതിയുടെ മൂലഗുണം വികാരംതന്നെ (CHANGE or MOTION.) ഈ വികാരത്തിന്റെ ഫലം ലോകാനുഗ്രഹത്തിനു തകുന്നവ എന്നും (Constructive activities), ലോകസംഹാരത്തിനുതകുന്നവ എന്നും (Destructive activities) രണ്ടുരൂപങ്ങളിലേതെങ്കിലുമായേ വരാൻ സാധിക്കു. ഇതുതന്നെ ധർമ്മാധർമ്മങ്ങൾ.

മുൻ പറഞ്ഞ വികാരത്തിനു് വേണ്ടിവരുന്ന ക്ഷണാന്തരാളംതന്നെ കാലം. കാലത്തെ, വർത്തമാനം, ഭൂതം, ഭാവി എന്നു മൂന്നാക്കി പറയാറുണ്ടെങ്കിലും ഭൂതഭാവികളേ യഥാർത്ഥത്തിലുള്ളു. വർത്തമാനമെന്നതു യൂക്ലിഡിന്റെ ബിന്ദുപോലെ (Euclidian Point) ഒരു സ്ഥാനകല്പനാമാത്രമാണു്, മേയമല്ല. അതിനാൽ കാലഗണനയിൽ ഇതിനെ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതില്ല. അതാണു മന്ത്രത്തിൽ ഇതേപ്പററിപ്പറഞ്ഞുകാണാത്തതു്.

കൃതാകൃതശബ്ദംകൊണ്ടു പ്രകൃതി ഒട്ടാകെ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിനാൽ ഇന്നത്തെ ഭാഷയിൽ Space എന്ന പദംകൊണ്ടു വ്യവഹരിക്കുന്ന "ആകാശ"വും ഉൾപ്പെടുന്നതായി അറിയണം. അപ്പോൾ മന്ത്രത്തിലെ പദങ്ങൾകൊണ്ടു, ദേശം (Space) കാലം (Time) വസ്തു (Matter) കർമ്മം (Activities, Energy) എന്നിങ്ങനെ വ്യവഹരിച്ചുവരുന്ന പ്രകൃതിയുടെ നാലു വിഭാഗങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതായിക്കാണാം; അതായതു, *പ്രകൃതി* മുഴുവൻ എന്നർത്ഥം കിട്ടും. ഇതിൽ പെടാത്തതായി, *പ്രകൃതിക്കപ്പുറമായി*, വല്ലതുമുള്ളതായി അറിയാമോ? ആകാമെങ്കിൽ അതേപ്പററി ഉപദേശിച്ചാലും എന്നു നചികേതസ്സാവശ്യപ്പെടുന്നു.

മ:—

സർവ്വേ വേദാ യൽപദമാമനന്തി
　　തപാംസി സർവ്വാണി ച യദ്വദന്തി
യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി
　　തത്തേപദം സംഗ്രഹേണ ബ്രവീമ്യോമിത്യേതൽ ||൧൫||

അ:—

സർവേ വേദാഃ യൽ പദം ആമനന്തി—എല്ലാ വേദങ്ങളും ഏതൊരു പരമസ്ഥാനത്തെ ആമനനം ചെയ്യുന്നുവോ (പ്രതിപാദിക്കുന്നുവോ, ചിന്തിക്കുന്നുവോ); സർവാണി തപാംസി യൽ വദന്തി—എല്ലാ തപസ്സുകളും യാതൊരു പരമസ്ഥാനത്തെ (ലക്ഷ്യമാക്കി) ഉപദേശിക്കുന്നുവോ; യൽ ഇച്ഛന്തഃ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി—യാതൊന്നിന്റെ ലാഭമിഛിച്ചാണോ ബ്രഹ്മചര്യമനുഷ്ഠിക്കപ്പെടുന്നതു; തൽ പദം തേ സംഗ്രഹേണ ബ്രവീമി—ആ പദത്തെ (പരമസ്ഥാനത്തെ, ബ്രഹ്മപദത്തെ) ഞാൻ ചുരുക്കത്തിൽ പറഞ്ഞു തരാം; ഏതൽ ഓം ഇതി—അതു ഓം എന്നതാകുന്നു.

വ്യാ:—

സർവേവേദാഃ—നിഷ്കൃഷ്ടിച്ചു നോക്കുന്നവക്കു, ശ്രുതിയിൽ ബീജരൂപത്തിലെങ്കിലും സകലവിധമായ അറിവുകളുമുള്ളതായിക്കാണാവുന്നതിനാലും ഉപനിഷദാദി ഭാഗങ്ങൾ അധ്യാത്മവിദ്യയേപ്പററി നിശ്ശേഷമായി ചിന്തചെയ്തിട്ടുള്ളതിനാലും സർവേ വേദാഃ എന്നതിനു വേദങ്ങൾ നാലും എന്നർത്ഥം പറഞ്ഞാൽ പോരാഴികയില്ല. എന്നാലീസംഗതി പരക്കെ ബോദ്ധ്യമല്ലാത്ത ഇക്കാലത്തു അർത്ഥം വിശദമാകുന്നതിനുവേണ്ടി "എല്ലാ അറിവുകളും" എന്നുതന്നെ പറയണം. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു തെററുമില്ല.

ആമനന്തി—ആമനനം ചെയ്യുന്നു, ചർച്ചാവിഷയമാക്കിയിരിക്കുന്നുവെന്നർത്ഥം.

അപ്പോൾ പ്രഥമപാദത്തിനർത്ഥം:— സകല വിധമായ അറിവുകളുംകൂടി നമ്മുടെ ബുദ്ധിയേക്കൊണ്ടു ചിന്തി

പ്പിക്കുന്നതേതോ അതു—എന്നാവും. ഇതെന്തോണു? പരമവും ആവശ്യവുമായ ചിന്ത ലോകത്തിന്റെ പരമമായ യാഥാർത്ഥ്യമറിവാനായിട്ടുതന്നെ. ഭൗതിക വിദ്യകളുടെയുമുദ്ദേശ്യം—ഈ വഴിക്കു് സാധിക്കുന്നു പോലുമില്ലപോലും—പരമമായ യാഥാർത്ഥ്യമറിയണമെന്നുതന്നെയാണെന്നുള്ളതു വിസ്മരിക്കരുതു. ഇതറിയുന്നതെന്തിനു? പരമമായ ശാന്തി കിട്ടുവാൻതന്നെ. ഇതറിഞ്ഞു കഴിയുന്നതുവരെ പൂർണമായ മനഃശാന്തിയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. ഈ പാദംകൊണ്ടു ജ്ഞാനമാർഗത്തേ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. മനനശബ്ദപ്രയോഗംകൊണ്ടു ഈ മാർഗത്തിന്റെ നേതാവു ചിന്താധർമത്തോടുകൂടിയ ബുദ്ധിയാണെന്നും വരും. ഇതു മുഖ്യമായി വാനപ്രസ്ഥാശ്രമധർമരൂപവുമാണു്.

തപസ്സ്—നിഷ്ഠാരൂപങ്ങൾ, ഉപാസനകൾ, യോഗാദിസമ്പ്രദായങ്ങൾ, യജ്ഞാദികൾ എന്നിവയെല്ലാമിതിലുൾപ്പെടും. ഇതിനു സഗുണോപാസനാമാർഗം (ഭക്തിമാർഗം തന്നെ) എന്നു പറയാം. ഈ മാർഗത്തിന്റെ നേതാവു മമതാബന്ധരൂപത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന മനസ്സു തന്നെ. ഇതു പ്രധാനമായി ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധർമരൂപവുമാണു്.

ബ്രഹ്മചര്യം—ബ്രഹ്മത്തിൽ ചരിക്കുക, അറിവിൽ ചരിക്കുക, (ഗുരുകുലവാസലക്ഷണമന്യദപാ....ശങ്കരൻ.) ഇവിടെ ധർമചര്യാശീലസമ്പാദനം (disciplining-പൂർണകർമമാർഗം) ആണു ലഭിക്കുന്നതു്. ഈ മാർഗത്തിൽ പ്രധാന പ്രവർത്തകർ കരചരണാദികർമേന്ദ്രിയങ്ങൾ

തന്നെ; എന്നാൽ ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും നല്ല പങ്കുണ്ട്. ഇതു പ്രഥമാശ്രമരൂപവുമാകുന്നു.

യഥാർത്ഥമായ സന്ന്യാസാശ്രമം പരമാർത്ഥപ്രാപ്തി കണ്ടുന്ന വന്റേതാകയാൽ ആ ആശ്രമിക്കു യാതൊരു വിധമായ യത്നത്തിനുമാവശ്യവുമവകാശവും വരുന്നില്ല.

ആകെക്കൂടി അപ്പോൾ കിട്ടുന്നതു, പ്രഥമാശ്രമകാലമായ ബാല്യദശയിൽ സമ്പാദിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥജ്ഞാനങ്ങളും സച്ഛീല ങ്ങളും, (കർമ്മമാർഗം), ഗൃഹസ്ഥാശ്രമകാലത്തു ചെയ്യുന്ന യജ്ഞാദ്യുപാസനാവിധങ്ങളും ദുഃഖം സഹിക്കാനഭ്യസിക്കുന്ന രൂപത്തിലുള്ള തപസ്സുകളും (ഉപാസനാമാർഗം), വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ വച്ചു ചെയ്യുന്ന സ്വാധ്യായമനനാദികളും (ജ്ഞാനമാർഗം), എല്ലാം പരമാർത്ഥത്തിലെന്നുദ്ദേശിച്ചാണോ ആ പ്രാപ്യസ്ഥാനം ഒററ വാക്കിൽ പറയുന്നതായാൽ പ്രണവം തന്നെ, എന്നാകുന്നു. ഓം കാരം=അ+ഉ+മ=വിഷ്ണു, ശിവ, ബ്രഹ്മാ; സ്ഥിതിസംഹാരസൃഷ്ട്യാത്മകത്വം. സൃഷ്ടി സ്ഥിതി സംഹാരം എന്നുപറയുമ്പോൾ പ്രകൃതിയുടെ ആദിമധ്യാന്തം, അഥവാ മുഴുവൻ, ആയി. ഈ മഹാപ്രകൃതിയുടെ ഏകവും മൂലവുമായ കാരണമായ അധ്യക്ഷനായ പുരുഷൻ എന്നാണു ഓംകാരത്തിനു കിട്ടുന്ന അർത്ഥം. ഇതുതന്നെ പരമാത്മാ. ഈ പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കുള്ള പടികളാണു് ആശ്രമങ്ങൾ മൂന്നും; അവയിലേ യത്നങ്ങൾ ഈ പ്രാപ്യലാഭത്തിനുള്ള ഉപായങ്ങളും തന്നെ.

ഇതു പ്രാപിക്കുന്നതെന്തിനാണു? സകല ജീവിക്കും സുഖം വേണമെന്നു മാത്രമാണിച്ഛ എന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലൊ. ആലോചനാശക്തി വർദ്ധിക്കുംതോറും പ്രാകൃതസുഖങ്ങളെല്ലാം യഥാർത്ഥത്തിൽ ദുഃഖങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നറിയും. മനസ്സംസ്കാരം സിദ്ധിച്ച

വൻ ഇവയിലെങ്ങും സുഖം കാണുന്നില്ല. ഒരു ബാലന് മിട്ടായി കിട്ടിയാൽ സുഖം, യുവാവിനു യുവതിയെ കിട്ടിയാൽ തൃപ്തി, മധ്യവയസ്കനു ധനസന്താനങ്ങൾ മതി എന്നിങ്ങനെ പോകുന്നതു നോക്കുക. യഥാൎത്ഥവും ക്ഷയിക്കാത്തതുമായ സുഖം, ഞാൻ തന്നെ പരമാത്മാ എന്ന അനുഭൂതി—ഞാൻ പരമാത്മാവു തന്നെ, മിഥ്യാജ്ഞാനത്താലിതുവരെയറിഞ്ഞില്ലെന്നേയുള്ളു എന്ന അനുഭവം—വരുന്നതുകൊണ്ടു മാത്രമേ വരു. അപ്പോൾ പരമാത്മപ്രാപ്തി എന്നാൽ യഥാൎത്ഥസുഖപ്രാപ്തി എന്നുതന്നെ അൎത്ഥം. പരമാത്മത്വം തന്നെ പരമാൎത്ഥസുഖസ്ഥാനം. ഈ നിരുപമസുഖം, ശാന്തി, അനുഭവിക്കാനായിട്ടുതന്നെ ഈ പ്രാപ്യസ്ഥാനം കാംക്ഷിക്കുന്നതു്.

മ:—

ഏതദ്ധ്യേവാക്ഷരം ബ്രഹ്മ
　　ഏതദ്ധ്യേവാക്ഷരം പരം
ഏതദ്ധ്യേവാക്ഷരം ജ്ഞാത്വാ
യോ യദിച്ഛതി തസ്യ തൽ　　　　||൧൬||

അ:—

ഏതൽ അക്ഷരം ഏവ ബ്രഹ്മ ഹി—ഈ അക്ഷരം (പ്രണവം) തന്നെ ബ്രഹ്മം; ഏതൽ അക്ഷരം ഏവ പരം ഹി—ഈ അക്ഷരം തന്നെ പരം; ഏതൽ അക്ഷരം ഏവ ഹി ജ്ഞാത്വാ—ഈ അക്ഷരത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടു; യഃ യൽ ഇച്ഛതി—ആർ എന്തൊന്നിച്ഛിക്കുന്നുവോ; തൽ തസ്യ—അതു അവനു (കിട്ടുന്നു).

അഥവാ

ഏതൽ ഏവ ഹി അക്ഷരം ബ്രഹ്മ—ഇതുതന്നെ നാശരഹി
[തമായ ബ്രഹ്മം

„ „ പരം „ „ പരം

ഏതൽ ഏവ അക്ഷരം ഹി (ഇതി) ജ്ഞാത്വാ—ഇതുതന്നെ നാശമില്ലാത്തതു എന്നറിഞ്ഞിട്ടു (ശേഷം മുൻപോൽ).

വ്യാ:—

ബ്രഹ്മ—√ബൃഹ് വൃദ്ധൗ—വലുതു. ഈ പദംകൊണ്ടു കാര്യബ്രഹ്മത്തെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കാര്യബ്രഹ്മംതന്നെ സഗുണനായ വിരാട്പുരുഷൻ. ഇതു പ്രപഞ്ചസ്വരൂപിയാണു (പുരുഷസൂക്താർത്ഥം ചിന്തിക്കുക) ഇതുതന്നെ അപരബ്രഹ്മം. (ബ്രഹ്മ, അപരം—ശങ്കരൻ)

പരം—കാരണബ്രഹ്മം.

ഇതു—പൂർവ്വമന്ത്രത്തിലേ 'തൽ' പദം; ഇതിനേ കുറിക്കുന്ന വാചകം പ്രണവം.

ഇതുതന്നെ ഒരിക്കലും നാശമില്ലാത്തതായ പരമാത്മാ. ഇതിന്റെ യഥാത്ഥാവസ്ഥയ്ക്കു പരമാത്മാ എന്നു പറയും. ഇതിനേ സഗുണമായി കല്പനചെയ്യുമ്പോൾ അപരബ്രഹ്മം, കാര്യബ്രഹ്മം, ജീവാത്മാ, എന്നെല്ലാം പറയും. ഈ സഗുണാവസ്ഥ സങ്കല്പമാത്രമാകയാൽ ഇതിനാശ്രയമായ യഥാത്ഥാവസ്ഥ എപ്പോഴും നാശമില്ലാത്തതുതന്നെ. ഇങ്ങനെ, ജീവാത്മാവെന്നും പരമാത്മാവെന്നും രണ്ടായി വ്യവഹരിക്കുന്നതു സത്യത്തിൽ ഒന്നിനേത്തന്നെയാണെന്നും അതു നാശമില്ലാത്തതാണെന്നും അറിയുമ്പോൾ അവൻ യാതൊന്നാഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അതു അവനു സിദ്ധിക്കുന്നു; അതായതു്, ഇച്ഛിക്കുന്ന ജീവാത്മാവിനു് താൻ തന്നെ പരമാത്മാവാണു എന്നു ബോധം വരുന്നുവെന്നു സാരം.

മ:—

ഏതദാലംബനം ശ്രേഷ്ഠ—
മേതദാലംബനം പരം
ഏതദാലംബനം ജ്ഞാത്വാ
ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ ||൧൭||

അ:—

ഏതൽ ആലംബനം ശ്രേഷ്ഠം—ഈ ആശ്രയംതന്നെ ശ്രേഷ്ഠമായതു;
" " പരം— " " പരം ആയതു;
ഏതൽ ആലംബനം (ഇതി) ജ്ഞാത്വാ—ഇതുതന്നെ സർവ്വമായ ആശ്രയം എന്നറിഞ്ഞിട്ടു; ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ—ബ്രഹ്മലോകത്തിൽ പൂജിക്കപ്പെടുന്നു.

വ്യാ:—

ഇതുതന്നെ ഉത്തമവും പരമവുമായ ഏകാശ്രയം എന്നറിയുന്നവൻ ബ്രഹ്മജ്ഞലോകത്തിൽ — ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരുടെ ഇടയിൽ പൂജനീയനായിത്തീരുന്നുവെന്നർത്ഥം.

ശ്രേഷ്ഠ ശബ്ദം പ്രശസ്യശബ്ദത്തിന്റെ ഉച്ചവാചിരൂപമാകയാൽ ലൗകികദൃഷ്ട്യാ ഉത്തമം എന്നർത്ഥം പറയണം.

അപ്പോൾ:—ലൗകികദൃഷ്ട്യാ നോക്കിയാലും പാരമാർത്ഥികദൃഷ്ട്യാ നോക്കിയാലും ഏകമായ ആശ്രയം ബ്രഹ്മംതന്നെ; ദർശകന്റെ സ്ഥാനഭേദംകൊണ്ടു കാര്യബ്രഹ്മമായും കാരണബ്രഹ്മമായും ദർശിക്കപ്പെടാമെങ്കിലും കാണുന്നതു സത്യത്തിൽ ഒന്നിനേത്തന്നെ. ഇതുതന്നെ അപ്പോൾ എല്ലാറ്റിനും ഉള്ള ഏകാശ്രയം. ഈ തത്വമറിയുന്നവൻ ജ്ഞാനികളിൽവച്ചു സവിശേഷം പൂജിതനാകുന്നുവെന്നർത്ഥം. അതായതു, ദ്വൈതാദ്വൈതമതങ്ങൾക്കു

തമ്മിൽ നിലപാടിലും ഫലത്തിലുമെല്ലാം വ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിലും രണ്ടും യഥാർത്ഥത്തിലാശ്രയമായിക്കാണുന്നതും കരുതുന്നതും ഒന്നിനേത്തന്നെ എന്നറിയുന്ന ജ്ഞാനിയാണു അത്യന്തം പൂജ്യൻ എന്നു ഭാവം.

പതിന്നാലാംമന്ത്രംകൊണ്ടു് പ്രകൃതിക്കപ്പുറമായിട്ടുള്ളതിനേപ്പററി വല്ലതുമറിയാമെങ്കിൽ പറഞ്ഞുതരണമെന്നു നചികേതസ്സു ചോദിക്കുന്നു. ൧൫ മുതൽ ൧൭- ഉൾപ്പെടെകൊണ്ടു ഇതിനുത്തരം പറയുകയാണു ചെയ്തിരിക്കുന്നതു. പ്രകൃതിയുടെ മൂർത്തിമത്ഭാവംതന്നെ വിരാട്ട്, കാര്യബ്രഹ്മം എന്നെല്ലാം പറയുന്നതു. ഈ ഭാവന സങ്കല്പമാത്രമാണു. ഈ സങ്കല്പത്തിനു് ആശ്രയമായ, ഇതിന്റെ ആത്മസ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന, നിർഗ്ഗുണബ്രഹ്മമാണു, കാരണബ്രഹ്മം, പരമാത്മാ എന്നെല്ലാം പറയപ്പെട്ടു വരുന്നതു. രണ്ടുമപ്പോൾ സത്യത്തിലൊന്നുതന്നെ; ഒന്നിനേ സങ്കല്പംകൊണ്ടു വേഷംകെട്ടിച്ചതു മറേറതു. ഇതിൽ വേഷകല്പന, വെറും കല്പനമാത്രമാണു്, സദവസ്ഥയുള്ളതല്ല. പ്രകൃതിയുടെ മൂർത്തിമത്ത്വമസത്താണെങ്കിൽ ആ മൂർത്തിയുടെ അംഗഭാവത്തിലുള്ള പ്രകൃത്യംശങ്ങളുമസത്തുതന്നെ. വേഷോപകരണമാണു പ്രകൃതി. ഇതിൽനിന്നു ഭിന്നനാണു വേഷം അണിയിക്കപ്പെടുന്നവൻ. ഇവനാണു പരമാത്മാ. ഇതിനേയാണു ഓംകാരവാചകംകൊണ്ടു പറയപ്പെടുന്നതു. ഇതൊന്നല്ലാതെ വേറെയൊന്നും സത്തായിട്ടില്ല. ദർശകന്റെ സങ്കല്പവ്യത്യാസത്താൽ രണ്ടായിക്കാണുന്നുവെന്നേയുള്ളൂ. അതിനാൽ പ്രകൃതിയിലുള്ളതെന്നും പ്രകൃതിക്കപ്പുറമിരിക്കുന്നതെന്നും രണ്ടായിപ്പറയാനില്ല. ഈ അറിവുതന്നെ ഇതിനപ്പുറമില്ലാത്തതായ അറിവു എന്നു യമനുപദേശിച്ചു ൧൪-ാം മന്ത്രത്തിലേ ചോദ്യത്തിലന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന മൗഢ്യത്തേ പരിഹരിക്കുന്നു.

(vi. ൧൨, ൧൩ കളുടെ വ്യാഖ്യകൂടി ഒന്നു നോക്കുക).

മ:—

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ വിപശ്ചി-
    ന്നായം കുതശ്ചിന്ന ബഭൂവ കശ്ചിൽ
അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോഽയം പുരാണോ
    ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ ||൨൦||

അ:—

അയം— ഇവൻ, പരമാത്മാ; വിപശ്ചിൽ—സൎവ്വജ്ഞൻ, ജ്ഞാനാത്മകൻ ആകുന്നു; ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ—ജനിക്കുകയോ മരിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല; കുതശ്ചിൽ ന ബഭൂവ —ഒന്നിൽനിന്നുമുണ്ടാകുന്നില്ല; കശ്ചിൽ (ന ബഭൂവ) ഒന്നുമിതിൽനിന്നുമുണ്ടാകുന്നില്ല; അയം—ഇവൻ; അജഃ നിത്യഃ ശാശ്വതഃ പുരാണഃ—ഇവൻ ജന്മമില്ലാത്തവനും എന്നുമൊരേനിലയിൽ നില്ക്കുന്നവനും ക്ഷയഹീനനും പരിണാമശൂന്യനുമാകുന്നു; ശരീരേ ഹന്യമാനേ ന ഹന്യതേ—ശരീരം നശിക്കുമ്പോൾ നശിക്കാത്തവനുമാകുന്നു.

വ്യാ:—

പരമാത്മാവിനേ വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. പരമാത്മാ സൎവ്വജ്ഞനാണു എന്നു പറയുന്നു; ജ്ഞാനാത്മകൻ, ചിന്മാത്രരൂപനാണു എന്നൎത്ഥം. ഇവൻ ജനിക്കുന്നുമില്ല മരിക്കുന്നുമില്ല; അതായതു ഇവൻ നിത്യനാണു എന്നു ഭാവം. ശരി, എന്നാലിവൻ ഒരു പൂൎവ്വകാരണത്തിന്റെ വികൃതിവിശേഷമാണോ, ഒരു കാരണത്തിന്റെ രൂപാന്തരമായ കാൎയ്യമാണോ? 'കുതശ്ചിന്ന ബഭൂവ' എന്ന ഭാഗംകൊണ്ടതുമല്ലെന്നു പറഞ്ഞു. എന്നാലിതു മറ്റേതിന്റെയെങ്കിലും കാരണരൂപമാണോ? അതായതു, ഇതിന്റെ വികൃതിയാണോ പ്രകൃതി? എന്നാണെങ്കിൽ 'കശ്ചിൽ' എന്ന ഭാഗംകൊണ്ട

ത്തുമല്ലെന്നു പറയുന്നു. അതായത്തു ഇതു സർവ്വഥാ വികാരശൂന്യ നെന്നത്ഥം.

വികാരങ്ങൾ ആറുതരത്തിലുള്ളവയാവാം (ഷഡ്ഭാവവികാരങ്ങൾ). മന്ത്രത്തിൻെറ ഉത്തരാർദ്ധംകൊണ്ടു ഇവയാറുമില്ലാത്തവനാണാത്മാവു എന്നു പറയുന്നു.

ഇവൻ അജനാകുന്നു; ഉണ്ടാവുക എന്ന അവസ്ഥയില്ലാത്തവനാകുന്നു. നിത്യനാകുന്നു, (സർവ്വദൈകരൂപഃ) എന്നു മൊരേ സ്ഥിതിയിലിരിക്കുന്നവനാകുന്നു; വൃദ്ധിക്ഷയാദിയൊന്നുമില്ലെന്നു താൽപര്യം. ശാശ്വതൻ, എന്നും ഉള്ളവൻ, നാശം സംഭവിക്കാത്തവൻ ആകുന്നു. പുരാണൻ, പരിണാമഹീനൻ, എന്നും പുത്തനായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നവൻ (പുരാണഃ പുരാപി നവ ഏവേതി —ശങ്കരൻ). "ജായതേഽസ്തിവർദ്ധതേ വിപരിണമതേ അപക്ഷീയതേ വിനശ്യതി," ഇവയാണു പ്രകൃതിപരമായ ഷഡ്ഭാവവികാരങ്ങൾ. ഇവയിലേ അസ്തിത്വം മാത്രം നിത്യമായുള്ളവനാണു പരമാത്മാ. പ്രകൃത്യംശങ്ങളുടെ അസ്തിത്വം നിത്യമല്ല, മററഞ്ചു വികാരങ്ങളാലും ആച്ഛാദിതമായ ഒരു അവസ്ഥമാത്രമാണു്. പരമാത്മാവിൻെറ സദ്ഭാവം ഇങ്ങനെയുള്ളതല്ല. അതായത്തു പരമാത്മാവു ഷഡ്ഭാവരഹിതനാണു്; അപ്രാകൃതമായ സൽഭാവം മാത്രമേ ഇതിനുള്ളു.

അതായത്തു പരമാത്മാ കാലദേശോപാധിരഹിതനും ഷഡ്വികാരശൂന്യനും ജ്ഞാനാത്മകനുമായ നിത്യസത്തുമാത്രമാകുന്നു എന്നു സാരം.

മ:—

ഹന്താ ചേന്മന്യതേ ഹന്തും
    ഹതശ്ചേന്മന്യതേ ഹതം
ഉഭൗ തൗ ന വിജാനീതോ
    നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ ||൧൯||

അ:—

ഹന്താ ചേൽ ഹന്തും മന്യതേ—കൊല്ലുന്ന ഹന്താവാണു (ആത്മാവു) എന്നു വിചാരിച്ചാലതും; ഹതഃ ഹതം മന്യതേ ചേൽ—ഹനിക്കപ്പെട്ടവൻ ഹതമായി എന്നു വിചാരിച്ചാലതും; തൗ ഉഭൗ—ഈ വിധം വിചാരിക്കുന്ന രണ്ടാളും; ന വിജാനീതഃ—(സത്യത്തെ) അറിയുന്നില്ല; അയം— ഈ ആത്മാവു; ന ഹന്തി ന ഹന്യതേ—കൊല്ലുന്നുമില്ല കൊല്ലപ്പെടുന്നുമില്ല.

വ്യാ:—

പ്രഥമപാദംകൊണ്ടു കർത്തൃത്വഭാവവും ദ്വിതീയഭാവം കൊണ്ടു ഭോക്തൃത്വഭാവവും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കൊല്ലാൻ വിചാരിച്ചു് ഹനനക്രിയ ചെയ്യുന്നവനാണാത്മാവെന്നോ, കൊല്ലപ്പെടുന്നതാത്മാവാണെന്നോവിചാരിക്കുന്നതുതെററാണു്. ആത്മാവിന്നീ രണ്ടുഭാവവുമില്ല; അതു കർത്താവുമല്ല, ഭോക്താവുമല്ല.

√ഹന്, ഹിംസാ ഗത്യോഃ—ധാതുവിന്നു് ഗത്യർത്ഥം കൂടെയുണ്ടാകയാൽ സർവ്വവിധമായ ക്രിയകളും ഉപലക്ഷണമായിക്കണ്ടുകൊള്ളണം.

ലോകത്തിൽ യാതൊന്നും, കർത്താവായിട്ടോ (Agent, doer, subject) ഭോക്താവായിട്ടോ) (sufferer, object)രണ്ടിലൊരുരൂപത്തിലല്ലാതെ നമുക്കു പരിചിതമല്ല. കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വപരമായ ഗുണങ്ങളേ ആശ്രയിച്ചു മാത്രമാണു് നാം ഏതിനേയുമറിയുന്നതു. ആത്മാവു കർത്താവുമല്ല ഭോക്താവുമല്ല എന്നുവന്നാൽ അതിനേപ്പിന്നെ ഏതുവിധത്തിലാണു നമുക്കു സാക്ഷാൽകരിക്കാറാവുക എന്നു സംശയം വരാം. അടുത്ത മന്ത്രം ഈ സംശയം തീക്കാനായിട്ടുള്ളതാണു്.

മ:—

അണോരണീയാൻ മഹതോ മഹീയാ-
നാത്മാസ്യ ജന്തോർനിഹിതോ ഗുഹായാം
തമക്രതുഃ പശ്യതി വീതശോകോ
ധാതുപ്രസാദാന്മഹിമാനമാത്മനഃ ||൨൦||

അ:—

അസ്യ ജന്തോഃ ഗുഹായാം നിഹിതഃ ആത്മാ അണോഃ അണീയാൻ മഹതഃ മഹീയാൻ—ഈ ജന്തുക്കളുടെയെല്ലാമുള്ളിൽ നിഗൂഢമായിരിക്കുന്ന ആത്മാവു അണുവിലുമണുവും മഹത്തിലും മഹത്തും ആകുന്നു; അക്രതുഃ—ക്രതുവില്ലാത്തവൻ; ധാതുപ്രസാദാൽ ആത്മനഃ തം മഹിമാനം വീതശോകഃ പശ്യതി — ധാതുപ്രസാദം ഹേതുവായി ആത്മാവിന്റെ മഹിമാവിനെ ശോകമില്ലാത്തവനായിട്ടു കാണുന്നു.

വ്യാ:—

സർവത്തിലുമുള്ളതായ ആത്മാവു അണുവിലുമണുവാണെന്നും വലുതിലും വലുതാണെന്നും പറയുന്നു. ഈ വചനംകൊണ്ടു ആത്മാവു സർവ്വഥാ അമേയൻ, ഒന്നുകൊണ്ടും അളക്കാൻ വയ്യാത്തവൻ ആണെന്നർത്ഥം. *അണു* എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ *വളരെ ചെറിയ ഒരു വസ്തുവാണെന്നും*, *മഹൽ* എന്നു പറയുമ്പോൾ *വളരെ വലിയ ഒരു വസ്തുവാണെന്നും* പ്രകൃതിപരമായ പരിചയംകൊണ്ടു നമുക്കു തോന്നിപ്പോകുന്നു. ഈ തോന്നൽ തെററാണ്. ഗണിതശാസ്ത്രത്തിലെ ∞ തന്നെ ഇവിടത്തെ മഹത്വത്തിനർത്ഥം, $\frac{1}{\infty}$ തന്നെ അണു. ഇതുരണ്ടും ഒന്നുകൊണ്ടും അളന്നു ക്ലിപ്തപ്പെടുത്താൻ വയ്യാത്തതാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. $\frac{1}{\infty} = 0$ എന്ന സങ്കല്പത്തിലെ 0,

ശുദ്ധശൂന്യം (a-a=o എന്ന zero) അല്ലെന്നുള്ള ഗണിതശാസ്ത്രരഹസ്യം മറക്കരുതു്.

ഇങ്ങനെ അമേയനായ ആത്മാവു സകലത്തിലുമുണ്ടു്. ചില ചില കാരണങ്ങളാൽ ഇതിപ്രകാരമുള്ളിലധിവസിക്കുന്നതായി അറിയാൻ നമുക്കെളുപ്പമില്ല; (ഗുഹായാം നിഹിതഃ.) ഇതിന്റെ സത്താവസ്ഥയേ മറയ്ക്കുന്ന കാരണങ്ങൾ നീങ്ങിയാൽ ഇതുണ്ടെന്നു നമുക്കു ബോധ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യും. "ധാതുപ്രസാദാൽ" ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കു പ്രസാദം വന്നാൽ കാണാറാകും. ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾക്കു പൂർണ്ണമായ പ്രസാദം വരണമെങ്കിൽ കാമനനിശ്ശേഷമായി തീരണം; (അക്രതുഃ). കാമനയുള്ളപ്പോൾ തൽ സാധ്യത്തിനായി മനസ്സും ബുദ്ധിയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ബഹിർലോകത്തിൽ ബദ്ധമായി കിടക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ കിടക്കുന്ന ഇന്ദ്രിയാദികളും, വിശേഷിച്ചു ബുദ്ധിക്കും, പ്രസന്നതയുണ്ടാവാൻ വയ്യ. കാമനയില്ലാതായാൽ ഇന്ദ്രിയാദികൾ പിന്നെ വിഷയങ്ങളിൽ കാര്യമില്ലാത്തതിനാൽ വിരമിക്കാം. അപ്പോൾ ബുദ്ധി പ്രസന്നമാവുകയും അന്തർമുഖമാവുകയും ചെയ്യും. ഇനി ബുദ്ധിക്കു് ശോകരഹിതമായി ആത്മാവിന്റെ മഹിമാവിനേ സാക്ഷാൽകരിക്കാൻ സാധിക്കുന്നു. അക്രതു എന്നതിലേ ക്രതുശബ്ദത്തിനു്, നിശ്ചയം—ഇന്നവിധമെല്ലാം വേണമെന്നുള്ള നിശ്ചയം—(Plan, Will &c.) എന്നർത്ഥമാണു്. ഈ വക, ബുദ്ധിയുടെ വ്യാപാരമാകയാൽ, അക്രതുശബ്ദത്തിനു്, ബുദ്ധിക്കു കാമനാസാധ്യാർത്ഥം വ്യാപരിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലാത്തവൻ എന്നർത്ഥം. ബുദ്ധിയേ കാമനാസാധ്യാർത്ഥം വ്യാപരിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതു മനസ്സുമിന്ദ്രിയങ്ങളുമാണു്. ധാതുപ്രസാദം എന്ന പദംകൊണ്ടു ഇന്ദ്രിയബുദ്ധിമനസ്സുകളുടെ ആകമാനമായ പ്രസന്നതയേ ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളണം.

ഇങ്ങനെ ബുദ്ധി പ്രസന്നമാവുമ്പോൾ ആത്മാവിനേയല്ല കാണുന്നതു്. ആത്മാവു ബുദ്ധിക്കും നേരേ വിഷയമല്ല. ആത്മാ

വിന്റെ മഹിമാവിനെ (Glory, Greatness &c), മഹത്വത്തെ യാണു സാക്ഷാൽകരിക്കുന്നതു്.

മ:—

ആസീനോ ദൂരം വ്രജതി
ശയാനോ യാതി സർവ്വതഃ
കസ്തം മദാമദം ദേവം
മദന്യോ ജ്ഞാതുമർഹതി. ||൨൧||

അ:—

(സഃ—ആത്മാവു); ആസീനഃ ദൂരം വ്രജതി—ഇരിക്കുന്നവനായിട്ടു ദൂരെ എത്തിച്ചേരുന്നു; ശയാനഃ സർവ്വതഃ യാതി—ശയാനനായിട്ടു എല്ലാ എടത്തിലും യാനം ചെയ്യുന്നു; മദാമദം തം ദേവം മദന്യഃ കഃ ജ്ഞാതും അർഹതി—മദാമദനായ ആ ദേവനേ ഞാനല്ലാതെ മററാരാണു അറിവാനർഹിക്കുന്നതു്?

വ്യാ:—

ആസീനഃ, അവസ്ഥിതോചലഃ—ശങ്കരൻ.

പ്രഥമപാദം—പരമാത്മാവു ചലനരഹിതനാണെങ്കിലും ദൂരത്തേക്കു പോകുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. പരമാത്മാവിനേ സാക്ഷാൽക്കരിക്കാനിഛിച്ചു് പ്രകൃതിയിൽ അന്വേഷണം തുടങ്ങിയാൽ, "ഇവിടെയില്ല, അവിടെയാണു്, അതിനുമപ്പുറമാണു്" എന്നിങ്ങനെ മൃഗതൃഷ്ണികപോലെ, ആരായുന്നവനെത്തിച്ചേരാൻ കഴിയാത്തവിധം, അകന്നകന്നു പോകുന്നുവെന്നു സാരം. ശരീരമാണോ ആത്മാവു്, മനസ്സാണോ, ബുദ്ധിയാണോ എന്നിങ്ങനെ പാഞ്ചഭൗതിക പ്രപഞ്ചത്തില

നേഷണം ചെയ്യുമ്പോൾ ഇതൊന്നുമല്ല, ഇവയ്ക്കെല്ലാമപ്പുറമാണു എന്നു ബോധ്യപ്പെടുന്നു.

ശയാനഃ സർവ്വതഃ യാതി—കിടക്കുന്നുവെങ്കിലും എല്ലായിടത്തും യാനം ചെയ്യുന്നു. പ്രഥമപാദംകൊണ്ടു *ഇതിലില്ല, അതിലില്ല, ഇവയിലെണ്ടുമല്ലാതെ വേറൊരിടത്താണ്* എന്നു തോന്നാം. ഈ തോന്നലും ശരിയല്ലെന്നു പറയുന്നു. *പ്രകൃതിക്കപ്പുറം* കിടക്കുന്നുവെന്നു തോന്നുന്നുവെങ്കിലും ഇതു *അപ്പുറത്താണെന്നും* പറയാൻ വയ്യ; പ്രകൃതിയിൽ സർവ്വത്ര വ്യാപിച്ചുതന്നെയാണു കിടക്കുന്നതു. ഇതു പ്രകൃതിക്കപ്പുറമാണെന്നും തോന്നും, പ്രകൃതിക്കകത്താണെന്നും തോന്നും; ആ വിധത്തിൽ സർവ്വത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു ഭാവം.

മദാമദഃ—(സഹർഷോഽഹർഷശ്ച, വിരുദ്ധധർമവാൻ—ശങ്കരൻ). വിരുദ്ധധർമങ്ങളോടു കൂടിയവൻ, വിരുദ്ധധർമങ്ങളോടുകൂടിയവനെന്നപോലെ കാണപ്പെടുന്നവനെന്നർത്ഥം—ലൗകികദൃഷ്ട്യാ *ഞാൻ* എന്നതിനേ കർത്താവും ഭോക്താവുമായി, സുഖദുഃഖാനുഭവിയായിട്ടാണു കാണുന്നതു. അഥവാ;

മദാമദഃ—(In perpetual excitement M. W. സദാചലം). ആത്മാവിനേ സർവ്വഥാ അസ്ഥിരമെന്നു, സദാ ഭ്രമിച്ചു തിരിയുന്നതെന്നു, ലോകം വിചാരിച്ചുഴലുന്നു. ഈ ഭ്രാന്തിയുടെ സ്വഭാവം ഒരുദാഹരണംകൊണ്ടു വ്യക്തമാക്കാൻ നോക്കാം. ഒരു പൂച്ചയുടെ മൂക്കിന്മുകളിലായി കുറച്ചു വെണ്ണപുരട്ടുന്നു; പൂച്ചയ്ക്കു, വെണ്ണയുടെ മണം വരികയാൽ അടുത്തെവിടേയോ വെണ്ണയുണ്ടെന്നുവച്ചു ചുറ്റുപാടും കിടന്നു തപ്പുന്നു, എവിടേയും

കണ്ടുകിട്ടുന്നുമില്ല. തന്റെ മൂക്കിൻമേലാണു വെണ്ണയിരിക്കുന്നതെന്നറിയാത്ത പൂച്ചയ്ക്കു വെണ്ണ നാനാദിക്കിലുമായി ഓടിക്കളിക്കുന്നുവെന്നാണു വിചാരം. ഇതുപോലെ തന്നിൽ തന്നെയാണാത്മാവെന്നറിയാത്തവൻ ആത്മാവു നാനാദിക്കിലുമായി ഭ്രമിച്ചുഴലുന്നുവെന്നുവച്ചു അതിനേക്കണ്ടുപിടിക്കാൻ കിടന്നു കറങ്ങുന്നു.

ഇങ്ങനെ സർവ്വഥാ, സർവ്വദാ, അസ്ഥിരമെന്നു തോന്നുന്നതായ ഈ ദേവനേ, ആത്മാവിനേ, *ഞാനല്ലാതെയാരുണ്ടു* സാക്ഷാൽകരിക്കാവുന്ന അധികാരി എന്നർത്ഥം. മദന്യഃ എന്ന പദംകൊണ്ടു തത്വബോധം സിദ്ധിച്ചവർ എന്നു ഭാവം കിട്ടും. എന്നാൽ അസ്മച്ഛബ്ദപ്രയോഗംകൊണ്ടു ആത്മാവുതന്നെയായ **ഞാനി**നല്ലാതെ ബുദ്ധ്യാദികൾക്കു എത്ര പ്രയത്നിച്ചാലും സാക്ഷാൽകരിക്കാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു ഭാവം. ഞാൻ തന്നെ **ഞാൻ** എന്ന ബോധം *ഞാനിനു* സിദ്ധിക്കുന്നുവെന്നു താൽപര്യം.

മ:—

അശരീരം ശരീരേഷു
അനവസ്ഥേഷ്വവസ്ഥിതം
മഹാന്തം വിഭുമാത്മാനം
മത്വാ ധീരോ ന ശോചതി ||൨൨||

അ:—

ശരീരേഷു അശരീരം—ശരീരത്തിൽ ശരീരമല്ലാതെയും; അനവസ്ഥേഷു അവസ്ഥിതം—അസ്ഥിരത്തിൽ സ്ഥിരമായും (ഇരിക്കുന്നേ); മഹാന്തം വിഭും ആത്മാനം—മഹത്തായും സർവ്വവ്യാപിയായുമുള്ള ആത്മാവിനേ; മത്വാ—

അറിഞ്ഞിട്ട്; ധീരഃ ന ശോചതി— ബുദ്ധിമാൻ ശോകഹീനായി തീരുന്നു.

വ്യാ:—

പ്രഥമപാദം—അശരീരം, ശരീരമല്ലാത്തതു, തന്നെയാണാത്മാവെങ്കിലും അതു ശരീരത്തിൽ ഇരിക്കുന്നുണ്ടു. ശരി; അതിന്റെ വാസഭൂമി ശരീരമാണെങ്കിൽ ശരീരനാശത്തോടുകൂടി അതെവിടെപ്പോകുന്നു? ഈ ചോദ്യത്തിനുത്തരമാണ് രണ്ടാംപാദം. അസ്ഥിരാവസ്ഥയിലും അതു സ്ഥിരംതന്നെ; ശരീരം പോയാലും ആത്മാവിന്റെ സ്ഥിതിക്കു വ്യത്യാസം വരുന്നില്ല എന്നു പറയുന്നു.

ഇപ്പറഞ്ഞതു ഒരുദാഹരണംകൊണ്ടൊന്നുകൂടി വ്യക്തമാക്കാൻ ശ്രമിക്കാം. കടലിലേ തിരയേ ഒരുദാഹരണമായിട്ടെടുക്കാം. തിരയിൽ വെള്ളമുണ്ട് എന്നു പറഞ്ഞാലാരും തർക്കിക്കുകയില്ലല്ലൊ. വാസ്തവമാലോചിച്ചാൽ തിരയെന്നൊന്നേയില്ല, അതു മുഴുവനും വെള്ളം മാത്രമാണ് എന്നു കാണാം. തിര ശരീരവാനായ അവസ്ഥയും വെള്ളം ആത്മാവും ആണെന്നു വിചാരിക്കുക. തിര നിന്നുപോയതുകൊണ്ടു വെള്ളമില്ലാതാവുന്നില്ല; ശരീരനാശത്തിലാത്മനാശം വരുന്നില്ല. തിരയുള്ളപ്പൊഴുമില്ലാത്തപ്പൊഴും വെള്ളം ഒരേ വിധത്തിൽതന്നെയുണ്ട്. യഥാർത്ഥത്തിൽ വെള്ളം മാത്രമേ എന്നുമൊരുപോലെയുള്ളൂ. തിരയ്ക്കു നിത്യമായ സത്താവസ്ഥയില്ല. അതായതു ആത്മാവേ സത്തായിട്ടുള്ളൂ, ശരീരം സത്യത്തിലസത്താണു.

ഇതാണു ആത്മാവിന്റെ മഹത്വം. ഈ സംഗതികൊണ്ടുതന്നെ ഇതു വിഭു (സർവ്വവ്യാപി) ആകുന്നു. ആത്മാവിനേ ഈ വിധത്തിലറിയുന്നവനു ശോകാവകാശമില്ല എന്നു നാലാംപാദം. നിത്യസത്തായതിനേപ്പററി ആൎക്കും ദുഃഖിക്കാനൊരു കാൎയ്യവുമില്ലല്ലോ.

മ:—

നായമാത്മാ പ്രവചനേന ലഭ്യോ
　　ന മേധയാ ന ബഹുനാ ശ്രുതേന
യമേവൈഷ വൃണുതേ തേന ലഭ്യ-
　　സ്തസ്യൈഷ ആത്മാ വിവൃണുതേ തനും സ്വാം ||൨൩||

അ:—

അയം ആത്മാ പ്രവചനേന ന ലഭ്യഃ—ഈ ആത്മാവ് വളരെ പ്രസംഗങ്ങൾ, കേട്ടതുകൊണ്ടറിയപ്പെടാവുന്നതല്ല; ന മേധയാ—തന്റെ ബുദ്ധികൊണ്ടാലോചിച്ചിട്ടുക്കാവു ന്നതുമല്ല; ന ബഹുനാ ശ്രുതേന—അദ്ധ്യാത്മഗ്രന്ഥാദികൾ പഠിച്ചതുകൊണ്ടും കിട്ടുകയില്ല. ഏഷഃ യം ഏവ വൃണുതേ —ഒരു സാധകൻ ഇതിനെത്തന്നെ വരിക്കുന്നുവോ; തേന ലഭ്യഃ—അവനാൽ ലഭിക്കപ്പെടുന്നു; തസ്യ—ആ വിധമുള്ള സാധകന്റ്; ഏഷഃ ആത്മാ—ഈ ആത്മാവു; സ്വാം തനും—തന്റെ യാഥാത്മ്യത്തെ; വിവൃണുതേ—വിവരി ക്കുന്നു, വ്യക്തമാക്കി കൊടുക്കുന്നു.

അഥവാ, ഉത്തരാദ്ധത്തേ

ഏഷഃ—ഇവൻ, ആത്മാവ്; യം ഏവ വൃണുതേ — യാതൊരാളെ വരിക്കുന്നുവോ; തേന ലഭ്യഃ—അവനാൽ ലഭിക്കപ്പെടുന്നു (ശേഷം മുൻപോൽ) എന്നുമന്വയിക്കാം.

വ്യാ:—

ആത്മസാക്ഷാൽകാരഫലം പറഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം ഈ സാക്ഷാൽകാരമെങ്ങനെ സിദ്ധിക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. വേറൊരാൾ എത്രതന്നെ പറഞ്ഞുകൊടുത്തതുകൊണ്ടും ശ്രോതാവിനാത്മസാക്ഷാൽകാരം കിട്ടുന്നില്ല; ഒരാൾ ബുദ്ധികൊണ്ടെത്ര ആലോചിച്ചാലും ഇതു കിട്ടുന്നില്ല; എത്ര

വേദാന്തഗ്രന്ഥം പഠിച്ചാലും ഇതു കിട്ടുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ വരുമോ എന്നു സംശയം തോന്നാം. ആത്മസാക്ഷാൽ കാരമോ കിടക്കട്ടെ; വളരെ താഴ്ന്ന ഒരു കാര്യം തന്നെ ഉദാഹരണമായി നോക്കാം. ഒരാളെ പഠിപ്പിച്ചു കവിയാക്കാനോ കവിത രസിക്കാറാക്കാനോ സാധ്യമാണോ? ഒരാൾ എത്ര യത്നിച്ചാലും കവിയാകുമോ? അനവധി കവിത പഠിച്ചാൽ കവിയാകുമോ? ഇതെല്ലാം കൊണ്ടു നാൽക്കാലിയുണ്ടാക്കാമായിരിക്കും കവിയാവുകയില്ല, നിശ്ചയം. ഇതിലെത്രയോ ഗഹനമായ അധ്യാത്മ സാക്ഷാൽകാരത്തിന്റെ കഥ പറയാനുണ്ടോ?

സാമാന്യമായി നമുക്കറിവുകൾ കിട്ടുന്നതു അന്യൻ പറയുന്നതു കേട്ടിട്ടും, സ്വയമാലോചിച്ചുണ്ടാക്കിയിട്ടും, ഗ്രന്ഥാദിയിൽ നിന്നും പഠിച്ചിട്ടും എന്നീ മൂന്നു വഴിക്കാണു്. ഈ വഴികൊന്നും ആത്മജ്ഞാനാനുഭൂതി വരികയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ അതെങ്ങനെയാണു കിട്ടുക എന്നുചോദ്യംവരാം. ഇതിനുത്തരമാണുത്തരാർദ്ധം.

ആദ്യത്തെ അന്വയമനുസരിച്ചാൽ:— ആരൊരാൾ ആത്മാവിനെ വരിക്കുന്നുവോ അവനു ആത്മതത്വം അനുഭവപ്പെടുമെന്നു പറയുന്നു. ൧൦-ാം മന്ത്രത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധമോർമിച്ചുകൊള്ളുക. ബുദ്ധിക്കു് ഒരേ സമയത്തു രണ്ടു വിപരീതദിക്കുകളിലെത്താൻ സാധ്യമല്ല. ഇന്ദ്രിയാർത്ഥപ്രപഞ്ചോന്മുഖമായിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം ബുദ്ധിക്കു ആത്മാഭിമുഖം കൂടെയാവാൻ വയ്യ; ആത്മാഭിമുഖമായാൽ പ്രപഞ്ചോന്മുഖം കൂടെയാവാനും വയ്യ. ആത്മാവിനെ വരിക്കുക എന്നു വച്ചാൽ ആത്മാഭിമുഖമാവുക എന്നർത്ഥം. ഇതുതന്നെ പ്രപഞ്ചവിമുഖത്വം, അഥവാ കാമനാനാശം. ഈ സ്ഥിതിയെത്തിയവനു് ആത്മസാക്ഷാൽകാരം അന്യാപേക്ഷ കൂടാതെ തന്നെ സാധിക്കുന്നുവെന്നർത്ഥം.

രണ്ടാമത്തെ അന്വയമനുസരിച്ചാൽ:—ആത്മാവാരേ വരിക്കുന്നുവോ അവനു ആത്മസാക്ഷാൽകാരം ലഭിക്കുന്നുവെന്നൎത്ഥം. ആത്മാവു വരിക്കുക എന്നു പറഞ്ഞാലൎത്ഥമെന്തു്? The call of politics, the call of the stage, the call of the canvass എന്നെല്ലാം പറഞ്ഞാലെന്തൎത്ഥമോ അതു തന്നെ. ചിത്രമെഴുത്തോ കവിതയോ വല്ലതുമാരേയെങ്കിലുമങ്ങോട്ടു *വിളിക്കുകയോ പിടിച്ചു വലിക്കുകയോ* ചെയ്യുന്നുണ്ടോ? ഇല്ല. തനിക്കതു സമ്പാദിക്കണം എന്നു സാധകനുള്ള അതിയായ ആശയ്ക്കാണീവിധത്തിൽ വ്യവഹാരമേൎപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ഇതുതന്നെ വാസന. ആത്മാവിനേ അറിയണമെന്നതിയായ ആഗ്രഹമാൎക്കുണ്ടാകുന്നുവോ അവനു് ആത്മജ്ഞാനം കിട്ടുന്നുവെന്നൎത്ഥം.

(അൎത്ഥത്തിൽ രണ്ടന്വയവും തമ്മിൽ ഭേദമില്ല. ഭാഷയ്ക്കൊന്നുകൂടി എണങ്ങിയതു രണ്ടാമത്തേതും, അൎത്ഥം ലഘുവായി മനസ്സിലാവുന്നതാദ്യത്തേതും ആകുന്നു.)

ഇങ്ങനെയുള്ളവനു ആത്മാവു, സ്വന്തം യാഥാത്മ്യത്തേ വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതായതു, ഇവനു പരസഹായാദികൂടാതെ ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സിദ്ധിക്കുന്നുവെന്നൎത്ഥം. ആത്മാവു തന്റെ തനുവിനെ വ്യക്തമാക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞാൽ, കവിത തന്റെ രൂപത്തേ വ്യക്തമാക്കി, എന്നും മററും പറയുന്നതു പോലെ ഒരലങ്കാരഭാഷാപ്രയോഗമെന്നേയുള്ളു.

മ:—

നാവിരതോ ദുശ്ചരിതാ-
  ന്നാശാന്തോ നാസമാഹിതഃ
നാശാന്തമാനസോ വാപി
  പ്രജ്ഞാനേനൈനമാപ്നുയാൽ ||൨൪||

ത്ഥ:—

ദുശ്ചരിതാൽ അവിരതഃ ന—പാപങ്ങളിൽനിന്നും നിവ ൎത്തിക്കാത്തവൻ (ഇതിനെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല); ന അശാന്തഃ — അശാന്തനും, ഇല്ല; ന അസമാഹിതഃ—അസമാഹി തനും, ഇല്ല; അശാന്തമാനസഃ വാ അപി ന—അശാന്ത മാനസനും, ഇല്ല; (ഇവരാരും) പ്രജ്ഞാനേന ഏനം ന ആപ്നുയാൽ — അറിവുകൊണ്ടു ഇതിനെ പ്രാപിക്കു ന്നില്ല.

വ്യാ:—

പ്രജ്ഞാനേന ബ്രഹ്മവിജ്ഞാനേന—ശങ്കരൻ; മുൻമന്ത്ര ത്തിൽ പറഞ്ഞവിധം കേട്ടും ചിന്തിച്ചും ഗ്രന്ഥ പാഠം കൊണ്ടും സമ്പാദിച്ച അറിവുകൊണ്ടു എന്നൎത്ഥം.

ദുശ്ചരിതം—അധൎമ്മങ്ങൾ; ലോകോപദ്രവകരമായ ജീവി തം എന്നു താൽപൎയ്യം.

ശാന്തി — ഇന്ദ്രിയാൎത്ഥപ്രപഞ്ചം ക്ഷോഭിപ്പിക്കുകയില്ല എന്ന അവസ്ഥ.

സമാഹിതഃ—ഏകാഗ്രത്വം; മനസ്സു പലതിലും പതറാ തെയിരിക്കുക.

ശാന്തമാനസഃ—മനസ്സിന്റെ സാൎവ്വത്രികമായ അക്ഷോഭ്യാ വസ്ഥ. ഇതും മുൻ പറഞ്ഞ ശാന്തിയും തമ്മിൽ അല്പമൊരു വ്യത്യാസമുണ്ടു. വിഷയത്തോടുള്ള രാഗം തീൎന്നശേഷവും ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സിദ്ധിക്കു ന്നതുവരെ ആത്മസാക്ഷാൽകാരം വന്നില്ലല്ലൊ

എന്ന മാതിരി എന്തോ ഒരു പോരാഴികയുണ്ടെന്നു മനസ്സിനു തോന്നും. ഈ തോന്നൽ കൂടെയില്ലാതായ അവസ്ഥയാണു ശാന്തമാനസഃ എന്നതുകൊണ്ടർത്ഥമാക്കേണ്ടതു.

ലോകോപദ്രവകരമായ അധർമപഥത്തിൽ ചരിക്കുന്നവന് ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സാധ്യമല്ല എന്നാദ്യത്തെ പാദം കൊണ്ടു പറയുന്നു. ലോകോപദ്രവം കൂടാതെ ജീവിക്കാറാകണമെങ്കിൽ ഒന്നാമത്തെ ആവശ്യം വിഷയങ്ങൾ മനസ്സിനെ ക്ഷോഭിപ്പിക്കാതെയാവുകയാണു; അതായതു ഇവൻ ശാന്തനായിരിക്കണം. ശരി; ഒരാൾ വല്ല മരുന്നോ മറ്റോ ഉപയോഗിച്ചു സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിൽ കഴിഞ്ഞാൽ മതിയോ? (കറുപ്പു, കഞ്ചാവു, മദ്യം മുതലായതു കഴിച്ചു അവയുടെ മത്തിൽ ലയിച്ചു ഇതു ആത്മസാക്ഷാൽകാരമാണ് എന്നഭിമാനിക്കുന്ന ചില കാപാലികാദികുത്സിതസാധകവർഗത്തെക്കൂടി സ്മരിച്ചാണു ചോദ്യം ചോദിക്കുന്നതു.) പോരാ, സമാഹിതനും കൂടെ യായിരിക്കണം; അതായതു ഏകാഗ്രചിത്തനായിരിക്കണം. ആത്മസാക്ഷാൽകാരം വേണം എന്നുതന്നെ വിചാരിച്ചിരുന്നാൽമതിയോ. പോരാ, ഇന്നതു *വേണം* എന്നെപ്പോൾ വിചാരം വരുന്നുവോ അപ്പോൾ മനസ്സിന്റെ ശാന്തി പൂർണമായില്ല. മനസ്സിനു *യാതൊരു* ചലനമോ ആഗ്രഹമോ കൂടെ യില്ലാതെ വരണം. ഇപ്പോഴേ ആത്മസാക്ഷാരം സാധിക്കു. ഈ വിധമുള്ള സമ്പത്തില്ലാതെ എത്ര വിപുലമായ ഗ്രന്ഥജ്ഞാനമുണ്ടായിരുന്നാലും ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സാധ്യവുമല്ല. അറിവൊന്നുമില്ലെങ്കിലും ദോഷമില്ല; മുൻ പറഞ്ഞ സമ്പത്തുണ്ടായാൽ ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സാധിക്കും. സ്വാമി രാമകൃഷ്ണപരമഹംസൻ ഗ്രന്ഥജ്ഞാനമില്ലാതെ ആത്മസാക്ഷാൽകാരം സിദ്ധിച്ചവർക്കൊരുദാഹരണമാണ്.

മ:—

യസ്യബ്രഹ്മ ച ക്ഷത്രം ച
ഉഭേ ഭവത ഓദനഃ
മൃത്യുർയ്യസ്യോപസേചനം
ക ഇത്ഥാ വേദ യത്ര സഃ ||൨൫||

അ:—

യസ്യ—യാതൊന്നിന്; ബ്രഹ്മ ച—ബുദ്ധിയും; ക്ഷത്രം ച—ശരീരവും; ഉഭേ ഓദനഃ ഭവതഃ—രണ്ടും അന്നമായി ഭവിക്കുന്നുവോ; യസ്യ മൃത്യുഃ ഉപസേചനം—യാതൊന്നിന് മരണം കറിയായും (തീരുന്നുവോ); യത്ര കഃ ഇത്ഥാ വേദ—യാതൊരിടത്തു ആരിപ്രകാരമറിയുന്നുവോ; സഃ (വേദ)—അവൻ (ആത്മാവിനേ അറിയുന്നു.)

വ്യാ:—

ബ്രഹ്മ—ബ്രാഹ്മണൻ-ജ്ഞാനമുള്ളവൻ. അത്ഥാൽബുദ്ധി. ക്ഷത്രം—ക്ഷത്രിയൻ-രക്ഷാകരൻ-ശരീരം.

(ബ്രഹ്മക്ഷത്രേ, സർവ്വധർമ്മവിധാരകേ അപി സർവ്വപ്രാണഭൃതോ ഉഭേ........ശങ്കരൻ)

മനുഷ്യൻ അന്നത്തേയും ഉപദംശത്തേയും അനുഭവിച്ചുവരുന്നു. ഇതുപോലെ ആത്മാവു സർവ്വധർമ്മങ്ങൾക്കുമുപകരണമായ ശരീരബുദ്ധികളേ ജനിമൃതി രൂപത്തിലുള്ള ഉപദംശത്തോടുകൂടി അനുഭവിച്ചുവരുന്നു. അന്നാദിയനുഭവിക്കാനുള്ള ഒരു ഉപായമാണുപദംശം. ഇതുപോലെ ആത്മാവിന് ശരീരാദിസ്വീകരണത്തിനുള്ള ഉപായമാണു ജനിമൃതികൾ. ഈ വിധത്തിൽ ആരൊരാൾ ശരീരവാനായ അവസ്ഥയേ അറിയുന്നുവോ അവൻ ആത്മാവിന്റെ യാഥാത്മ്യത്തേ അറിയുന്നു.

ഇങ്ങനെ രണ്ടാംവല്ലി.

മൂന്നാം വല്ലി.

മ:—

ഋതം പിബന്തൌ സുകൃതസ്യ ലോകേ
    ഗുഹാം പ്രവിഷ്ടൌ പരമേ പരാർദ്ധേ
ഛായാതപൌ ബ്രഹ്മവിദോ വദന്തി
    പഞ്ചാഗ്നയോ യേ ച ത്രിണാചികേതാഃ ||൧||

അ:—

ലോകേ—ലോകത്തിൽ, അതായതു്, ഈ ശരീരത്തിൽ; സുകൃതസ്യ ഋതം പിബന്തൌ—(കർത്തൃത്വബോധത്തോടു കൂടി സ്വയം ചെയ്ത) കർമ്മങ്ങളുടെ അവശ്യംഭാവിയായ ഫലത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവരായി; ഗുഹാം പ്രവിഷ്ടൌ—ഹൃദയത്തിലധിവസിക്കുന്നവരായി; പരമേ പരാർദ്ധേ—എല്ലാറ്റിനുമപ്പുറമായ ബ്രഹ്മസ്ഥാനത്തിരിക്കുന്നവരായി; ഛായാതപൌ—നിഴലും വെയിലും (പോലെയുള്ള) രണ്ടു പേരേ; ബ്രഹ്മവിദഃ പഞ്ചാഗ്നയഃ യേ ത്രിണാചികേതാഃ ച വദന്തി—ബ്രഹ്മവിത്തുകളും പഞ്ചാഗ്നിക്കാരും മൂന്നഗ്നിക്കാരുമായവരെല്ലാം പറയുന്നു.

വ്യാ: —

ഋതം—സത്യം; നിയമേന സംഭവിപ്പു എന്നതു.

സുകൃതസ്യ—(സ്വകൃതസ്യ, സ്വയംകൃതസ്യ, ശങ്കരൻ)= കർത്തൃത്വാഭിമാനത്തോടേ ചെയ്ത കർമ്മത്തിന്റെ.

ബ്രഹ്മവിദ്—ബ്രഹ്മജ്ഞൻ. അധ്യാത്മവിദ്വാൻ; (സന്യാസാശ്രമി.)

പഞ്ചാഗ്നയഃ—പഞ്ചാഗ്നിയോടുകൂടിയവർ; യോഗി മുതലായവർ (വാനപ്രസ്ഥാശ്രമി)

ത്രിണാചികേതാഃ — അഗ്നിത്രയത്തോടുകൂടിയവർ; (ഗൃഹസ്ഥൻ)

പരാർദ്ധേ—(ബ്രഹ്മണസ്ഥാനം—ശങ്കരൻ); ബ്രഹ്മപദം.

അർത്ഥഗ്രഹണസൗകര്യത്തിനായി ജീവാത്മാ പരമാത്മാക്കളെ രണ്ടുപേരായി കല്പനചെയ്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇവരെ ഛായയും (നിഴലും) വെയിലും (വെളിച്ചവും) ആയിട്ടാണു കല്പന. വെളിച്ചമില്ലാതെ നിഴലില്ല, എന്നാൽ വെളിച്ചമല്ല നിഴൽ. യഥാർത്ഥത്തിൽ നിഴലെന്നൊന്നായില്ല; വല്ലതും കൊണ്ടു വെളിച്ചം തടയാനിടവന്നാൽ ആ തടവിന്റെ ഏകദേശരൂപത്തിൽ—ഒരു വികൃതരൂപത്തിൽ—നിഴലുണ്ടാകുന്നു. നിഴലിനുണ്ടെന്നുതോന്നുന്ന രൂപചലനാദികൾ വെളിച്ചത്തിനുള്ളതല്ല, ഇടയിൽ വന്ന തടവിന്റേതാണ്. പരമാത്മാവു വെളിച്ചം; ശരീരമായ തടവിന്റെ ഫലമായി കാണുന്നതു ജീവാത്മാവ്; ഇതിനുതോന്നുന്ന വികാരാദി (കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വങ്ങൾ; സുഖദുഃഖാദി) പരമാത്മാവിന്റേതല്ല, തടവായശരീരത്തിന്റേതാണു.

സകല കർമത്തിനും (every deed, or act) ഫലമുണ്ട്. എന്നാൽ താൻ ചെയ്യുന്നുവെന്ന കർത്തൃബോധത്തോടുകൂടി ചെയ്യുമ്പോഴേ അതു *കർമം* എന്ന പേരർഹിക്കുന്നുള്ളൂ; അപ്പോഴേ ഫലകർത്താവു എന്ന ബന്ധം മുഖാന്തരം ഫലം ചെയ്തവനിൽ ചേരൂ. ഇങ്ങനെ 'സ്വയംഅറിഞ്ഞു *കർമ*മായി ചെയ്ത' എന്നർത്ഥത്തിലാണ് "സുകൃത" ശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു. ഇങ്ങനെയുള്ള കർമത്തിന്റെ കർത്താവിനെ ബാധിക്കുന്ന കർമഫലം തന്നെ ഋതം (ഋതം—സത്യം; അവശ്യം ഭാവിത്വാൽ കർമഫലം—

ശങ്കരൻ). ഈ സ്വകർമഫലത്തേ അനുഭവിക്കുന്നവരായി ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കൾ ശരീരത്തിൽ ഒളിവിലിരിക്കുന്നു. യഥാർത്ഥത്തിൽ പരമാത്മാവുമാത്രമേയുള്ളു. എന്നാൽ ശരീരോപാധികാരണമായി അതിനേ കാണ്മാൻ സാധിക്കുന്നില്ല; കാണുന്നതു അതിൻെറ നിഴലാണു്. ഇതാണു ജീവാത്മാവു. ഈ നിഴലായ ജീവാത്മാവാകട്ടെ യഥാർത്ഥമായ പരമാത്മാവാകട്ടെ, യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒന്നുമേ അനുഭവിക്കുന്നില്ല; അനുഭവിക്കുന്നതെല്ലാം പ്രകൃത്യംശമായ ശരീരമനസ്സുകൾ തന്നെ. കാണുന്ന ജീവാത്മാവു ശരീരാദിയുടെ നിഴലാകയാൽ ശരീരാദിയനുഭവിക്കവേ ദ്രഷ്ടാവിനു് തോന്നുന്നതു ജീവാത്മാവനുഭവിക്കുന്നു എന്നാണു് അത്രമാത്രവുമല്ല; നിഴൽ വെയിലിൻെറ നിഴലാണെന്നു തെററിദ്ധരിക്കയാൽ അനുഭവിക്കുന്നതു സാക്ഷാത്തായ ആത്മാവുതന്നെയാണെന്നുകൂടി തെററായിട്ടനുമാനിച്ചുപോകുന്നു. (ഏക സ്തത്ര കർമഫലം പിബതി, ഭുങ്‌ക്തേ, നേതരഃ—ശങ്കരൻ).

ഈ വിധത്തിൽ ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരും, തപസ്വികളും, ലൗകികന്മാരും പറയുന്നു; അതായതു, പൂകർമഫലത്തേ അനുഭവിക്കാനായി ശരീരവാനാകുന്നുവെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ അദ്വൈതിയായ ബ്രഹ്മജ്ഞനും ദ്വൈതികളായ മററുള്ളവക്കും തമ്മിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടു. അവ മേൽ വ്യക്തമാകും.

ഇതുവരെ, ജീവാത്മാ പരമാത്മാ എന്നു പറഞ്ഞതുതന്നെ കാര്യബ്രഹ്മവും പരമബ്രഹ്മവും എന്നോർമിച്ചുകൊള്ളണം.

മ:—

യഃ സേതുരീജാനാനാ-
മക്ഷരം ബ്രഹ്മ യൽ പരം
അഭയം തിതീർഷതാം പാരം
നാചികേതം ശകേമഹി. ॥ ൨ ॥

അ:—

അക്ഷരം അഭയം പരം ബ്രഹ്മ പാരം യൽ (തൽ) തിതീർഷതാം ഈജാനാനാം യഃ സേതുഃ തം നാചികേതം ശകേമഹി—നശിക്കാത്തതും അഭയവും സകലത്തിനുമപ്പുറവുമായ ബ്രഹ്മമാകുന്ന മറുകരയെ സംസാരതരണം ചെയ്തു (പ്രാപിക്കാൻ) ഇഛിക്കുന്ന കർമികൾക്കു ചിറയായിത്തീരുന്ന സഗുണബ്രഹ്മത്തെ (നാചികേതസ്സിനെ) നമുക്കുപാസിക്കുവാൻ കഴിയും.

വ്യാ:—

ശകേമഹി എന്ന ബഹുവചന പ്രയോഗംകൊണ്ടു ചില പ്രത്യേകതരക്കാക്കു മാത്രമല്ല, എല്ലാവക്കും ഈ മാർഗം സുഗമമാണു എന്നു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ വല്ലി മുഖ്യമായും കർമികളേ സംബന്ധിക്കുന്നതായി കരുതേണ്ടിയിരിക്കുന്നുവെന്നു സ്പഷ്ടമാണു. ജ്ഞാനമാർഗം ചുരുക്കം ചിലക്കേ സാധിക്കാവുന്നതുള്ളൂ; പരക്കെപ്പററാവുന്നതു് കർമമാർഗം തന്നെ. കർമികളുടേയുമിച്ഛ (ദ്വൈതാദികളുടെ ഇച്ഛ) സംസാരദുഃഖത്തിനപ്പുറം കടക്കണമെന്നുതന്നെ. സാമാന്യ ലോകത്തിനു് സഗുണോപാസന അഭീഷ്ടത്തിൻെറ ഏകദേശപ്രാപ്തിക്കു നിശ്ചയമായുമുതകും, ഒന്നേ കുറവുള്ളൂ. സഗുണോപാസകനു്, ദ്വൈതിക്കു്, ഒരിക്കലും നശിക്കാത്ത പരമപദം താൻ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞു എന്ന ബോധം വരികയില്ല. ഈ ബോധമെന്തിനു്? പരമപദം പ്രാപിച്ചാലായില്ലേ; ബോധപ്പെടാത്തതുകൊണ്ടെന്തു ന്യൂനത? എന്നു ചോദ്യം വരാം. പറയാം: പരമപാമരൻെറയും ആത്മാവു യഥാർത്ഥത്തിൽ മുക്തംതന്നെ· ആ വാസ്തവം ബോധ്യംവന്നവൻ പണ്ഡിതൻ, ബോധ്യപ്പെടാത്തവൻ പാമരൻ എന്നാണു വ്യത്യാസം. സഗുണോപാസകനു് സഗുണബ്രഹ്മത്തെ

ആശ്രയിച്ചു കഴിയുന്നെടത്തോളം കാലം അവനു് സംസാര ദുഃഖങ്ങൾ *ദുഃഖ* മായി തോന്നാതെ കഴിഞ്ഞേക്കാം, അഥവാ ദുഃഖം വലിയ സങ്കടംകൂടാതെ സഹിക്കാൻ സാധിച്ചേക്കാം. പാലമുള്ളിടത്തോളം ആവുന്നിന്നുന്ന ദുഃഖം ഒഴിക്കാം അത്രയേ ഉള്ളു, പാലത്തിൽകൂടി നടക്കാതെ സാധ്യമല്ല. പണ്ഡിതന്റെ (അദ്വൈതിക്കു)മറുകര കടക്കാൻ സംസാരമേ ഇല്ല എന്നുള്ളയവസ്ഥയാണു്. അവൻ *മറുകരയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞവനാണു്.*

മ:—

ആത്മാനം രഥിനം വിദ്ധി
　　ശരീരം രഥമേവ തു
ബുദ്ധിം തു സാരഥിം വിദ്ധി
　　മനഃ പ്രഗ്രഹമേവ ച　　||ന||
ഇന്ദ്രിയാണി ഹയാനാഹു—
　　ർവിഷയാംസ്തേഷു ഗോചരാൻ
ആത്മേന്ദ്രിയമനോയുക്തം
　　ഭോക്തേത്യാഹുർമനീഷിണഃ　　||൪||

അ:—

ആത്മാനം രഥിനം വിദ്ധി—ആത്മാവിനേ രഥത്തിലിരിക്കുന്ന സ്വാമിയായിട്ടറിയുക; ശരീരം രഥം ഏവ തു—ശരീരത്തേ രഥമായിട്ടും കരുതുക; ബുദ്ധിം തു സാരഥിം വിദ്ധി—ബുദ്ധിയേ തേർതെളിക്കുന്നവനായും കാണുക; മനഃ പ്രഗ്രഹമേവ ച—മനസ്സിനേ കടിഞ്ഞാണായിട്ടും കല്പിക്കുക; ഇന്ദ്രിയാണി ഹയാൻ ആഹുഃ—ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ കുതിരകളായിപ്പറയപ്പെടുന്നു; വിഷയാൻ തേഷു ഗോചരാൻ—വിഷയങ്ങൾ അവയ്ക്കു പോകാനുള്ള വഴികളും ആണു. ആത്മേ

ന്ദ്രിയമനോയുക്തം ഭോക്താ ഇതി മനീഷിണഃ ആഹു—
ഇന്ദ്രിയമനോയുക്തമായ ആത്മാവിനേ (അഥവാ, ആത്മാവു ഇന്ദ്രിയമനസ്സുകൾ ഇവയുടെ സംഘാതത്തേ) ഭോക്താവെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു.

വ്യാ: —

ഈ വല്ലിയിലേ ആദ്യത്തേ മന്ത്രത്തിൽ സ്വകൃതഫല ഭോക്താവായി രണ്ടാളുകളേ (യഥാത്ഥത്തിൽ ഒരാൾ) പറഞ്ഞുവെല്ലോ. അയാളെത്തന്നെ മറ്റൊരുവേഷംകെട്ടിച്ചവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതാണീ രൂപകം. ശരീരത്തേ ഒരു തേരായും ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ ആ തേരുവലിക്കുന്ന കുതിരകളായും, മനസ്സിനേ ആ കുതിരകളെ നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള കടിഞ്ഞാണായും, ബുദ്ധിയേ കടിഞ്ഞാൺപിടിച്ചു ഇന്ദ്രിയങ്ങളായ കുതിരകളേ നേർവഴിക്കുതെളിക്കാനുള്ള സാരഥിയായും, വിഷയങ്ങളേ (സംസാരത്തേ) ഈ തേരിനു പോകാനുള്ള വഴിയായും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ തേരിലിരുന്നു സംസാരത്തിൽ കൂടി കടന്നുപോകുന്ന സ്വാമി തന്നെ ആത്മാവു. ഈ തേരും കുതിരയും കടിഞ്ഞാണും സാരഥിയും സ്വാമിയും കൂടിചേൎന്ന സംഘത്തേ ഭോക്താവു എന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. സ്വാമിയേ മാത്രമായിട്ടല്ല ഭോക്താവാക്കിയിരിക്കുന്നതെന്നു പ്രത്യേകമോർമിക്കണം.

ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കേ വിഷയത്തിൽ സഞ്ചരിക്കാവു, ഇന്ദ്രിയാത്ഥപ്രപഞ്ചവുമായി നേരേ ബന്ധമുള്ളൂ. എന്നാൽ കടിഞ്ഞാണായ മനസ്സിന്റെ ഗതിയനുസരിച്ചേ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു വിഷയസഞ്ചാര സ്വാതന്ത്ര്യമുള്ളൂ. ഈ കടിഞ്ഞാണിന്റെ ഗതിനിയമനം നേതാവായ ബുദ്ധിയുടെ, വിവേകത്തിന്റെ കയ്യിലാണിരിക്കുന്നതു്. ഈ വിഷയസഞ്ചാരം സംസാരിയായ സ്വാമിയുടെ ഭൂതാനുഭവത്തി

നാകയാൽ, അദ്ദേഹം സ്വയമൊന്നും ചെയ്യുന്നില്ലെങ്കിലും മററ വയുടെയെല്ലാം പ്രവൃത്തികൾക്കു്, ശിഷ്യന്റെ ചെയ്തിക്കു് യജമാനൻ എന്നവിധം, ഒരു തരത്തിൽ ചുമതലക്കാരനായിത്തീരുന്നു എന്നാണു് "ആത്മേന്ദ്രിയമനോയുക്തം ഭോക്താ" എന്നു പറയുന്നതിന്റെ താല്പര്യം.

ഞാനൊരു കുതിരവണ്ടിയിൽ കയറിപ്പോകുന്നു. കുതിരക്കാരന്റെ ശ്രേഷ്ഠിക്കുറവോ സൂക്ഷ്മക്കുറവോ കൊണ്ടോ, കടിഞാണിന്റെ തരക്കേടുകൊണ്ടോ, രണ്ടുകൊണ്ടുമടങ്ങാത്ത കുതിരയുടെ ചാപല്യംകൊണ്ടോ, വഴിയുടെ ദോഷംകൊണ്ടോ വണ്ടി കയറി വേറൊരാൾക്കു പരുക്കുപററുന്നുവെന്നു വയ്ക്കുക. യഥാർത്ഥത്തിൽ ഞാൻപരുക്കിന്റെ കർത്താവോ കാരണക്കാരനോ അല്ല; എങ്കിലും ലോകം എന്നെ ശിക്ഷാർഹനാക്കുന്നു; (Torts) പരുക്കു പററിയതിനുള്ള ശിക്ഷയാകുന്ന ഫലത്തിന്റെ ഭോക്താവാക്കുന്നു. യഥാർത്ഥത്തിൽ ഞാൻ കർത്താവല്ലാത്തിടത്തോളം ഭോക്തൃത്വമർഹിക്കുന്നില്ല. യഥാർത്ഥമെങ്ങനെയിരുന്നാലും ലോകം എന്നിൽ പരമ്പരാരൂപത്തിലുള്ള ഒരു കർത്തൃത്വവും ഭോക്തൃത്വവും ആരോപിക്കുന്നു. ഉദാഹരണത്തിലെ എന്റെ യഥാർത്ഥാവസ്ഥയും ലോകം കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വമാരോപിച്ചു കാണുന്ന അവസ്ഥയും തന്നെ മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ആത്മാവും ഛായയും. കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വത്തോടു ചേർന്ന *ഞാൻ* ലോകത്തിന്റെ സങ്കല്പത്തിൽ മാത്രമേയുള്ളു, യഥാർത്ഥത്തിലില്ല. എന്നാൽ ലോകം കാണുന്നതു കർത്തൃത്വഭോക്തൃത്വത്തോടുകൂടിയ ഞാനിനേമാത്രം, യഥാർത്ഥഞാനിന്റെ നില അവക്കു കാണാൻ കഴിയുന്നില്ല. അവരുടെ ദൃഷ്ട്യാ *ഞാൻ* ഒന്നേയുള്ളു, അതു കർത്താവും ഭോക്താവുമാണുതാനും. തത്വദൃഷ്ട്യാ നോക്കുമ്പോഴും *ഞാൻ* ഒന്നേയുള്ളു, അതു കർത്താവുമല്ല ഭോക്താവുമല്ല. *ഞാൻ* എല്ലാക്കുമൊന്നുതന്നെ; ഈ *ഞാനാണു* രഥസ്വാമി.

രണ്ടു കൂട്ടരും കാണുന്ന ഒററ ജ്ഞാനിന്റെ വീക്ഷണസ്ഥാനപര മായ ഗുണഭേദംകൊണ്ടു രണ്ടാണെന്നു തോന്നുന്നു; ഇവർ രണ്ടു മാണു് "ഋതംപിബന്തൌ.... ഛായാതപൌ" എന്നു വർണിക്കപ്പെ ട്ടിട്ടുള്ളവർ.

ഈ മൂന്നും നാലും മന്ത്രങ്ങളിൽ കല്പന ചെയ്ത രൂപകരീതി യിലാണു ഭാരതത്തിൽ ഗീതോപദേശത്തിനുള്ള രംഗം ഭഗവാൻ വ്യാസൻ രൂപപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതു്. (ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആമു ഖവും, ഗീതയുടെ ലളിതാവ്യാഖ്യാനവും നോക്കുക.)

മ:—

യസ്ത്വവിജ്ഞാനവാൻ ഭവ-
 ത്യയുക്തേന മനസാ സദാ
തസ്യേന്ദ്രിയാണ്യവശ്യാനി
 ദുഷ്ടാശ്വാ ഇവ സാരഥേഃ ||൫||

അ:—

യഃ തു—യാതൊരു സാരഥിയാണോ; അവിജ്ഞാനവാൻ —(വരും വരാഴിക) അറിയാത്തവനായിട്ടു്; സദാ അയു ക്തേന മനസാ ഭവതി—എപ്പോഴും മനസ്സാകുന്ന കടിഞ്ഞാ ണിനെ പിടിക്കാതെ കയ്യിട്ടിരിക്കുന്നതു; തസ്യ സാരഥേഃ —ആ സാരഥിക്കു; ദുഷ്ടാശ്വാഃ ഇവ ഇന്ദ്രിയാണി അവ ശ്യാനി—ചണ്ടിക്കുതിരയേപ്പോലെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വരുതി യിൽ നിൽക്കാത്തവയായി തീരുന്നു.

വ്യാ:—

കുതിരയ്ക്കു ചണ്ടിത്തമില്ലെങ്കിലും വണ്ടിക്കാരൻ വരും വരാ ഴിക ആലോചിക്കാതെ എപ്പോഴും കടിഞ്ഞാൺ കയ്യിട്ടിരു ന്നാൽ കുതിര വണ്ടി കൊണ്ടുചെന്നു വല്ല കുഴിയിലും ചാടി

ച്ചേയ്യും. അപകടങ്ങൾ വന്നേക്കാമെന്നാലോചിക്കാതെ, ബുദ്ധി (വിവേകം) മനസ്സിനെ പിടിച്ചടക്കി ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വേണ്ട വഴിക്കു നയിക്കാതെയിരുന്നാൽ, അവ, ചണ്ടിക്കു തിരകൾ പററിക്കുന്നതുപോലെ, വല്ല ആപത്തിലും കൊണ്ടുചെന്നു വിടും. ഇതിനു ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കുററപ്പെടുത്തിയിട്ടാവശ്യമില്ല; അവയുടെ നൈസർഗികമായ ദോഷം കൊണ്ടല്ലിങ്ങനെ വരുന്നതു, നേതാവായ ബുദ്ധിയുടെ പിടിപ്പുകേടുകൊണ്ടു മാത്രമാണു്. ബുദ്ധിയാകുന്ന സാരഥി കടിഞാണും കൈവിട്ടു കണ്ണും ചിമ്മിയിരുന്നാൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളാകുന്ന കുതിരകൾ മനസ്സിനേയും ശരീരത്തേയുമിഴുത്തു് ശരീരം മനസ്സു ബുദ്ധി ആത്മാവു എന്ന എല്ലാത്തിനേയും വല്ല ആപത്തിലും തള്ളിയിട്ടു ദോഷം വരുത്തുമെന്നത്ഥം.

മ:—

യസ്തു വിജ്ഞാനവാൻ ഭവതി
യുക്തേന മനസാ സദാ
തസ്യേന്ദ്രിയാണി വശ്യാനി
സദശ്വാ ഇവ സാരഥേഃ ||൬||

അ:—

യഃ തു വിജ്ഞാനവാൻ സദാ യുക്തേന മനസാ ഭവതി തസ്യ സാരഥേഃ സദശ്വാഃ ഇവ ഇന്ദ്രിയാണി വശ്യാനി—യാതൊരു സാരഥി വരും വരാഴിക അറിയുന്നവനായി എപ്പോഴും മനസ്സാകുന്ന കടിഞ്ഞാൺ പിടിവിടാതെ വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ ആ സാരഥിക്കു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ സുശീലമുള്ള കുതിരകളെപ്പോലെ അനുസരണയിൽ നിൽക്കുന്നു.

വ്യാ:—

ജാഗ്രതയോടെ കടിഞ്ഞാൺ കയ്യിടാതെ രഥം വിടുന്ന സാരഥിക്കു അപകടം വരാറില്ല. അവൻ ആ കുതിരകളെ കൊണ്ടു തന്നെ രഥം വലിപ്പിച്ചു, വിഷമം പിടിച്ച വഴികൾ പോലും കടന്നു, രഥസ്വാമിയെ പ്രാപ്യസ്ഥാനത്തു സുഖമായി കൊണ്ടുചെന്നിറക്കും. സംസാരമാകുന്ന മാർഗത്തിൽ വരാനിടയുള്ള ആപത്തുകളേയറിഞ്ഞു് ജാഗ്രതയോടുകൂടി മനസ്സിനേപ്പിടിച്ചു ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ അടക്കി ഭരിച്ചു ജീവിതയാത്ര നിർവ്വഹിക്കുന്ന ബുദ്ധിക്കു സംസാരത്തിൽ കൂടിയുള്ള ഗതിയിൽ ആപത്തു വരികയില്ല; രഥസ്വാമിയേ പ്രാപ്യസ്ഥാനമെത്തിക്കാൻ സാധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മ:—

യസ്ത്വവിജ്ഞാനവാൻ ഭവ—
ത്യമനസ്കഃ സദാശുചിഃ
ന സ തൽപദമാപ്നോതി
സംസാരം ചാധിഗച്ഛതി ||൭||

അ:—

യഃ തു് അവിജ്ഞാനവാൻ അമനസ്കഃ സദാ അശുചിഃ ഭവതി, സഃ തൽപദം ന ആപ്നോതി, സംസാരം അധിഗച്ഛതി—ആർ വരും വരാഴികയറിയാതെ മനസ്സാകുന്ന കടിഞ്ഞാണിനേ കയ്യിട്ടു് എപ്പോഴും അവിഹിതവൃത്തനായി കഴിയുന്നുവോ അവൻ പ്രാപ്യസ്ഥാനം എത്തുന്നില്ല, സംസാരത്തേതന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

√ശുചിർ, പൂതിഭാവേ—അശുചിക്കു്, അവിഹിതവൃത്തി, സ്വധർമ്മത്യാഗരൂപമായ അജാഗ്രത എന്നൎത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം.

ഇവന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഇവനെ പ്രാപ്യസ്ഥാനത്തെത്തിക്കാതെ വിഷയങ്ങളിൽ (വഴി) തന്നെയിട്ടു വട്ടം കറക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു താൽപര്യം.

മ:—

യസ്തു വിജ്ഞാനവാൻ ഭവതി
സമനസ്കഃ സദാ ശുചിഃ
സ തു തൽപദമാപ്നോതി
യസ്മാൽ ഭൂയോ ന ജായതേ ||വ്യ||

അ:—

യഃ തു വിജ്ഞാനവാൻ സമനസ്കഃ സദാശുചിഃ സഃ തു യസ്മാൽ ഭൂയഃ ന ജായതേ തൽപദം ആപ്നോതി—ആർ വരും വരാഴികയേ അറിയുന്നവനായിട്ട് മനസ്സിനേയടക്കി ഭരിച്ചുംകൊണ്ടു സദാ വിഹിതവൃത്തനായി കഴിയുന്നുവോ അവൻ എവിടെനിന്നും തിരിച്ചിനിയും ഒരു ജന്മത്തിലേക്കു വരാനില്ലയോ ആ പ്രാപ്യസ്ഥാനമെത്തിച്ചേരുന്നു.

വ്യാ:—

സ്പഷ്ടം. ഇനിമേൽ ജന്മത്തിനവകാശമില്ലാത്തതെന്തുകൊണ്ടെന്നു അന്ത്യത്ര വിശദമാക്കും.

മ:—

വിജ്ഞാനസാരഥിര്യസ്തു
മനഃ പ്രഗ്രഹവാൻ നരഃ
സോഽധ്വനഃ പാരമാപ്നോതി
തദ്വിഷ്ണോഃ പരമം പദം ||൯||

അ:—

യഃ തു വിജ്ഞാനസാരഥിഃ മനഃപ്രഗ്രഹവാൻ സഃ നരഃ അധ്വനഃ പാരം ആപ്നോതി, തൽ വിഷ്ണോഃ പരമംപദം—

ആർ വരുംവരാഴികയറിയുന്ന സാരഥിയായി (ബുദ്ധിയോടു കൂടി) മനസ്സാകുന്ന കടിഞ്ഞാൺ പിടിച്ചുകൊണ്ടു (ശരീരരഥത്തെ നയിക്കുന്നുവോ) ആ മനുഷ്യൻ (സംസാരമാകുന്ന) വഴിയുടെ അങ്ങേയററം ചെന്നെത്തുന്നു. (വഴിയുടെ ഈ അങ്ങേയററം) സവ്വവ്യാപിയായ പരമാത്മാവിൻെറ പരമപദം തന്നെ.

വ്യ:—

അർത്ഥം സ്പഷ്ടം.

അധ്വാവിൻെറ അങ്ങേയററം എന്നു പറഞ്ഞതിൽനിന്നും വഴിക്കിത്ര നീളം, ആ ദൂരം കടന്നെത്താനിത്രകാലം വേണം, എന്നെല്ലാം ചില ബോധങ്ങളുദിച്ചേക്കാം. ഈ കളയാനായിട്ടാണ് അതു വിഷ്ണുവിൻെറ, സവ്വത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നവൻെറ പദമാണെന്നു പറഞ്ഞതു. (വിഷ്ണോഃ—വ്യാപനശീലസ്യ, ബ്രഹ്മണഃ—ശങ്കരൻ). *സവ്വത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന* വൻെറ സ്ഥാനമെന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടു അതു ദൂരെയല്ല, എത്താൻ കാലവും വേണ്ട. പക്ഷേ, അടുത്തുതന്നെയുള്ള അതിനെ കാണാതെ, ദൂരത്തെന്നുവച്ചു തേടുന്നവനെത്രകാലംകൊണ്ടുമൊട്ടെത്തുകയുമില്ല.

മ:—

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരാഹ്യത്ഥാ
    അത്ഥേഭ്യശ്ച പരം മനഃ
മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിർ-
    ബുദ്ധേരാത്മാ മഹാൻ പരഃ ||൧൦||

മഹതഃ പരമവ്യക്ത-
    മവ്യക്താൽ പുരുഷഃ പരഃ
പുരുഷാന്ന പരം കിഞ്ചിൽ
    സാ കാഷ്ഠാ സാ പരാ ഗതിഃ. ||൧൧||

മ:—

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ അർത്ഥാഃ പരാഃ ഹി, അർത്ഥേഭ്യഃ മനഃ പരം ച, മനസഃ ബുദ്ധിഃ പരാ ഉ, ബുദ്ധേഃ മഹാൻ ആത്മാ പരഃ, മഹതഃ അവ്യക്തം പരം, അവ്യക്താൽ പുരുഷഃ പരഃ— ഇന്ദ്രിയങ്ങളേക്കാൾ അർത്ഥം ശ്രേഷ്ഠമെന്നു പ്രസിദ്ധം, അർത്ഥത്തിനേക്കാൾ മനസ്സു ശ്രേഷ്ഠം, മനസ്സിനേക്കാൾബുദ്ധിശ്രേഷ്ഠം, ബുദ്ധിയേക്കാൾശ്രേഷ്ഠം മഹാനായ ആത്മാവു, മഹത്തിലും ശ്രേഷ്ഠം അവ്യക്തം, അവ്യക്തത്തിലും ശ്രേഷ്ഠം പുരുഷൻ; പുരുഷാൽ പരം കിംചിൽ ന—പുരുഷനേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടൊന്നുമില്ല; സാ കാഷ്ഠാ-ഇതാണു പരമശ്രേഷ്ഠം; സാ പരാ ഗതിഃ—ഇതാണു ഗതിയുടെയെല്ലാം പരമാവധി.

വ്യാ:—

പരഃ, പരാ, പരം—ശ്രേഷ്ഠം എന്നർത്ഥം പറയാമെങ്കിലും അത്രമാത്രം പോരാ, സൂക്ഷ്മതരം (Subtler) എന്നുകൂടിയർത്ഥമാക്കണം.

അർത്ഥം, (ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അർത്ഥം)—കണ്ണിലെ ചതുർത്ഥപടലത്തിൽ (Retina) ദൃഷ്ടിപഥത്തിൽ പെടുന്ന ഏതു വസ്തുവിൻെറയും പ്രതിരൂപം പതിയുക എന്നതു ജനിച്ച ശിശുവിന്റെ കണ്ണിലുമുണ്ടു്; മാംസപേശികൾക്കു സങ്കോചപ്രസാരണശക്തിയും ജന്മപ്രകൃതിയുണ്ടു്. എന്നാൽ ഒരു ശിശുവിനു് ഒരു വസ്തു അടുത്തെന്നോ അകലെയെന്നോ അറിയാൻ വയ്യ, രൂപവ്യത്യാസബോധമില്ല, കയ്യ്കൊണ്ടോ കാലുകൊണ്ടോ ഒന്നും ക്ളിപ്തമായി ചെയ്യാനും വയ്യ. അഭ്യാസംകൊണ്ടു ഈ രണ്ടുജാതി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും ഒരു കുശലത സിദ്ധിക്കുന്നു. ഈ കുശലത തന്നെ അർത്ഥം. ഇതും മനസ്സുമൊന്നല്ല. മനസ്സു അന്യത്ര ബലമായി വ്യാപരിക്കുമ്പൊഴും കുശലത സിദ്ധിച്ചവനു ചവിട്ടുവണ്ടിയോടിക്കാം. ഈ ജാതി അർത്ഥവാസ്യ്, കുശലത, കർമ്മേന്ദ്രിയപരമായിട്ടുള്ളതാണു അധികം സ്പഷ്ടമായി കാണുക. ജ്ഞാനേന്ദ്രിയ

ങ്ങൾക്കുമിതുണ്ടു്, പക്ഷേ, വളരെ സൂക്ഷ്മമാകയാൽ ഉദാസീനനറിയത്തക്കവിധം സ്പഷ്ടമല്ല.

മനസ്സ്—ഇന്ദ്രിയഗ്രാമനാഥൻ (Cognising faculty)-ഓർമ മുതലായവ ഇതിന്റെ ധർമമാണു.

ബുദ്ധി—വിവേചനാശക്തി, കാര്യകാരണത്വപരിജ്ഞാനം (Reasoning faculty) കൈകൊട്ടു കേൾക്കുമ്പോൾ പിണ്ഡം കിട്ടുമെന്നുവച്ചു കാക്ക വരുന്നു. ഇവിടെ കാക്കയേ പ്രവൎത്തിപ്പിക്കുന്നതു പ്രധാനമായി ബുദ്ധിയാണു്.

മഹൽ—അഹം എന്ന വ്യക്തിബോധം (Ego, Personality-sense)

അവ്യക്തം—ആത്മാവെന്നൊന്നുണ്ടെന്നു സ്വപ്നസമാനമായ ബോധം (Soul-sense).

പുരുഷൻ—SOUL—സൎവ്വം നിറയുന്നതും സൎവ്വത്തിനും പരമമൂലവുമായിട്ടൊന്നുണ്ടെന്നുള്ള ബോധം. ഇതുതന്നെ ഈശ്വരൻ (God) എന്നു പറയുന്നതു.

ഇവ അനുക്രമമായി ഒന്നിനൊന്നു സൂക്ഷ്മതരവും പ്രാധാന്യമേറിയതുമാണു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതിനപ്പുറമൊന്നുമേ ഇല്ല. പുരുഷൻ തന്നെ പരമാവധി; സൎവ്വവിധഗതികളുടെയും പരമാന്തമിതുതന്നെ.

മുൻ വിവരിച്ച തത്വങ്ങളേ ഗുണം, അവസ്ഥ, ഇന്നത്തേ മാനസികശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള സംജ്ഞ എന്നിവ ചേൎത്തു വിഷയഗ്രഹണസൌകൎയ്യാൎത്ഥം ഒരു പട്ടികയായി കൊടുക്കുന്നു. ഈ പട്ടിക തന്നെയാണു മുഖചിത്രം. ചിത്രത്തിൽ നിൎഗ്ഗുണം വെള്ള, സത്വഗുണം മഞ്ഞ, രജോഗുണം ചുവപ്പു്, തമോഗുണം നീലം എന്ന പ്രസിദ്ധസങ്കേതമനുസരിച്ചാണു നിറം കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു്. പുരുഷനിൽ നിന്നുമുള്ള വെള്ളക്കതിർ വീശിയിരിക്കുന്നതു പുരുഷൻ സൎവ്വത്ര വ്യാപിച്ചു സൎവ്വവും പൂരണം ചെയ്തിരിക്കുന്നുവെന്നുകൂടി വരുത്താനാണു്.

തത്വപട്ടിക.

തത്വം	ഗുണം	അവസ്ഥ	പാശ്ചാത്യസംജ്ഞയും കുറിപ്പും.
1. ഇന്ദ്രിയം. Sense organs (Physical body) എണ്ണം ൧൦.	തമസ്സ്	സുഷുപ്തി	Physical sense-organs Unconscious factor. നല്ല ഉറക്കത്തിലും സ്വന്തശരീരം കൎണ്ണപുടത്തെ ചലിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും നാമതറിയുന്നില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ആകെ പത്തു. ഉപലക്ഷണമായി ശരീരപിണ്ഡത്തെ ആകെ കരുതാം
2 [illegible] Life functions. എണ്ണം ൧൦.	തമസ്സിലെ രജസ്സ്.	സ്വപ്ന-സുഷുപ്തി	Borderland between unconscious and sub-conscious states or deep sub-consciousness. Bio-activities. Bleaching and regeneration of visual purple &c are examples.
3. മനസ്സ്. Mind ൧	തമസ്സ്പൃഷ്ട രജസ്സ്.	സ്വപ്നം	Sub-consciousstate.Dreamland. Cognising factor and memory are here. The word mind stands for mere perception-function.
4. ബുദ്ധി Reason ൧	സത്വസ്പൃഷ്ടരജസ്സ്	സ്വപ്ന-ജാഗ്രത്	Borderland between consciousness and sub-consciousness. Reasoning faculty or intellect. Censor mechanism is a function of this.
5. ഞാൻ. (Ego) ൧	രജസ്സത്വം	ജാഗ്രത്	I-sense. Waking consciousness. The characteristic feel is, I DO or I SUFFER.

തത്വപട്ടിക

തത്വം	ഗുണം	അവസ്ഥ	പാശ്ചാത്യസംജ്ഞയും കുറിപ്പും.
6. അവ്യക്തം Soul-sense	സത്വം	തുരീയം	Superconscious state, a state of exaltation- consciousness. Western Schools have tentatively put this down as a phase of sub-consciousness.
7. പുരുഷൻ. (God-Sense) ൧	നിർഗ്ഗുണം	തുരീയം	The state of Universal consciousness. Still not recognised by Western Psychology. Theology recognises it as Personal God.

ആകെ ൧൦+൧൦+൧+൧+൧+൧+൧=൨൫.

ഇതാണു പ്രസിദ്ധമായ പഞ്ചവിംശതി തത്വങ്ങൾ. ഇന്നത്തെ പാശ്ചാത്യമനശ്ശാസ്ത്രവുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തിനോക്കുമ്പോൾ ഇതിന്റെ മേന്മയറിയാം. പൌരസ്ത്യന്മാരെത്രമാത്രം യുക്തിക്കു മനുഭവത്തിനുമിണങ്ങുംപടി തത്വവിഭാഗംചെയ്തു പരിഗണിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു നോക്കുക,

ഉ:—

ഏഷ സർവ്വേഷു ഭൂതേഷു
ഗൂഢോ/ത്മാ ന പ്രകാശതേ
ദൃശ്യതേ ത്വഗ്ര്യയാ ബുദ്ധ്യാ
സൂക്ഷ്മയാ സൂക്ഷ്മദർശിഭിഃ ||൧൨||

അ:—

ഏഷഃ ആത്മാ—ഈ ആത്മാവ്; സർവ്വേഷു ഭൂതേഷു ഗൂഢഃ—സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും ഒളിവിലായിട്ടിരിക്കുക (യാൽ); ന പ്രകാശതേ—പ്രകാശിക്കുന്നില്ല; സൂക്ഷ്മദർശിഭിഃ സൂക്ഷ്മയാ അഗ്ര്യയാ ബുദ്ധ്യാ ദൃശ്യതേ തു— എന്നാൽ സൂക്ഷ്മദർശികളാൽ സൂക്ഷ്മപരിശോധനാശീലനമുള്ളതും ഏകാഗ്രമായി നില്ക്കുന്നതുമായ ബുദ്ധികൊണ്ടു ദർശിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്.

വ്യാ:—

മുൻ മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞ ആ പുരുഷൻ സകല ഭൂതങ്ങളിലുമുണ്ടു. അവ്യക്തം മുതൽ ശരീരം വരെയുള്ള നാനാ ഉപാധികളാലും മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാൽ (ഗൂഢം) അതിന്റെ സദ്ഭാവം പോലും സമാന്യലോകത്തിനു് അറിയാൻ കഴിയുന്നില്ല. എന്നാൽ പരമാത്ഥമറിയണമെന്നുള്ള ഏകാഗ്രബുദ്ധിയോടുകൂടി സൂക്ഷ്മാവലോകനം(Careful Observation) ശീലിച്ച ബുദ്ധികൊണ്ടുനോക്കുന്ന സൂക്ഷ്മബുദ്ധികൾക്കു (Scientific observers) ആത്മാവിനെ അറിയാൻ സാധിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഈ പറഞ്ഞതെന്താണെന്നൊന്നുകൂടി വിശദമാക്കേണ്ടതായിട്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു വെറും ബാലനു (സംസ്കാരം സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ലാത്തവനും സൂക്ഷ്മാവലോകനം ഒട്ടുമേ പരിചയിച്ചിട്ടില്ലാത്തവനും ആയ ആൾക്കു് എന്നത്ഥം) *ഞാൻ* എന്നു വച്ചാൽ ഈ ശരീരം എന്നു മാത്രമേ അത്ഥമാകുന്നുള്ളുവെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ലല്ലൊ. അല്പം സംസ്കാരവും സൂക്ഷ്മാവലോകനശക്തിയും വരുമ്പോൾ ഈ നിലമാറി, ശരീരമല്ല *ഞാൻ*; ശരീരത്തെ ആശ്രയിച്ചും കൊണ്ടു് അറിയുക എന്ന ധർമ്മത്തോടുകൂടി ഏതോ ഒരു ശക്തിവിശേഷമുണ്ടെന്നും അതാണു് *ഞാൻ* എന്നു തോന്നിത്തുടങ്ങുന്നു.

ഇപ്പോൾ സ്ഥൂലോപാധിയായ ശരീരം വിട്ട് അൎത്ഥം മുതൽ ബുദ്ധിയുൾപ്പെടെയുള്ള ഉപാധികളേയാണ *ഞാനായി* കാണുന്നതു. വ്യവഹാരത്തിലേപ്പെടുന്ന പരമമായ തത്വം ബുദ്ധിതന്നെ. ബഹിൎല്ലോകത്തെ വീക്ഷിക്കുന്നതിനു മാത്രം ശീലിച്ച ബുദ്ധിക്കു, തന്നാൽ തന്നെ ആവൃതമായി തനിക്കുമുള്ളിലായിട്ടിരിക്കുന്നതെന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ അതു ദൃശ്യമല്ലല്ലൊ. ലൗകികസംസ്കാരം മാത്രം സിദ്ധിച്ചവനു, അവിദ്വാനു, അപ്പോൾ ബുദ്ധി തന്നെ *ഞാൻ*. ബുദ്ധിക്കു കേടുവരുമ്പോഴും (certain types of insanity and neuroses), ഉറക്കം മുതലായ അവസ്ഥകളിൽ ബുദ്ധി നിഷ്ക്രിയമായിരിക്കുമ്പൊഴും *ഞാൻ* എന്നൊരു ബോധം ശേഷിക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെടുന്നതോടുകൂടി, ബുദ്ധിക്കുമകമേയായിട്ടുള്ള ഒരു പ്രജ്ഞാവിശേഷമാണ *ഞാൻ* എന്നു തോന്നിത്തുടങ്ങുന്നു. ഇതുതന്നെ മഹൽ അല്ലെങ്കിൽ അഹംബുദ്ധി (Ego) സാമാന്യലോകത്തിനു ഈ മഹൽ എന്നതുതന്നെ ഒരു സ്വപ്നതുല്യബോധരൂപത്തിലേ കിട്ടുന്നുള്ളു. ഇതിനും പുറകിലായി ഒന്നുമുള്ളതായി അവനറിയുന്നില്ല. ഈ മഹത്തിന്റെ വകയാണ ഇതിനു കീഴുള്ളതെല്ലാം; ഇവനാണ സ്വാമി, എന്നേ ഈ നിലക്കാരൻ ബോധിക്കുന്നുള്ളു. എന്റെ ബുദ്ധി, എന്റെ മനസ്സു, എന്റെ ജീവൻ, ഞാൻ ചെയ്യും എന്നിത്യാദി വാക്യങ്ങൾ തന്നെ ഇതിനു തെളിവാണ. ഇവർ, ഈ മഹത്തു് കീഴ്ക്കടെയുള്ളതിനെല്ലാം സ്വാമിയാണെന്നു വിചാരിക്കയാൽ കീഴ്ക്കടെയുള്ളവയുടെ സകല കൎമ്മങ്ങൾക്കും ഇതിനേ കൎത്താവും ഫലഭോക്താവും ആയി അവശ്യം കല്പനചെയ്തുപോകുന്നു. ചില രോഗങ്ങളിലും, സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിലും ഈ *ഞാനും* (മഹൽ) നിഷ്ക്രിയനായിത്തീരുന്നതായി കാണാം, ഇപ്പോൾ *ഞാൻ-ബോധ* മില്ലാത്തതായ ഏതോ ഒരു ശക്തിവിശേഷം ജീവകാൎയ്യാദി (ഹൃദയചലനാദി എന്നു വയ്ക്കുക) നടത്തുന്നതായി കാണാം. ഇതിനു

ജീവചൈതന്യമെന്നോമറേറാ ഒരു പേർ കൊടുക്കാം (Bio-force, vital force) ഇങ്ങനെയൊന്നുണ്ടെന്നു ഒരു സപ്നമായാ- മാത്രമായിട്ടല്ലാതെ ഇതിനെപ്പററി ക്രൂരതലൊന്നും ബുദ്ധിക്കറിയാൻ വയ്യ; ഇതാണവ്യക്തം. ഇതുതന്നെ ജീവചൈതന്യമെന്നോ, ജീവാത്മാവെന്നോ (soul) ഒക്കെപ്പറയുന്നതു. ഇത്രത്തോളം സംസ്കൃതബുദ്ധികൾക്കുവലിയ പ്രയാസംകൂടാതെ പിടികിട്ടും.

ഈ ജീവചൈതന്യമെന്നോ ജീവാത്മാവെന്നോ ഒക്കെപ്പറയുന്നതിന് ഭോക്തൃത്വബോധമോ കർത്തൃത്വബോധമോ രണ്ടുമില്ലെന്നും, ഇവ രണ്ടും "ഞാൻബോധ"മായ മഹത്തിനാണുള്ളതെന്നും സൂക്ഷിച്ചാലോചിച്ചാൽ കാണാം. മനസ്സിരുത്തിയാൽ ഈ അവ്യക്തം എന്നതു ഒരു ചൈതന്യാത്മകം ആണെന്നു കാണാം. അത്ര തന്നെയുമല്ല; ഈ വിധത്തിൽ ഒരു ചൈതന്യം ജീവനില്ലെന്നു വ്യവഹരിച്ചുവരുന്ന ധാതുവാദിയിൽപോലുമുള്ളതായി കാണാം. ആക്സിജൻ, ഹൈഡ്രജൻ മുതലായ പലതുമൊന്നു ചേർത്തു വച്ചാൽ, ഇവയിൽ ചിലവ ചിലതിനോടു ചേരുന്നു, ചിലവ ചിലവയോടെന്തായാലും ചേരുന്നില്ല എന്നിത്യാദി സംഗതികൾ ഇന്നു പരക്കെയറിയാവുന്നതാണെല്ലോ. ഇങ്ങനെ വരണമെങ്കിൽ ഇവയ്ക്കും — പേരു chemical affinity എന്നോ chemotaxis എന്നോ എന്തെങ്കിലുമാവട്ടെ — വിവേചനം ചെയ്യാൻ ശേഷിയുള്ള ഒരു ശക്തിവിശേഷം ഉണ്ടായിരിക്കണമെല്ലോ. ഇതുതന്നെ ചൈതന്യത്തിൻെറ പ്രാഗ്രൂപം. ഇതു സകലത്തിലുമുള്ളതായി കാണാം. ഇതുകാരണമായിട്ടു ഭൂതങ്ങളിൽ വികാരം ജനിക്കുന്നുവെന്നല്ലാതെ ഇതിന് വികാരമൊന്നുമുണ്ടാകുന്നില്ല. ഇതാണു അധ്യക്ഷമാത്രനായി വർത്തിക്കുന്ന പരമാത്മാ; ഇതാണു സർവത്തേയും പൂരണം ചെയ്തിരിക്കുന്ന പുരുഷൻ. ഇതു നമ്മിലുമുണ്ടു; സകലഭൂതങ്ങളിലുമുണ്ടു.

ബുദ്ധിമുതൽ പുറത്തേയ്ക്കുള്ള ഉപാധികളുടെ ചേഷ്ടകൾക്ക (വികാരങ്ങൾക്ക) കാരണം *ഞാൻ-ബോധ* രൂപത്തിലുള്ള മറവ് ആണെന്നു ബുദ്ധിക്ക തോന്നുകയാൽ ഇതിനെ ബുദ്ധി, കർത്താവും ഫലഭോക്താവുമായി കല്പിച്ചുപോകുന്നു. ഇതിനു പുറകിലായി *എന്തോ ഒന്നുണ്ടെന്നുള്ള തോന്നൽ* തന്നെ അവ്യക്തം . അല്ലെങ്കിൽ ജീവാത്മാ. ഈ അവ്യക്തം യഥാർത്ഥത്തിൽ സത്താവസ്ഥയുള്ളതല്ല. വ്യവഹാരോപയോഗി മാത്രമാണു എന്ന സത്യം പുരുഷന്റെ, സർവ്വത്തിലും സദാ സമയവുമുള്ളതായ സത്താവസ്ഥ, അധ്യക്ഷാവസ്ഥ, ബോധ്യപ്പെടുന്നതോടുകൂടി തെളിയും. അവ്യക്തം ബുദ്ധിയുടെ വെറുമൊരു കല്പനയാകയാൽ ബുദ്ധിക്ക് യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനം ജനിക്കുന്നതോടുകൂടി ഈ കല്പനയുടെ ആരോപക്ഷിക് സത്താവസ്ഥയും നശിക്കുന്നു. കയറിൽ പാമ്പ് എന്ന കല്പന കയറിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യമറിയുന്നതിനോടുകൂടി ഇല്ലാതാകുമല്ലൊ. ശരീരത്തെ ആശ്രയിച്ചുനില്ക്കുന്ന—ശരീരധർമ്മമായ—ബുദ്ധ്യാദി ശരീരനാശത്തോടേ നശിക്കുന്നു. ഒരു ശരീരത്തെയും—ഒന്നിനേയും—ആശ്രയിക്കാതെ, എന്നാലെല്ലാത്തിനേയും *മറ്റൊന്നിനു കൂടി ഇരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവിധം* പൂരണംചെയ്തുകൊണ്ടു വർത്തിക്കുന്ന പുരുഷൻ ഒരിക്കലും നശിക്കാൻ വയ്യാത്തതായി, നിത്യനുമവ്യയനുമായി കാലദേശാദി അതിരില്ലാതെ, എതിരില്ലാതെ സർവ്വോൽക്കർഷേണ വർത്തിക്കുന്നു.

സൂക്ഷ്മദർശനംകൊണ്ടു ബുദ്ധിക്ക കിട്ടുന്ന അറിവിതാണു്; ഇതുതന്നെ വിദ്യ. ബഹിർലോകത്തെ മാത്രം വീക്ഷിക്കുന്ന ബുദ്ധിക്ക് തന്റെ പുറകിലായി ഒന്നുമേ ഇല്ലെന്നേ തോന്നും, ഇതാണവിദ്യ.

മ:—

യച്ഛേദ്വാങ്മനസീ പ്രാജ്ഞ-
സ്തദ്യച്ഛേജ്ജ്ഞാന ആത്മനി
ജ്ഞാനമാത്മനി മഹതി നിയച്ഛേ-
ത്തദ്യച്ഛേച്ഛാന്ത ആത്മനി ||൧൩||

അ:—

പ്രാജ്ഞഃ വാക് മനസീ യച്ഛേൽ—ബുദ്ധിമാൻ വാക്കിനെ മനസ്സിൽ അടക്കണം; തൽ ജ്ഞാനേ ആത്മനി യച്ഛേൽ—അതിനെ (മനസ്സിനെ) ജ്ഞാനാത്മകത്തിൽ (ബുദ്ധിയിൽ) അടക്കണം; ജ്ഞാനം മഹതി ആത്മനി നിയച്ഛേൽ—ബുദ്ധിയെ മഹത്തിൽ അടക്കണം; തം ശാന്തേ ആത്മനി യച്ഛേൽ—മഹത്തിനെ ശാന്തമായ ആത്മാവിൽ അടക്കണം.

വ്യാ:—

വാക്—പ്രഥമൈകവചനമെങ്കിലും ദ്വിതീയാർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗം. ഇതു വൈദികഭാഷയിലെ ഒരു പ്രയോഗവൈചിത്ര്യം. വാക്ശബ്ദംകൊണ്ടുപലക്ഷണമായി പത്തിന്ദ്രിയങ്ങളേയും അർത്ഥമാക്കണം.

മനസീ—മനസി എന്ന (സ. ഏ.) രൂപത്തിന്റെ വൈദികരൂപം.

ജ്ഞാനേ ആത്മനി—ബോധാത്മകത്തിൽ, ബോധസ്വരൂപത്തിൽ, ബുദ്ധിയിൽ.

മഹതി ആത്മനി—മഹദാത്മകത്തിൽ, മഹൽസ്വരൂപത്തിൽ, മഹത്തിൽ.

ശാന്തേ ആത്മനി—ശാന്താത്മകത്തിൽ, നിർവികാരാത്മകത്തിൽ, പുരുഷനിൽ.

അവ്യക്തം ഇതിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. മുൻ മന്ത്രത്തിലെ വ്യാഖ്യാനം നോക്കിയാൽ അവ്യക്തം വിട്ടതു, അതൊരു വെറും സങ്കല്പം മാത്രമാകയാലാണെന്നു ബോധ്യപ്പെടും. ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അർത്ഥഗ്രഹണശക്തിയും എടുത്തു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അതുകൂടി ഇന്ദ്രിയത്തിലന്തർഭവിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആത്മജ്ഞാനാനുഭൂതിക്കുള്ള വഴി ചുരുക്കത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഒന്നാമതായി ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ മനസ്സിലടക്കണമെന്നു പറയുന്നു. ഇവ വിഷയാഭിമുഖമായിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം മനസ്സിനേ ഇവ വിഷയാനുഭവകാംക്ഷയിലേക്കിഴക്കും. ഇന്ദ്രിയശബ്ദംകൊണ്ടു ബഹിരിന്ദ്രിയത്തേയല്ല അൎത്ഥമാക്കേണ്ടതു, അവയുടെ അൎത്ഥഗ്രഹണാദിശക്തിയേ ആണു. ഈ ഉപദേശത്തിന്റെ പ്രായോഗികരൂപം ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ വിഷയങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം സഞ്ചരിക്കാനിടവരാതെ തടയുകയായിട്ടാണു്. (കൂൎമ്മോംഗാനീവ എന്ന ഗീതാവാക്യം സ്മരിക്കുക). ഈ അഭ്യാസഫലമായി കാമനകൾക്കു ശക്തി കുറഞ്ഞു കിട്ടും. കാമനകൾ ഇപ്പോൾ ബലമായി മനസ്സിനേ ഇഴുത്തു വിഷയത്തിൽ ചാടിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും കാമനകൾ ഇപ്പോഴും ബാക്കിയുണ്ടു്. അതിനാൽ, ബുദ്ധി, അവയുടെ ഗുണദോഷനിരൂപണം ചെയ്തു അടക്കണം. ഇതു തന്നെ മനസ്സിനേ ബുദ്ധിയിൽ അടക്കുക എന്നതു (This is to be effected by calculated Sublimation combined with auto-analysis and consequent anihilation of sub-conscious desires under the guidance of intellect). ആദിമഘട്ടങ്ങളിൽ മനസ്സിനേ അടക്കി വയ്ക്കേണ്ട വിഷയത്തിൽ ബുദ്ധി സദാ ജാഗരൂകമായിരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വളരെ ബലമുള്ള കാമനകളേ ഒന്നായി നശിപ്പിക്കാൻ സാധ്യമല്ല; അവയേ ഹഠാൽ തടഞ്ഞാൽ അതതിലും ദോഷമായിത്തീരും. ഇവയേ ആദ്യം ഉദാത്തരൂപമാക്കണം (Sublimate) അപ്പോൾ ഇവയുടെ ശക്തി വളരെ കുറഞ്ഞുകിട്ടും. ഇനി ആ കാമനയെ വിശകലനം ചെയ്തു നശിപ്പിക്കാൻ (auto-analysis) ബുദ്ധിക്കു സാധിക്കും. ഇങ്ങനെ രണ്ടു ഘട്ടമായിട്ടിക്കാൎയ്യം സാധിച്ചുകൊള്ളണം. വിഷയപരമായ കാമനകൾ ഏറിയ ക്രമം നശിക്കുകയും ബാക്കി വരുന്ന അല്പം ചിലവ അത്യുദാത്തരൂപത്തിൽ

എത്തുകയും ചെയ്യും. ഈ ഉദാത്തരൂപം എല്ലായ്പോഴും *അകത്തെ പരമാത്മാവിലാണ്* എന്ന സ്വഭാവത്തിലായിരിക്കും. ഇതുതന്നെ ബുദ്ധിയുടെ അന്തർമുഖത്വം; ഇതുതന്നേ ജിജ്ഞാസ. ഇപ്പോഴേക്കു മനസ്സ ബുദ്ധിയിൽ അടങ്ങി, ബുദ്ധി അന്തർമുഖമായി പ്രവൎത്തിച്ചുതുടങ്ങുന്നു.

ബുദ്ധി, കാൎയ്യകാരണരൂപത്തിൽ ആലോചിക്കുക ശീലമായ ഒരു പ്രഭാവവിശേഷമാണ്. ബുദ്ധിയുടെ ഈ ശക്തി പ്രവൎത്തിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം വ്യാവഹാരികജ്ഞാനമേ കിട്ടു. മുൻ മന്ത്രവ്യാഖ്യയിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഈ വ്യാവഹാരികജ്ഞാനത്തിൻെറ പടികൾ മാത്രമാണ് ഇനി ബുദ്ധിയേ ഇതിൻെറ ഇപ്പോഴത്തെ വ്യാപാരത്തിൽ നിന്നും വിരമിപ്പിക്കണം. മേറൽ— അഹം-എന്ന ബോധം ബുദ്ധിയേ വ്യാപരിപ്പിക്കാതെയാകണം. ബുദ്ധി, സ്വസ്വാമിയായ അഹത്തിൻെറ (എന്റെ ബുദ്ധി എന്നിത്യാദി കാൺക) ആവശ്യത്തിനായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നതായിട്ടാണു ബുദ്ധിയുടെ ഉച്ചമായ സങ്കല്പം. ബുദ്ധിയുടെ സാധാരണയവസ്ഥയിൽ ബുദ്ധി അഹത്തിനേ കാണുന്നതു ബുദ്ധിയുടെ തന്നെ ഒരു വക വിശ്വാമിത്രസൃഷ്ടിയായ അവ്യക്തരൂപത്തിൽ, ജീവാത്മരൂപത്തിൽ,ആണു. ഈ ബുദ്ധിയുടെ അഹംകല്പനയായ ജീവാത്മാവിനു ബുദ്ധി വല്ലതും ചെയ്തുകൊടുക്കേണ്ടതോ സമ്പാദിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതോ ആയിട്ടുണ്ടോ എന്നു ആലോചിക്കുമ്പോൾ ഇല്ല എന്നുകിട്ടുകയും, തന്മൂലം ബുദ്ധി വിരമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ബുദ്ധി വിരമിച്ചാലുടൻ അഹംബോധം തടസ്സമില്ലാതെ പരമാത്മാവിനേ സാക്ഷാൽകരിക്കും; അതായതു, അഹമെന്ന ബോധം സങ്കുചിതാവസ്ഥവിട്ടു പരമാത്മാവിൽ ലയിക്കും—അഹമെന്ന സങ്കുചിതബോധം പോയി പരമവ്യാപ്തിയുള്ള **അഹം** ആയിത്തീരും. ഇതുതന്നെ പരമപദവിയായ ബ്രഹ്മാഹമസ്മ്യനുഭവം.

മുൻമന്ത്രത്തിൽ പരമാത്മജ്ഞാനത്തെ വ്യാവഹാരികമായി ബോധ്യപ്പെടുത്താനുള്ള വഴിയും, ഈ മന്ത്രത്തിൽ പരമാത്മത്തെ സ്വാനുഭവമാക്കാനുള്ള വഴിയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പരമാത്മമെപ്പോഴെങ്കിലും *അനുഭവപ്പെടണമോ*, ബുദ്ധി പ്രവൎത്തിക്കാതെയാവണം; അപ്പഴേയുള്ളൂ. വ്യവഹരിക്കാൻ അറിവുണ്ടായാൽ മതിയെങ്കിൽ അവിടെ ബുദ്ധി പ്രവൎത്തിക്കുകയും വേണം. സംഗീതത്തിൻെറ സ്വരൂപം പഠിക്കാൻ, ശാസ്ത്രം പഠിക്കാൻ, ബുദ്ധി മാത്രം മതി; അതു വേണംതാനും; സംഗീതമനുഭവിക്കാനാണെങ്കിൽ അതിനു *ബുദ്ധി* വേണ്ട, അല്ല, ബുദ്ധിയരുതു ബുദ്ധി പ്രവൎത്തിക്കരുതു). പാട്ടു കേൾക്കുമ്പോൾ, കേൾക്കുന്ന സ്വരങ്ങളുടെ തരംഗസ്വരൂപം, വേഗം, ഗതി, മുതലായ ശാസ്ത്ര കാൎയ്യങ്ങളേപ്പററി ചിന്തിച്ചു തുടങ്ങുന്നവനു് *സംഗീതാനുഭവം* കിട്ടുകയില്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാണല്ലോ. അതിനാൽ യഥാൎത്ഥാനുഭൂതിക്കാണിച്ഛയെങ്കിൽ ബുദ്ധിയുടെ വ്യവസായഭൂമിയായ ഗ്രന്ഥജ്ഞാനാദിയല്ല കാൎയ്യം, ഈ മന്ത്രത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന വഴി പിടിച്ചു യത്നിച്ചുകൊൾകയാണു വേണ്ടതു. എന്നു മാത്രമല്ല, സംശയച്ഛേദം വരത്തക്കവിധം ഉപദേശിക്കാവുന്ന ഗുരുവിങ്കൽനിന്നല്ല ഗ്രന്ഥജ്ഞാനമെങ്കിൽ, പലപ്പോഴും, അതു പരമാൎത്ഥാനുഭൂതിക്കൊരു തടസ്സംകൂടി ആയേക്കാം. രാമകൃഷ്ണപരമഹംസൻ, കൃഷ്ണദേവൻ, മുതലായവർ ഗ്രന്ഥജ്ഞാനം കൂടാതെ സ്വാനുഭൂതി നേടിയവൎക്കുദാഹരണമാണു്. രണ്ടും തികഞ്ഞവർ വളരെ അപൂൎവ്വമാണു്; ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ, ശങ്കരപൂജ്യപാദങ്ങൾ മുതലായ ചിലർ ഈ വിധമുള്ള അപൂൎവ്വരത്നങ്ങളാണു്. ഇന്നത്തെ തത്വശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ (Students of Philosophy) പലരും അനുഭൂതിക്കു തടസ്സമായ ഗ്രന്ഥജ്ഞാനം കയ്ക്കലാക്കി കഴിയുന്നവരുമാണു.

മ:—

ഉത്തിഷ്ഠത ജാഗ്രത
　　പ്രാപ്യ വരാൻ നിബോധത
ക്ഷുരസ്യ ധാരാ നിശിതാ ദുരത്യയാ
　　ദുർഗം പഥസ്തൽ കവയോ വദന്തി　　||൧൪||

അ:—

ഉത്തിഷ്ഠത—എഴുന്നേല്പിൻ; ജാഗ്രത—ഉണരുവിൻ (ഉറക്കപ്പിച്ചു കളയുവിൻ എന്നു താല്പൎയ്യം); വരാൻ പ്രാപ്യ നിബോധത—ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ഗുരുക്കന്മാരേ പ്രാപിച്ചു (യഥാൎത്ഥത്തേ) അറിയുവിൻ; നിശിതാ ക്ഷുരസ്യ ധാരാ ദുരത്യയാ (യഥാ തഥാ) തൽ പഥഃ ദുർഗം (ഇതി) കവയഃ വദന്തി—മൂൎച്ചയുള്ള കത്തിയുടെ വായ്ത്തലമേൽ നടക്കാനെത്ര ദുർഘടമുണ്ടോ അതുപോലെ ആ പന്ഥാവും ഗമിക്കാൻ വിഷമമുള്ളതാണെന്നു ക്രാന്തദർശികൾ പറയുന്നു.

വ്യാ:—

സാമാന്യലോകം ജീവിതം ഉറങ്ങിക്കഴിയുന്ന മട്ടിൽ നിർവ്വഹിച്ചുപോരുന്നു. ചിലർ, എല്ലാം വിധിയാണു—വരുംപോലെ വരട്ടെ, എന്നു വിധിയെപ്പഴിച്ചുംകൊണ്ടു ദുഃഖമനുഭവിച്ചും സങ്കടപ്പെട്ടും തമോഗുണമാകുന്ന സുഷുപ്തിയിൽ ലയിച്ചവരായി, നദിയിൽക്കൂടിയൊഴുകുന്ന തടിപോലെ ആത്മരക്ഷയ്ക്കൊന്നുമേ ചെയ്യാതെ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. ചിലർ, (രജോഗുണികൾ) പണം സമ്പാദിക്കുക, സുഖിക്കുക, ആന കുത്താൻ വരുമ്പോളോടിനോക്കിയിട്ടും ആനയടുത്തുവരുന്നുവെന്നു കണ്ടിട്ടു മുട്ടേൽ കുത്തിയോടി ദുഃഖമൊഴിക്കാൻ ശ്രമിക്കുക, എന്നിങ്ങനെ നാനാതരത്തിൽ, സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ സുഖം സമ്പാദിക്കുവാനും ദുഃഖമൊഴിക്കാനും ഉഴറുന്ന വിധത്തിൽ, ഒരുവക സ്വപ്നഭ്രാന്തിയിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. ഈ കൂട്ടരോടു പറയുന്ന വാക്കാണീ മന്ത്രം. ഹേ സുഷുപ്തിരൂപമായ തമോഗുണത്തിലും സ്വപ്നകല്പമായ രജോഗുണത്തിലുമായി ആണ്ടുകിടക്കുന്ന ജീവരാശികളേ! ഉണൎന്നെഴുന്നേല്ക്കുവിൻ, താമസരാജസസ്വഭാവം കളഞ്ഞു സത്വഗുണത്തിലേക്കു വരുവിൻ, ആത്മരക്ഷയ്ക്കുതകുന്ന അറിവു്

യോഗ്യന്മാരായ ഗുരുക്കന്മാരുടെയടുക്കൽപോയി സമ്പാദിക്കുവിൻ. എന്നാൽ നിങ്ങൾ ഒരുകാര്യംകൂടെ നേരത്തേയറിഞ്ഞിരിക്കണം എന്നു ശ്രുതി വഴിക്കുള്ള ബുദ്ധിമുട്ടിനെപ്പററി മുന്നറിവു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളങ്ങോട്ടോടിച്ചെന്നാൽ, ആത്മരക്ഷയവിടെ തയാറാക്കി വച്ചിട്ടുണ്ടു്, കാച്ചു സമ്പാദിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങുപോരാം, എന്നു കരുതരുതു്. ആത്മരക്ഷ സമ്പാദിക്കാനെളുപ്പമുള്ളതല്ല. മൂർച്ചയുള്ള കത്തിയുടെ വായ്ത്തലമേൽ നടക്കുന്ന വിധം അത്ര സൂക്ഷിച്ചും മനസ്സിരുത്തിയും യത്നിച്ചാലേ സാധിക്കൂ; സൂക്ഷ്മക്കുറവു വല്ലതും വന്നുപോയാൽ കാലു വല്ലാതെ മുറിയുമെന്ന തരത്തിൽ ദുഃഖമേ ലാഭമുണ്ടാവൂ എന്നു ആ മാർഗത്തിൽക്കൂടി യാത്ര ചെയ്തു ആത്മരക്ഷ സമ്പാദിച്ച വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നുവെന്നു ശ്രുതി, മാതൃസമാനമായ വാത്സല്യത്തോടേ മുന്നറിവു കൊടുക്കുന്നു.

സുഷുപ്തിക്കാരൻ—തമോഗുണി; മൃഗതുല്യൻ. താൻ നശിക്കുന്നുവെന്നറിയാമെങ്കിലും അതിൽ നിന്നും രക്ഷനേടാനുള്ള അറിവോ യത്നമോ ഇവനില്ല.

സ്വപ്നക്കാരൻ—രജോഗുണി; സാമാന്യലോകം. ഇവൻ തന്റെ യത്നം കൊണ്ടു സുഖം നേടുന്നുവെന്നും ദുഃഖമൊഴിക്കുന്നുവെന്നും, സ്വപ്നാവസ്ഥയിലേപ്പോലെ, അഭിമാനിച്ചു കഴിയുന്നു. ഇവന്റെ തൽക്കാലബോധം—സ്വപ്നംകാണുന്നവനുള്ളതുപോലെതന്നെ—ഇവനനുഭവിക്കുന്നതെല്ലാം നേരുതന്നെ എന്നാണു. എന്നാൽ ജാഗ്രത്തിലിരിക്കുന്ന അന്യനു്, ഇവനു് സുഖമോ ആത്മരക്ഷയോ ഒന്നും സാധിക്കുന്നില്ലെന്നും ഇവൻ വെറും സ്വപ്നം കാണുകമാത്രമാണു ചെയ്യുന്നതെന്നും, വെടിപ്പായിട്ടറിയാം.

ജ്ഞാനമാർഗത്തിലെ വലിയ ദോഷം, "പുണ്യപാപവ്യത്യാസമില്ല—ഞാൻ തന്നെ പരമേശ്വരനായ പരമാത്മാ"എന്നിത്യാദിയുള്ള പരമതത്വങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതിന്റെ ഫലമായി, ഈ തത്വങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥതാൽപര്യം ഗ്രഹിച്ചു് അതനുസരിച്ചു ജാഗ്രതയായി ജീവിതം നയിക്കാൻ വയ്യാതെ വന്നാൽ, "അമ്പട ഞാനേ ഭാവവും" "എന്തും ചെയ്യാം മഹതാം ബോധവും" വന്നു, സർവ്വലോകത്തിനും തങ്ങൾക്കും കണ്ടകോടാലിയായിത്തീരാമെന്നുള്ളതാണു. ഈ ദോഷം വരരുതെങ്കിൽ ഒന്നാമതായി, സംശയ മററു പദേശിക്കാനുള്ള പ്രധാനയോഗ്യതയായ സ്വാനുഭവസിദ്ധി വന്നിട്ടുള്ളവരും വിശദമായിപ്പറഞ്ഞുകൊടുക്കാൻ തക്ക പ്രവചനനൈപുണ്യമുള്ളവരുമായ ഗുരുക്കന്മാരിൽ നിന്നുമറിവു സമ്പാദിക്കണം. പിന്നെ, തങ്ങൾക്കിങ്ങനെ കിട്ടിയ അറിവനുസരിച്ചു ജീവിതയാത്ര നിർവ്വഹിക്കുമ്പോൾ തത്വങ്ങൾ തെററിദ്ധരിച്ചോ, അനവഹിതമൂലമോ തെററു പററാതെയിരിക്കുവാൻ സദാ അത്യധികം ജാഗ്രൂകനായിരിക്കുകയും വേണം.

ഇങ്ങനെയുള്ള മാർഗവൈഷമ്യങ്ങളെപ്പററി മുന്നറിവു കൊടുത്തുകൊണ്ടു് താമസരാജസവൃത്തികളിൽ കഴിയുന്നവരെ ആത്മരക്ഷാസമ്പാദനാർത്ഥം സാത്വികമാർഗത്തിലേക്കു ക്ഷണിക്കുന്നതാണീ മന്ത്രം.

മ:—

അശബ്ദമസ്പർശമരൂപമവ്യയം
തഥാരസം നിത്യമഗന്ധവച്ച യൽ
അനാദ്യനന്തം മഹതഃ പരം ധ്രുവം
നിചായ്യ തം മൃത്യുമുഖാൽപ്രമുച്യതേ. ||൧൫||

അ:—

യൽ അശബ്ദം അസ്പർശം അരൂപം അരസം അഗന്ധവൽ തഥാ അവ്യയം നിത്യം അനാദി അനന്തം ധ്രുവം മഹതഃ

പരം ധ്രുവം നിചായ്യ മൃത്യുമുഖാൽ പ്രമുച്യതേ—ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധങ്ങളില്ലാത്തതും, അതുപോലെ അവ്യയവും നിത്യവും ആദിയും അന്തവുമില്ലാത്തതും അചലവും മഹത്തിനുമപ്പുറമായതുമായ അതിനേ പ്രാപിച്ചിട്ടു മൃത്യുമുഖത്തുനിന്നും മോചിക്കപ്പെടുന്നു.

വ്യാ:—

അശബ്ദം അസ്പർശം അരൂപം അരസം അഗന്ധം എന്ന അഞ്ചുംകൊണ്ടു ആത്മാവു ശബ്ദാദിഗുണഹീനത്വം ഹേതുവായി ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും, തദ്വാരാ, മനസ്സിനും പ്രാപിക്കത്തക്കതല്ലെന്നു അർത്ഥം. വേണ്ട, ആകാശമോ (Aether.) വൈദ്യുതിയോ (Electricity) പോലെ ഒന്നാണെങ്കിൽ അതിനേപ്പെടുന്ന വികാരങ്ങൾ മാർഗമായി ബുദ്ധിക്കതിനേ അറിയാൻ സാധിക്കുമെല്ലോ എന്നാണെങ്കിൽ, അതു അവ്യയം—ഏറുക കുറയുക മുതലായ വ്യത്യാസങ്ങളില്ലാത്തതാണു്. (ദേശപരമായ വികാരമില്ല)

നിത്യം—എന്നും ഒരേവിധത്തിലിരിക്കുന്നു. (കാലപരമായ വികാരമില്ല)

അനാദ്യം—ഇതിനു കാരണരൂപത്തിൽ വേറേയൊന്നില്ല.
അനന്തം—ഇതു നശിക്കുകയോ രൂപാന്തരപ്പെട്ടു മറെറാന്നാവുകയോ ഇല്ല.
} കാര്യകാരണരൂപവികാരമില്ല.

ധ്രുവം—ഇതു സർവ്വഥാ ചലനമേയില്ലാത്തതു ആകുന്നു. നിർവ്വികാരം. ഇങ്ങിനെ സർവ്വവിധവികാരങ്ങളുമില്ലാത്തതാകയാൽ അതും സാധ്യമല്ല. ഇങ്ങനെയുള്ള ഈ ആത്മാവു അഹംബോധരൂപമായ മഹത്തിനും പുറകിലാണു. ഇതിനേ അഹംബോധമെപ്പോൾ

സാക്ഷാൽകരിക്കുന്നുവോ, യഥാൎത്ഥമായ ഞാൻ ഇതുതന്നെ എന്നു *ഞാനി*നു ബോധ്യപ്പെടുന്നുവോ, അപ്പോൾ ആ *ഞാനി*നു താൻ നിത്യനായ പരമാത്മാവു തന്നെയാകയാൽ ഇനിമേൽ ജനിമൃതികളില്ലെന്നും ബോധ്യം വരുന്നു. ഇനിമേൽ ജനിമൃതിയില്ലെന്നു മാത്രമല്ല; മുമ്പും ജനിച്ചിട്ടോ മരിച്ചിട്ടോ ഇല്ലെന്നും, ഇപ്പോഴും ജനിച്ചതല്ലെന്നും, സദാനിത്യനാണെന്നും ബോധ്യപ്പെടുന്നു.

മ:—

നാചികേതമുപാഖ്യാനം
    മൃത്യുപ്രോക്തം സനാതനം
ഉക്ത്വാ ശ്രുത്വാ ച മേധാവീ
    ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ ||൧൬||

അ:—

നാചികേതം മൃത്യുപ്രോക്തം സനാതനം ഉപാഖ്യാനം ഉക്ത്വാ ശ്രുത്വാ ച മേധാവീ ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ—നചികേതസ്സിനു മൃത്യു പറഞ്ഞുകൊടുത്തതും എന്നെന്നേക്കുമൊരുപോലെ സത്യമായി നില്ക്കുന്നതുമായ ഈ ഉപാഖ്യാനത്തേ പറയുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്ന ബുദ്ധിമാൻ ബ്രഹ്മജ്ഞന്മാരുടെയിടയിൽ പൂജിക്കപ്പെടുന്നു.

വ്യാ:—

അൎത്ഥം സ്പഷ്ടം. ഫലശ്രുതി.

മ:—

യ ഇമം പരമം ഗുഹ്യം
    ശ്രാവയേദ്ബ്രഹ്മസംസദി
പ്രയതഃ ശ്രാദ്ധകാലേ വാ
    തദാനന്ത്യായ കല്പതേ
തദനന്ത്യായ കല്പത ഇതി ||൧൭||

പ്രയതഃ യഃ ഇമം ഗുഹ്യം പരമം ബ്രഹ്മസംസദി ശ്രാദ്ധ കാലേ വാ ശ്രാവയേൽ തൽ ആനന്ത്യായ കല്പതേ—ശുദ്ധ ചിത്തനായ യാവൻ ഈ ഗുഹ്യവും പരമവുമായ ഉപദേശത്തേ ബ്രഹ്മസദസ്സു ശ്രാദ്ധസമയം എന്നിവയിൽ വച്ചു വായിച്ചുകേൾപ്പിക്കുന്നുവോ അതു അനന്തഫലത്തിനായിട്ടു തീരുന്നു.

വ്യാ:—

അൎത്ഥം സ്പഷ്ടം. ഫലശ്രുതി.

ഇങ്ങനെ മൂന്നാംവല്ലി.

നാലാംവല്ലി

മ:—

പരാഞ്ചി ഖാനി വ്യതൃണൽ സ്വയംഭൂ-
സ്തസ്മാൽ പരാങ്പശ്യതി നാന്തരാത്മൻ
കശ്ചിദ്ധീരഃ പ്രത്യഗാത്മാനമൈക്ഷ-
ദാവൃത്തചക്ഷുരമൃതത്വമിച്ഛൻ. ||൧||

അ:—

സ്വയംഭൂഃ ഖാനി പരാഞ്ചി വ്യതൃണൽ—സ്വയംഭു തുളകളേ (ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ) പുറത്തേക്കു നോക്കുന്നവയായി തുളച്ചു (സൃഷ്ടിച്ചു); തസ്മാൽ പരാങ്പശ്യതി — അതിനാൽ പുറത്തേക്കു മാത്രം കാണുന്നു; ന അന്തരാത്മൻ—അന്തരാത്മാവിനേ കാണുന്നില്ല; കശ്ചിൽ ധീരഃ അമൃതത്വം ഇച്ഛൻ ആവൃത്തചക്ഷുഃ പ്രത്യഗാത്മാനം ഐക്ഷത്—ഒരു ബുദ്ധിമാൻ അമൃതത്വമിച്ഛിക്കുന്നവനായിട്ടു് അകത്തേക്കു തിരിഞ്ഞുനോക്കി അന്തരാത്മാവിനെ കണ്ടു.

വ്യാ:—

സ്വയംഭൂഃ—പൊതുവിൽ ബ്രഹ്മാവു് എന്നു പറയാമെങ്കിലും വേദാന്തപരമായി, സ്വയംഭവിച്ചതു—സ്വയംഭവിപ്പു എന്നതു (Natural Law) എന്നർത്ഥം പറയണം.

ഖാനി—√ഖന്—അവദാരണേ—തുളകൾ, ദ്വാരങ്ങൾ; ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ എന്നർത്ഥം. (നവദ്വാരാദിവാക്കുകൾ നോക്കുക.)

വ്യതൃണൽ—വി √തൃദ്—(to pierce) തുളയ്ക്കുക—തുളച്ചു.

ആവൃത്ത—ആ √വൃത്—തിരിഞ്ഞുനോക്കുക, പുറകോട്ടു നോക്കുക. &c.

ബ്രഹ്മാവു ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ ബഹിർമുഖമായി സൃഷ്ടിച്ചുകളഞ്ഞു. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ, സ്വയം ആ വിധം ഭവിപ്പൂ എന്ന പ്രകൃതിപ്രഭാവത്താൽ ബഹിർമുഖങ്ങളായിപ്പോയി എന്നർത്ഥം. അതിനാൽ ഇവയ്ക്കു്, ഇവ മാർഗമായിട്ടു്, പുറത്തുള്ള വിഷയങ്ങളേ അറിയാമന്നെല്ലാതെ അകത്തുള്ള ആത്മാവിനേ കാണാൻ കഴിയുന്നതല്ല. അതിബുദ്ധിമാനായ ഒരുത്തൻ മരണമില്ലാത്തവസ്ഥ സമ്പാദിക്കണമെന്നാഗ്രഹിച്ചു പല വഴി തേടിയ കൂട്ടത്തിൽ തിരിഞ്ഞൊന്നുള്ളിലേക്കു നോക്കാനിടയായി. അപ്പോഴവൻ അന്തരാത്മാവിനേ കണ്ടുമുട്ടുകയും തൽഫലമായി അമൃതത്വം സിദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ ബുദ്ധിമാൻ ഇങ്ങനെ അകസ്മാൻ കണ്ടെത്തിയ വഴി മററുള്ളവർക്കമൃതത്വം നേടാനുള്ള മാർഗമായി തീൎന്നു, എന്നിങ്ങനെ ഒരു പൂർവ്വകഥ പറയുന്നവിധം വല്ലി ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ (മനസ്സിന്റെയും കൂടെ കൂട്ടത്തിൽ ചേൎത്തു വിചാരിച്ചുകൊള്ളണം) നൈസർഗികമായ ധർമം ബഹിർലോകത്തേ അറിയുകയാണു്. ശാശ്വതവും പരമവുമായ സുഖം വേണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹവും മനുഷ്യന്റെ ഒരു നൈസർഗികഗുണം തന്നെ. സുഖലാഭമിഛിച്ചു ബഹിർലോകത്തിൽ (വിഷയങ്ങളിൽ) തേടുന്നതും ഏതു പ്രാണിയും ലോകാരംഭം മുതൽക്കേ പതിവുള്ളതാണു. ഇങ്ങനെ മനുഷ്യരും മൂഢമതികളായി സുഖം സമ്പാദിക്കാൻ ബഹിർലോകത്തിൽ തേടിനടക്കവേ, അക്കൂട്ടത്തിലെ ഒരു ബുദ്ധിമാനു് ബഹിർലോകം വിട്ടുള്ളിൽ തേടിയാൽ ശാശ്വതമായ സുഖം കിട്ടുമോ എന്നൊന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നു തോന്നി അകത്തേക്കു നോക്കി. അപ്പോൾ അവനു് സ്വാന്തസ്ഥാമിയേ സാക്ഷാൽകരിക്കുവാനും തൽ ഫലമായി നിരതിശയവും നിത്യവുമായ ശാന്തി അനുഭവിക്കാനുമിടയായി.

ബുദ്ധിമാന്മാൎക്കു് ആകസ്മികമായി വന്നുചേരുന്ന സ്വാനുഭവങ്ങളിൽനിന്നുമാണു് ഗ്രന്ഥജ്ഞാനാദി ജനിക്കുന്നതെന്നും, ഗ്രന്ഥ

ജ്ഞാനത്തിൽനിന്നും ആക്കും സ്വാനുഭവം കിട്ടുന്നില്ലെന്നും, ഗ്രന്ഥ ജ്ഞാനം ഏറിയാൽ ഒരു കൈചൂണ്ടിപ്പലകയുടെ സഹായമേ ചെയ്യുകയുള്ളുവെന്നും, ജ്ഞാനാനുഭവത്തിനു സ്വപ്രയത്നംതന്നെ വേണമെന്നുമാണു് ഈ മന്ത്രത്തിലേ ഉപദേശസാരം.

മ:—

പരാചഃ കാമാനനുയന്തി ബാലാ-
സ്തേ മൃത്യോര്യന്തി വിതതസ്യ പാശം
അഥ ധീരാ അമൃതത്വം വിദിത്വാ
ധ്രുവമധ്രുവേഷ്വിഹ ന പ്രാർത്ഥയന്തേ ||൨||

അ:—

ബാലാഃ പരാചഃ കാമാൻ അനുയന്തി—ബാലബുദ്ധികൾ ബഹിർലോകത്തുള്ള കാമ്യങ്ങളേ അനുയാനം ചെയ്യുന്നു; തേ വിതതസ്യ മൃത്യോഃ പാശം യന്തി—അവർ സർവ്വത്ര പരന്നു കിടക്കുന്ന മൃത്യുവിന്റെ പാശങ്ങളേ പ്രാപിക്കുന്നു; അഥ ധീരാഃ അമൃതത്വം വിദിത്വാ—ബുദ്ധിമാന്മാർ അമൃതത്വത്തേ അറിഞ്ഞിട്ടു; ഇഹ അധ്രുവേഷു ധ്രുവം ന പ്രാർത്ഥയന്തേ—ഈ നശ്വരമായ ബഹിർലോകത്തിൽ നിന്നും ശാശ്വതമായതിനേ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നില്ല.

വ്യാ:—

ബാലബുദ്ധികൾ ബഹിർലോകത്തുനിന്നും കിട്ടാവുന്ന കാമിനീകാഞ്ചനാദി സുഖങ്ങളുടെ പുറകേ പോകുന്നു. ഇതിലും വലുതും ലയമില്ലാത്തതുമായ ഒരു സുഖം മറ്റൊരിടത്തുനിന്നും കിട്ടാവുന്നതുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു കൊടുത്താലും ഇവക്കനുഭവമാവാത്തതാകയാൽ ബോധ്യം വരുന്നില്ല. അഥവാ ചിലക്കു്, കഷ്ടിച്ചു് അങ്ങനെയൊന്നുണ്ടായേക്കാമെന്നു ബോധ്യം വന്നാലും കയ്യിലുള്ള ലോകസുഖമുപേക്ഷിച്ചു്

ഇനിയൊന്നിനേ തേടാനുള്ള ബുദ്ധിമുട്ട് സമ്മതമാകുന്നില്ല. "A bird in the hand is worth two in the bush" എന്നാണിവരുടെ ന്യായം. ബഹിർലോകത്തിൽ നിന്നും കിട്ടാവുന്ന സുഖങ്ങൾക്കെല്ലാമറുതിയുണ്ടെന്നു മാത്രമല്ല അവ ഇന്നല്ലെങ്കിൽ നാളെ ജനനമരണരോഗാദി ദുഃഖകാരണമാണ്. (ജനനമരണജരാരോഗാദ്യനേകാനർത്ഥവ്രാതം പ്രപദ്യന്തേ—ശങ്കരൻ). അതിനാൽ ബഹിർലോകത്തുനിന്നും സുഖം (കാമ്യങ്ങൾ) തേടുന്നവർ നിശ്ചയമായും ഈവിധമുള്ള ദുഃഖരൂപങ്ങളിൽ വീണു കുരുങ്ങുന്നു. രോഗജരാമരണാദികളെ സദാപി സർവത്ര പരന്നു കിടക്കുന്ന കാലപാശങ്ങൾ (വലയെന്നു വയ്ക്കുക) ആയി മന്ത്രത്തിൽ കല്പനചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതായതു ബഹിർലോകസുഖം തേടുന്ന ബാലബുദ്ധികൾ യഥാകാലം ദുഃഖത്തിൽ ചെന്നുചേരുന്നു വെന്നു സാരം.

ബുദ്ധിമാൻെറ ഗതിയിതല്ല. അവൻ അനശ്വരമായ സുഖമെവിടെയുണ്ടെന്നും അതിൻെറ സ്വഭാവമെന്താണെന്നും സ്വയമനുഭവിച്ചോ അനുഭവിച്ചവരിൽ നിന്നും ധരിച്ചോ (മുൻ മന്ത്രത്തിൻെറ ഉത്തരാർദ്ധം) അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവനാണ്. അതിനാലവൻ നശ്വരമായ ബഹിർലോകകാമ്യങ്ങളിൽ നിന്നും ശാശ്വതസുഖം സമ്പാദിക്കാൻ ശ്രമിക്കുക എന്ന വിഡ്ഢിത്തത്തിനൊരുമ്പെടുന്നില്ല.

മ:—

യേന രൂപം രസം ഗന്ധം
ശബ്ദാൻ സ്പർശാംശ്ച മൈഥുനാൻ
ഏതേനൈവ വിജാനാതി
കിമത്ര പരിശിഷ്യതേ; ഏതദ്വൈതൽ ||൩||

അ:—

യേന ഏതേന രൂപം രസം ഗന്ധം ശബ്ദാൻ സ്പർശാൻ മൈഥുനാൻ ച—യാതൊരു ഇതുകൊണ്ടു രസം ഗന്ധം ശബ്ദം സ്പർശം മൈഥുനം; അത്ര കിം ഏവ പരിശിഷ്യതേ —ബാക്കി എന്തുണ്ടു!; വിജാനാതി—ഇവയേ അറിയുന്നു; ഏതൽ വൈ തൽ—അതു ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

മൈഥുനശബ്ദം കൊണ്ടു പഞ്ചേന്ദ്രിയസാമാന്യമല്ലാത്ത സുഖാസുഖബോധത്തേ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്വാസ്ഥ്യാ-സ്വാസ്ഥ്യബോധാദി (sense of well-being &c) കളെല്ലാം മൈഥുനമുപലക്ഷണമായി കരുതിക്കൊള്ളണം.

അറിയുക എന്നതു ബഹിർലോകത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ശബ്ദസ്പർശാദി മുഖാന്തരമാണ്. ഇതിനു പുറമേ, ഞാനുണ്ട്, എനിക്കു സുഖമാണു, ദുഃഖമാണ് എന്നിത്യാദി ബഹിർലോകാനപേക്ഷമായിട്ടും ഒരുതരമറിവുണ്ട്. ഇങ്ങനെ രണ്ടു ജാതിയേ അറിവുള്ളൂ. കിമത്രപരിശിഷ്യതേ എന്നതു ഒരു ഗർഭവാക്യമാണ് (Parenthesis) ഈ രണ്ടുതരത്തിലുള്ളതല്ലാതെ അറിവിനു വിഷയമായിട്ടൊന്നുമേയില്ല എന്നർത്ഥം

ഈ രണ്ടുജാതി അറിവുകളേയും *അറിയുന്നതു* ഏതൊന്നിന്റെ പ്രഭാവം ഹേതുവായിട്ടാണോ, അഥവാ, ഏതൊന്നുള്ളതുകൊണ്ടാണോ അതു തന്നെ **അതു**, ആത്മാവു, എന്നർത്ഥം.

പാശ്ചാത്യവൈദ്യതത്വാദി ആശ്രയിച്ചു പറയുന്നതായാൽ ഈ അറിവു എന്ന ധർമ്മം, ജ്ഞാനാത്മകത്വം, ഒരു ചൈതന്യധർമ്മം (Vital function) ആണെന്നേ പറയാവൂ. പൗരസ്ത്യർ ചൈതന്യധർമ്മം എന്നതിനു പകരം ചൈതന്യം എന്നു പറയും;

അത്രയേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. ഈ ചിദാത്മകം തന്നെ ആത്മാ, പരമാത്മാ എന്നർത്ഥം.

ഈ മന്ത്രത്തിലും ഇതുപോലെയുള്ള മേൽ വരുന്ന മന്ത്രങ്ങളിലും ഏതൽ=ഈ, എന്നു ചൂണ്ടിപ്പറയുന്നതു ഉപാധിസഹിതമായ ജീവാത്മാ രൂപത്തേയും, തൽ=അതു എന്ന പദംകൊണ്ടു ലക്ഷ്യമാകുന്നതു പരമാത്മാവിനെയുമാണ്.

മ:—

സ്വപ്നാന്തം ജാഗരിതാന്തം
ചോഭൌ യേനാനുപശ്യതി
മഹാന്തം വിഭുമാത്മാനം
മത്വാ ധീരോ ന ശോചതി ||൪||

അ:—

സ്വപ്നാന്തം ജാഗരിതാന്തം ഉഭൌ ച യേന അനുപശ്യതി—സ്വപ്നാവസ്ഥയിലും ജാഗ്രദവസ്ഥയിലും, രണ്ടിലും യാതൊന്നിനാലറിയപ്പെടുന്നു; മഹാന്തം വിഭും ആത്മാനം മത്വാ—ആ മഹാനും വിഭുവുമായതിനേ ആത്മാവെന്നറിഞ്ഞിട്ടു; ധീരഃ ന ശോചതി—ബുദ്ധിമാൻ ദുഃഖിക്കാതെയാവുന്നു.

വ്യാ:—

മുൻമന്ത്രത്തിൽ ജാഗ്രദവസ്ഥയിലുള്ള അറിവുകളേയാണു പറഞ്ഞതു്. ഇന്ദ്രിയമാർഗമായി ലഭിക്കുന്ന ജാതി അറിവുകൾ ജാഗ്രദവസ്ഥയിലല്ലേ സംഭവിക്കൂ. ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു മററവസ്ഥകളിലുള്ള അറിവിനേയും പറയുന്നു. സ്വപ്നശബ്ദംകൊണ്ടു് √ (സ്വപ്)സ്വപ്നസുഷുപ്ത്യവസ്ഥകളേയും, ജാഗ്രദ്ശബ്ദംകൊണ്ടു ജാഗ്രൽതുരീയങ്ങളേയും ഗ്രഹിച്ചുകൊ

ള്ളണം. സ്വപ്നത്തിൽ അറിയുക എന്ന വൃത്തി നടക്കുന്നു ണ്ടെന്നാൎക്കും അനുഭവമാണെല്ലൊ. സുഷുപ്തിയിലും ഒരറി വുണ്ട്. ഞാനുറങ്ങി എന്നുമാത്രമല്ല ബോധം, സുഖമായി ഉറങ്ങി, അല്ലെങ്കിൽ ഉറക്കം സുഖമല്ലായിരുന്നു എന്നുകൂടി ഒരു സുഖദുഃഖമറിയുന്നതായ അവസ്ഥ സുഷുപ്തിയിലുമുണ്ട്. ഈ അറിവു എന്ന അവസ്ഥ എതൊന്നിനാൽ ഉണ്ടാകു ന്നുവോ അതുതന്നെ ആത്മാവു. ഇതു തന്നെ മഹാനും വിഭുവുമായ പരമാത്മാവു എന്നറിയുന്നവൻ ദുഃഖം കൂടാതെ കഴിയുന്നു.

ഇങ്ങനെ സകലവിധ അറിവിനും ആധാരമായി (Vital factor) ആത്മാവു എന്നു പേരുള്ളതായി ഒന്നുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കാം. അറിവു എന്ന അവസ്ഥാത്മകമാണിതു എന്നതു കൊണ്ടു ഇതിനു മറെറല്ലാം വിഷയമായേ വരൂ എന്നും ഇതു ഇനി യൊന്നിനു വിഷയമാവാൻ വയ്യ എന്നും ഉള്ളതിനാൽ ഇതു മഹാൻ തന്നെ. ഈ അറിവു എന്ന അവസ്ഥാത്മകം വ്യക്തി ഭേദംകൂടാതെ സകലത്തിലുമുള്ളതാകയാൽ വിഭുവും തന്നെ. വ്യക്തി ഭേദമില്ലെന്ന് എപ്പോൾ വരുന്നുവോ വ്യക്തിയേ മാത്രമാശ്രയി ച്ചിരിക്കുന്ന ദുഃഖാദി ഇതിനുണ്ടാവാൻ തരമില്ലെന്നു സിദ്ധം.

മ:—

യ ഇമം മധ്വദം വേദ
 ആത്മാനം ജീവമന്തികാൽ
ഈശാനം ഭൂത ഭവ്യസ്യ
 ന തതോ വിജുഗുപ്സതേ—ഏതദ്വൈ തൽ. ||൫||

അ:—

യഃ ഇമം — യാതൊരാൾ ഇതിനേ; മധ്വദം ജീവം ഭൂതഭവ്യസ്യ ഈശാനം അന്തികാൽ ആത്മാനം വേദ—

മധ്വാദമായ ജീവനും ഭൂതഭവ്യങ്ങൾക്കു നാഥനും ഏററവുമ് ടുത്തുള്ളതുമായ ആത്മാവെന്നറിയുന്നുവോ; തതഃ ന വിജുഗുപ്സതേ—അതിനുശേഷം അവൻ ഇതിനേ രക്ഷിക്കാനിച്ഛിക്കുന്നില്ല; ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതുതന്നെ അതു; പരമാത്മാവു.

വ്യാ: —

മധ്വാദം, മധുവിനേ അദിക്കുന്നതു; (കർമഫലഭുജം—ശങ്കരൻ) കർമഫലത്തേ അനുഭവിക്കുന്നതു.

കർമഫലത്തേ അനുഭവിക്കുന്നവനാണു്, ജീവാത്മാവെന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നതു. (Personality). ഇതുതന്നെ മധ്വാദനായ ജീവൻ. ഈ ജീവൻതന്നെ നമുക്കേററവുമടുത്തതു. ഞാൻ എന്നിത്യാദി വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നതാണെല്ലൊ *എനിക്കു് ഏററവുമടുത്തതു.* ഇതുതന്നെ ഭൂതഭവ്യങ്ങളുടെ നാഥൻ, കാലത്രയനാഥൻ. പൂവ്വജന്മങ്ങളുണ്ടാക്കിയതും മേൽ ജന്മങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നതും ഈ ഫലഭോക്താവായ ജീവാത്മാവുതന്നെ. ഇതു സാക്ഷാൽ പരമാത്മാവുതന്നെ എന്നറിയുന്നവൻ ഇതിനേ രക്ഷിക്കുവാനിച്ഛിക്കുന്നില്ല. വ്യക്തിഭാവത്തിൽ ഇതിനേ കാണുമ്പൊഴേ ഇതിനെ രക്ഷിക്കണമെന്നു തോന്നാനുള്ളൂ. പരമാത്മാവാണിതു എന്നു ബോധ്യം വരുമ്പോൾ ഇതൊന്നിനും വിഷയമല്ലാത്തതിനാൽ രക്ഷാദിക്കും വിഷയമല്ലെന്നു തീച്ച്പ്പെടുന്നു. ഇപ്പോൾ മധ്വാദാദി ധർമങ്ങളെല്ലാം ഇതിലാരോപിച്ചുപോയതേ ഉള്ളൂ. യഥാത്ഥത്തിലില്ല എന്നും വ്യക്തമാവുന്നു.

മ: —

യഃ പൂവ്വം തപസോ ജാത-
　　മദ്ഭ്യഃ പൂവ്വമജായത
ഗുഹാം പ്രവിശ്യ തിഷ്ഠന്തം
　　യോ ഭൂതേഭിവ്വ്യപശ്യത—ഏതദ്വൈ തൽ　　||൬||

അ:—

യഃ പൂവ്വം തപസഃ ജാതം—യാതൊന്നാണോ ആദ്യം തപസ്സിൽനിന്നു ജനിച്ചതു; യഃ അദ്ഭ്യഃ പൂവ്വം അജായത—യാതൊന്നാണോ അപ്പുക്കൾക്കും മുമ്പിൽ ജനിച്ചതു; ഗുഹാം പ്രവിശ്യ ഭൂതേഭിഃ തിഷ്ഠന്തം യഃ വ്യപശ്യത (സഃ ഏതൽ ഏവ പശ്യതി) ഏതൽ വൈ തൽ—ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു ഭൂതങ്ങളോടു ചേൎന്നു ഇരിക്കുന്നതായി യാതൊരാൾ കാണുന്നുവോ അവൻ (കാണുന്നു) ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

തപസഃ—(തപസഃ ജ്ഞാനാദി ലക്ഷണാൽ ബ്രഹ്മണഃ, ശങ്കരൻ) √ തപ—ഐശ്വൎയ്യേ,

അദ്ഭ്യഃ പൂവ്വം—പ്രപഞ്ചീകരണത്തിനുമുമ്പു; കാരണജലത്തിനുമുമ്പു എന്നു പറഞ്ഞാലും അൎത്ഥം ശരി.

ബ്രഹ്മം സകലത്തിനും മുമ്പുള്ളതുതന്നെ. ജനിച്ചു എന്നും മററുമുള്ള വാക്കുകൾ ഔപചാരികം മാത്രമാണു്. ഇവിടെ ഗുഹാം പ്രവിശ്യതിഷ്ഠന്തം എന്നും മററും വിശേഷങ്ങൾ ഉള്ളതുകൊണ്ടു ഏതൽ എന്നു ചൂണ്ടിപ്പറയുന്നതു ജീവാത്മാ എന്ന വ്യക്തിബോധത്തേയാണെന്നൎത്ഥമാക്കണം. അപ്പോൾ ആകെ കിട്ടുന്ന അൎത്ഥം:—യാതൊന്നാണോ ബ്രഹ്മാത്മകംതന്നെയായി (കാൎയ്യബ്രഹ്മമായി) സകലത്തിനുമാദിയായി ഭവിച്ചു് പഞ്ചീകൃതഭൂതങ്ങളോടു ചേൎന്നു തിരിച്ചറിയാൻ പാടില്ലാത്തവിധം ഒളിവിലായിട്ടിരിക്കുന്നതായി കാണപ്പെടുന്നതു; ഇതു തന്നേ ബ്രഹ്മം, എന്നാണു.

മ:—

യാ പ്രാണേന സംഭവതി
അദിതിൎദ്ദേവതാമയീ
ഗുഹാം പ്രവിശ്യ തിഷ്ഠന്തീം
യാ ഭൂതേഭിൎവ്യജായത—ഏതദ്വൈ തൽ ||൭||

അ:—

യാ ദേവതാമയീ അദിതിഃ പ്രാണേന സംഭവതി യാ ഭൂതേഭിഃ വ്യജായത—യാതൊന്നു ദേവതാമയിയായ അദിതിയായി പ്രാണനോട്ടുകൂടി സംഭവിക്കുന്നതായി, ഭൂതങ്ങളോട്ടുകൂടി ജനിക്കുന്നതായി; ഗുഹാം പ്രവിശ്യ തിഷ്ഠന്തീം——ഉള്ളിൽ ഇരിക്കുന്നതായി കാണുന്നുവോ; ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

ദേവതാമയീ—ദേവസ്വരൂപിണി ഇന്ദ്രിയപ്രഭാവാത്മകത്വം.

അദിതിഃ—ഇന്ദ്രിയജ്ഞാനഭോക്താവു (ശബ്ദാദീനാമദനാദദിതിഃ—ശങ്കരൻ).

ഇന്ദ്രിയപ്രഭാവാത്മകമായി ഇന്ദ്രിയ മാർഗമായിവരുന്ന ജ്ഞാനത്തേ അറിയുന്ന ശക്തിവിശേഷമായി, ജീവചൈതന്യത്തോട്ടുകൂടി, ഭൂതസഞ്ചയജനത്തോട്ടുകൂടിത്തന്നെ ഉണ്ടാകുന്നതായി, ഭൂതത്തിനകത്തു നിഗൂഹനം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവിധം കാണപ്പെടുന്നതേതോ ഇതുതന്നെ അതു.

മ:—

അരണ്യോർനിഹിതോ ജാതവേദാ
ഗർഭ ഇവ സുഭൃതോ ഗർഭിണീഭിഃ
ദിവേ ദിവ ഈഡ്യോ ജാഗ്രവദ്ഭിർ—
ഹവിഷ്മദ്ഭിർമനുഷ്യേഭിരഗ്നിഃ—ഏതദ്വൈ തൽ ||വ്വ||

അ:—

അരണ്യോഃ നിർഹിതഃ ജാതവേദാഃ (ഇവ)—അരണികളിലിരിക്കുന്ന അഗ്നിപോലെയും; ഗർഭിണീഭിഃ സുഭൃതഃ ഗർഭഃ ഇവ—ഗർഭിണികളാൽ സുഭൃതമായിരിക്കുന്ന ഗർഭം പോലെയും; ജാഗ്രവദ്ഭിഃ ഹവിഷ്മദ്ഭിഃ മനുഷ്യേഭിഃ

ദിവേ ദിവേ ഈഡ്യഃ—ജാഗരണശീലന്മാരും ഹവിഷ്മാക്കളുമായ മനുഷ്യരാൽ എന്നും സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നവനും (ആയ) ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതു തന്നെ അതു.

വ്യാ:—

അരണികഠം—തീകടഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള രണ്ടു മരസ്സാധനങ്ങഠം. ഇതിൽ സ്വതേ തീ, തീയായിട്ടിരിക്കുന്നില്ല; എന്നാൽ കടയുമ്പോഠം തീ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. തീയായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന ഏതൊരു ശക്തിവിശേഷം അരണിയിൽ ലീനമായിട്ടിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ പ്രകൃതിയിൽ ലീനമായിട്ടിരിക്കുന്ന മഹാശക്തി എന്നൎത്ഥം. ഊഷ്മാവു്, വൈദ്യുതി മുതലായി ലക്ഷണവ്യത്യാസത്തോടുകൂടി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതെല്ലാം പ്രാഗ്രൂപമായ ഒരനിൎവ്വാച്യവുമവ്യക്തവുമായ ശക്തിതന്നെ എന്നു ഇന്നു നമുക്കറിയാം. ഈ മൂലശക്തിപോലെയും;

ഇവ—ഉപമയായി പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ മൂലശക്തി ഉപമാനമേ ആകുന്നുള്ളുവെന്നും അതല്ല ഉപമേയമെന്നും ഓൎമ്മിച്ചുകൊള്ളണം.

ഗൎഭിണികളാൽ........—രേതശ്ശുക്ലയോഗമായ കലലത്തിനു് (Fertilised ovum) സ്വയം വളൎന്നും അംഗാദി ജനിച്ചും വരാൻ സാധിക്കുന്നതായ ഒരു ജീവശക്തിയുണ്ടല്ലൊ; അതുപോലെയും ഉള്ളതാണാത്മാ എന്നു പറയുന്നു. അത്രമാത്രവുമല്ല;

ജാഗ്രവദ്ഭിഃ.......—ജാഗരണശീലം എന്നാൽ തെററു പററാതെ ഉററു പ്രവൎത്തിക്കുക എന്നൎത്ഥം. ഇങ്ങനെയുള്ളവൻ തന്നെ ജ്ഞാനമാൎഗ്ഗി. കടയുക എന്ന

പ്രയത്നംകൊണ്ടേ അരണിയിൽനിന്നും അഗ്നിയേ പ്രത്യക്ഷമാക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഇതുപോലെ ബുദ്ധിമാന്മാരുടെ അതിയായ മാനസികയത്നംകൊണ്ടു മാത്രമേ ആത്മാവു പ്രകാശിക്കുന്നുള്ളൂ എന്നർത്ഥം ഇങ്ങനെ അതിശ്രമംകൊണ്ടിവർ സാക്ഷാൽകരിക്കുന്ന ആത്മാവു ഇവൎക്കു വളരെ വിലയേറിയതും അത്യന്തം വന്ദനീയവും ആണ്.

ഗർഭിഷ്മദ്ഭിഃ...........—യുക്തരേതസ്സിന് (Fertilised ovum) വളൎന്നു അംഗാദിയുണ്ടാവാനും മററുമുള്ള പ്രഭാവമുണ്ടെങ്കിലും ഇതിനിതുസാധിക്കുവാൻ, പ്രഭാവം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുവാൻ, അന്നാദിരസങ്ങൾ തള്ളമുഖാന്തരം കിട്ടിയേ മതിയാവൂ. ഈ ഗർഭപിണ്ഡത്തിന് എന്നപോലെ, ശരീരവാനായി, സഗുണമായി കല്പന ചെയ്യപ്പെടുന്ന കാൎയ്യബ്രഹ്മത്തിന് പ്രകടമാവുന്നതിന് കർമാദി (യജ്ഞയാഗാദി) ആവശ്യമാണു. ജ്ഞാനികൾ മനഃപ്രയത്നംകൊണ്ടു നിരുപാധിഗമായ ബ്രഹ്മമായി സാക്ഷാൽക്കരിക്കുന്നതിനേ തന്നെ കർമികൾ കർമാദികൊണ്ടു സോപാധികമായ സഗുണബ്രഹ്മമായി സാക്ഷാൽകരിക്കുന്നു. രണ്ടുകൂട്ടരും സാക്ഷാൽകരിക്കുന്നതു യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഒന്നിനേ തന്നെ. ഇതു തന്നെ അതു.

മ:—

യതശ്ചോദേതി സൂൎയ്യഃ
　　അസ്തം യത്ര ച ഗച്ഛതി
തം ദേവാഃ സൎവേ അൎപ്പിതാ-
　　സ്തദു നാത്യേതി കശ്ചന—ഏതദ്വൈ തൽ ||൯||

അ:—

യതഃ സൂൎയ്യഃ ഉദേതി ച യത്ര അസ്തം ഗച്ഛതി ച—യാതൊന്നിൽനിന്നും സൂൎയ്യനുദിക്കുന്നു, യാതൊന്നിൽ അതു ചെന്നസ്തമിക്കുന്നു; തം സൎവ്വേ ദേവാഃ അൎപ്പിതാഃ—അതിൽ എല്ലാ ദേവന്മാരും അൎപ്പിതരായിരിക്കുന്നു (ആശ്രയിച്ചവരായിരിക്കുന്നു). കശ്ചന തൽ ന അത്യേതി ഉ—ഒന്നും ഇതിനെ കവിഞ്ഞുപോകുന്നില്ലതന്നെ; ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

സൂൎയ്യഃ—ഷൂങ് പ്രാണിപ്രസവേ—ജീവചൈതന്യം എന്നൎത്ഥം. പ്രത്യക്ഷരൂപത്തിലുള്ള ചൈതന്യഭാവങ്ങളെയെല്ലാം ഉപലക്ഷണമായിക്കണ്ടുകൊൾക.

ജീവപ്രഭാവം നാം പ്രത്യക്ഷമായിക്കണ്ടറിയുന്നുണ്ടു്. ഈ പ്രഭാവം എന്തിൽനിന്നുദിക്കുന്നു; അതായതു ഇതിന്റെ പ്രാഗ്രൂപമെന്തു്? ഇതു എന്തിൽ ചെന്നു ലയിക്കുന്നു, ഇതിന്റെ അനന്തരസ്ഥാനമെന്തു? ഉൽപത്തിസ്ഥാനവും ലയസ്ഥാനവുമൊന്നുതന്നെയെന്നുപമകൊണ്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അഖണ്ഡമായ ആകാശത്തിൽനിന്നും സൂൎയ്യനുദിക്കുന്നു, അവിടെത്തന്നെ അസ്തമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ജീവചൈതന്യം യാതൊന്നിന്റെ സോപാധികരൂപമോ, ഉപാധിനാശത്തിൽ ഇതു പൂൎവ്വവൽ ആ പ്രാഗ്രൂപത്തെതന്നെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നൎത്ഥം.

തം ദേവാഃ........—ഇന്ദ്രിയാദികൾ അവയുടെ ശക്തികൾക്കെല്ലാം ജീവനെത്തന്നെയാണാശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു സൎവ്വസമ്മതം. ഈ ജീവൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതു ഏതോ ഒന്നിന്റെ സോപാധികരൂപമാകയാൽ ഇന്ദ്രിയാദികളുടെ ശക്തി

വിശേഷങ്ങളെല്ലാം യഥാൎത്ഥത്തിലാശ്രയിക്കുന്നതാമൂലപ്രഭാവത്തെ തന്നെ എന്നു സ്പഷ്ടം. ഈ മൂലരൂപത്തേ കവിയാൻ, ഇതിന്റെ ആശ്രയം വിട്ടു നില്ക്കാൻ, ഒന്നിനും സാധ്യമല്ല. ഈ മൂലപ്രഭാവം തന്നെ അത്രേ.

മ:—

യദേവേഹ തദമുത്ര
യദമുത്ര തദന്വിഹ
മൃത്യോഃ സ മൃത്യുമാപ്നോതി
യ ഇഹ നാനേവ പശ്യതി ||൧൦||

അ:—

യൽ ഇഹ തൽ ഏവ അമുത്ര—യാതൊന്നിവിടെയുണ്ടോ അതുതന്നെ അവിടെയും; യൽ അമുത്ര തൽ ഇഹ അനു—യാതൊന്നവിടെയുണ്ടോ അതുതന്നെ ഇവിടെ ഓരോന്നിലും; യഃ ഇഹ നാനാ ഇവ പശ്യതി സഃ മൃത്യോഃ മൃത്യും ആപ്നോതി—ആർ ഇവിടെ പലതായി കാണുന്നുവോ അവൻ മൃത്യുവിൽനിന്നും മൃത്യുവിനേ പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

മുൻമന്ത്രത്തിൽ ഉപാധിരഹിതമായ ഏകമായ ഒന്നിൽനിന്നും ഉപാധിസഹിതമായതുദിക്കുന്നുവെന്നും ഉപാധിനാശത്തിൽ ഇതു പഴയ സ്ഥാനം പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നും പറഞ്ഞുവെല്ലൊ. ഈ മന്ത്രത്തിലെ ഇഹ ശബ്ദംകൊണ്ടു സോപാധികാവസ്ഥയേയും അമുത്ര ശബ്ദംകൊണ്ടു നിരുപാധികമായ മൂലാവസ്ഥയേയും ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളണം.

യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഉപാധിസഹിതമായി പ്രപഞ്ചത്തിൽ ജീവാദിശക്തിരൂപമായി, കാണുന്നതെല്ലാം നിരുപാധികമായ

ത്ത മൂലചൈതന്യത്തെതന്നെ. അതു തന്നെ ഇതു; ഇതു തന്നെ അതു. ഈ വാസ്തവം ഉപാധികാരണം നാം മറക്കുന്നു. ജീവനെന്നാലൊന്നു, വൈദ്യുതി എന്നാൽ വേറൊന്നു, ഉഷ്മാവെന്നാലിനിയൊന്നു എന്നിങ്ങനെ ഉപാധിഭേദമനുസരിച്ചു നാം പലതായി കണ്ടുപോകുന്നു. യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഇവയെല്ലാം ഒരേ തത്വത്തിന്റെ പ്രകടനവിധങ്ങൾ മാത്രമാണു്. ഈ തത്വം യഥാൎത്ഥത്തിൽ ജീവസ്വഭാവമോ വൈദ്യുതി സ്വഭാവമോ ഒന്നുമുള്ളതല്ല, ഒരു സ്വഭാവവും കല്പിക്കാൻ വയ്യാത്ത സൎവ്വമൂലമായ ബ്രഹ്മതത്വമാണു്.

ഈ പരമമൂലവും ശാശ്വതവുമായ ഏകം തന്നെ, ഞാനെന്നും വൈദ്യുതിയെന്നും ജീവനെന്നുമെല്ലാം നാനാതരത്തിൽ പ്രകാശിച്ചു കാണുന്നതെന്നറിയുന്നവനു്, നാശം (മരണം) എന്നൊന്നുണ്ടാവാനേ വയ്യെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ലല്ലൊ. ഉപാധിക്കു നാശാദി (ഇതും ആപേക്ഷികമാണു) വരാം; പക്ഷേ അപ്പോഴും ഉപാധിഗൻ ഹാനിയെന്യേ പരിലസിക്കുന്നു. എപ്പോൾ നാനാത്വമായി കാണുന്ന പ്രഭാവങ്ങൾ യഥാൎത്ഥത്തിൽ പലതുതന്നെ എന്നു വിചാരിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ അവനു്, ഞാൻ നശിക്കും, വൈദ്യുതി നശിച്ചു, ചൂടു നശിച്ചു, എന്നൊക്കെ തോന്നാതെയും വയ്യ. ഈ നാശബോധത്തോടുകൂടി ദുഃഖവുമേൎപ്പെടുന്നു.

മ:—

മനസൈവേദമാപ്തവ്യം
നേഹ നാനാസ്തി കിംചന
മൃത്യോഃ സ മൃത്യും ഗച്ഛതി
യ ഇഹ നാനേവ പശ്യതി ||൧൧||

അ:—

ഇഹ കിംചന നാനാ ന അസ്തി ഇദം മനസാ ഏവ ആപ്തവ്യം—ഇവിടെ ഒന്നുമേ പലതായിട്ടില്ല എന്നിപ്ര

കാരം മനസ്സുകൊണ്ടുതന്നേ അറിയേണ്ടതാണു; യഃ ഇഹ നാനാ ഇവ പശ്യതി സഃ മൃത്യോഃ മൃത്യും ഗച്ഛതി— ആർ ഇവിടെ പലതായി കാണുന്നുവോ അവൻ മൃത്യുവിൽ നിന്നും മൃത്യുവിനേ പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

സോപാധികമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതു നാനാരൂപത്തിലായിട്ടാകയാൽ പ്രത്യക്ഷമാത്രപ്രമാണക്കാൎക്ക പ്രപഞ്ചം യഥാൎത്ഥത്തിൽ നാനാത്വമുള്ളതാണെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. നാനാത്വം ഉപാധിപരമായി തോന്നുന്ന വേഷവ്യത്യാസം മാത്രമാണെന്നും, യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഒന്നേയുള്ളു എന്നും ഉള്ള സത്യം ബുദ്ധികൊണ്ടനുമാനിച്ചറിയാനല്ലാതെ നിവൃത്തിയില്ല. അനുമാനം എന്നു പറയുന്നതിൽ ഇന്നത്തേ ഭാഷയിലേ "നിരീക്ഷണ"സമ്പ്രദായങ്ങളും (experiments & observations) ഉൾപ്പെട്ടുമെന്നു കാണണം.

പണ്ടൊരു കാലത്തു, ഈ അടുത്ത പണ്ടുതന്നെ, ഭൗതികശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ വെള്ളി സ്വൎണ്ണം മുതലായ ധാതുക്കളേയും (Elements) വൈദ്യുതി, സ്വനം, ദീപ്തി, മുതലായ ശക്തിപഞ്ചകങ്ങളേയും ഒന്നിനൊന്നു ബന്ധമില്ലാത്ത പലതായിട്ടുതന്നെ കരുതി വന്നിരുന്നു. പിന്നീടുണ്ടായ നിരീക്ഷണങ്ങളുടെ ഫലമായി, ആദ്യം, ശക്തി ഏകമാണെന്നും നാനാത്വം ഉപാധിഭേദംകൊണ്ടു ജനിച്ച രൂപഭേദത്തിനേ മാത്രം സംബന്ധിക്കുന്നതാണെന്നും ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാൎക്ക ബോധ്യമായി. രാദം (Raduim) കണ്ടുപിടിച്ചതോടുകൂടി ധാതുക്കളുടെ (Elements) നാനാത്വവുംപോയി; പിന്നെയുമോരോ നിരീക്ഷണങ്ങൾകൊണ്ടു ശക്തിയും (Energy) വസ്തുവും (Matter) എന്ന നാനാത്വവും മാറി; ഇപ്പോൾ വസ്തുവിൻെറ മൂലഭാവം (ion) ശക്തിയുടെ ഒരു ഘനീഭാവാവസ്ഥ മാത്രമാണു എന്നും വന്നിട്ടുണ്ട്.

പഴയ ഭാരതീയാര്യർ ജീവനേക്കുറി വെറും ഭൗതികകാര്യ മായിപ്പരിഗണിച്ചെന്നു മാത്രമല്ല, ജീവചൈതന്യം ഒരു *ശക്തിവി കാരം* ആണെന്നു സങ്കല്പിക്കാനവസരം കൊടുക്കാതെ,സകലതും- വസ്തുവാകട്ടെ, ശക്തിയാകട്ടെ, ജീവനാകട്ടെ, എന്താവട്ടെ—ഏക മായ ഒന്നുതന്നെ എന്നു അനുമാനിച്ചു. ഈ **ഒന്നി**നേ ഒന്നെന്നു പറയാമെന്നല്ലാതെ ശക്തിയെന്നോ വസ്തുവെന്നോ മററൊന്നെന്നോ പറയാൻ പുറപ്പെട്ടില്ല. ഈ **ഒന്നല്ലാ**തെയൊ ന്നുമേയില്ല. കാണുന്ന പ്രപഞ്ചം ഇതിൻെറ *വികാരം* എന്നു പറ യാൻ വയ്യ; എന്തെന്നാൽ അങ്ങിനെയാവണമെങ്കിൽ ഇതിൽ വികാരം ജനിപ്പിക്കത്തക്കതായ മററൊന്നുണ്ടായിരിക്കണം എന്നു വരും. ഈ ഒന്നു, മററൊന്നിൽ വികാരം ജനിപ്പിച്ചതാണോ പ്രപഞ്ചം എന്നാണെങ്കിൽ *മറെറാന്നില്ലാത്തതിനാൽ* അതും വയ്യ. പിന്നെ നാം വികാരം (ഗുണസ്വരൂപം) കാണുന്നതോ? എന്നു ചോദ്യം വരാം. ഗുണബോധം സദാ ആപേക്ഷികമാണു്,അതിനു് യഥാത്ഥമായ സദവസ്ഥയില്ല. തോന്നുന്നബോധത്തിനു് യാതൊ ന്നിനും യഥാത്ഥമായ സദവസ്ഥയില്ല; അതായതു ഇവ മിഥ്യ യാണു. ഈ മിഥ്യാവസ്ഥയ്ക്കു സദവസ്ഥയുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നതി നാണു് വേദാന്തി **മായ** എന്നു പറയുന്നതു.

മ:—

അങ്ഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷോ
	മധ്യ ആത്മനി തിഷ്ഠതി
ഈശാനം ഭൂതഭവ്യസ്യ
	ന തതോ വിജുഗുപ്സതേ—ഏതദ്വൈ തൽ. ||൧൨||

 അ:—

അംഗുഷ്ഠ മാത്രഃ പുരുഷഃ ആത്മനി മധ്യേ തിഷ്ഠതി—അംഗു ഷ്ഠമാത്രനായ പുരുഷൻ തങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ ഇരിക്കുന്നു.

തതഃ ഭൂതഭവ്യസ്യ ഈശാനം ന വിജുഗുപ്സതേ—കാലത്രയത്തിനും നാഥനായ ഇതിനെ രക്ഷിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല.

വ്യാ:—

അംഗുഷ്ഠമാത്രഃ — വിരലുകൊണ്ടു അളക്കപ്പെടാവുന്നവൻ; അഥവാ, അംഗു+സ്ഥ=അംഗുഷ്ഠ. അംഗു=അംഗ. (M. W.) അംഗത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുമ്പോൾ, ഉപാധിസഹിതനായ അവസ്ഥയിൽ മാത്രം, മാനം ചെയ്യപ്പെടാവുന്നതു.

പുരുഷൻ—പൂരണം ചെയ്യുന്നവൻ—നിറയുന്നവൻ.

ഉപാധിയിയിൽ (ഇവിടെ ജീവാത്മാവായി പ്രാണിയുടെ ശരീരത്തിൽ) ഇരിക്കുമ്പോൾ, അംഗുഷ്ഠംകൊണ്ടളക്കപ്പെടാവുന്ന ഹൃദയാകാശത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു ശരീരമൊട്ടാകെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നവൻ (നിറഞ്ഞു കാണപ്പെടുന്നവൻ) എന്നർത്ഥം.

പരമമായിട്ടർത്ഥം പറയുമ്പോൾ, ഉപാധിസഹിതനായിരിക്കവേമാത്രമളക്കപ്പെടാവുന്നതും, അതിസൂക്ഷ്മമായി ഉപാധിക്കുള്ളിലായിരിക്കുന്നുവെന്നു തോന്നുന്നെങ്കിലും ഇതല്ലാതെ മറെറാന്നില്ലാത്തവിധം സർവ്വത്ര നിറയുന്നതും ആയ ഇതു—മദ്ധ്യേ ആത്മനി—താൻ എന്ന ബോധത്തിനകത്തായിട്ടിരിക്കുന്നു, എന്നർത്ഥമാകണം.

ഇതല്ലാതെ വേറെയൊന്നില്ല എന്നു വരുമ്പോൾ സകല ഭൂതഭവ്യങ്ങൾക്കും ഈശൻ ഇതുതന്നെ എന്നതിന് സംശയമില്ലല്ലൊ. ഇതല്ലാതെ വേറേയൊന്നുമേയില്ലെങ്കിൽ ഇതിനേ ഒന്നിൽനിന്നും രക്ഷിക്കാനുമില്ലല്ലൊ. ഇപ്രകാരമെല്ലാമുള്ള ഇതു തന്നെ അതു.

മ:—

അങ്ഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷോ
ജ്യോതിരിവാധൂമകഃ
ഈശാനോ ഭൂതഭവ്യസ്യ
സ ഏവാദ്യ സ ഉ ശ്വഃ—ഏതദ്വൈ തൽ ||൧൩||

അ:—

അംഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷഃ അധൂമകഃ ജ്യോതിഃ ഇവ—അംഗുഷ്ഠമാത്രനായ പുരുഷൻ പുകയില്ലാത്ത വെളിച്ചം പോലെ ആകുന്നു; ഭൂതഭവ്യസ്യ ഈശാനഃ സഃ ഏവ അദ്യ, സഃ ഉ ശ്വഃ — ഭൂതഭവിഷ്യത്തുകളുടെയെല്ലാം യജമാനനായ ഇവൻ തന്നെ ഇന്നുള്ളതു, ഇവൻ തന്നെ നാളെയുമുള്ളതും. ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതു തന്നെ അതു.

വ്യാ:—

പുകയില്ലാത്ത തീപോലെ—യാതൊരു മാലിന്യമോ തടവോ ഇല്ലാത്ത പ്രകാശാത്മകനാണിവൻ. ജ്ഞാനികൾ ഇതിനേ *ജ്ഞാനാത്മകമായി* സ്പഷ്ടമായിട്ടറിയുന്നുവെന്നു ഭാവം. ഇവൻ അനന്യമാകയാൽ സർവ്വഭൂതഭവിഷ്യത്തുകളുടെയുമീശനാണു. അതിനാലിന്നലെ ഉണ്ടായിരുന്നതും ഇന്നു ഉള്ളതും നാളെയുണ്ടായിരിക്കുന്നതുമിതൊന്നുതന്നെ. മറ്റൊന്നുമിന്നലെയുമില്ല ഇന്നുമില്ല നാളെയുമില്ല.

മ:—

യഥോദകം ദുർഗേ വൃഷ്ടം
പർവതേഷു വിധാവതി
ഏവം ധർമാൻ പൃഥക് പശ്യം-
സ്താനേവാനുവിധാവതി ||൧൪||

അ:—

യഥാ ദുർഗേ വൃഷ്ടം ഉദകം പർവ്വതേഷു വിധാവതി— എപ്രകാരം കൊടിമുടികളിൽ വീഴുന്ന മഴവെള്ളം നിമ്നപ്രദേശങ്ങളിലേക്ക ഒലിച്ചുപോകുന്നുവോ; ഏവം ധർമാൻ പൃഥക്പശ്യൻ താൻ ഏവ അനുധാവതി—അപ്രകാരം ധർമങ്ങളെ പലതായി കാണുന്നവൻ അവയേ അനുഗമിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

പർവ്വതേഷു—പർവ്വതസു, നിമ്നപ്രദേശേഷു (ശങ്കരൻ).

ഒരു പൊക്കമുള്ളതും സ്വാതന്ത്ര്യമായി പരക്കാൻ സാധിക്കാത്തതുമായ ദിക്കിൽ (ദുർഗേ) വെള്ളം വീണാൽ, അവിടവിടെ കിട്ടുന്ന താഴ്ചയും ചെരിവും പററി പല വഴിയായി കിഴപ്പോട്ടൊലിച്ചുപോകുമല്ലൊ. അഥവാ, നാം പല വഴിയായി—പലതായി —ഒലിച്ചു വരുന്നതായിക്കാണുന്ന നദികളെല്ലാം ഒരു ദുർഗത്തിൽ വീണ ജലംതന്നെയാണല്ലൊ. ഇതുപോലെ, പലതായി നാം കാണുകയുമഭിമാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ധർമങ്ങളെല്ലാം (ഗുണങ്ങൾ—Functions) യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒന്നായിരുന്ന ആ ഒന്നുമാത്രമാണ്. ഈ ആറ, ആ ആറ, എന്നിത്യാദിയുള്ള നാനാത്വകല്പന യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒരേജലത്തിന് ഉപാധിഭേദമനുസരിച്ചു നാമമേപ്പെടുത്തുന്ന കല്പനകൾ മാത്രമാണു. അതുപോലെ, ധർമരൂപമടിസ്ഥാനമാക്കി, ജീവൻ, വൈദ്യുതി, ദീപ്തി, രാമൻ, ഞാൻ, നീ, എന്നിത്യാദി നാനാത്വമായ കല്പനകളും യഥാർത്ഥത്തിൽ ഉപാധിപരമായ കല്പനകൾ മാത്രമാണു. സത്യമാലോചിച്ചാൽ ഈ നാനാരൂപങ്ങളുടെയും മൂലമായതു ഒന്നുതന്നെ. നിമ്നപ്രദേശങ്ങൾ ദുർഗവൃഷ്ടജലത്തേ നാനാവഴിയേ ചരിക്കാൻ സഹായിച്ചതുപോലെ ഉപാധികൾ ബ്രഹ്മത്തെ നാനാത്വമായി കാണിക്കാൻ സഹായിക്കുന്നുവെന്നർത്ഥം.

മ:—

യഥോദകം ശുദ്ധേ ശുദ്ധ-

മാസിക്തം താദൃഗേവ ഭവതി

ഏവം മുനേർവിജാനത

ആത്മാ ഭവതി ഗൌതമ ||൧൫||

അ:—

യഥാ ശുദ്ധേ ആസിക്തം ശുദ്ധം ഉദകം താദൃക് ഏവ ഭവതി—എപ്രകാരം ശുദ്ധജലത്തോടു ചേർന്ന ശുദ്ധജലം അതുപോലെ ആയിത്തീരുന്നുവോ; ഗൌതമ, ഏവം വിജാനതഃ മുനേഃ ആത്മാ ഭവതി—ഗൌതമ, അപ്രകാരംതന്നെ യഥാർത്ഥമറിഞ്ഞ മനനശീലന്റെ ആത്മാവു ഭവിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

മുനി:—മനനശീലൻ (ശങ്കരൻ)

ശുദ്ധജലത്തോടു ശുദ്ധജലം ചേർന്നാൽ ശുദ്ധജലം എന്ന ഏകഭാവമല്ലാതെ ഇരുന്ന ജലമെന്നും ചേർന്ന ജലമെന്നുമുള്ള വ്യത്യാസഭാവത്തിനവകാശമില്ലല്ലൊ. ഇതിൽനിന്നും ചേർന്ന ജലത്തെ തിരിച്ചെടുക്കാനുമൊരിക്കലും സാധ്യമല്ല. ഇങ്ങനെ വന്നതു രണ്ടും ഒററ ദ്രവ്യമാകയാലുള്ള *സാത്മ്യം* കൊണ്ടാണു, ഏകാത്മകത്വം കൊണ്ടാണു. ഇതുപോലെ, പരമാത്മാവും വ്യക്തിബോധമായ സ്വാത്മാവും ഒററവസ്തുതന്നെ എന്നറിയുന്ന (വിജാനതഃ) മനനശീലന്റെ ആത്മാവ് തിരിച്ചറിയാനോ തിരിച്ചെടുക്കാനോ വയ്യാത്തവിധം പരമാത്മാവിലൊന്നുചേർന്നു പോകുന്നു. ഇവനു്, താൻ പരമാത്മാവുതന്നെ എന്ന സ്വാനുഭവം വന്നുചേരുന്നു.

ഇങ്ങനെ നാലാംവല്ലി.

അഞ്ചാം വല്ലി.

മ:—

പുരമേകാദശ ദ്വാര-
മജസ്യാവക്രചേതസഃ
അനുഷ്ഠായ ന ശോചതി
വിമുക്തശ്ച വിമുച്യതേ—ഏതദ്വൈ തൽ ||൧||

അ:—

അവക്രചേതസഃ അജസ്യ ഏകാദശദ്വാരം പുരം അനുഷ്ഠായ ന ശോചതി, വിമുക്തഃ വിമുച്യതേ ച, ഏതൽ വൈ തൽ—അകുടിലചൈതന്യമായ അജന്റെ ഏകാദശദ്വാരപുരിയിൽ അനുഷ്ഠിച്ചിട്ടു ശോചിക്കുന്നില്ല. ഇവൻ വിമുക്തനും വിമുച്യനും തന്നെ, ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

അജൻ—ജനിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൻ—എന്നുമുള്ളവൻ എന്നൎത്ഥം.
അവക്രചേതസ്സ—ഒരു കൌടില്യവുമില്ലാത്ത ശുദ്ധചൈതന്യം.

പരിപൂൎണ്ണവും ശുദ്ധവും ചൈതന്യാത്മകനും നിത്യനും ആയ ഒരാളിന്റെ വാസസ്ഥാനമായി ശരീരത്തെ കല്പനചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഈ പുരം ഏകാദശദ്വാരങ്ങളുള്ളതാണു്, പതിനൊന്നു വാതിലുകളുണ്ടു്. കണ്ണു (൨) മൂക്കു് (൨) കാതു (൨) വായ (൧) നാഭി (൧) പായു (൧) ഉപസ്ഥം (൧) ബ്രഹ്മരന്ധ്രം (൧) ആകെ ൧൧ എന്നൊരു ക്രമം. കൎമ്മേന്ദ്രിയം (൫) ജ്ഞാനേന്ദ്രിയം (൫) മനസ്സ് (൧)—ആകെ ൧൧. എന്നു മറെറാരു ക്രമം. രണ്ടാമത്തേതധികം സംഗതമായി തോന്നുന്നു. ഈ പക്ഷത്തിൽ ഇന്ദ്രി

യങ്ങൾ അകത്തേക്കോ പുറത്തേക്കോ ജ്ഞാനകർമ്മങ്ങൾക്ക് ഗമനാഗമനം ചെയ്യാനുള്ള മാർഗ്ഗമാകയാൽ ഔപചാരികമായി 'ദ്വാരം' എന്നു (വാതൽ) പേർകോട്ടത്തിരിക്കുന്നു. ഏതു പക്ഷമായാലും സാരാർത്ഥത്തേ ബാധിക്കുകയില്ലാത്തതിനാൽ ഇഷ്ടംപോലെയാവാം.

അനുഷ്ഠിക്കുക—അനു √സ്ഥാ—ജീവിതം കഴിക്കുക, കഴിച്ചുകൂട്ടുക, ശരീരത്തിലിരുന്നു കഴിക്കുക, ശരിയായി കഴിയുക.

ശരീരത്തേ ആത്മാവിന്റെ പുരമായിട്ടറിഞ്ഞു്, ഞാനെന്നഭിമാനിച്ചീശരീരത്തിലിരിക്കുന്നതു പരമാത്മാവുതന്നെ എന്നറിഞ്ഞു, ജീവിതം കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നവൻ ദുഃഖിക്കുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ കഴിയുന്നവൻ ശരീരമിരിക്കെത്തന്നെ മുക്തനും മേലാൽ ബദ്ധനാവാത്തവനുമാണു്. ഇതുതന്നെ അതു.

ഇവനു് എന്തുകൊണ്ടാണു ദുഃഖാവകാശമില്ലാത്തതു. ഞാനിരിക്കുന്ന വീടിനു കേടുഭവിച്ചാൽ എന്റെ ഇരിക്കസ്ഥാനം നഷ്ടമാകയല്ലേ ചെയ്യുന്നതു? ഇതിൽ ദുഃഖമില്ലേ? എന്നു ചോദ്യം വരാം. ഇതിനുത്തരം തന്നെ അടുത്ത മന്ത്രം.

മ:—

ഹംസഃ ശുചിഷദ്വസുരന്തരിക്ഷസ-
ദ്ധോതാ വേദിഷദതിഥിർദുരോണസ്-
നൃഷദ്വരസദൃതസദ്വ്യോമസ-
ദബ്ജാ ഗോജാ ഋതജാ അദ്രിജാ ഋതം ബൃഹൽ ||൨||

അ:—

ശുചിഷത് ഹംസഃ—പരിശുദ്ധിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഹംസവും; അന്തരിക്ഷസത്വസുഃ—അന്തരീക്ഷത്തിൽ വസുവും; വേദിഷത് ഹോതാ—വേദിയിൽ ഹോതാവും; ദുരോണസത് അതിഥിഃ—ദുരോണത്തിൽ അതിഥിയും;

നൃസത്	—	നരനിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതും;			
വരസത്	—	ശ്രേഷ്ഠനിൽ	,,	,,	;
ഋതസത്	—	ഋതത്തിൽ	,,	,,	;
വ്യോമസത്	—	വ്യോമത്തിൽ	,,	,,	;
അബ്ജാഃ	—	അപ്പിൽനിന്നു ജനിക്കുന്നതും;			
ഗോജാഃ	—	ഭൂമിയിൽ	,,	,,	;
ഋതജാഃ	—	ഗതിയിൽ	,,	,,	;
അദ്രിജാഃ	—	പർവ്വതത്തിൽ	,,	,,	;

(ആയ ഇതൊന്നു തന്നെ)

ഋതം—സത്യവും; ബൃഹൽ—വലുതും (ആയുള്ളതു).

വ്യാ:—

ഹംസഃ— √ഹന്, ഗതൌ—പരമാത്മചൈതന്യം.

ശുചി—അപാപം, ശുദ്ധം.

രണ്ടും ചേർന്ന്—പരമശുദ്ധാവസ്ഥയിൽ പുണ്യപാപാദിബന്ധമേല്പെടാതെ ആകാശസ്ഥനായ ആദിത്യനേപ്പോലെ ചിദാകാശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പുരുഷൻ—എന്നൎത്ഥം.

വസുഃ—വാസയതി സർവ്വാനിതി വസുഃ—വായു, ഗന്ധാദിയേ വഹിക്കുന്നവൻ, പുണ്യപാപാദി വാസനകളേ വഹിക്കുന്നവൻ.

അന്തരിക്ഷം—വായുമണ്ഡലം—ആകാശത്തിനും ഭൂമിക്കും മദ്ധ്യേ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു. ചിദാകാശത്തിനും ശരീരത്തിനും ഇടയിലായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു.

രണ്ടുംകൂടെ—പുണ്യപാപാദിയേ പേറിക്കൊണ്ടു് പുരുഷസ്ഥാനമായ ചിദാകാശത്തിനും ഭൗതികമായ ശരീരത്തിനുമിടയിലായി ജീവാത്മാവായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന അവ്യക്തൻ എന്നൎത്ഥം.

ഹോതാ—ഹോമാദി ചെയ്യുന്നവൻ—കർത്താവു്.
വേദി—കർമസ്ഥാനം.
രണ്ടും ചേർത്തു—കർമങ്ങളിൽ കർത്തൃത്വാഭിമാനിയായിട്ടിരിക്കുന്ന അഹം രൂപത്തിലുള്ള മഹൽ.
അതിഥിഃ—കാലനിയമം കൂടാതെ വന്നും പോയുമിരിക്കുന്നവൻ.
ദുരോണം—ഗൃഹം (ഋ. വേ) ദുരോണസത്—ഗൃഹത്തിലിരിക്കുന്നതു.

രണ്ടുംചേർന്നു—ഗൃഹത്തിൽ,ശരീരത്തിൽ;തന്നെയാണിരിക്കുന്നതെങ്കിലും കാലനിയമംകൂടാതെ വന്നുംപോയുമിരിക്കുന്നതു എന്നർത്ഥം. ദുരോണസദ് എന്നതുകൊണ്ടു ഇതു പുറത്തുനിന്നോ മറ്റോ വരുന്നതല്ലെന്നും അതിഥിഃ എന്നതുകൊണ്ടു ഇതിനു പ്രത്യക്ഷതിരോഭാവങ്ങളുണ്ടെന്നും അർത്ഥം. ഇങ്ങനെയുള്ളതു തന്നെ ബുദ്ധി.

നൃസത്—നരന്മാരിലിരിക്കുന്നതു. മനസ്സു്
വരസത്—√വൃ. വരണേ—തിരഞ്ഞെടുക്കുക; അർത്ഥഗ്രഹണശക്തി ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ അർത്ഥശക്തി.
ഋതസത്—(ഋതം, സത്യം; പ്രത്യക്ഷമായ അറിവു.) ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ.
വ്യോമസത്—(വ്യോമൻ—one that cannot be saved M. W) രക്ഷിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്തതു—ശരീരം. ഇതുവരെപ്പറഞ്ഞതെല്ലാംകൂടി നാം കണ്ടുകഴിഞ്ഞ (വ: ൩-മ: ൧൦-൧൧) തത്വങ്ങൾ തന്നെ. ഈ തത്വരൂപങ്ങളിലായിട്ടിരിക്കുന്നതായി.
അബ്ജാഃ-അപ്പിൽ നിന്നു ജനിക്കുന്നതു. മത്സ്യാദി. (ജന്തുവർഗം)
ഗോജാഃ—ഗോ=ഭൂമി—ഭൂരുഹവർഗം

അദ്രിജാഃ — പർവ്വതത്തിൽനിന്നു ജനിക്കുന്നതു — ധാതുവർഗ്ഗം.

ഋതജാഃ—ഗതിയിൽനിന്നും ജനിക്കുന്നതു. ശക്തിരൂപങ്ങൾ. ഈ നാലുവർഗ്ഗത്തിലും ഉള്ളതേതോ അതുതന്നെ പരമസത്യവും മഹത്തും ആയതു. ഇവനാണു ഏകാദർശപുരിയിലേ സ്വാമി.

ഇവൻ തത്വരൂപങ്ങളിലായിട്ടു ഏകാദശപുരിയിൽ (ജീവപ്രാണികളിൽ) മാത്രമല്ല, വൃക്ഷാദിയിലും അചേതനമെന്നു വച്ചിരിക്കുന്ന ധാത്വാദിയിലും വസ്തുവേയല്ലെന്നു വ്യവഹരിച്ചുവരുന്ന ശക്ത്യാദി പ്രഭാവങ്ങളിലുംകൂടെ അധിവസിക്കുന്നു. ഒന്നല്ലിവനു വാസഭൂമി; സകലതും ഇവന്റെ വാസഭൂമിതന്നെ എന്നു ഭാവം.

മ:—

ഊർദ്ധ്വം പ്രാണമുന്നയതി
അപാനം പ്രത്യഗസ്യതി
മദ്ധ്യേ വാമനമാസീനം
വിശ്വേ ദേവാ ഉപാസതേ. ||൩||

ത:—

പ്രാണം ഊർദ്ധ്വം ഉന്നയതി—പ്രാണവായുവിനേ (പ്രാണാവേഗത്തേ—(afferent impulses), (ഉള്ളിലേക്കു) വലിച്ചു കയററുന്നു; അപാനം പ്രത്യക് അസ്യതി—അപാനനേ പുറത്തേയ്ക്കു തള്ളിവിടുന്നു; മദ്ധ്യേ ആസീനം വാമനം വിശ്വേദേവാഃ ഉപാസതേ—മദ്ധ്യത്തിൽ (ഈ രണ്ടു പ്രവൃത്തിയും ചെയ്യിച്ചുകൊണ്ടു നടുവിൽ) ഇരിക്കുന്നവനും ഭജനീയനും ആയ അവനേ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയാദികളും സേവിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

വാമനം—√വൻ, ശബ്ദേ സംഭക്തൗ=ഭജനീയൻ.

പ്രാണൻ എന്ന പദം വൈദ്യശാസ്ത്രപ്രകാരവും യോഗശാസ്ത്രപ്രകാരവും അകത്തേക്കുംകൊള്ളുന്ന ശ്വാസത്തിനും അകത്തേക്കു ഗമിക്കുന്ന വാതവേഗത്തിനും (afferent impulses) ചേരും. അപാനശബ്ദം, ഇതുപോലെ, പുറത്തേക്കു വിടുന്ന ശ്വാസത്തിനും, പുറത്തേക്കു ഗമിക്കുന്ന വാതവേഗത്തിനും (efferent impulses) ചേരും. വാതവേഗപരമായ അർത്ഥം അധികം സംഗതമാണു്. രണ്ടായാലും സാരാർത്ഥത്തെ ബാധിക്കുകയില്ല.

ഈ രണ്ടുതരത്തിലുള്ള വാതവികാരങ്ങളും തന്നെ, ജീവനുണ്ടെന്നുള്ളതിനു പ്രധാന ലക്ഷണം. ഈ രണ്ടുംകൂടി ജീവധർമ്മങ്ങൾക്കാകെ ഉപലക്ഷണമായി അർത്ഥമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

മദ്ധ്യത്തിൽ;—ശരീരത്തിലിരുന്നുകൊണ്ടു, ജീവധർമ്മങ്ങളെ നിറവേറിപ്പിക്കുന്നതേതൊരു മഹാ പ്രഭാവമോ അതിനേ ഉപചരിക്കുക, സേവിക്കുക,യാണു് ഇന്ദ്രിയാദികളായ മററെല്ലാം ചെയ്തുവരുന്നതു എന്നു സാരം. ഇന്ദ്രിയാദികളുടെയെല്ലാം ധർമ്മം പ്രാണരൂപത്തിലോ അപാനരൂപത്തിലോ ഉള്ള വൃത്തികൾ മാത്രമാണു. (afferent or efferent impulses). ഈ വൃത്തികൾ നടക്കാൻ കാരണമായ ആ മഹാശക്തിയേ സേവിച്ചുപജീവിക്കുന്നവർ തന്നെ ഇന്ദ്രിയാദികൾ. നാം മുൻകണ്ട ഏകാദശദ്വാരപുരിയിലെ സ്വാമിയാണീ മഹാശക്തിമാനായ *പുരുഷൻ*. പുരിയിലേ ശേഷംപേരെല്ലാം, ദ്വാരപാലകാദികളെല്ലാം, ഈ സ്വാമിയേ സ്വ സ്വ വൃത്തികൊണ്ടു സേവിച്ചുകഴിയുന്നവരാണു്. ഇവയ്ക്കു സ്വസ്വവൃത്തിചെയ്തു സേവിക്കാൻ കഴിയുന്നതുപോലും ആ സ്വാമിയുടെ പ്രഭാവംകൊണ്ടു മാത്രമാണു്.

മ:—

അസ്യ വിസ്രംസമാനസ്യ
ശരീരസ്ഥസ്യ ദേഹിനഃ
ദേഹാദ്വിമുച്യമാനസ്യ
കിമത്ര പരിശിഷ്യതേ—ഏതദ്വൈ തത് ॥൪॥

അ:—

അസ്യ ശരീരസ്ഥസ്യ വിസ്രംസമാനസ്യ, ദേഹാൽ വിമുച്യമാനസ്യ, ദേഹിനഃ അത്ര കിം പരിശിഷ്യതേ—ഈ ശരീരസ്ഥൻ സ്രംസിക്കവേ, ശരീരം വിട്ടുപോകവേ, ശരീരിക്കു എന്തു ശേഷിക്കുന്നു? (ഒന്നുമില്ലെന്നർത്ഥം); ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:

മുൻ മന്ത്രത്തിൽ പ്രാണാദിവൃത്തികൾക്കും മൂലസ്വാമിയായിട്ടൊരാളുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. ഈ സ്വാമി ശരീരം വിടവേ പ്രാണാദികളൊന്നുമേ ബാക്കിയായി ശേഷിക്കുന്നില്ല. ഈ സ്വാമിതന്നെ **അതു**, പരമാത്മാ. ശരീരമാകുന്ന മഹായന്ത്രത്തെ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്ന മൂലശക്തി (Prime motive) ആണിതു. ഇതില്ലാതെയായാൽ യന്ത്രവും നിന്നു എന്നർത്ഥമാക്കാം.

മ:—

ന പ്രാണേന നാപാനേന
മർത്ത്യോ ജീവതി കശ്ചന
ഇതരേണ തു ജീവന്തി
യസ്മിന്നേതാവുപാശ്രിതൗ. ॥൫॥

അ:—

കശ്ചന മർത്ത്യഃ പ്രാണേന ന അപാനേന ന ജീവതി— ഒരുത്തനും പ്രാണാപാനധർമങ്ങളേക്കൊണ്ടല്ല ജീവിക്കുന്നതു; യസ്മിൻ ഏതൗ ഉപാശ്രിതൗ (തേന) ഇതരേണ ജീവന്തി — യാതൊന്നിലിവരണ്ടുമാശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ ആ അതിനേകൊണ്ടാണു ജീവിക്കുന്നതു.

വ്യാ:—

ശരീരധർമമായ പ്രാണാപാനാദികൊണ്ടല്ല ജീവൻ നില്ക്കുന്നതു; ജീവചൈതന്യപ്രഭാവംകൊണ്ടാണു ശരീരധർമാദികൾ തന്നെ നടക്കുന്നതു.

മർത്ത്യശബ്ദത്തിനു മനുഷ്യൻ എന്നുമാത്രമർത്ഥം പറഞ്ഞാൽ പോര, മരണാവസ്ഥയ്ക്കധീനമാകാവുന്നതെല്ലാം ഉൾപ്പെടുത്തി അർത്ഥമാക്കണം.

ഒരു വിത്തു്, മൂർഛാസ്വാപ(Hiburnation)ത്തിൽ കഴിയുന്ന ജന്തു, ഓഡ്യാണജലാന്ധരബന്ധങ്ങൾ ചെയ്തിരിക്കുന്ന യോഗസമാധ്യവസ്ഥ എന്നിവയിൽ ശരീരധർമങ്ങൾ ഒന്നുംതന്നെ നടക്കുന്നില്ല. എന്നാലീയവസ്ഥകളിലിരിക്കുന്നവയ്ക്കു ജീവനുണ്ടു്. യഥാകാലം ശരീരധർമങ്ങൾ വീണ്ടും ആരംഭിക്കാൻ കഴിയും. ജീവചൈതന്യം ഒരിക്കൽ നശിച്ചുപോയാൽ തിരികെ വരികയില്ല. സാധാരണ ഭാഷയിൽ ജീവശബ്ദംകൊണ്ടു വ്യവഹരിക്കുന്നതു ശരീരധർമങ്ങളുടെ ഒരു സമഷ്ടിഭാവത്തേയാണു. യഥാർത്ഥത്തിൽ ജീവൻ ഈ ധർമങ്ങളുടെ സമഷ്ടിഭാവമല്ല, ഇവയ്ക്കാശ്രയമായ ആ ചൈതന്യപ്രഭാവം തന്നെയാണു്. ഇതാണാത്മാവു.

മ:—

ഹന്ത ത ഇദം പ്രവക്ഷ്യാമി
  ഗുഹ്യം ബ്രഹ്മ സനാതനം
യഥാ ച മരണം പ്രാപ്യ
  ആത്മാ ഭവതി ഗൗതമ. ||൬||

അ:—

ഹന്ത! ഗൗതമ, തേ ഇദം ഗുഹ്യം സനാതനം ബ്രഹ്മ പ്രവക്ഷ്യാമി—ഗൗതമാ, നിനക്കു ഇപ്പോൾ ഈ ഗൂഢവും സനാതനവുമായ ബ്രഹ്മത്തെപ്പററി പറഞ്ഞുതരാം; യഥാ ആത്മാ മരണം പ്രാപ്യ ച ഭവതി — എപ്രകാരമാണ് ആത്മാവു മരണം പ്രാപിച്ചശേഷവുമിരിക്കുന്നതു (എന്നു പറഞ്ഞുതരാം.)

വ്യാ:—

മരണാനന്തരവും ഗൂഢവും സനാതനവുമായ ബ്രഹ്മം എപ്രകാരമാണു വർത്തിക്കുന്നതെന്ന സംഗതി പറയാമെന്നു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ജീവനാശാനന്തരം ആത്മാവിൻെറ അവസ്ഥയെന്തു് എന്നും, ഒരു പുതിയ ശരീരം ജനിക്കുമ്പോൾ ആത്മാവതിൽ വന്നുചേരുന്നതെങ്ങിനെയെന്നും പറയാൻ പോകുന്നു.

മ:—

യോനിമന്യേ പ്രപദ്യന്തേ
　　ശരീരത്വായ ദേഹിനഃ
സ്ഥാണുമന്യേ ƒനുസംയന്തി
　　യഥാകർമ്മ യഥാശ്രുതം. ||൭||

അ—:

യഥാകർമ്മ യഥാശ്രുതം — അതതിന്റെ കർമ്മബന്ധവും പാഠവും അനുസരിച്ചു; അന്യേ ദേഹിനഃ—ചില ജീവന്മാർ (ആത്മാ+വാസന); ശരീരത്വായ യോനിം പ്രപദ്യന്തേ— ശരീരസമ്പാദനത്തിനായി യോനിയേ (ചരഗർഭങ്ങളേ) പ്രാപിക്കുന്നു; അന്യേ സ്ഥാണും സംയന്തി—മററു ചിലവ സ്ഥാണുവിനേയും (അചരവർഗത്തേയും) സംയാനം ചെയ്യുന്നു.

വ്യാ:—

ദേഹിനഃ—ദേഹവാൻ, എന്ന ശബ്ദംകൊണ്ടു കാരണസൂക്ഷ്മശരീരങ്ങളോടുകൂടിയ, വാസനാദിയാകുന്ന ശരീരത്തോടുകൂടിയ, ആത്മാവിനേപ്പററിയാണു പറയുന്നതു എന്നു ഗ്രഹിക്കണം. ഈ ജീവാത്മാവു് താൻ സ്ഥൂലശരീരസ്ഥനായിരുന്നപ്പോൾ സമ്പാദിച്ച കർമവാസനയും അറിവുമനുസരിച്ചു് സ്ഥൂലശരീരനാശശേഷം വാസനകളുടെ തൃപ്തിക്കായി വീണ്ടും സ്ഥൂലശരീരങ്ങളേ ഗ്രഹിക്കുന്നു. സദ്വാസന സമ്പാദിച്ചവർ മനുഷ്യപര്യന്തമുള്ള ചരശരീരങ്ങളേയും തമോരൂപവാസനക്കാർ വൃക്ഷാദി അചരപിണ്ഡങ്ങളേയും ഗ്രഹിക്കുന്നു.

ഇതാണു ഹിന്ദുവിൻെറ പുനർജന്മവാദം. (vi. 4. ൻെറ വ്യാഖ്യയിൽ പുനർജന്മവാദത്തേപ്പററി സുദീർഘമായി ചർച്ചചെയ്തിട്ടുണ്ടു്).

മ:—

യ ഏഷ സുപ്തേഷു ജാഗർത്തി
കാമം കാമം പുരുഷോ നിർമിമാണഃ
തദേവശുക്രം തദ്ബ്രഹ്മ
തദേവാമൃത മുച്യതേ
തസ്മിംല്ലോകാഃ ശ്രിതാഃ സർവേ
തദു നാത്യേതി കശ്ചന—ഏതദ്വൈ തത് ||൮||

അ:—

സുപ്തേഷു—പ്രാണാദി ശരീരധർമങ്ങളെല്ലാം വിരമിച്ചിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയിലും; യഃ ഏഷഃ പുരുഷഃ കാമം കാമം നിർമിമാണഃ ജാഗർത്തി—സർവ്വത്ര നിറയുന്നതായ ആ യാതൊന്നാണോ കാമാനുസരണം നിർമിച്ചുകൊണ്ടു് (കാമ

നാസാദ്ധ്യത്തിനുതകുന്നതു നിർമിച്ചുകൊണ്ടു്) ജാഗ്രതായായിട്ടിരിക്കുന്നതു; തൽ ഏവ ശുക്രം, തൽ ബ്രഹ്മ, തൽ ഏവ അമൃതം ഉച്യതേ— അതുതന്നെയാണു പാപാദിസ്പർശമില്ലാത്തതും നാശമില്ലാത്തതുമായ ബ്രഹ്മം എന്നു പറയുന്നതു; തസ്മിൻ സർവ്വേ ലോകാഃ ശ്രിതാഃ—ഇതിൽ സർവ്വമായ പ്രപഞ്ചവും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു; കശ്ചന തൽ ന അത്യേതി ഉ—ഒന്നും ഇതിനേ കവിയുന്നില്ലതന്നെ; ഏതൽ വൈ തൽ—ഇതുതന്നെ അതു.

വ്യാ:—

സ്വപ്നശബ്ദത്തിനു വെറുമുറക്കമെന്നർത്ഥം പറഞ്ഞാൽ പോരാ; എന്തെന്നാൽ വെറുമുറക്കത്തിൽ പ്രാണാദിധർമങ്ങൾ നടക്കുന്നുണ്ടു. ഒരു വിത്തിനേ, ജീവധർമങ്ങളെല്ലാം സ്വപിക്കുന്ന അവസ്ഥയ്ക്കുദാഹരണമായിട്ടെടുക്കാം. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഈ ബീജപിണ്ഡത്തിൽ യാതൊരു ശരീരധർമവും നടക്കുന്നില്ലെന്നു പ്രത്യക്ഷപ്രമാണം കൊണ്ടറിയാം. എന്നാലാവിത്തിൻെറ വാസനയനുസരിച്ചു ശരീരധർമം മേലൊരിക്കൽ ഇതിനേക്കൊണ്ടു സ്വീകരിപ്പിച്ചു പ്രവർത്തിപ്പിക്കാൻ ശേഷിയുള്ളൊരു ശക്തിവിശേഷം ഇതിൽ, എവിടെയെന്നു ചൂണ്ടാൻ പാടില്ലാത്തവിധം സർവ്വത്ര നിറയുന്നതായി അവസരംനോക്കിക്കൊണ്ടു (ജാഗ്രതയായി) ഇരിക്കുന്നുണ്ടെന്നും, പ്രത്യക്ഷപ്രമാണംകൊണ്ടു തന്നെ അറിയാം. ഈ ശക്തിയേ ഭൂതപിണ്ഡധർമം (Property of Protoplasm) എന്നു ഒററ പേരിട്ടു തള്ളിയാൽ പോരാ. എള്ളിലേ ഭൂതപിണ്ഡധർമവും നെല്ലിലേതും തമ്മിൽ വ്യത്യാസ മുണ്ടു്. കാപ്പിരിയുടേയും ആഢ്യൻേറതും തമ്മിൽ വ്യതാസമുണ്ടു്; ഇവ സ്വസ്വവൃത്തി പ്രകടമാക്കുമ്പോൾ കിട്ടുന്ന ഫലം അതതിൻെറ വാസന

അനുസരിച്ചായിരിക്കം. ഇതാണ കാമം കാമം എന്നതിന്റെ സൂക്ഷ്മമായ അർത്ഥരൂപം. ഈ വാസന (Specific property) ഭൂതപിണ്ഡത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതു നാനാത്വമുള്ളതുമാണ. എന്നാൽ ഈ വാസനാസങ്കലിതമായ ഭൂതപിണ്ഡം സ്വാപ്പാവസ്ഥവിട്ടു പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങുവാൻ ഹേതുഭൂതമായ യാതൊരു ശക്തിവിശേഷമുണ്ടോ അതു എല്ലാ പിണ്ഡത്തിലുമൊന്നുതന്നെ. ഈ അനിർവ്വചനീയമായ മഹാപ്രഭാവംതന്നെ ബ്രഹ്മം അല്ലെങ്കിൽ ആത്മാ.

വാസന (Specific property) ഭൂതപിണ്ഡത്തോടു ചേർന്നതാണെന്നു കണ്ടു. സകലത്തിലും ഒന്നുപോലെയും ഒരേ വിധത്തിലും ഉള്ള ആ മഹാപ്രഭാവത്തിന്റെ ഏകാത്മകത്വം തന്നെ, അതു ഒന്നിനാലും കളങ്കിതമല്ല, ഒന്നിനോടും ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതല്ല, എന്നു തെളിയിക്കുന്നു. ഇതാണ് അതു ശുക്രമാണ് എന്നു പറയുന്നതിന്റെ അർത്ഥം.

ഇതു, ഈ മഹാപ്രഭാവം, ധാതാദിയിലും ഉള്ളതായി കാണാം. ഉപ്പു കലക്കിവച്ചാൽ, ജലത്തിൽ അലിഞ്ഞ ഉപ്പംശങ്ങളും ജലാംശവും കൂടിച്ചേർന്നു മൂർത്തിമത്തായ പരലുകൾ (crystals) ആയിത്തീരുന്നു. ജീവജാലങ്ങളിലേ ഭൂതപിണ്ഡസ്ഥാനത്തു ധാതാദികളുടെ തൻമാത്രപിണ്ഡത്തേ (molecules) കണക്കാക്കാം. പടികക്കാരം കലക്കിയാൽ വിളയുന്ന പരലിന്റെയും ഉപ്പുപരലിന്റെ മൂർത്തികൾ തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടു, എള്ളിന്റെ ഭൂതപിണ്ഡത്തിലും നെല്ലിന്റേതിലും നിന്നു ജനിക്കുന്ന മൂർത്തികൾ തമ്മിലും വ്യത്യാസമുണ്ട്. ഈ വ്യത്യാസങ്ങൾ എല്ലാം തത്തൽപിണ്ഡങ്ങളുടെ വാസനയെ (Specific property) ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. പിണ്ഡത്തിൽ വികാരം ജനിച്ചു സ്വവാസനയനുസരിച്ചു വളൎന്നു മൂർത്തിമത്താകുന്നതു യാതൊരു

മഹാപ്രഭാവം ഹേതുവായിട്ടാണോ അതു ഏകമായിത്തന്നെ ഭൂതപിണ്ഡങ്ങളിലും ധാതുതന്മാത്രാപിണ്ഡങ്ങളിലും, അതായതു പ്രപഞ്ചത്തിലൊട്ടാകെ, സദാ ജാഗ്രതയോടെ വൎത്തിക്കുന്നതായി കാണാം. ഇങ്ങനെയുള്ള ഈ മഹാപ്രഭാവത്തിനു് ആദിയോ അന്തമോ ഉണ്ടാവാൻ വയ്യെന്നും, ഇതിനേ പിണ്ഡവാസനകൾ ബാധിക്കുന്നില്ലെന്നും സ്പഷ്ടം. അതായതു ഇതു അമൃതവും ശുക്രവുംതന്നെ. ഇതാണു പരമാത്മാ. ഇപ്പോൾ, ഇതിനേ ആശ്രയിച്ചല്ലാതെ പ്രപഞ്ചത്തിലൊന്നുമേ ഉണ്ടായിരിക്കാൻ വയ്യെന്നും ഇതിനപ്പുറമായിട്ടൊന്നു സങ്കല്പിക്കാൻപോലും തരമില്ലെന്നും വ്യക്തമാണല്ലൊ.

ഇന്നത്തേ ഭൗതികവിജ്ഞൻ ഈ മഹാപ്രഭാവത്തേ *പ്രകൃതിനിയമം* (*UNIVERSAL LAW OF NATURE*) എന്നു വിളിക്കുമായിരിക്കും. ഓഹോ, ആരെന്തുപേരുമിട്ടുകൊള്ളട്ടെ! പ്രകൃതിനിയമം എന്ന വാക്കുകേൾക്കുമ്പോൾ രാജനിയമാദിപോലെ പ്രകൃതി അനുസരിച്ചുകൊള്ളേണമെന്നു കല്പിച്ചാരോ ഒരിക്കലുണ്ടാക്കിയ *നിയമം* അല്ലെന്നു നല്ലവണ്ണം ഓൎമ്മിക്കണം. പ്രകൃതി ഒട്ടാകെ എന്നും, അനുസരിക്കുന്ന ഒരുനിയമം തന്നെ ഇതു. അതാണിതിനെ "തദുനാത്യേതികശ്ചന"എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു.

ഈ നിയമത്തേ പ്രകൃതിക്കു തെററിനടക്കാൻ വയ്യാത്തവിധം നിറുത്തുന്ന ഒരു നിയാമകത്വം—നിയമപാലകത്വം, നാഥത്വം-കൂടി ഈ നിയമസങ്കല്പത്തിൽ തന്നെ അന്തർഭൂതമായിട്ടുണ്ടെന്നു കാണണം. ഈ നാഥത്വം ജ്ഞാനാത്മകം കൂടി ആയേ മതിയാവൂ എന്നും വരും. ഈ നിയമം (അപ്പോൾ അന്തർഭൂതമായ നിയാമകത്വവും) സ്വയം ഭൂതവും അനാദിയുമനന്തവുമായേ തീരൂ. ഇതുതന്നെ വേദാന്തിയുടെ ബ്രഹ്മം, പരമാത്മാ.

മ:—

അഗ്നിർയഥൈകോ ഭുവനം പ്രവിഷ്ടോ
രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപോ ബഭൂവ
ഏകസ്തഥാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ
രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപോ ബഹിശ്ച ॥൯॥

അ:—

യഥാ ഏകഃ അഗ്നിഃ ഭുവനം പ്രവിഷ്ടഃ രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപഃ ബഭൂവ—ഏതുവിധമാണോ ഏകാത്മകമായ പ്രകാശം ലോകത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു രൂപംപ്രതി തദാത്മകരൂപമായി ഭവിക്കുന്നതു; തഥാ ഏകഃ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപഃ—അതുപോലെ ഏകമായി സർവ്വഭൂതങ്ങളിലുമിരിക്കുന്ന ആ ആത്മാവു പ്രതിരൂപം, ഓരോന്നിലും തദ്രൂപമായിഭവിക്കുന്നു; ബഹിഃ ച—ഇതു ഭൂതങ്ങളിൽ മാത്രമല്ലുള്ളതു; ഭൂതബാഹ്യമായും ഇതിനു സദവസ്ഥയുണ്ടു്.

വ്യാ:—

അഗ്നി എന്നതിനു് തീ എന്നൎത്ഥം പറഞ്ഞാൽ പോര, പ്രകാശം, വെളിച്ചം എന്നുതന്നെ പറയണം. ജ്ഞാനാത്മകതയാണീമന്ത്രത്തിലെ പ്രത്യേക വിവക്ഷ—

ഭുവനം—"ഭവന്ത്യസ്മിൻ ഭൂതാനീതിഭുവനം"— ഭൂതങ്ങളുള്ള ഭുവനം; അതഃൽ ഭൂതങ്ങളിൽ എന്നു ഭാവം.

നാം ഒരു മനുഷ്യനേ കാണുന്നു എന്നു പറഞ്ഞാലൎത്ഥമെന്തു? ആ മനുഷ്യൻെറ രൂപത്തിൽ ത..ട്ടി വരുന്ന വെളിച്ചത്തേ കാണുന്നുവെന്നാണെല്ലോ. വെളിച്ചത്തിനു സ്വതേ രൂപമില്ല, അതു ഏതിലെങ്കിലുമാശ്രയിക്കവേ, (തട്ടി പ്രതിഫലിക്കുകയോ, ആശ്രയിച്ചു പുറപ്പെടുകയോ ചെയ്യവേ) മാത്രമേ ദർശനക്ഷമമാകുന്നുള്ളൂ. വെളിച്ചം ഏതൊരുരൂപത്തിൽ തട്ടിവരുന്നുവോ ആ

രൂപമായി നാം കാണുന്നതു വെളിച്ചത്തേ തന്നെ ആണുതാനും. രൂപമില്ലാത്തതും ഏകാത്മകവും (Homogenous) ആയ വെളിച്ചം ഏതിൽ തട്ടിവരുന്നുവോ, ഏതിനേ ആശ്രയിച്ചു പുറപ്പെടുന്നുവോ, അതിൻെറ രൂപഗുണാദിയനുസരിച്ചു പട്ടി, മരം, മനുഷ്യൻ എന്നിങ്ങനേ നാനാരൂപത്തിലായിട്ടു നമുക്കു ദൃശ്യമായിത്തിരുന്നു. ഒന്നിലും തട്ടാതെ ശുദ്ധമായ ആകാശത്തിൽകൂടി ഗമിക്കുന്ന വെളിച്ചം നമുക്കു ദൃശ്യമല്ല. ഇതുപോലെയാണു ആത്മാവും എന്നു പറയുന്നു. ആത്മാവും ഏകാത്മാവാണു്, രൂപാദിയുമില്ല; എന്നാലതു തൽക്കാലം ഏതിനേ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവോ—ഏതിൽ പ്രതിഫലിച്ചു പുറപ്പെടുന്നുവോ—ആ രൂപത്തിലും ഗുണത്തിലും നാം അതിനേ ദർശിക്കുന്നു. ഒന്നിലും പ്രതിഫലിക്കാതെ ആത്മാവു വസ്തുബാഹ്യമായും, അതിനാൽ നമുക്കപ്പോളദൃശ്യമായിട്ടും ഉണ്ടു്.

നെല്ലിൻെറ ഭൂതപിണ്ഡപ്രഭാവമിതു, ഉപ്പിൻെറ തന്മാത്രപിണ്ഡപ്രഭാവമതു എന്നെല്ലാം നാനാരൂപഗുണങ്ങളോടുകൂടിക്കാണുന്ന പ്രഭാവവിശേഷങ്ങളെല്ലാം യാതൊരു ഗുണവും കല്പിക്കാൻ വയ്യാത്ത ഏകമായ ആ *മഹാപ്രഭാവം* തന്നെ; ഭൂതങ്ങളിൽ പ്രതിഫലിക്കവേ ഭൂതഗുണാദിയനുസരിച്ചു പ്രകടമാകുന്നതു മാത്രമാണു നാനാത്വകാരണം. ഈ മഹാപ്രഭാവം ആകാശത്തിലേ പ്രഭാതരംഗംപോലെ വസ്തുവാലാശ്രയിക്കപ്പെടാതെ ശുദ്ധമായിട്ടുമുണ്ടു്. ഉപാധിയിൽ പ്രതിഫലിക്കാത്തപ്പോളിതു മനസ്സിനു ഗോചരവുമല്ല.

മുൻമന്ത്രംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പരമാത്മരൂപം പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു; എങ്കിലും വിഷയം കൂടുതൽ വിശദമാക്കാൻവേണ്ടി അതുതന്നെ പ്രകാരാന്തരേണ പറയുന്നതാണിതും അടുത്ത ചില മന്ത്രങ്ങളും, വൃഥാ ചവ്വിതചർവ്വണമല്ല. വിഷയത്തിൻെറ അതിസൂക്ഷ്മത്വവും ഗൗരവവും ആവൎത്തനത്തേ സൎവ്വഥാ അർഹിക്കുന്നു.

മ:—

വായുര്യഥൈകോ ഭുവനം പ്രവിഷ്ടോ
 രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപോ ബഭൂവ
ഏകസ്തഥാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ
 രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപോ ബഹിശ്ച ||൧൦||

അ:—

യഥാ ഏകഃ വായുഃ ഭുവനം പ്രവിഷ്ടഃ രൂപം രൂപം പ്രതിരൂപഃ ബഭൂവ—യാതൊരു പ്രകാരം ഏകാത്മകനായ വായു........(ശേഷം മുൻ മന്ത്രംപോലെ).

വ്യാ:—

അഗ്നിക്ക് ഒരുൽപത്തിസ്ഥാനവുമുൽപത്തിയുമുണ്ട്. അതുപോലെ പരമാത്മാവിനുമുണ്ടോ എന്നശങ്ക പരിഹരിക്കാൻ ഇങ്ങനെയൊന്നുമില്ലാത്തതായ വായുവിനെ ഉദാഹരണമായി എടുത്തിരിക്കുന്നു.

നിർഗ്ഗുണവും നിശ്ചലവുമായ വായു 'ഉണ്ട്' എന്നുപോലുമറിയാൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക വയ്യ. എന്നാലിതുണ്ടെന്നുള്ള പരമാത്ഥം അനുമേയവുമാണ്. ഊഷ്മാവിനേപ്പേറി വരുന്ന വായു ചൂടുള്ളതായും ഗന്ധങ്ങളേപ്പേറി വരുന്ന വായു ഗന്ധമുള്ളതായും എല്ലാം നാം അറിയുന്നതുപോലെ ആത്മതത്വം ഏതു രൂപാദിയേപ്പേറി വരുന്നുവോ ആ രൂപത്തിലുള്ളതായി നാം വിചാരിച്ചുപോകുന്നു. എന്നാൽ യഥാത്ഥത്തിൽ ഉപാധിബാഹ്യമായ ഇതിന്റെയവസ്ഥ ഗുണരഹിതം തന്നെ.

മ:—

സൂര്യോ യഥാ സർവ്വലോകസ്യ ചക്ഷു-
 ർന്ന ലിപ്യതേ ചാക്ഷുഷൈർബാഹ്യദോഷൈഃ
ഏകസ്തഥാ സർവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ
 ന ലിപ്യതേ ലോക ദുഃഖേന ബാഹ്യഃ ||൧൧||

അ:—

യഥാ സൎവ്വലോകസ്യചക്ഷുഃ സൂൎയ്യഃ ചാക്ഷുഷൈഃ ബാഹ്യ ദോഷൈഃ ന ലിപ്യതേ തഥാ ഏകഃ സൎവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ ലോകദുഃഖേന ന ലിപ്യതേ, ബാഹ്യഃ—എപ്രകാരം സൎവ്വ ലോകചക്ഷുസ്സായ സൂൎയ്യൻ ചാക്ഷുഷമായ ബാഹ്യദോഷ ങ്ങളാൽ ബാധിക്കപ്പെടുന്നില്ലയോ, അതുപോലെ ഏകാ ത്മകനായ ഈ സൎവ്വഭൂതാന്തരാത്മാവു ലോകദുഃഖങ്ങ ളാൽ ബാധിക്കപ്പെടുന്നില്ല (എന്തെന്നാൽ ഇവൻ യഥാ ൎത്ഥത്തിൽ) ഭൂതങ്ങളിൽ നിന്നും ബാഹ്യനാണ്.

വ്യാ:—

സൂൎയ്യനെ ലോകത്തിന്റെ കണ്ണായിട്ടുപമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ കണ്ണു നല്ലതിന്മേലും ചീത്തയിന്മേലും ഒരുപോലെ പതി യുന്നുവെങ്കിലും കണ്ണു പതിയപ്പെടുന്നതിന്റെ ഗുണമോ ദോഷമോ ഒന്നും കണ്ണിനേ ബാധിക്കുന്നില്ല. കയറു കണ്ടു നാം പാമ്പാണെന്നു വിചാരിച്ചുപോകുന്നു. ഇവിടെ കണ്ണി ന്റെ ദോഷംകൊണ്ടല്ല ഇങ്ങനെ വന്നതു; കയറിന്റെ വളവു, അനക്കം മുതലായ ചില ഏകദേശസാമ്യങ്ങളേ വച്ചു മനസ്സനുമാനിച്ചതുകൊണ്ടുമാത്രമാണു. ഇവിടെ, കയറും നമ്മേ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കാനായി ഒന്നുമേ ചെയ്യുന്നി ല്ലെന്നു ഓൎമ്മിക്കണം. ഇവിടെ, യാതൊരു ചലനമോ *പാമ്പ ത്തമോ* ഇല്ലാത്ത കയറിന്റെ യാഥാൎത്ഥ്യം ആത്മാവു, കയ റിന്റെ രൂപചലനാദി ഭൂതം, ചലനാദിയോടുകൂടി നമുക്കു തോന്നുന്ന പാമ്പത്തം വ്യക്തിരൂപത്തിലുള്ള ജീവാത്മാവു. നമുക്ക് അതു കയറേ അല്ലെന്നും ചലനാദിയുള്ള പാമ്പാ ണെന്നും തോന്നുന്നു. ഇതുപോലെ ഭൂതങ്ങളിലേ യാഥാൎത്ഥ്യ ത്തേ, പരമാത്മാവിനേ, നാം ഭൂതങ്ങളുടെ ചലനാദിയോടു കൂടിയ, ദുഃഖാദിയനുഭവിക്കുന്ന, ഒരു വ്യക്തിയായി കണ്ടു

വ്യാ:—

പോകുന്നു. എന്നാൽ യഥാൎത്ഥത്തിൽ അതു ഭ്രതാംശമേ അല്ലാത്തതിനാൽ ഭ്രതചലനാദികൊണ്ടു യാതൊരു ബാധയും തട്ടാതെ അങ്ങിനെ തന്നെ ഇരിക്കുന്നു. ആത്മാവു ദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നതായി നമുക്കു തോന്നുന്നതു ഒരു വെറും ഭ്രമം മാത്രമാണു.

മ:—

ഏകോ വശീ സൎവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ
    ഏകം രൂപം ബഹുധാ യഃ കരോതി
തമാത്മസ്ഥം യേഽനുപശ്യന്തി ധീരാ-
    സ്തേഷാം സുഖം ശാശ്വതം നേതരേഷാം. ||൧൨||

അ:—

യഃ ഏകഃ വശീ സൎവ്വഭൂതാന്തരാത്മാ ഏകം രൂപം ബഹുധാ കരോതി — ഏകനും വശിയുമായ സൎവ്വഭൂതങ്ങളുടെയും അന്തരാത്മാവു ഏകമായ രൂപത്തേ പലതാക്കിച്ചെയ്യുന്നുവോ; യേ ധീരാഃ തം ആത്മസ്ഥം പശ്യന്തി—ഏതു ധീരന്മാർ അതിനെ തന്നിലുമുള്ളതായി കാണുന്നുവോ; തേഷാം ശാശ്വതം സുഖം — അവൎക്കുള്ളതാണു ശാശ്വതമായ സൗഖ്യം; ന ഇതരേഷാം—മററാൎക്കുമില്ല.

വ്യാ:—

എട്ടാംമന്ത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ സൎവ്വനിയാമകമായ ഒരു മഹാപ്രഭാവത്തേ നാം കണ്ടുവല്ലൊ. ഇതാണു സൎവ്വഭൂതങ്ങളിലുമുള്ളതെന്നും, ഇതിന്റെ നിയമം, (അഥവാ ഈ മഹാനിയമംതന്നെ) അനുസരിച്ചാണു പ്രകൃതി ഒട്ടാകെ വൎത്തിക്കുന്നതെന്നും കണ്ടു. ഇതുതന്നെ ഏകനും വശിയും ആയ സൎവ്വഭൂതാന്തരാത്മാവു.

ഇതു അനിർവ്വചനീയമായ ഒരൊററ പ്രഭാവമാണു്. എന്നാൽ നാം ഭൂതങ്ങളിൽ കാണുമ്പോൾ പലതായി *തോന്നുന്നു.* ദ്രഷ്ടാവിന്റെ വീക്ഷണസ്ഥാനഭേദംകൊണ്ടു തോന്നുന്ന ഭേദമേയുള്ളു; യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇതേകവും അനിർവ്വചനീയപ്രഭാവവും തന്നെ.

ഒരേ വേഗത്തിലോടുന്ന ഒരു തീവണ്ടിയിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരുവൻ തന്റെ കയ്യിലുള്ള കല്ലിനെ കയ്യിടുന്നുവെന്നിരിക്കട്ടെ. അതു അവന്റെ കാല്ച്ചുവട്ടിൽ പതിക്കുന്നു. അതായതു, വണ്ടിയിൽ നില്ക്കുന്നവനു കല്ലിന്റെ ഗതി ഋജുവായിത്തന്നെ തോന്നുന്നു; പാതയിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരുവനു ഈ ഗതിതന്നെ വക്രരൂപത്തിൽ (Parabolic curve) തോന്നുന്നു. ആ പതിച്ച കല്ലിലൊരാളിരിന്നിരുന്നുവെങ്കിൽ അവനു ശൂന്യഗതിയേ—അതിവേഗം ചരിക്കുന്ന ഒരു വലിയ കല്ലായ ഭൂമിയിലിരിക്കുന്ന നമുക്കു ഭൂമിയുടെ ഗതി അനുഭവമല്ലാത്തതുപോലെ—തോന്നുകയുള്ളു. ഇവിടെയെല്ലാം ഒരു ഗതിയുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു നിശ്ചയം. എന്നാലതിന്റെ യഥാർത്ഥരൂപം അചിന്ത്യവും അനിർവ്വചനീയവും തന്നെ എങ്കിലും പലരും വീക്ഷണസ്ഥാനഭേദംകൊണ്ടു പലവിധത്തിൽ കാണുകയും ചെയ്യു. ഇതുതന്നെ ഏകം രൂപം ബഹുധാ കരോതി എന്നതു.

ഇങ്ങനെ, അചിന്ത്യമായ ഏകരൂപത്തോടുകൂടിയതും സർവ്വത്തിനും പരമാശ്രയമായതുമായ ആ മഹാപ്രഭാവംതന്നെ തന്റെ ആത്മാവും (താൻ എന്ന ബോധം) എന്നറിയുന്നവനു നിത്യാനന്ദം അനുഭവിക്കാം, അല്ലാത്തവർക്കു സാദ്ധ്യവുമല്ല.

ഈ മഹാപ്രഭാവം വശിയാണെന്നും അചിന്ത്യരൂപമാണെന്നും, സർവ്വഭൂതങ്ങളിലുമുണ്ടെന്നും ഏകമാണെന്നും ബഹുരൂപത്തിൽ തോന്നുന്നതു വീക്ഷണകോണാപേക്ഷിതമായ ഒരപൂർണ്ണജ്ഞാനമാണെന്നുമെല്ലാം യുക്തിക്കു ചേരുന്നതാകയാൽ സമ്മ

തിക്കാം. ഈ വാസ്തവമറിയുന്നവനേ, ശാശ്വതസുഖം കിട്ടുന്നുള്ളൂ വെന്നും മററുള്ളവർക്കില്ലെന്നും പറഞ്ഞതു ബോധ്യപ്പെട്ടുന്നില്ല എന്നു ഒരാൾ പറയാം.

ശരി. ഒരു ഭ്രാന്തന്, വെറുതെയെങ്കിലും, അവനേ അന്യരുപദ്രവിക്കുന്നുവെന്നു *തോന്നുകയും വേദനയനുഭവിച്ചു ദുഃഖിക്കുകയും ചെയ്യാം* (Hallucinations;) ഭ്രാന്തില്ലാത്ത നമുക്കു സ്വപ്നത്തിൽ അന്യരുപദ്രവിക്കുന്നതായിതോന്നുകയും അപ്പോൾ യഥാർത്ഥമായി ദുഃഖമനുഭവിക്കയും ചെയ്യാം; കൃതകസ്വാപത്തിലും (Hypnotic States) യഥാർത്ഥത്തിലില്ലാത്ത ദുഃഖാദിയനുഭവിക്കാം. ഇവിടെയെല്ലാം ബുദ്ധിയുടെ നേതൃത്വം ശിഥിലമാവുന്നതോട്ടുകൂടിയാണു അയഥാർത്ഥമായ ദുഃഖാദികളേ *യഥാർത്ഥമായിട്ടനുഭവിക്കുന്നതു* എന്നു കാണുക. ബുദ്ധിയുടെ പൂർണ്ണജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ അയഥാർത്ഥമായ ഒന്നും ദുഃഖാദിയുളവാക്കുകയില്ലെന്നു സിദ്ധം. യഥാർത്ഥമായി ദുഃഖാദികളുണ്ടോ, ഉണ്ടെങ്കിലല്ലേ അനുഭവിക്കാവൂ.

ഒരു ചെറിയ കുട്ടി നിസ്സാരസംഗതിക്കും ദുഃഖിക്കും; ചേട്ടനു കൊടുക്കുന്നതിലൊരു മിട്ടായി കുറഞ്ഞാൽ കുട്ടിക്കു യഥാർത്ഥമായ ദുഃഖാനുഭവം വരുന്നു. പ്രാപ്തിയായവന് ഇതിൽ ദുഃഖം വരുന്നില്ല, പക്ഷേ അവന് പിതൃപുത്രവിയോഗം, ധനനഷ്ടം മുതലായതിൽ ദുഃഖം വരുന്നു. ഇവിടെയും എല്ലാവരുമൊരുപോലെ ദുഃഖിക്കുന്നില്ല. ദുഃഖം പ്രകടമാക്കുന്നില്ലെന്നല്ല, എല്ലാവർക്കും ഒരേ സംഭവം തന്നെ ഒരുപോലെ ശക്തിമത്തായ ദുഃഖം ജനിപ്പിക്കുന്നില്ല, എന്നുതന്നെ. അറിവു കൂടുന്തോറും ഒരേ സംഭവം തന്നെ വരുത്തുന്ന ദുഃഖത്തിനു ശക്തിക്കുറവുണ്ടെന്നു സകലർക്കും അനുഭവമാണെല്ലൊ. അറിവു കൂടുന്തോറും സുഖദുഃഖാദിബോധത്തിന് ശക്തി കുറയുന്നുവെങ്കിൽ അറിവിന്റെ പാരമ്യത്തിൽ ഭൗതികമായ സുഖദുഃഖാദിബോധമേ ഇല്ലാതെയാകാമെന്നു നിശ്ചയമാ

ണല്ലൊ. ഇതുതന്നെ ശാശ്വതമായ ആനന്ദാവസ്ഥ. ഇതനുഭവിച്ചിട്ടുള്ളവരും അനുഭവിച്ചുവരുന്നവരുമുണ്ടു്. ഇവർ ഈ അവസ്ഥ മറ്റേതു ഭൗതികസുഖത്തേയുമതിശയിക്കുന്ന അത്യാനന്ദരൂപമാണെന്നു പറയുന്നു; പറയുക മാത്രമല്ല, ഭൗതികസുഖാദികളേ വെടിഞ്ഞുമിതനുഭവിക്കാനുത്സുകരായി കാണുന്നതിൽനിന്നും ഇവക്കീയവസ്ഥ പരമാനന്ദംതന്നെ എന്നു നമുക്കൂഹിക്കാം. അത്രതന്നെയുമല്ല, ഇതിനു യുക്തമായ മാർഗത്തിൽക്കൂടി വേണ്ടവിധം അറിവു സമ്പാദിച്ചാൽ ആർക്കുമീയാനന്ദം അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യാം. ഈ വിധത്തിലുള്ളവക്കല്ലാതെ ഈ ആനന്ദം കിട്ടുന്നതുമല്ല.

മ:—

നിത്യോ നിത്യാനാം ചേതനശ്ചേതനാനാ-
മേകോ ബഹൂനാം യോ വിദധാതി കാമാൻ
തമാത്മസ്ഥം യേഽനുപശ്യന്തി ധീരാ-
സ്തേഷാം ശാന്തിഃ ശാശ്വതീ നേതരേഷാം ||൧൩||

അ:—

നിത്യാനാം നിത്യഃ ചേതനാനാം ചേതനഃ ബഹൂനാം ഏകഃ യഃ കാമാൻ വിദധാതി, യേ ധീരാഃ തം ആത്മസ്ഥം അനുപശ്യന്തി തേഷാം ശാശ്വതീ ശാന്തിഃ, ന ഇതരേഷാം—നിത്യങ്ങളിൽ നിത്യമായും ചേതനങ്ങളിൽ ചേതനയായും ബഹുക്കളിൽ ഏകമായും (ഇരുന്നുകൊണ്ടു) കാമങ്ങളേ കൊടുക്കുന്നതേതോ, അതിനേ ആത്മസ്ഥമായി കാണുന്ന ധീരന്മാക്കു ശാശ്വതിയായ ശാന്തി ഭവിക്കുന്നു, മററുള്ളവക്കു കിട്ടുന്നില്ല.

വ്യാ:—

നിത്യങ്ങളിൽ നിത്യം—നിത്യമെന്ന അവസ്ഥ ഏതിനെങ്കിലും വന്നുചേരുന്നുവെങ്കിൽ അതു, ഈ നിത്യൻ അതിലന്തർഭവിച്ചിരിക്കകൊണ്ടു മാത്രമാണു്.

ചേതനങ്ങളിൽ ചേതനം—ചൈതന്യമുള്ളവ എന്നു പറയുന്നതിലന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ചൈതന്യം

പലതിൽ ഏകം—പലതായി തോന്നുന്നതു യഥാർത്ഥമല്ലെന്നും വാസ്തവത്തിൽ ഒന്നേയുള്ളുവെന്നും നാം മുമ്പു കണ്ടുവല്ലൊ.

ഇങ്ങനെ സകലതിലും നിത്യനായും ചൈതന്യാത്മകനായും ഏകനായുമിരിക്കുന്ന ആ മഹാപ്രഭാവംതന്നെയാണു സകലത്തിനും മൂലനിദാനം. അതിനാൽ തന്നെ, സകല ഫലങ്ങൾക്കും മൂലനിദാനവും ഇതുതന്നെ, അതായതു സർവ്വ കാമങ്ങളേയും പൂരിപ്പിക്കുന്നതു, പൂരിപ്പിക്കാനുള്ള ഇച്ഛാജ്ഞാനകർമ്മശക്തികൾക്കാധാരമായതു, ഇതുതന്നെ. 'വിദധാതികാമാൻ' എന്നതുകൊണ്ടു ഇവനു കർമഫലദാതൃത്വമായ കർത്തൃത്വമുണ്ട് എന്നർത്ഥമാക്കരുതു. ഈ മഹാനിയാമകന്റെ നിയമമനുസരിച്ചു തത്തൽകർമങ്ങളിൽ നിന്നും തത്തൽ ഫലങ്ങളുളവാകുന്നു എന്നാണർത്ഥം. ഇങ്ങനെ കർമത്തിനും തൽ ഫലത്തിനും മൂലകാരണമിതൊന്നു തന്നെ എങ്കിലും ഇതുകർത്താവല്ല. ഈ മൂലകാരണംതന്നെയാണു തന്നിലും, സകല കർമങ്ങൾക്കും കർമഫലത്തിനും പരമനിദാനമായിട്ടുള്ളതെന്നു അറിയുന്നവൻ പരമശാന്തി പ്രാപിക്കുന്നു.

ശാശ്വതമായ ശാന്തിയെന്നാലെന്തു? യോഗക്ഷേമരൂപത്തിലുള്ള ചിന്തയുടെ പരമമായ അഭാവംതന്നെ. കാമനയെന്ന വാക്കുകൊണ്ടു സാമാന്യമായിട്ടറിയുന്നവയെല്ലാമൊഴിഞ്ഞാലും, *നിർവ്വമൂലമായ അതുതന്നെ ഞാനും* എന്നബോധം എപ്പോഴുമൊരുപോലെ അനുഭവമാകുംവരെയും, പ്രസ്പഷ്ടമായിട്ടു തനിക്കു തന്നെ അറിയാൻ പാടില്ലാത്ത വിധത്തിൽ, എന്തോ ഒന്നുകൂടി കിട്ടാനുണ്ട്, വരാനുണ്ടു, എന്നൊരു തോന്നൽ ബാക്കി നിൽക്കും. ഇതും തീർന്നേ പരമശാന്തിയായുള്ളു. ഇതൊരിക്കൽ കയ്യന്നാൽ

പിന്നെ വിട്ടുപോകയുമില്ല. എന്റെ ആത്മാവു തന്നെ സർവ്വാധാരമായ പരമാത്മാവു എന്ന ബോധം വരുന്നതോടുകൂടി പരമശാന്തിയും വരുന്നു.

മ:—

തദേതദിതിമന്യന്തേ-
ഽനിർദ്ദേശ്യം പരമം സുഖം
കഥം നു തദ്വിജാനീയാം
കിമു ഭാതി വിഭാതി വാ ||൧൪||

അ:—

ഏതൽ തൽ അനിർദ്ദേശ്യം പരമം സുഖം ഇതി മന്യന്തേ— ഇതു തന്നെയാണു ആ അനിർദ്ദേശ്യമായ പരമസുഖം എന്നു വിചാരിക്കുന്നു; തൽ കഥം വിജാനീയാം നു—അതിനെ എങ്ങനെയറിയാം (അതായതു, ഇതാണതെന്നു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാൻ വയ്യാത്തതാകയാൽ— അനിർദ്ദേശ്യം— ഏതെങ്കിലുമൊരു സുഖാനുഭവം തോന്നിയാലതാണോ ശാന്തി എന്നെങ്ങിനെയറിയാം എന്നർത്ഥം); കിമു ഭാതി വിഭാതി വാ—അതു വാസ്തവമായി ഉള്ളതു തന്നെയോ, അതോ അതുണ്ടെന്നു ബുദ്ധിക്കുള്ള ഒരു തോന്നൽ മാത്രമാണോ.

വ്യാ:—

വിഭാതി—വിസ്പഷ്ടം ഭാതി; ഉണ്ടെന്നു ബുദ്ധിക്കു തോന്നുക.

ചിലർ, പരമജ്ഞാനപ്രാപ്തി വന്നവർ, തങ്ങൾ ഒരു അനിർവ്വചനീയവും അതിനാൽ തന്നെ അനിർദേശ്യവുമായ പരമാനന്ദാവസ്ഥയനുഭവിച്ചുവരുന്നുവെന്നും, ഈ അവസ്ഥയാണു പരമപ്രാപ്യമെന്നും പറയുന്നു. പരമശാന്തി അനിർദ്ദേശ്യമാകയാൽ അവരനുഭവിക്കുന്നതീശാന്തിതന്നെയാണെന്നു അവക്കുപോലുമെങ്ങനെയറിയാം? അന്യനെങ്ങനെയറിയാം? ഈ പരമാനന്ദ

ബോധം ഇവൎക്ക *വാസ്തവത്തിലുണ്ടോ,* അതോ ഉണ്ടെന്നവർ വിചാരിക്കുന്നേയുള്ളോ (Is it a delusion?)

ഇതു ഇന്നത്തെ ഭൗതികതന്ത്രത്തിന്റെ പ്രശ്നമായിക്കണക്കാക്കാൻ പററിയതു തന്നെ. പരമാത്മൈക്യം സിദ്ധിച്ചാനന്ദമനുഭവിക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നവർ ഒരു വക സ്വകൃതകസ്വാപത്തിൽ (Self-hypnotised state) പെട്ടു മിഥ്യാബോധത്തിനിരയാവുകയല്ലയോ? അല്ലെന്നെങ്ങനെയറിയാം. അഥവാ, ഈ ആനന്ദാവസ്ഥ യഥാൎത്ഥത്തിലുള്ളതാണെന്നെങ്ങനെയറിയാം. ഇതിന്നു വിധമുള്ളതാണെന്നു നിൎദ്ദേശിക്കാൻ വയ്യെങ്കിൽ ആരെങ്കിലുമനുഭവിക്കുന്നതിതാണെന്നെങ്ങിനെ പറയാം? ഇതിനുത്തരമാണടുത്ത മന്ത്രം.

/

മ:—

ന തത്ര സൂൎയ്യോ ഭാതി ന ചന്ദ്രതാരകം
　　നേമാ വിദ്യുതോ ഭാന്തി കുതോഽയമഗ്നിഃ
തമേവ ഭാന്തമനുഭാതി സൎവ്വം
　　തസ്യ ഭാസാ സൎവ്വമിദം വിഭാതി ||൧൫||

അ:—

തത്ര സൂൎയ്യഃ ന ഭാതി, ചന്ദ്രതാരകം ന, ഇമാഃ വിദ്യുതഃ ന ഭാന്തി, അയം അഗ്നിഃ കുതഃ—അവിടെ (ബ്രഹ്മത്തിൽ) സൂൎയ്യൻ ചന്ദ്രൻ നക്ഷത്രം വിദ്യുത് ഇവയൊന്നും ഭാനം ചെയ്യുന്നില്ല, അഗ്നിയുടെ കഥയോ എവിടെ കിടക്കുന്നു! ഭാന്തം തം ഏവ സൎവ്വം അനുഭാതി—ഭാസിച്ചിയങ്ങുന്ന അതിനേതന്നെ മറെറല്ലാമനുഭാനം ചെയ്യുന്നതേ ഉള്ളൂ; തസ്യ ഭാസാ ഇദം സൎവ്വം വിഭാതി—അതിന്റെ ഭാസ്സു കൊണ്ടാണിതെല്ലാം ഭാനം ചെയ്യുന്നതു്

വ്യാ:—

ഭാതി—പ്രകാശിക്കുക; പ്രഭാവപ്രകടനം ചെയ്ക എന്നതിനുപലക്ഷണമായി അൎത്ഥമാക്കിക്കൊള്ളണം.

അനുഭാതി—അനുഭാനം ചെയ്ക—സൂൎയ്യന്റെ രശ്മി ഇരുണ്ടതായ ചന്ദ്രഗോളത്തിൽ തട്ടുകയാൽ ചന്ദ്രൻ തിളങ്ങു

ന്നതുപോലെ, പരഭാസ്സിനെ ആശ്രയിച്ചു പ്രകാശി ക്കുക എന്നർത്ഥം.

ഇവിടെ പ്രകാശമുള്ള വസ്തുക്കളെ ഉപമയ്ക്കായി എടുത്തു വിചാരിച്ചു, ബ്രഹ്മം, നാം കണ്ടു പരിചയിച്ചിട്ടുള്ളതുപോലെയുള്ള ഒരു *വെളിച്ചം* ആണെന്നു രൂപസങ്കല്പം ചെയ്തുപോകരുത്.

സൂര്യൻ സ്വപ്രഭാവത്താൽ ഭാനം ചെയ്യുന്നുവെന്നു അറിവു കുറഞ്ഞവർ വിചാരിക്കുന്നു. ഇതുതന്നെ അഗ്നി മുതലായവയു ടെയും കഥ. ഇവയൊന്നും *സ്വപ്രഭാവത്താലല്ല* പ്രകാശിക്കുന്നതു; പ്രകൃതിയുടെ മഹാനിയമഫലമായിട്ടു മാത്രമാണെന്നു വിദ്വാനറിയാം. ഈ പ്രകൃതിയുടെ മഹാനിയമത്തിനു ബ്രഹ്മപ്രഭാവം എന്നുപേർ. ഈ ബ്രഹ്മപ്രഭാവത്തെ ഉപജീവിച്ചു പ്രഭാവപ്രക ടനം ചെയ്യുകയാണു പ്രകൃതി ഒട്ടാകെ ചെയ്യുന്നതു. ബ്രഹ്മം മാത്രമേ സ്വയംപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയതുള്ളു. (പ്രകാശകം)

ഇതെങ്ങനെ മുൻചോദ്യത്തിനുത്തരമാകും? അറിയുക എന്നതു ബുദ്ധിയുടെ ഒരു പ്രഭാവവിശേഷമാണ്. പ്രകൃതിയി ലുള്ള സർവ്വപ്രഭാവങ്ങളും ഒരൊററ മഹാപ്രഭാവത്തെ ഉപജീവിച്ചു ഭാനം ചെയ്യുന്നുവെന്നു വരുമ്പോൾ ബുദ്ധിയുടെ *അറിവു* എന്ന പ്രഭാവവും ആ മഹാ പ്രഭാവഭാസ്സുതന്നെ എന്നു സ്പഷ്ടം. അറിവു എന്നപ്രഭാവം *അറിവിനും വിഷയമല്ലെന്നോർമിച്ചാൽ* ബ്രഹ്മത്തി ന്റെ അനിർവ്വചനീയത്വം വ്യക്തമാവും. *അറിവു* എന്ന പ്രഭാവം ബുദ്ധിക്കുണ്ടെന്നു പരക്കെസ്സമ്മതം. ഇതുണ്ടെങ്കിൽ ഈ പ്രഭാവം ആ മഹാ പ്രഭാവഭാസ്സുതന്നെ എന്നും നാം കണ്ടു; അപ്പോൾ ആ മഹാപ്രഭാവമുണ്ടെന്നു നിശ്ചയം. ഇതിൽ മിഥ്യാബോധ മൊന്നും വരുന്നില്ല. അറിവു എന്ന അവസ്ഥയുടെ കേവല രൂപം തന്നെ *അനുഭവം* എന്നു പറയുന്നതു, നിർദ്ദേശിക്കാറാവു മ്പോൾ *അറിവ്* എന്നു പറയും അത്രയേ ഭേദമുള്ളു. അതായതു, യഥാർത്ഥത്തിൽ ആ മഹാപ്രഭാവം ഭാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടു്; *ഭാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നുള്ള നമ്മുടെ തോന്നൽ* ബുദ്ധി അതിനെ ഉപജീവി ച്ചുഭാനം ചെയ്യുന്നതുമാണു്.

ഇങ്ങനെ അഞ്ചാംവല്ലി.

ആറാംവല്ലി.

മ:—

ഊർദ്ധ്വ മൂലോഽവാക്ശാഖ
ഏഷോഽശ്വത്ഥഃ സനാതനഃ
തദേവശുക്രം തദ്ബ്രഹ്മ
തദേവാമൃതമുച്യതേ
തസ്മിംല്ലോകാഃ ശ്രിതാഃ സർവ്വേ
തദു നാത്യേതി കശ്ചന—ഏതദ്വൈ തൽ ||൧||

അ:—

ഊർദ്ധ്വമൂലഃ അവാക്ശാഖഃ സനാതനഃ ഏഷഃ അശ്വത്ഥഃ—മുകളിൽ ചുവടു, ചുവട്ടിൽ ശാഖ, എന്നും നിൽക്കുന്നതു, ഇങ്ങനെ ഒരശ്വത്ഥം; തൽ ഏവ................ഇതു തന്നെ പാപാദിസ്പർശമില്ലാത്തതും നാശമില്ലാത്തതുമായ ബ്രഹ്മം, ഇതിൽ സർവ്വമായ പ്രപഞ്ചവുമാശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു, ഒന്നും ഇതിനെ കവിയുന്നില്ലതന്നെ, ഇതുതന്നെ അതു. (വ: ൩-മ. വ്യ നോക്കുക)

വ്യാ:—

ബ്രഹ്മത്തേ, കാര്യബ്രഹ്മത്തേ, ഒരു അശ്വത്ഥമായി രൂപകം ചെയ്തുകൊണ്ടു വല്ലി ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈ വൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവടു മുകളിലാണെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതായതു, ഇതു ഒരു ഭൂമിയേയുമാശ്രയിച്ചല്ല നിൽക്കുന്നതു എന്നും, ഇതു ഒന്നിലും നിന്നു *ജനിച്ചതല്ലെ*ന്നും ഭാവം. എന്നാൽ ഊർദ്ധ്വമൂലം എന്നുള്ള ശബ്ദപ്രയോഗം കൊണ്ടു ഇതു ആകാശകല്പവും അവ്യക്തവുമായ (ആകാശോ വൈ വിഷ്ണുഃ) ബ്രഹ്മത്തേ ആശ്രയിച്ചു നിൽക്കുന്നു എന്നുകൂടി അർത്ഥം കിട്ടുന്നു.

ഈ വൃക്ഷത്തിന്റെ ശാഖ ചുവട്ടിലേയ്ക്കാണു്. (√ശാഖ്, വ്യാപ്തൗ) ബ്രഹ്മപദത്തിലാരംഭിക്കുന്ന ഈ വൃക്ഷത്തിന്റെ വ്യാപ്തി അധഃ പതനരൂപത്തിലാണെന്നു ധ്വനി. ഇതു സനാതനവുമാണു്, എന്നും നില്ക്കുന്നതാണു്; സനാതനമായ മൂലത്തോടുകൂടിയതാകയാൽ കാര്യബ്രഹ്മവും ഒരർത്ഥത്തിൽ സനാതനം തന്നെ. പക്ഷേ, ഇതു യഥാർത്ഥത്തിൽ നിത്യമല്ല എന്നു അശ്വത്ഥപദം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. (ന ശ്വോഽപി സ്ഥാസ്യതീത്യശ്വത്ഥഃ—നാളേക്കു പോലും നില്ക്കാത്തതു എന്നർത്ഥം). ഈ കാര്യബ്രഹ്മം തന്നെയായ സംസാരവൃക്ഷം അനവരതം ഇല കമ്പു മുതലായവ നശിച്ചും കിളുത്തും പലമാററങ്ങളും സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു; വിശേഷിച്ചും അശ്വത്ഥം സദാ ചലനസ്വഭാവമുള്ളതാണു്.

ഈ സംസാരരൂപത്തിൽ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന കാര്യബ്രഹ്മം തന്നെ നിർഗ്ഗുണവും പരിശുദ്ധവുമായ കാരണബ്രഹ്മം. കാരണബ്രഹ്മം എന്നതു പ്രപഞ്ചരൂപമായ *മറൊന്നിനകത്തു* ഇരിക്കുന്നുവെന്നു വിചാരിക്കരുതു. ഇങ്ങനെ രണ്ടില്ല; *മറൊന്നില്ല*; മറെറാന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു തോന്നൽ മാത്രം. സാക്ഷാത്തായിട്ടുള്ളതു ബ്രഹ്മം മാത്രം. ഇതുതന്നെയാണു് സംസാരമായി തോന്നപ്പെടുന്നതു. അതുകൊണ്ടാണു് വൃക്ഷത്തെ "തദേവശുക്രം............" എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞതു. ഇതല്ലാതെ വേറെയൊന്നുമേ ഇല്ല. ഈ കാര്യബ്രഹ്മം തന്നെ യഥാർത്ഥത്തിൽ കാരണബ്രഹ്മം.

മ:—

യദിദം കിഞ്ച ജഗത്സർവ്വം
　　പ്രാണ ഏജതി നിഃസൃതം
മഹദ്ഭയം വജ്രമുദ്യതം
　　യ ഏതദ്വിദുരമൃതാസ്തേ ഭവന്തി　　||൨||

അ:—

യൽ കിംച ഇദം ജഗൽ തൽ സർവ്വം പ്രാണേ ഏജതി— ജഗത്തായിട്ടുള്ളതെല്ലാം (പ്രപഞ്ചമൊട്ടാകെ) സർവ്വപ്രാണാത്മകമായ ബ്രഹ്മത്തിൽ തന്നെ കിടന്നനങ്ങുന്നു; ഉദ്യതം വജ്രം മഹദ്ഭയം ഏതൽ—ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച വജ്രായുധം പോലെ ഭയാനകമായ ഇതിനേ; (തതഃ) നിഃസൃതം—(ആ ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്നും) നിസ്സരിച്ചതെന്നു; യേ വിദുഃ തേ അമൃതാഃ ഭവന്തി—ആരറിയുന്നുവോ അവർ അമൃതത്വം പ്രാപിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

മുൻ മന്ത്രത്തിൽനിന്നും കാര്യബ്രഹ്മം തന്നെ സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മം എന്നു കേട്ടു; ഈ കാര്യബ്രഹ്മം ചുവട്ടു മുകളിലുള്ളതാണു, ഒന്നിനേയുമാശ്രയിക്കുന്നില്ല എന്നും കേട്ടു. ശരി; ഈ ദൃഗ്ഗോചരമായ പ്രപഞ്ചം (NATURE) തന്നെ എല്ലാം; ഇതിനപ്പുറമൊന്നുമേയില്ല; കാരണബ്രഹ്മം എന്നതു ഒരു വെറും കല്പനമാത്രം, എന്നു തെററിദ്ധരിച്ചേക്കാമെന്നുവച്ചു് തൽ പരിഹാരാർത്ഥം ശ്രുതി പറയുന്നു.

ജഗത് √ഗം—ചലനചേഷ്ടയോടുകൂടിയതു. ചലനചേഷ്ടയില്ലാത്തതായി പ്രപഞ്ചത്തിലൊന്നുമേയില്ല; ഇങ്ങേയററത്തേ Ions പോലും നിത്യചലനസ്വഭാവമുള്ളതാണു. അപ്പോൾ ജഗൽ എന്ന പദംകൊണ്ടു പ്രപഞ്ചമൊട്ടാകെ എന്നർത്ഥം സിദ്ധിക്കുന്നു.

പ്രപഞ്ചമൊട്ടാകെ, ഒന്നൊഴിയാതെ, ചലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു പ്രപഞ്ചത്തിൻെറ പ്രാണനായി കല്പിക്കാവുന്ന ബ്രഹ്മപ്രഭാവം ഹേതുവായിട്ടാണു്. ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച വജ്രായുധംപോലെ ഭയങ്കരമായ സംസാരരൂപമായ ഈ കാര്യബ്രഹ്മം (The Terrible

Nature) സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മപ്രഭാവത്തിൽ നിന്നു നിസ്സരിച്ചതു മാത്രമാണെന്നു (വ. ൭-ാമ. ലേ അനുഭാനം തന്നെ) അറിയുന്നവ രമൃതത്വം പ്രാപിക്കുന്നു. അതായതു്, പ്രപഞ്ചത്തിൽ കാണുന്നതു കൊണ്ടേടാക്കെയായില്ല; ഇവയ്ക്കു മൂലമായിട്ടൊന്നുണ്ടു്. അതാണു സർവ്വപ്രപഞ്ചത്തിന്റെയും പ്രാണൻ അല്ലെങ്കിൽ ജീവൻ. ഇതു ബോധ്യപ്പെട്ടാൽ തന്റെയും *പരമാത്മജീവൻ* ഈ നിത്യനായ ബ്രഹ്മം തന്നെ എന്നു ബോധ്യം വരും; ഇതുതന്നെ അമൃതത്വം.

മ:—

ഭയാദസ്യാഗ്നിസ്തപതി
　　ഭയാത്തപതി സൂര്യഃ
ഭയാദിന്ദ്രശ്ച വായുശ്ച
　　മൃത്യുർദ്ധാവതി പഞ്ചമഃ　　||൩||

അ:—

അസ്യഭയാൽ അഗ്നിഃ തപതി, സൂര്യഃ തപതി, ഇന്ദ്രഃ ച, വായുഃ ച, പഞ്ചമഃ മൃത്യുഃ ധാവതി—ഇവനേ ഭയന്നിട്ടു അഗ്നിയും സൂര്യനും ഇന്ദ്രനും വായുവും അഞ്ചാമനായ മൃത്യുവും സ്വവൃത്തികളേ പാലിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

അഗ്നിഃ—പചനാദിധർമ്മം, ജാഠരാഗ്നി മുതലായവയുടെ
　　ധർമ്മം, രാസധർമ്മങ്ങൾക്കുപലക്ഷണം; (Chemical & activities)·

സൂര്യൻ—√ഷൂങ്—പ്രാണിപ്രസവേ; സന്താനോൽപാ
　　ദനധർമ്മം. ധാതുലോകത്തിൽ Crystal formation ഈ സ്ഥാനം വഹിക്കുന്നു.

ഇന്ദ്രൻ—ജ്ഞാനസ്വീകരണശക്തി. } Response to
വായു—ചേഷ്ടകൾ } stimulus.

Response to stimulus ധാതുലോകത്തിലുമുണ്ടെന്നു Sir J. C. Bose തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ടു് (See his 'Response in the Non-living')

മൃത്യു—മുൻധർമ്മങ്ങളുടെയെല്ലാമൊന്നിച്ചുള്ള വിരാമാവസ്ഥ.

ഈ പഞ്ചധർമ്മങ്ങളും പ്രപഞ്ചത്തിൽ നടന്നുപോരുന്നതു, ദാസന്മാർ യജമാനനേ ഭയന്നു—അതായതു, യജമാനനിയമമനുസരിച്ചു—കഴിയുന്നതുപോലെ, ഒരു മഹാപ്രഭാവത്തെ അനുസരിച്ചാണു് എന്നർത്ഥം. ഈ മഹാപ്രഭാവം തന്നെ ബ്രഹ്മം, പരമേശ്വരൻ.

മ:—

ഇഹ ചേദശകദ്ബോദ്ധും
 പ്രാക്ശരീരസ്യ വിസ്രസഃ
തതഃ സർഗേഷു ലോകേഷു
 ശരീരത്വായ കല്പതേ ||൪||

അ:—

ഇഹ ശരീരസ്യ വിസ്രസഃ പ്രാക്—ഈ ശരീരനാശത്തിനു മുമ്പായി തന്നെ; ബോദ്ധും അശകൽ ചേൽ—(ആ ബ്രഹ്മത്തെ) അറിയാൻ ശേഷിയായി എങ്കിൽ; (വിമുച്യതേ—മോക്ഷം കിട്ടുന്നു. ശങ്കരൻ). തതഃ (അനവബോധാൽ, ശങ്കരൻ)—ജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കാത്ത അവസ്ഥയിൽ നിന്നും; സർഗേഷു ലോകേഷു ശരീരത്വായ കല്പതേ—സൃഷ്ടിധർമം നടക്കുന്ന ലോകങ്ങളിൽ ചെന്നു ശരീരം സമ്പാദിക്കുന്നതിനായി തീരുന്നു.

വ്യാ:—

മോക്ഷം മരണശേഷം വരുവാനുള്ള ഒരവസ്ഥയല്ലെന്നു ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു വ്യക്തമാവും. ശരീരവാനായിരിക്കവേ മാത്രമേ ജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കുവാൻ സാധിക്കൂ; അതിനാൽ ജ്ഞാനഫലമായ മോക്ഷവുമപ്പോഴേ സാധിക്കൂ.

അതുകൊണ്ടു്, ശരീരമുള്ളപ്പോൾ തന്നെ ബ്രഹ്മതത്വത്തെ അറിയാൻ യത്നിച്ചു സാധിച്ചുകൊള്ളണം. ഇതു സാധിച്ചാൽ, താൻ കർത്താവും ഭോക്താവുമല്ലാത്ത പരിശുദ്ധനായ സർവാധ്യക്ഷൻ തന്നെ എന്ന ബോധ്യം വന്നാൽ, അതോടുകൂടി വാസനകളും അവസാനിക്കും. ഇനിയൊരു ശരീരഗ്രഹണത്തിനു കാരണം വാസനയാകയാൽ വാസന യറുന്നതോടുകൂടി മേൽ ശരീരഗ്രഹണത്തിനുള്ള ആവശ്യവും തീർന്നു. ഇതുതന്നെ മോക്ഷം, സംസാരത്തിൽ നിന്നുമെന്നെന്നേക്കുമായുള്ള മോചനം. ശരീരവാനായിരിക്കെ ബ്രഹ്മബോധംകിട്ടി മുക്തനാകുന്നില്ലെങ്കിൽ വാസന നശിച്ചില്ലെന്നു നിശ്ചയം. നശിക്കാത്ത വാസന സ്വതൃപ്ത്യർത്ഥം അന്യശരീരം സമ്പാദിച്ചേ തീരൂ എന്നും നിശ്ചയം.

പുനർജന്മവാദത്തേപ്പററി ചെറുതായി ഒന്നു ചർച്ച്ചെയ്യുന്നതു പ്രകരണത്തിനത്യന്തമാവശ്യമായി തോന്നുന്നു. ഇന്നത്തേ സ്വപ്നാവസ്ഥാവിജ്ഞാനത്തിനു Sub-concious Psychology) വാസനകൾ (Sub-concious desires) അത്യധികം ശക്തിയുള്ളവയാണെന്നും, അവ, ജാഗ്രദ്ബുദ്ധി സമ്മതിക്കാത്തപക്ഷം ജാഗ്രദ്ബുദ്ധിയേ കബളിപ്പിച്ചും രൂപാന്തരേണ സ്വതൃപ്തി നേടുമെന്നും അറിയാം. എന്നാൽ വാസനയുടെ യഥാർത്ഥരൂപമിന്നതാണെന്നു ബുദ്ധിക്കു വെളിവാക്കിയാൽ (By psycho-analysis) അങ്ങനെ യഥാർത്ഥരൂപം വെളിവാക്കപ്പെട്ട വാസനകൾ നശിക്കുന്നു (നിഷ്ക്രിയമാകുന്നു) വെന്നും നമുക്കറിയാം. വാസനകളുടെ ഓരോന്നിന്റേയും യഥാർത്ഥരൂപം ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നതിനു പകരം വാസന എന്നതിന്റെ സമഷ്ടിരൂപം ബുദ്ധിക്കനുഭവപ്പെട്ടാൽ വാസന ഒട്ടാകെ നശിച്ചേക്കാം എന്നു സമ്മതിക്കാം. വാസന അല്ലെങ്കിൽ കാമന (Sub-concious desires) ശരീരത്തേ ആശ്ര

യിച്ചുള്ള ഒരു ചിത്തവൃത്തിയാകയാൽ Mental content ശരീരനാശത്തോടുകൂടി ചിത്തവും ചിത്തത്തിൻെറ വൃത്തിയും നശിക്കണമെല്ലൊ. ഇങ്ങനെ വന്നാൽ പുനർജന്മവാദം തീരെ അസാധുവാണല്ലൊ എന്നു വാദിച്ചേക്കാം.

സത്യം ഒന്നല്ലാതെ രണ്ടുണ്ടാവാൻ വയ്യ. അതു പാശ്ചാത്യൻ പറഞ്ഞാലും പൗരസ്ത്യൻ പറഞ്ഞാലും, പണ്ടുള്ളവൻ പറഞ്ഞുാലുമിന്നുള്ളവൻ പറഞ്ഞാലും, ആസ്തികൻ പറഞ്ഞാലും നാസ്തികൻ പറഞ്ഞാലും, എന്നുവേണ്ട, ബാലൻ പറഞ്ഞാലും കിളി പറഞ്ഞാലും സത്യംതന്നെ; അതിനെന്നും ഒരു വില തന്നെ. പൂവ്വഗാമികളുടെ യത്നഫലങ്ങൾ നമ്മുടെ ബുദ്ധിക്കു തൃപ്തികരമായി തോന്നിയാൽ സ്വീകരിക്കാം; സ്വാനുഭവത്തിനും യുക്തിക്കും വിരുദ്ധമാണെങ്കിൽ ലക്ഷം ഗ്രന്ഥവും കോടി ആചാര്യന്മാരും പറഞ്ഞിരുന്നാലും നാം വകവയ്ക്കുകയും വേണ്ട. അതിനാൽ ആരുടെവാക്കിനും പരമപ്രാമാണ്യം കല്പിക്കാതെ ഒന്നാരായാം.

പ്രകൃതിയിൽപെട്ട സകലതിനേപ്പററിയും നമുക്കു പ്രഥമമായികിട്ടുന്ന അറിവുകളെല്ലാം ഇന്ദ്രിയമാർഗമായിട്ടാണു. ശരീരം, മനസ്സ്, ജീവൻ Bio-factorഇവയും പ്രകൃത്യാംശം ആകയാൽ ഇവയേപ്പററിയുമുള്ള പ്രാഥമികജ്ഞാനം Basic knowledge ഇന്ദ്രിയമാർഗമായിട്ടേകിട്ടാവു. ഇന്ദ്രിയമാർഗമായി കിട്ടുന്ന അറിവുകളൊന്നും യഥാത്ഥമാവണമെന്നില്ല; പലപ്പോഴും, അഥവാ എല്ലാപ്പോഴും തന്നെ, അവ ആപേക്ഷികമായ അറിവേ ആയിരിക്കു. (V. ൧൨. ന്റെ വ്യാഖ്യകൂടെ നോക്കുക). നമ്മുടെ കണ്ണിനു സൂര്യൻ ഭൂമിയെ ചുററുന്നുവെന്നു തോന്നുന്നു. എന്നാൽ മററു ചില സംഗതികൾ കാണുമ്പോൾ നമ്മുടെ കണ്ണു കണ്ടതു തെററാണെന്നും സൂര്യൻ നില്ക്കുകയും ഭൂമി പമ്പരംപോലെ കറങ്ങുകയുമാണെന്നനുമാനിക്കേണ്ടിവരുന്നു. ഇതുവരെ നാം നിന്നു വീക്ഷിച്ച സ്ഥാനം

വിട്ടു അന്യ ഒരു സ്ഥാനത്തുനിന്നു വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ ഇതുവരെ നാമനുമാനിച്ചതെല്ലാം തെററാണെന്നുവരാം. ആദ്യമായി, നമ്മുടെ ഇന്ദ്രിയം തരുന്ന അറിവു ആപേക്ഷികമാണെന്നും യഥാൎത്ഥമ ല്ലെന്നും കണ്ടു. ഈ അയഥാൎത്ഥം വെച്ചനുമാനിച്ചാൽ കിട്ടുന്നതു ഒരയഥാൎത്ഥവുമാപേക്ഷികമാത്രസത്യവുമായല്ലേ വരു. ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ, ഇന്ദ്രിയദ്വാരാകിട്ടുന്ന അറിവുകൾ കൊണ്ടോ അവ വച്ചനുമാനിക്കുന്നതുകൊണ്ടോ ഒന്നിന്റേയും യഥാൎത്ഥ ജ്ഞാനം കിട്ടാൻ തരമില്ലെന്നു സ്പഷ്ടം. ഇതുകൊണ്ടാണു ഈ വക അറിവിനു് അവിദ്യ എന്നു വേദാന്തിപേരിട്ടിരിക്കുന്നതു. ഇന്ദ്രി യമാൎഗ്ഗമായ അറിവിൽ നിന്നും യാതൊന്നിന്റെയും യാഥാൎത്ഥ്യം അറിയാൻ വയ്യെങ്കിലും ഒരു സംഗതി സാധിക്കും. എല്ലാ ആപേ ക്ഷികജ്ഞാനങ്ങളിലും പൊതുവായിട്ടെന്തെങ്കിലും കാണുന്നുണ്ടെ ങ്കിൽ അതു യഥാൎത്ഥംതന്നെയായിരിക്കും. സൂൎയ്യൻ ഭൂമിയെ ചുററട്ടെ, അല്ലെങ്കിൽ ഭൂമി സൂൎയ്യനേ ചുററട്ടെ, ഭൂമിയും സൂൎയ്യനും തമ്മിൽ എന്തോ ഒരു ബന്ധം (ബന്ധരൂപമെന്താണെന്നറി യേണ്ട) ഉണ്ടെന്നുള്ളതു നിത്യസത്യമായേ വരു. അതായതു സൎവ്വ ആപേക്ഷികജ്ഞാനങ്ങളിലും പൊതുവായിട്ടിരിക്കുന്ന സംഗതി സത്യമായേ വരു എന്നു നിശ്ചയിക്കാം. ഇന്ദ്രിയദ്വാരാ കിട്ടുന്ന രൂപത്തിന്റെ രൂപത്തിനല്ല അൎത്ഥ്യം, ആ രൂപത്തിനുകൊടു ക്കുന്ന അൎത്ഥത്തിനാണു, എന്നും അതിനാൽ ഇതും ഒരു വക അനുമാനദോഷമാണെന്നു കാണണം. ഒരു രൂപഗ്രാഹിയായ Retina യിൽ പെടുന്ന രൂപവും, ഒരു രൂപഗ്രാഹിയന്ത്രത്തിൽ പെടുന്ന രൂപവും നേത്രത്തിനും യന്ത്രത്തിനും കേടില്ലെങ്കിൽ യഥാൎത്ഥം തന്നെ. അവയ്ക്കൎത്ഥകല്പന ചെയ്യുന്നിടത്താണു അ യഥാൎത്ഥ്യം വരുന്നതു. ഈ അൎത്ഥകല്പനയാണു തത്വങ്ങളിലേ "അൎത്ഥം"

മഹാമനസ്കന്മാരും ഉപാരവിദ്വാന്മാരും ആയ പൂജ്യപാ ദന്മാൎക്കും അനുമാനത്തിൽ തെറവുപററിയേക്കാം; എന്നാൽ അങ്ങിനെയുള്ളവരൊരിക്കലും അറിഞ്ഞും കൊണ്ടു ലോകത്തേ

കബളിപ്പിക്കാനൊരുങ്ങുമെന്നു വിചാരിക്കാൻ തരമില്ല. Sir William Crookes, Sir Oliver Lodge Sir Conon Doyle മുതലായ പല പ്രകൃതിശാസ്ത്രവിദ്വാന്മാരും (ഇവർ പ്രകൃതിശാസ്ത്രത്തിൽ മഹാവിദ്വാന്മാരും P. R. S മുതലായ അസാധാരണ ബിരുദങ്ങൾ നേടിയവരും പല സിദ്ധാന്തങ്ങളും പുതുതായി സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള മഹാന്മാരുമാണു്) മരണശേഷവും ജീവന്ന സൽഭാവമുണ്ടെന്നും, പ്രേതന്മാർ ഒരുവക സൂക്ഷ്മശരീരത്തിൽ ജീവിക്കുന്നുവെന്നും, ഇവൎക്കു കാമനകൾ (വാസനകൾ, Desires) പലതുമുണ്ടെന്നുംമററും, പല പല തെളിവുകളോടും സ്വാനുഭവത്തോടുംകൂടി പറയുന്നു. പ്രേതന്മാരുടെ രൂപം രൂപഗ്രാഹികളിൽ (Photographic plates) എടുക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നും അവർ തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഈ സംഗതി വെറും ഗ്രന്ഥജ്ഞാനമോ കേട്ടുകേൾവിയോ അല്ല, കണ്ടനുഭവപ്പെട്ടിട്ടുള്ള അറിവുകളാണെന്നു കൂടി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഇവിടെ, അനുമാനങ്ങളിലോ ഇന്ദ്രിയജ്ഞാനത്തിലോ, എത്രയെങ്കിലും തെററിരിക്കട്ടെ, ഒന്നു നിശ്ചയം; മരണശേഷാവസ്ഥ സൎവ്വഥാ ശൂന്യമെങ്കിൽ, ശൂന്യത്തിൽ നിന്നുമൊരുവകജ്ഞാനവും സാദ്ധ്യമല്ലാത്തതിനാലും, ഇവിടെ, തെററായിരിക്കാമെങ്കിലും, ചില ജ്ഞാനങ്ങൾ കിട്ടുമെന്നിരിക്കയാൽ മരണശേഷം പ്രേതമായ എന്തോ ഒന്നിനു ശൂന്യരൂപമല്ലാത്ത അവസ്ഥ, സദവസ്ഥ, ഉണ്ടെന്നു വന്നേ മതിയാവു. ഈ പ്രേതൻ ശരീരമല്ലെന്നുള്ളതിനു ശരീരമിവിടെത്തന്നെ കിടക്കുന്നതു മതിയായ തെളിവാണു. ഈ പ്രേതനമൂൎത്തിയുണ്ടെന്നുള്ളതിനു് രൂപഗ്രാഹി തെളിവു തരുന്നു. ഈ തെളിവു അപൗരുഷേയം(impersonal) ആകയാൽ ഇതു വെറും മിഥ്യയാവാൻ വയ്യ. ഈ പ്രേതന്മാൎക്കു കാമനകൾ ഉള്ളതായും നമുക്കു സ്പഷ്ടമേ ബോദ്ധ്യംവരാൻ തക്ക പല സംഗതികളും സംഭവിച്ചുകാണുന്നുണ്ടു്.

ഒരു മൂൎത്തിയും-സ്ഥൂലമാവട്ടെ സൂക്ഷ്മമാവട്ടെ- കാമനയുള്ള താണെന്നുവരട്ടെ, ആ കാമന സ്വതൃപ്തിക്കായി യത്നിച്ചു രൂപാന്തരേണ എങ്കിലും സാധിക്കാതെയിരിക്കുകയില്ലെന്നു Froude മുതലായ മനഃശാസ്ത്രവിദ്വാന്മാർ പ്രത്യക്ഷപ്രമാണസഹിതം തെളിവു തരുന്നു. ഈ അറിവും പ്രേതന്മാരെപ്പററിയുള്ള അറിവും ചേൎത്താലോചിച്ചാൽ പ്രേതന്മാരിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കാമനകളും സ്വതൃപ്തിക്കായി യത്നിച്ചു സാധിച്ചുകൊള്ളുമെന്നു നിശ്ചയിക്കാം. കാമനകളുടെ സാദ്ധ്യത്തിനു സ്ഥൂലശരീരം അവശ്യകരണമാണെന്നു വരുമ്പോൾ പ്രേതന്മാരുടെ പ്രഥമശ്രമം സ്ഥൂലശരീരപ്രാപ്തിതന്നെ ആയിരിക്കണമെല്ലൊ. ഇവർ ഗ്രഹിക്കുന്ന സ്ഥൂലശരീരം സ്വകാമനാനിൎവ്വഹണത്തിനു മതിയാവുന്ന വിധത്തിൽ ഉള്ളതും (സ്വവാസനാനുയോജ്യം) ആയിരിക്കും. ഇതുതന്നെ ഹിന്ദുവിന്റെ പുനൎജ്ജന്മവാദം.

മ:—

യഥാദർശേ തഥാത്മനി
യഥാ സ്വപ്നേ തഥാ പിതൃലോകേ
യഥാപ്സു പരീവ ദദൃശേ
തഥാ ഗന്ധൎവ്വലോകേ ഛായാതപയോരിവ ബ്രഹ്മലോകേ ||൭||

അ:—

ആദർശേ യഥാ തഥാ ആത്മനി—കണ്ണാടിയിൽ എതുവിധമോ അതുപോലെ തന്നിലും; സ്വപ്നേ യഥാ തഥാ പിതൃലോകേ—സ്വപ്നത്തിലെങ്ങിനെയോ അതുപോലെ പിതൃലോകത്തിലും; അപ്സു യഥാ തഥാ ഗന്ധൎവ്വലോകേ —വെള്ളത്തിൽ എങ്ങിനെയോ അതുപോലെ ഗന്ധൎവ്വലോകത്തിലും—ഛായാതപയോഃ ഇവ ബ്രഹ്മലോകെ—

നിഴലും വെയിലുംപോലെ ബ്രഹ്മലോകത്തിലും; പരിഭദ്ദരേ ഇവ—കാണപ്പെടുന്നതുപോലെ (ആകുന്നു).

സാരം:

ആത്മാവിനേ നാലവസ്ഥകളിലും കാണുന്നതു നാലുതരത്തിലാണെ എന്നു പറയുന്നു.—

കണ്ണാടിയിൽ നമ്മേ കാണുന്നതു സ്ഥൂലചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടാണു്; കാണുന്നരൂപം നമ്മുടെ ശരീരത്തിന്റേതുമാണു്. ഇവിടെ, സാക്ഷാൽ ഉള്ളതു നമ്മുടെ ശരീരവും കണ്ണാടിയിൽ കാണുന്നതു അതിന്റെ പ്രതിബിംബവുമാണെന്നു സ്പഷ്ടമേയറിയാം. ഇതുപോലെയാണു, ബുദ്ധിയുടെ സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിൽ, നാം *നമ്മേ* (നമ്മുടെ ആത്മാവിനേ) കാണുന്നതു എന്നൎത്ഥം. അതായതു ബുദ്ധിശക്തി കുറഞ്ഞലോകം *ഞാൻ* എന്നു പറഞ്ഞാൽ ഈ സ്ഥൂലശരീരംതന്നെ എന്നു പൂൎണ്ണമായി വിശ്വസിച്ചുപോകുന്നു. ഈ സ്ഥൂലശരീരത്തിന്റെ പ്രതിബിംബംപോലെ, യഥാൎത്ഥസത്തയില്ലാത്ത ഒരു തോന്നൽ (Virtual image) മാത്രമാണു് ആത്മാവെന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നതു എന്നാണിവന്റെ വിചാരം. ബുദ്ധി സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയിലിരിക്കുന്ന ബാലബാലിശാദികൾ, ഈ വിധത്തിൽ, ഈ കാണുന്ന സ്ഥൂലശരീരംതന്നെ ആത്മാവു എന്നു വിചാരിച്ചുപോകുന്നുവെന്നൎത്ഥം. ഇന്ദ്രിയങ്ങളേ ആത്മാവായി ദർശിക്കുന്നതാണിതു, അഥവാ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ആത്മാവിനേ ദർശിക്കുന്ന രൂപംതന്നെ.

സൂക്ഷ്മശരീരാവസ്ഥയിൽ, പിതൃലോകത്തിൽ, നിൽക്കവേ *ഞാൻ* എന്ന തത്വത്തെ സ്വപ്നത്തിൽ കാണുന്നതുപോലെ കാണുന്നു. സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ, ബുദ്ധിയുടെ സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ, സ്ഥൂലശരീരി *ഞാൻ* എന്നഭിമാനിക്കുന്നേ സ്ഥൂലശരീരം (മുൻ

ഖണ്ഡംനോക്കുക) മരിച്ചു കിടക്കുന്നതായി, *സൂക്ഷ്മശരീരത്തെന്നിനു* കാണാൻ കഴിയുമെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ആ അവസ്ഥയിൽ സ്ഥൂലശരീരത്തേയല്ല *ഞാൻ* ആയി കാണുന്നതും കരുതുന്നതും എന്നു സ്പഷ്ടം. എന്നാലിവിടെയും അസ്പഷ്ടമെങ്കിലും *ഞാനി* ൻെറ രൂപം ഏറെക്കുറെ സ്ഥൂലശരീരരൂപംപോലെതന്നെ ആയിരിക്കും. ഞാൻ ആനയായി എന്നു സ്വപ്നം കണ്ടാൽ ആ ആനഛായ കൊണ്ടു എൻെറ ഛായ ഓർമ്മയിൽ വരത്തക്ക ഒരു രൂപസാമ്യം വല്ലതെങ്കിലും ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നു ഇന്നത്തെ സ്വപ്നാവസ്ഥാ ശാസ്ത്രം സമ്മതിക്കുന്നു; നമ്മുടെയനുഭവവും, മനസ്സിരുത്തി ഓർമിച്ചാൽ, ഇതു ശരിയാണെന്നു കാണിക്കും. ഇതു മനസ്സിനേ ആത്മാവായി ദർശിക്കുന്ന രൂപം, അല്ലെങ്കിൽ മനസ്സത്മാവിനേ കാണുന്ന രൂപം ആണു്.

കാരണശരീരാവസ്ഥയിൽ, ഗന്ധർവലോകത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന അവസ്ഥയിൽ, ബുദ്ധിയുടെ ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ, വെള്ളത്തിൽ കാണുന്ന പ്രതിബിംബംപോലെ അത്യന്തമവ്യക്തമാണു്. ബുദ്ധികൊണ്ടാലോചിക്കുംതോറും ആത്മാവെന്നൊന്നുണ്ടോ ഇല്ല യോ എന്ന സംശയം വർദ്ധിക്കുകയല്ലാതെ ഒരു തീരുമാനവും കിട്ടുന്നില്ല. ഉണ്ടെന്നുമുറപ്പു പറയാൻ വയ്യ, ഇല്ലെന്നും പറയാൻ വയ്യ; ഇതാണീയവസ്ഥ. ഇതു ബുദ്ധി ആത്മാവിനേ ദർശിക്കുന്ന രൂപം ആണു്; ബുദ്ധിയേ ആത്മാവായി കാണുന്ന രൂപമെന്നു പറഞ്ഞാലും അർത്ഥം ശരിതന്നെ.

തുരീയാവസ്ഥയിൽ (സവികല്പസമാധിരൂപം; നിർവികല്പാവസ്ഥ നിരവസ്ഥയാണു്) ആത്മാവിനേ കാണുന്നതു ആത്മാവു ബ്രഹ്മത്തിൻെറ ഒരു നിഴൽ ആയിട്ടാണു്. ബ്രഹ്മപ്രകാശം പിണ്ഡത്തിൽ ' തട്ടുന്നതുകൊണ്ടുണ്ടാവുന്ന നിഴലിനേയാണു്

ഇപ്പോൾ ആത്മാവായി കാണുന്നതു. ഇതു ജീവനേ അല്ലെങ്കിൽ അഹങ്കാരത്തെ ആത്മാവായി ദർശിക്കുന്ന രൂപമാണു്.

മ:—

ഇന്ദ്രിയാണാം പൃഥഗ്ഭാവ-
മുദയാസ്തമയൗ ച യൽ
പൃഥഗുൽപദ്യമാനാനാം
മത്വാ ധീരോ ന ശോചതി ||൬||

അ:—

പൃഥക് ഉൽപദ്യമാനാനാം ഇന്ദ്രിയാണാം പൃഥഗ്ഭവം ഉദയാസ്തമയൗ ച യൽ (തൽ) മത്വാ ധീരഃ ന ശോചതി— വേറേ വേറേയായിട്ടുണ്ടായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ പൃഥഗ്ഭാവത്തേയും ഉൽപത്തിനാശങ്ങളേയും പററിച്ചിന്തിച്ചിട്ടു ധീരൻ ശോചിക്കുന്നില്ല.

വ്യ:—

ഇന്ദ്രിയശബ്ദം കൊണ്ടു്, ജ്ഞാനകർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ പത്തിനേയുമറിഞ്ഞാൽ പോര; മനസ്സു, ബുദ്ധി, അഹങ്കാരം, ജീവൻ എന്ന അന്തരിന്ദ്രിയങ്ങളേയും കൂടി ഗ്രഹിക്കണം; അഥവാ സമഷ്ടിയായ ശരീരം എന്നൎത്ഥമാക്കണം. മുൻമന്ത്രത്തിൽ ബഹിരിന്ദ്രിയങ്ങൾ, മനസ്സു, ബുദ്ധി, അഹങ്കാരം ഇവ ചൈതന്യമായ ആത്മാവിനേ ഏതു വിധമെല്ലാം ദർശിക്കുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞു.

ഈ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ പതിന്നാലും ഉൽപത്തിയും നാശവുമുള്ളവയാണു്; ഇവ പൃഥഗുൽപദ്യമാനങ്ങളുമാണു്, ഓരോന്നായി ജനിച്ചു സ്വധർമ്മപ്രകടനസാമൎത്ഥ്യം ക്രമേണ സമ്പാദിക്കുന്നവയുമാണു്. ശരീരമാണാത്മാവു, മനസ്സാണാത്മാവു, ബുദ്ധിയാണാത്മാവു, അഹങ്കാരമാണാത്മാവു അല്ലെങ്കിൽ ജീവൻ(Bio-factor)

അതാണാത്മാവു് എന്നു തോന്നിയാൽ ഇവയ്ക്കു നാശമുള്ളവയാക യാൽ ആത്മാവു നശ്വരമാണെന്നുവച്ചു ദുഃഖിക്കാനിടവരുന്നു. ബുദ്ധിമാൻ ഉൽപത്തിവൈവിധ്യം, ധർമ്മവൈവിധ്യം മുതലായ വയേ ചിന്തിച്ചു ഈ ഇന്ദ്രിയങ്ങളൊന്നുമല്ലാത്മാവു് എന്നറി യുന്നു. എന്തെന്നാൽ ഇവൻ, ഇന്ദ്രിയാദിയൊന്നുമേയില്ലാത്ത ധാതുവർഗ്ഗത്തിലും ഒരു ചൈതന്യം കാണുന്നു; ജീവൻ മാത്ര മുണ്ടു്, മററിന്ദ്രിയങ്ങളൊന്നുമില്ല എന്ന വിധമുള്ള അണുജീവിക ളിലും (Bacteria kingdom) ആ ചൈതന്യം കാണുന്നു; ജീവനും ബോധവും (Response) മാത്രമുള്ള ഭ്രൂണങ്ങളിലും കാ ണുന്നു, ജീവനും ബുദ്ധിയും മനസ്സും ബഹിരിന്ദ്രിയങ്ങളിലും ഉള്ള ജന്തുക്കളിലും കാണുന്നു. ഇതിൽനിന്നും ഈ ഇന്ദ്രിയങ്ങളോ ഇവയേ ആശ്രയിച്ചതോ ആയ ഒന്നുമല്ല ആത്മാവെന്നവനറി യുകയാൽ ഇവയ്ക്കുപ്പെട്ടുന്ന ദുഃഖനാശാദി ആത്മാവിനേ ബാധി ക്കുന്നില്ലെന്നു കണ്ടു ശോകഹീനനായിത്തീരുന്നു.

മ—

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനോ
　　മനസഃ സത്വമുത്തമം
സത്വാദധി മഹാനാത്മാ
　　മഹതോഽവ്യക്തമുത്തമം　　||൭||

അവ്യക്താത്തു പരഃ പുരുഷോ
　　വ്യാപകോഽലിങ്ഗ ഏവ ച
യം ജ്ഞാത്വാ മുച്യതേ ജന്തു-
　　രമൃതത്വം ച ഗച്ഛതി　　||൮||

അ:—

ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ, മനസഃ ഉത്തമം സത്വം, സത്വാൽ അധി മഹാൻ ആത്മാ, മഹതഃ ഉത്തമം അവ്യക്തം, അവ്യ

ക്താൽ. പരഃ പുരുഷഃ, യം ജ്ഞാത്വാ ജന്തുഃ അമൃതത്വം ച ഗച്ഛതി (സഃ പുരുഷഃ) വ്യാപകഃ അലിംഗഃ ച ഏവ— ഇന്ദ്രിയങ്ങളെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠം (സൂക്ഷ്മം) ആണു മനസ്സ്, മനസ്സിലും സൂക്ഷ്മം സത്വം, സത്വത്തിലും സൂക്ഷ്മം അഹങ്കാരം, അഹങ്കാരത്തിലും സൂക്ഷ്മം അവ്യക്തം, അവ്യക്തത്തിലും സൂക്ഷ്മം പുരുഷൻ. യാതൊന്നിനെ അറിഞ്ഞാൽ ജന്തു അമൃതത്വം പ്രാപിക്കുന്നുവോ ആവിധമുള്ള ഈ പുരുഷൻ സർവ്വത്ര വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നവനും എന്നാൽ ലക്ഷണം കൊണ്ടു കണ്ടറിയുവാൻ വയ്യാത്തവിധം ലക്ഷണഹീനനുമാണു.

വ്യാ:—

സംഗതി വ: iii- ൧൦, ൧൧, കൊണ്ടു പറഞ്ഞതുതന്നെ.

ഈ മന്ത്രങ്ങളിലെ ഇന്ദ്രിയശബ്ദംകൊണ്ടു iii വ: ൧൦-ലെ ഇന്ദ്രിയ, അർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടും അർത്ഥമാക്കണം.

സത്വം—ബുദ്ധിഃ, ശങ്കരൻ.

സ്ഥൂലേന്ദ്രിയങ്ങൾ മുതൽ ഒന്നൊന്നിനെക്കാൾ സൂക്ഷ്മം എന്നു തുടങ്ങി സൂക്ഷ്മതമമായിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു പുരുഷനെയാണു്. ഈ പുരുഷൻ മുൻ പറഞ്ഞ സ്ഥൂലങ്ങളിലും തത്തച്ഛക്തിരൂപത്തിൽ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നുണ്ടു്. എന്നാൽ പുരുഷനു് പ്രത്യേകമായി ഒരു ഗുണവും (കണ്ടറിയത്തക്ക ലിംഗം) ഇല്ലാത്തതിനാൽ സ്ഥൂലങ്ങളിൽ കാണുന്ന ശക്തികൾ അതതിന്റെ വക എന്നല്ലാതെ, ഇവയിൽ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന പുരുഷപ്രഭാവമാണെന്നു തോന്നുകയില്ല. ഇങ്ങനെ സർവ്വവ്യാപിയും സർവ്വപ്രഭാവകാരണവുമായ പുരുഷനു നിത്യസദ്ഭാവമൊന്നല്ലാതെ വേറേ ഒരു പ്രത്യേകലിംഗവുമില്ല. നിത്യസദ്ഭാവമുണ്ടെന്നുള്ളതുതന്നെ അമൃതത്വം: ഈ പുരുഷൻ തന്നെ *താൻ* എന്നബോധം, വരുന്ന

തിനോടുകൂടി *താനും* അമൃതൻ തന്നെ എന്നറിയുന്നു. സംസാര ബന്ധം സ്ഥൂലങ്ങളായ ഇന്ദ്രിയാദികൾക്കേ ഉള്ളുവെന്നും *താൻ* ആയ ആത്മാവു നിത്യനും സ്വഥാ ഏകനും ആകയാൽ അതിനേ ഒന്നുമേ ബാധിക്കുന്നില്ലെന്നും അറിയുന്നു. ഇതുതന്നെ സംസാരബന്ധമോചനം, അഥവാ മോക്ഷം—

മ:—

ന സംദൃശേ തിഷ്ഠതി രൂപമസ്യ
　　ന ചക്ഷുഷാ പശ്യതി കശ്ചനൈനം
ഹൃദാ മനീഷാ മനസാഭിക്ലൃപ്തോ
　　യ ഏതദ്വിദുരമൃതാസ്തേ ഭവന്തി　　　　||൧൪||

അ: —

അസ്യ രൂപം സംദൃശേ ന തിഷ്ഠതി—ആത്മസ്വരൂപം ഇന്ദ്രിയവിഷയമായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നില്ല; കശ്ചന ഏനം ചക്ഷുഷാ ന പശ്യതി—ആരുമിതിനേ കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുന്നില്ല; യേ. ഏതൽ മനീഷാ ഹൃദാ മനസാ അഭിക്ലൃപ്തഃ വിദുഃ തേ അമൃതാഃ ഭവന്തി—ആർ ഇതിനേ ബുദ്ധിയാൽ നിയന്ത്രിതമായ മനനത്താൽ പ്രകാശിതം എന്നറിയുന്നുവോ അവർ അമൃതരായിത്തീരുന്നു.

വ്യാ:—

മുൻ മന്ത്രത്തിൽ പുരുഷനു് തിരിച്ചറിയത്തക്കതായ ഒരടയാളവുമില്ലെന്നു പറഞ്ഞു. യാതൊരു ലിംഗവുമില്ലാത്തതാണെങ്കിൽ അതു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു വിഷയമാവാനും വയ്യ; ആക്കും, ഏതു യോഗിക്കും ഏതു ജ്ഞാനിക്കും, ഇതു ഇന്ദ്രിയഗോചരമായിത്തീരുകയില്ല. ഇതിനേ കാണാനോ കേൾക്കാനോ ഒന്നും വയ്യ; ഇതു പ്രത്യക്ഷാതീതമാണു.

ഇന്ദ്രിയമാർഗമായി കിട്ടുന്ന അറിവുമുഖാന്തരമാണു് നമുക്കേതിന്റേയും സദ്ഭാവം ബോധ്യപ്പെടുന്നതു; ചിലപ്പോൾ നേരേ

ഇന്ദ്രിയമാർഗ്ഗമായിട്ടു (direct perception), ചിലപ്പോൾ പരമ്പരാസിദ്ധമായിട്ടു (by inference based on direct perceptions), എന്നേയുള്ളൂ. ഇന്ദ്രിയമാർഗ്ഗമായിട്ടിതിന്റെ സദ്ഭാവം പോലുമറിയാൻ വയ്യെങ്കിൽ പിന്നെ ഇതിനേപ്പററി എങ്ങിനെ വല്ലതുമറിയാം.

മനീഷാ—മനീട് എന്നതിന്റെ തൃ. ഏകവചനം; മനീട് മനസ്സിനേ നിയന്ത്രിക്കുന്നതു. മനസ്സ—ഇന്ദ്രിയഗ്രാമനാഥൻ.

മനസ്സു വിഷയജ്ഞാനങ്ങളേ സമ്പാദിച്ചു ബുദ്ധിക്കു കൊടുക്കുന്നു. ഈ കിട്ടിയ അറിവിനേവച്ചു ബുദ്ധി അനുമാനാദി വിചാരങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നു. സാമാന്യമായി ഇന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സുംകൂടി, ബുദ്ധിക്കു സനിഷ്കൃഷ്മാലോചിക്കാൻവേണ്ട സൗകര്യം ലഭിക്കാത്തതരത്തിൽ, അത്ര അധികവും തുടരെത്തുടരെയായും വിഷയജ്ഞാനങ്ങളേ സമ്പാദിച്ചുകൂട്ടുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല ബുദ്ധിയേ, മനസ്സ്; വിഷയജ്ഞാനസമ്പാദനത്തിനുള്ള ഉപായചിന്തയിലേപ്പെടുത്തി ബുദ്ധിക്കു സംഗതികളുടെ യഥാത്ഥസ്ഥിതിഗതികളേപ്പററി ഒട്ടുമേ ചിന്തിക്കാൻ തരംകൊടുക്കുന്നില്ല. ഇവസ്ഥ മാററി മനസ്സിന്റെ ഈശത്വം, നിയന്ത്രണാധികാരം, സമ്പാദിച്ചു ബുദ്ധിയുടെ മനനത്താൽ (മനസാ—മനനരൂപേണ, ശങ്കരൻ) വേണം ബ്രഹ്മത്തേ അറിവാൻ. അതായതു, വിഷയചാരിത്വത്തിൽ മനസ്സിനേ യഥേഷ്ടം വിടാതെ തടഞ്ഞുനിറുത്തി ബുദ്ധി തന്റെ അനുമാനാദി പ്രഭാവരൂപത്തിലുള്ള മനനംകൊണ്ടു ആത്മാവിന്റെ യാഥാത്ഥ്യം അറിയണം. ഇങ്ങനെ മാത്രമേ ആത്മാവു ദർശിക്കപ്പെടാൻ കഴിയു. ഈ വിധത്തിൽ ആത്മാവിന്റെ യാഥാത്ഥ്യം അറിയുന്നവൻ അമൃതനായിത്തീരുന്നു.

മ:—

യദാ പഞ്ചാവതിഷ്ഠന്തേ
ജ്ഞാനാനി മനസാ സഹ
ബുദ്ധിശ്ച ന വിചേഷ്ടതി
താമാഹുഃ പരമാം ഗതിം ||൧൦||

അ:—

യദാ പഞ്ചജ്ഞാനാനി മനസാ സഹ അവതിഷ്ഠന്തേ—എപ്പോൾ അഞ്ചു ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സിനോടു ചേൎന്നു നില്ക്കുന്നുവോ; ബുദ്ധിഃ ച ന വിചേഷ്ടതി—ബുദ്ധിയും ചേഷ്ടിക്കാതെയാകുന്നുവോ; താം പരമാം ഗതിം ആഹുഃ—ആ അവസ്ഥയെ പരമമായ ഗതി എന്നു പറയുന്നു.

വ്യാ:—

ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയത്തിൽ പ്രവൎത്തിച്ചു കഴിയാതെ മനസ്സിനോടു ചേൎന്നു നില്ക്കണം. ഇന്ദ്രിയം, അൎത്ഥം, മനസ്സ്, ഇവ മൂന്നും ചേൎന്നാണു വിഷയത്തിൽ പ്രവൎത്തിക്കുന്നതു. ഇവ മൂന്നും വിഷയത്തിൽനിന്നും വിരമിക്കണം എന്നൎത്ഥം. കൎമ്മേന്ദ്രിയത്തെപ്പററിപ്പറയാത്തതെന്തു്? ജ്ഞാനേന്ദ്രിയ മാൎഗ്ഗമായി വന്നുചേരുന്ന ജ്ഞാനങ്ങളാണു കൎമ്മേന്ദ്രിയവൃത്തിക്കു ചോദനമായി തീരുന്നതു. അതു കൊണ്ടു ജ്ഞാനാഗമനമെപ്പോൾ തടയപ്പെടുന്നുവോ കൎമ്മവൃത്തിയുമപ്പോൾ തടയപ്പെടും. പൂൎവ്വസംസ്കൃതജ്ഞാനം കൎമ്മചോദനമായിത്തീരാം; എന്നാൽ സംസ്കൃതജ്ഞാനകോശമായ മനസ്സിനേക്കൂടെ തടയണമെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ അതിനുമവകാശമില്ലാതെയാവുന്നു. ഇപ്പോൾ ബുദ്ധി തനിച്ചായി. ഇതും ചേഷ്ടിക്കരുതെന്നു പറയുന്നു. ഇന്ദ്രിയം മനസ്സ് ബുദ്ധി ഇവ ചേഷ്ടിക്കാത്തവസ്ഥയാണല്ലോ സുഷുപ്തി. ഈ സുഷുപ്തിതന്നെയാണോ പരമാവസ്ഥ എന്നു ചോദ്യം വരാം. ഇവിടെ ബുദ്ധിവിഷയാഭിമുഖമായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നില്ലെന്നേയുള്ളു; സുഷുപ്തിയിലേപ്പോലെ സൎവ്വഥാ നിശ്ചേഷ്ടമല്ല. "ഹൃദാ മനീഷാ മനസാഭിക്ലൃപ്തഃ" എന്ന മന്ത്രഭാഗത്തിലന്തൎഭവിച്ചിട്ടുള്ള ആത്മപരമായ മനനം ഇപ്പോഴും

ബുദ്ധിക്ക ശേഷിക്കുന്നുണ്ട്. 'ബുദ്ധിശ്ച ന വിചേഷ്ടതി' എന്നല്ല 'വിചേഷ്ടതി' എന്നാണു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നോർമിക്കുക.

മ:—

താം യോഗമിതി മന്യന്തേ
സ്ഥിരാമിന്ദ്രിയധാരണാം
അപ്രമത്തസ്തദാ ഭവതി
യോഗോ ഹി പ്രഭവാപ്യയൗ ||൧൧||

അ:—

താം സ്ഥിരാം ഇന്ദ്രിയധാരണാം യോഗം ഇതി മന്യന്തേ— ഈ സ്ഥിരമായ ഇന്ദ്രിയധാരണത്തെ യോഗം എന്നു വിചാരിക്കപ്പെടുന്നു; തദാ അപ്രമത്തഃ ഭവതി—ആ അവസ്ഥയിൽ പ്രമാദമില്ലാത്തവനായി ഭവിക്കുന്നു; യോഗഃ പ്രഭവാപ്യയൗ ഹി—യോഗം എന്ന അവസ്ഥ പ്രഭവ അപ്യയങ്ങൾ ഉള്ളവയാണു.

വ്യാ:—

ഈ ഇന്ദ്രിയബുദ്ധിമനസ്സുകളുടെ ധാരണയേ, വിഷയാദിമുഖമായ വൃത്തിനിയന്ത്രണത്തെ, യോഗം എന്നു പറയുന്നു. യഥാൎത്ഥത്തിൽ ഇതു ഒന്നുമായുള്ള ഒരു *യോഗം* അല്ല, വിഷയ*വിയോഗം* ആണു്. ഈ അവസ്ഥയിൽ പ്രമാദങ്ങൾക്കവകാശമില്ല. പ്രമാദത്തിനു ഏകകാരണമായ ബുദ്ധിയുടെ വിഷയപരമായ, അവിദ്യാരൂപത്തിലുള്ള, തക്കം ഇവിടെ ഇല്ല; അതിനാലനുമാനപ്പിശക വന്നുപോകാനില്ല. ഈ യോഗാവസ്ഥയ്ക്കു പ്രഭവം-ഉൽപത്തിയും, അപ്യയം-ലയവും ഉണ്ടു്. വ്യുത്ഥിതാവസ്ഥതന്നെ ലയാവസ്ഥ. ധാരണ എപ്പോൾ എളയ്ക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ യോഗാവസ്ഥ നശിക്കുന്നു, എപ്പോൾ ഉറപ്പിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ പ്രത്യക്ഷമാ

വുകയും ചെയ്യുന്നു. ജ്ഞാനയോഗത്തിന്റെ *ധാരണാ*രൂപ മാണിതു.

മ:—

നൈവ വാചാ ന മനസാ
	പ്രാപ്തും ശക്യോ ന ചക്ഷുഷാ
അസ്തീതി ബ്രുവതോഽന്യത്ര
	കഥം തദുപലഭ്യതേ			॥൧൨॥

അ:—

വാചാ ന, മനസാ ന, ചക്ഷുഷാ ഏവ പ്രാപ്തും ന ശക്യഃ—(പരമാത്മാവു)വാക്കുകൊണ്ടോ, മനസ്സുകൊണ്ടോ, കണ്ണുകൊണ്ടോ പ്രാപിക്കപ്പെടാവുന്നതല്ല; അസ്തി ഇതി ബ്രുവതഃ അന്യത്ര തൽ കഥം ഉപലഭ്യതേ—ഉണ്ടെന്നുപറ യുന്നവരേയൊഴിച്ചു മററുള്ളവൎക്കതെങ്ങിനെ ലഭ്യമാകും?

വ്യാ:—

ബ്രഹ്മത്തേ, ആത്മാവിനേ, കൎമ്മജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളേ കൊണ്ടോ ബുദ്ധികൊണ്ടനുമാനിച്ചിട്ടോ, പ്രത്യക്ഷാനുഭവ മാക്കാൻ ആൎക്കും സാധ്യമല്ലെങ്കിൽ, അതുണ്ടെന്നു പറയുന്ന വൎക്ക *പറയാമെന്നല്ലാതെ* മററുള്ളവൎക്കുതുണ്ടെന്നെങ്ങിനെ ബോധ്യപ്പെട്ടും?

ഇതൊരൊന്നാന്തരം ചോദ്യമാണു്? ശങ്കരപൂജ്യപാദങ്ങളുടെ ഉത്തരം തന്നെ ഇന്നത്തേ ഭാഷയിൽ രൂപാന്തരപ്പെടുത്തിപ്പറയാം.

ഈ കാണുന്ന ലോകം, ചരാചരപ്രപഞ്ചം, ഉണ്ടെന്നു് ആൎക്കും പ്രത്യക്ഷാനുഭവമാണല്ലൊ. ഇതിൽ പണ്ഡിതപാമര ഭേദമില്ല. ഈ കാണുന്നതെല്ലാം ഏതോ കാരണത്തിൽനിന്നു

മുൽഭവിച്ച കാൎയ്യമാവാനേ തരമുള്ളുവെന്നു അല്പം പോലും ചിന്തിക്കുന്ന ആരും സമ്മതിക്കുമെല്ലോ. ഇല്ലാത്തതിൽ നിന്നു് ഉള്ളതായ ഒന്നുണ്ടാവാൻ വയ്യ-nothing comes out of nothing- എന്നും ഉള്ളതൊന്നുമൊരിക്കലും നശിക്കാൻ വയ്യ—neither matter nor energy, nothing can be destroyed— എന്നും, ഇന്നു സകലൎക്കും അറിയാം. രണ്ടും ചേൎത്താലോചിച്ചാൽ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിനു് നാശമില്ലാത്തതായ ഒരു മൂലസത്ത ഉണ്ടാകാതെ വയ്യെന്നു നിശ്ചയം. ഇതിനുക്ലുപ്തമായ ഒരു രൂപ കല്പനയുംവയ്യ; എന്തെന്നാൽ, രൂപം ഒരു ക്ലുപ്തിയില്ലാത്ത മൂലകാരണത്തിന്റെ മാറാവുന്ന കാൎയ്യഭാവം മാത്രമാണല്ലൊ. ഇതുതന്നെബ്രഹ്മം.

പ്രത്യക്ഷലോകം വികാരപൂൎണ്ണമാണെന്നും (Universe is ever changing and is in perpetual motion) വികാരഫലത്തെയാണു നാം പ്രത്യക്ഷലോകമായിട്ടറിയുന്നതെന്നും (what appeals to our senses is only energy in some form released as the result of changes) നമുക്കറിയാം. വികാരമുള്ള ഏതിനും നിൎവ്വികാരമായൊരവസ്ഥ, (potential) കല്പനചെയ്യാതെയും തരമില്ല. അപ്പോൾ നാം മുൻ കണ്ട സൎവ്വമൂലത്തിനുള്ള സ്ഥിരാവസ്ഥ നിൎവ്വികാരാവസ്ഥയാണെന്നുവന്നു. ഈ സൎവ്വമൂലകല്പന ഒരു വെറും *മിഥ്യാസങ്കല്പ*മല്ലെന്നും, ഈയവസ്ഥയിലിതു പ്രത്യക്ഷമല്ലെങ്കിലും ഇതാണിതിന്റെ *യഥാൎത്ഥാ*വസ്ഥ എന്നും പ്രത്യക്ഷപ്രമാണന്യായമനുസരിച്ചുതന്നെ അനുമാനിക്കാം. ഇപ്പോൾ, ബ്രഹ്മത്തിന്റെ വികാരമാണോ പ്രത്യക്ഷലോകം, എന്നൊരാൾ ചോദിക്കാം. വൈദ്യുതിയുടെ *വികാര*മാണോ ദൂരശ്രവണി? അല്ല; വൈദ്യുതിക്കൊരു വികാരവുമേല്പെടുന്നില്ല. അതിന്റെ സദ്ഭാവമാത്രത്താൽ ചിലതിൽ ജനിക്കുന്ന വികാരങ്ങളേ ചില പ്രത്യേകതരത്തിൽ പ്രവൎത്തിപ്പിക്കുമ്പോൾ ദൂരശ്രവണിതപം സാധിക്കുന്നു എന്നേയുള്ളൂ. ഈ ദൂരശ്രവണിയുണ്ടാക്കാനു

പയോഗിച്ച സാധനങ്ങളിലും, ഞാനിപ്പോഴെഴുതാനുപയോഗി ക്കുന്ന പേനയിലും, ഈ കടലാസിലും എല്ലാം വൈദ്യുതിയുണ്ട്. അതിന്റെ സ്വാവസ്ഥ ഇന്ദ്രിയഗോചരമല്ല, അതായതു പ്രകട മല്ല. വൈദ്യുതി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുക എന്നു വച്ചാൽ അതിന്റെ സദ്ഭാവം കാരണം ചില സാധനങ്ങളിൽ ചില ചില വികാര ങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുക എന്നേ അർത്ഥമുള്ളൂ. ഇതിനു് വൈദ്യു തിപ്രത്യക്ഷപ്പെടുക എന്നാണു വ്യവഹാരഭാഷ എന്നേ യഥാർത്ഥ ത്തിൽ പറയാവൂ.

പുറകോട്ടു പുറകോട്ടാലോചിക്കുമ്പോൾ വസ്തു (Matter) എന്നു പറയുന്നതു വൈദ്യുതിയുടെ ഒരു ഘനീഭാവാവസ്ഥ (Ions) മാത്രമാ ണെന്നു പ്രകൃതിതന്ത്രങ്ങൾ പറയുന്നു. ഇപ്പോൾ വൈദ്യുതി എന്ന *കേവലവസ്തു* electric potential-നിവികാരവും ഇതില്ലാതെ ഒന്നി ല്ലഎന്ന മട്ടിൽ സർവ്വം പൂരണംചെയ്തുകൊണ്ടു് അനാദിയുമനന്ത വുമായി നിൽക്കുന്നു എന്നു കാണാം. എന്നാൽ ഇതു *വൈദ്യുതി യായി നാമറിയുന്ന ശക്തിവിശേഷമല്ലെന്നും നാമഗുണാദിക്കതീതമായ ഒരു കേവലകല്പനയാണെന്നും* പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കണം. ഇതു തന്നേ ബ്രഹ്മം എന്നു ഇപ്പോൾ വച്ചുകൊൾക; അടുത്ത മന്ത്രം ശേഷം പറഞ്ഞുകൊള്ളും.

മ:—

അസ്തീത്യേവോപലബ്ധവ്യ-
　　സ്തത്വഭാവേന ചോഭയോഃ
അസ്തീത്യേവോപലബ്ധസ്യ
　　തത്വഭാവഃ പ്രസീദതി　　　　||൧൩||

അ:—

അസ്തി ഇതി ഏവ തത്വഭാവേന ച ഉപലബ്ധവ്യഃ— ഉണ്ടെന്നുതന്നെ തത്വഭാവംകൊണ്ടും അറിയാവുന്നതാണു്;

ഉഭയോഃ—രണ്ടിലും വച്ചു്; അസ്തി ഇതി ഏവ ഉപലബ്ധസ്യ—ഉണ്ടു് എന്നുതന്നെ കല്പിച്ചു പുറപ്പെടുന്നവനു് തത്വഭാവഃ പ്രസീദതി—തത്വഭാവം പ്രസന്നമായിരിക്കും.

വ്യാ:—

“അസ്തീതിബ്രുവതോഽന്യത്ര കഥം തദുപലഭ്യതേ” എന്ന മുൻചോദ്യത്തിനുത്തരമാണിതു. നചികേതസ്സിൻെറ മൂന്നാം വരം ചോദിക്കുന്ന വ: i 10-ലേ. ചോദ്യത്തിനും ഇതുത്തരം ആണു.

ആത്മാവു് ഉണ്ടു് എന്നുതന്നെ വേണം വിചാരിക്കുവാൻ. എന്നാൽ പരമമായ യഥാർത്ഥം ആലോചിക്കുമ്പോൾ അതു് ഉണ്ടെന്നും ഇല്ലെന്നും പറയാൻ വയ്യാത്തതാണു്; എന്തെന്നാൽ അതു സദസദ്പരമാണു്. എന്നാൽ സത്തുമല്ലസത്തുമല്ല എന്ന വചനം ഒരുവിധത്തിലും ബുദ്ധിക്കു സ്വതേ ഗ്രഹിക്കാവുന്നതല്ല. ഉണ്ടു് എന്നെടുത്തുകൊണ്ടു ചർച്ചചെയ്താൽ ഈ സദസദ്പരഭാവം പ്രസന്നമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും.

ബുദ്ധികൊണ്ടാലോചിച്ചാൽ ആത്മാവുണ്ടു് എന്നോ ഇല്ല എന്നോ ഒരിക്കലുമുറപ്പിച്ചു പറയാവുന്നതല്ല. എന്തോ ഒന്നു *പരമമൂലമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നേ മതിയാവൂ* എന്നു വരയേയുക്തികൊണ്ടു കിട്ടു. ഇതുകൊണ്ടു് ഉണ്ടു് എന്നു പറയാറായില്ലെല്ലോ. ഒന്നുംതന്നെ ഇല്ലെന്നു പ്രതിഷേധിക്കാൻ വയ്യ (a negative cannot be proved.) വിശേഷിച്ചും യുക്തിക്കു് ഉണ്ടായിരുന്നേ തീരൂ എന്നു തോന്നുന്ന ഒന്നു ഇല്ലെന്നു പറയാനൊട്ടുമേ വയ്യ. ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നു പറയാൻ വയ്യാത്തതായ ഒന്നു ഉണ്ടായിരുന്നേ മതിയാവൂ എന്നു പറഞ്ഞാൽ ആ വാക്യം ഒട്ടുമേ പ്രസന്നമല്ലല്ലൊ. ഉണ്ടു് എന്നു കല്പിച്ചു തത്വചിന്ത ചെയ്താൽ ആത്മാവിൻെറ സദസദ്

മായ യാഥാത്മ്യം സുഖമായി മനസ്സിലാക്കാം. (If the existence of Atma is accepted as a hypothesis and proceeded with, its true Being can be logically argued and clearly graaped ഇങ്ങനെ ഒരു സങ്കല്പം സ്വീകരിച്ചു വ്യവഹരിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം പ്രകൃതിതന്ത്രങ്ങളിലും സർവ്വസാധാരണമാകയാൽ കൈക്കൊള്ളാവുന്നതുതന്നെ.

മ:—

യദാ സർവ്വേ പ്രമുച്യന്തേ
　　കാമാ യേഽസ്യ ഹൃദി ശ്രിതാഃ
അഥ മർത്ത്യോഽമൃതോ ഭവ-
　　ത്യത്ര ബ്രഹ്മ സമശ്നുതേ　　　　||൧൪||

അ:—

യദാ അസ്യ ഹൃദി ശ്രിതാഃ യേ സർവ്വേ കാമാഃ പ്രമുച്യന്തേ—എപ്പോൾ തന്റെ മനസ്സിനെ ആശ്രയിച്ചുകിടക്കുന്ന കാമനകളെല്ലാം വിട്ടുനീങ്ങുവോ; അഥ മർത്ത്യഃ അമൃതഃ ഭവതി—അപ്പോൾ മർത്ത്യൻ അമൃതനായിത്തീരുന്നു; അത്ര ബ്രഹ്മ സമശ്നുതേ—ഇപ്പോൾ ബ്രഹ്മമായിത്തീരുന്നു.

വ്യാ—

ബ്രഹ്മസമശ്നുതേ—ബ്രഹ്മൈവഭവതീത്യർത്ഥഃ (ശങ്കരൻ)

മനുഷ്യരുടെ മനസ്സിൽ പല കാമനകളുമുണ്ട്; സകലപ്രാണികളുടെയും മനസ്സിലുണ്ട്. കാമനകളുടെയെല്ലാം മൂലരൂപം സുഖം വേണം എന്നുതന്നെ. കാമനകളെല്ലാം വിടണം എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ലൗകികമായ കാമനകൾ മാത്രം വിട്ടാൽ പോരാ, ബ്രഹ്മപ്രാപ്തി വന്നാൽ സുഖമായിരുന്നു; അതിനാലതു കിട്ടണം എന്ന കാമനപോലും വിടണം എന്നർത്ഥമാ

ക്കണം. ഇങ്ങനെ സകല കാമനകളും തീന്നാൽ പിന്നെ ഇവന്നു കിട്ടേണ്ടതായോ കിട്ടാവുന്നതായോ ഒന്നുമേയില്ല. ഇവൻെറ ബുദ്ധിക്കോ മനസ്സിന്നോ മോലൊരു ക്ഷോഭവുമുണ്ടാവാനില്ല. ഇതു തന്നെ പരമശാന്തി; ഇതുതന്നെ നിർവ്വികാരാവസ്ഥ; ഇതുതന്നെ ബ്രഹ്മാവസ്ഥ. ഇവനിപ്പോൾ ഈ ബ്രഹ്മാവസ്ഥയനുഭവിക്കുന്നു. (അശ്നുതേ)

നിത്യനായ ബ്രഹ്മംതന്നെ താനും എന്നനുഭവം വരുന്നതി നോടുകൂടി മരണാദിഭയം *തന്നെ* സംബന്ധിക്കുന്നതല്ലെന്നറിഞ്ഞു് ഇതുവരെ *താൻ* മരിക്കുന്നവനാണെന്നുണ്ടായിരുന്ന വിചാരം പോയി *താൻ* നിത്യനും അമൃതനും തന്നെ എന്നു ബോധിക്കുന്നു. ശരീരം വിടും; ശരി തന്നെ. ഇവിടെ നിന്നും കാശിക്കു പുറപ്പെ ട്ടാൽ അതുവരെയുള്ള വഴി പല വണ്ടിയിലായിട്ടാണു കഴിയുക. മദിരാശിവരെ എത്തിയാൽ ആ വണ്ടി വിട്ടു മറെറാന്നിൽ കയറും, മറെറാരിടത്തുവെച്ചു അതുംവിട്ടിനിയൊന്നിലാവും, എന്നാൽ പുറപ്പെട്ടയാൾ എങ്ങുമേ മാറുന്നില്ല; അങ്ങററം വരെ ആ ആൾ ഒന്നുതന്നെ. ഇതാണമൃതത്വബോധത്തിൻെറ ഏകദേശരൂപം.

മ:—

യദാ സർവേ പ്രഭിദ്യന്തേ
　　ഹൃദയസ്യേവ ഗ്രന്ഥയഃ
അഥ മർത്ത്യോഽമൃതോ ഭവ-
　　ത്യേതാവദ്ധ്യനുശാസനം ॥൧൫॥

അ:—

യദാ ഹൃദയസ്യ ഗ്രന്ഥയഃ സർവേ ഏവ പ്രഭിദ്യന്തേ അഥ മർത്ത്യഃ അമൃതഃ ഭവതി—എപ്പോൾ ഹൃദയത്തിൻെറ ഗ്രന്ഥി കളെല്ലാം പൊട്ടുന്നുവോ, അപ്പോൾ, മർത്ത്യൻ അമൃതനായി

ത്തീരുന്നു; ഏതാവൽ ഹി അനുശാസനം—ഇത്രത്തോളമേ ഉപദേശിക്കാൻ സാധ്യമുള്ളൂ.

വ്യാ:—

ഹൃദയഗ്രന്ഥികൾ എന്നു വച്ചാൽ 'എന്റേതു്' എന്ന മമതാരൂപത്തിലുള്ള കെട്ടുപാടുകൾ എന്നർത്ഥം. ഈ മമതാബന്ധം പോകുന്നതുകൊണ്ടാണു കാമനകൾ ഇല്ലാതെയാവേണ്ടതു. ശരീരാദിയെ *ഞാൻ* എന്ന ഭാവവുമായി കൂട്ടിക്കെട്ടുന്നതാണു ഗ്രന്ഥികൾ എന്റെ ശരീരം, എന്റെ പുത്രൻ, ഞാൻ സുഖിക്കുന്നു, ഞാൻ ദുഃഖിക്കുന്നു; ഞാൻ മരിക്കുന്നു, എന്നിത്യാദി *ഞാൻ* ഭാവവും ശരീരാദിയുമായി ഉടയരൂപത്തിലേപ്പെട്ടുന്നൊരു ബന്ധമാണിതു. ഈ ബന്ധംവഴിക്കാണു കാമനകൾ ജനിക്കുന്നതും പ്രവർത്തിക്കുന്നതും. ഈ ബന്ധമററാൽ കാമനയും തീൎന്നു; മുൻ മന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞ വിധം അമൃതത്വവും ബ്രഹ്മഭാവവും വന്നു.

ഇത്രത്തോളമേ ഉപദേശിക്കാൻ സാധിക്കയുള്ളൂ. ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കുള്ള വഴി കാണിച്ചുകൊടുക്കാനേ സാധ്യമുള്ളൂ, അതിതാ പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു; ബ്രഹ്മം പ്രാപിപ്പിക്കാനാകട്ടെ എളുതല്ല എന്നർത്ഥം. മമതാബന്ധങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുക; ഇതു മാത്രം സാധിച്ചാൽ മതി മററെല്ലാം ശരിക്കു വന്നുചേൎന്നുകൊള്ളും. ഇതത്രയെളുപ്പമല്ല. അതിജാഗ്രതയോടുകൂടിയ നിരന്തരാഭ്യാസമൊന്നിനേ ഈ ബന്ധനാശം ചെയ്വാൻ ശേഷിയുള്ളൂ. ഇതു അവനവൻ ചെയ്കയല്ലാതെ മററാരാൽ ചെയ്യുതരാവുന്നതല്ല. ഈ മാർഗം എത്ര ജാഗ്രതയുള്ള മഹാബുദ്ധിമാനും "ക്ഷുരസ്യധാരാ നിശിതാ ദുരത്യയാ"തന്നെ.

മ:—

ശതം ചൈകാ ച ഹൃദയസ്യ നാഡ്യ-
സ്താസാം മൂർദ്ധാനമഭിനിഃസ്സൃതൈകാ
തയോർദ്ധ്വമായന്നമൃതത്വമേതി
വിഷ്വങ്ങന്യാ ഉൽക്രമണേ ഭവന്തി ||൧൬||

അ:—

ഹൃദയസ്യ നാഡ്യഃ ശതം ച ഏകാ ച—ഹൃദയത്തിന്നു് നൂറും ഒന്നും നാഡികൾ (അനേകം) ഉണ്ടു്. താസാം ഏകാ മൂർദ്ധാനം അഭിനിഃസ്സൃതാ—അവയിൽ ഒന്നു മൂർദ്ധാവിലേക്കു പോകുന്നു; തയാ ഊർദ്ധ്വം ആയൻ അമൃതത്വം ഏതി— അതിൽക്കൂടെ മുകളിലേക്കു പോകുന്നവൻ അമൃതത്വം പ്രാപിക്കുന്നു; വിഷ്വങ് അന്യാഃ ഉൽക്രമണേ ഭവന്തി—വിഷ്വക്കുകളായ മററവ മരണത്തിനായി ഭവിക്കുന്നു.

വ്യാ:—

ഉൽക്രമണം — മരണം; മരണാദ്യനർത്ഥഫലരൂപമായ സംസാരപ്രതിപത്തി എന്നർത്ഥം.

ഹൃദയം—ശരീരശാസ്ത്രത്തിലെ Heart അല്ല. അഷ്ടാംഗയോഗപ്രകാരമർത്ഥം കല്പിക്കുമ്പോൾ Solar Plexus ആയിട്ടു വരും. ജ്ഞാനപരമായി അർത്ഥം പറയുമ്പോൾ മനസ്സു മുതലായവയുടെ സ്ഥാനം എന്നു വരും.

ശതം—അനവധി എന്നർത്ഥം.

ഈ മന്ത്രത്തിന്നു് വേദാന്തവഴിക്കും അഷ്ടാംഗയോഗവഴിക്കും അർത്ഥം പറയാം. അഷ്ടാംഗയോഗപരമായ വ്യാഖ്യ സൂഗ്ര

ഹമാവണമെങ്കിൽ ആ ശാസ്ത്രം മുഴുവനിവിടെ ഒന്നവതരിപ്പിച്ചേ സാധിക്കൂ. അതു്, ഒരു മന്ത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിലുള്ളടക്കം ചെയ്യാൻ സാധ്യമല്ലാത്തതിനാലും പ്രകരണപരമായി ആവശ്യമില്ലാത്തതിനാലും ആ വഴിക്കുള്ള വ്യാഖ്യാനം ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഹൃദയം-മനസ്സ്-വിഷയാദികളുമായി ബന്ധമേർപ്പെടുന്നതായ അനേകം മാർഗങ്ങളുണ്ടു്. മനനരൂപത്തിൽ, വിഷയങ്ങളുമായി ബന്ധമില്ലാത്തതായി, പരമാത്മതത്വബോധത്തിലെത്തിക്കുന്നതായ ഒരു മാർഗം—ബുദ്ധിയുടെ ഗതി—ഉണ്ടു്. ഈ മാർഗമാശ്രയിച്ചു പുറപ്പെട്ടാൽ, ബുദ്ധ്യാദിയേ പരമാത്മജ്ഞാനപ്രാപ്ത്യർത്ഥം വിനിയോഗിച്ചാൽ, ബ്രഹ്മപ്രാപ്തിയുമമൃതത്വവും മുൻപറഞ്ഞവിധം ലഭിക്കും. വിഷയങ്ങളിലേക്കു നയിക്കുന്ന ആ അനേകമാർഗങ്ങളേ, ചിലതിനേയോ പലതിനേയോ, ആശ്രയിച്ചു പുറപ്പെട്ടാൽ, മരണാദ്യനർത്ഥഫലപ്രദങ്ങളായ വിഷയങ്ങളിൽ, സംസാരത്തിൽ, ചെന്നുചേരുകയും ചെയ്യും.

മ:—

അങ്ഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷോഽന്തരാത്മാ
സദാ ജനാനാം ഹൃദയേ സന്നിവിഷ്ടഃ
തം സ്വാച്ഛരീരാൽ പ്രവൃഹേ-
ന്മുഞ്ജാദിവേഷീകാം ധൈര്യേണ
തം വിദ്യാച്ഛുക്രമമൃതം
തം വിദ്യാച്ഛുക്രമമൃതമിതി ||൧൭||

അ::—

അംഗുഷ്ഠമാത്രഃ പുരുഷഃ ജനാനാം ഹൃദയേ സദാസന്നിവിഷ്ടഃ അന്തരാത്മാ—അംഗുഷ്ഠമാത്രനായി സകലത്തും നിറയുന്നതായ പുരുഷൻ ജീവികളുടെ ഹൃദയത്തിൽ സദാ സന്നിവിഷ്ടനായ അന്തരാത്മാവുതന്നെ; തം മുഞ്ജാൽ

ഈഷികാം (ഇവ) സ്വാൽ ശരീരാൽ ധൈര്യേണ പ്രവൃ ഹേൽ—മുഞ്ഞയിൽനിന്നും നടുത്തണ്ടുപോലെ സ്വന്തം ശരീരത്തിൽനിന്നും ബുദ്ധിപൂർവ്വം വലിച്ചെടുക്കണം; തം ശുക്രം അമൃതം വിദ്യാൽ—അതിനെ പരിശുദ്ധവും നിത്യവും (ആയ പരമാത്മാവെന്നു്) അറിയണം.

വ്യാ:—

അംഗുഷ്ഠമാത്രഃ—വല്ലി iv. ൧൨. നോക്കുക.

ഉപാധിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുമ്പോൾ മേയമെങ്കിലും ഇനി യൊന്നില്ലാത്തവിധം സർവ്വം നിറയുന്നതായ ആ പരമാത്മാവു തന്നെയാണു് അന്തരാത്മരൂപത്തിൽ സദാ മനുഷ്യഹൃദയത്തി ലിരിക്കുന്നതു. ഏകന്റെ അന്തരാത്മാവു എന്നു വരുമ്പോൾ മേയമെന്നു തോന്നാം; എന്നാൽ, യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇതു മേയമല്ല. മറ്റൊന്നില്ലാത്തവിധംസർവ്വവും നിറയുന്ന പുരുഷൻ ആണിതു. വിവേകത്തോടുകൂടി ശരീരാദ്യുപാധികളിൽനിന്നും ഇതിനേ വേർ തിരിച്ചുകാണണം. ഇതുതന്നെയാണു് സകലത്തിലും നിറയുന്ന പരിശുദ്ധനും നിത്യനുമായ ആത്മാവു് എന്നു അറിയണം.

മ:—

മൃത്യുപ്രോക്താം നചികേതോƒഥ ലബ്ധ്വാ
　　വിദ്യാമേതാം യോഗവിധിം ച കൃത്സ്നം
ബ്രഹ്മപ്രാപ്തോ വിരജോƒഭൂദ്വിമൃത്യു-
　　രന്യോƒപ്യേവം യോ വിദധ്യാത്മമേവ ||൧൮||

അ:—

അഥ നചികേതഃ മൃത്യുപ്രോക്താം ഏതാം വിദ്യാം കൃത്സ്നം യോഗവിധിം ച ലബ്ധ്വാ വിരജഃ വിമൃത്യുഃ ബ്രഹ്മപ്രാപ്തഃ അഭൂൽ—അനന്തരം നചികേതസ്സു് മൃത്യു ഉപദേശിച്ച ഈ വിദ്യയേയും അതിനേ പ്രയോഗത്തിൽ

വരുത്താനുള്ള സമ്പ്രദായങ്ങളേയും പൂർണമായി ലഭിച്ചിട്ട രജസ്സില്ലാത്തവനും മരണമില്ലാത്തവനമായിട്ട ബ്രഹ്മത്വം സിദ്ധിച്ചവനായി; അന്യഃ യഃ അധ്യാത്മം ഏവം വിദ് (സഃ) അപി ഏവ (ഭവതി)—വേറേയും ആർ അധ്യാത്മ തത്വത്തേ ഈ വിധത്തിൽ അറിയുന്നുവോ അവനും ഇതു പോലെതന്നെ ഫലം ഭവിക്കും.

വ്യാ:—

യോഗവിധി—പ്രയോഗവിധി—അറിവിനേ ശരീരയാത്രയിൽ ഫലപ്രദമാകും വണ്ണം ഏതുവിധമെല്ലാം പ്രയോഗിക്കാമെന്നുള്ള ക്രമങ്ങൾ.

വിദ്യാം, യോഗവിധിം—രണ്ടും ചേർത്തു ഗ്രന്ഥജ്ഞാനവും പ്രായോഗികജ്ഞാനവും എന്നൎത്ഥം (Theoretical and practical knowledge)

വിരജഃ—√രഞ്ജ്, ഒട്ടുക. ബന്ധമില്ലാത്തതായി-പാപപുണ്യബന്ധം,കർമബന്ധം,ധർമാധർമബന്ധംഇവ ഇല്ലാത്തതായി.

നചികേതസ്സ മൃത്യു ഉപദേശിച്ച ആത്മവിദ്യയേ അതു പ്രയോഗത്തിൽ ഫലപ്രദമാക്കിത്തീൎക്കുവാനുള്ള വഴികളുൾപ്പെടെ പൂർണമായി ഗ്രഹിച്ചു; തൽഫലമായി ബന്ധമുക്തനും അമൃതനമായി ബ്രഹ്മപദം പ്രാപിച്ചു. ഈയവസ്ഥ അവനുമാത്രമേ കിട്ടുവെന്നോ മൃത്യു ഉപദേശിച്ചാലേ കിട്ടു എന്നോ ഇല്ല. ആൎക്കും അധ്യാത്മവിദ്യ പഠിച്ചു അവയേ പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തിയാൽ നചികേതസ്സിനു കിട്ടിയ ഫലം തന്നെ കിട്ടും; എന്നു ഫലശ്രുതി.

മ—

സഹ നാവവതു, സഹ നൗ ഭുനക്തു, സഹ വീര്യം കരവാവഹൈ. തേജസ്വി നാവധീതമസ്തു, മാ വിദ്വിഷാവഹൈ ||൧൯||

ഓം ശാന്തിഃ ഓം ശാന്തിഃ ഓം ശാന്തിഃ.

അ:—

സഹ നൌ അവതു—നമ്മെ രണ്ടുപേരേയും (വക്താവിനേയും ശ്രോതാവിനേയും) അറിവുനൽകി രക്ഷിക്കട്ടെ. (√അവ്—രക്ഷണ, ഗതി, കാന്തി, പ്രീതി, തൃപ്തി, അവഗമ..........)

സഹ നൌ ഭുനക്തു—നമ്മെ രണ്ടുപേരേയും ഫലമനുഭവിപ്പിച്ചു രക്ഷിക്കട്ടെ. (√ഭുജ് പാലനേ)

സഹ വീര്യം കരവാവഹൈ— നമുക്കു രണ്ടുപേർക്കും വീര്യമുണ്ടാകട്ടെ. (√വീര് വിക്രാന്തൗ സാമർത്ഥ്യം, കർമ്മകുശലത)

അധീതം നൌ തേജസ്വി അസ്തു—പഠിച്ചതു നമുക്കുതടവില്ലാത്തതായി ഭവിക്കട്ടെ. (√തിജ്—നിശാനേ sharp)

മാ വിദ്വിഷാവഹൈ—നാം പരസ്പരം ദ്വേഷിക്കാനിടവരാതെയിരിക്കട്ടെ.

വ്യാ:—

സർവാന്തര്യാമിയായ പരമാത്മാ അറിവു നൽകിയും, തൽ ഫലമനുഭവിപ്പിച്ചും നമ്മെ രക്ഷിക്കട്ടെ; വിദ്യകൊണ്ടുള്ള മാഹാത്മ്യം നമുക്കുണ്ടാവട്ടെ; നാം പഠിച്ചവിദ്യ ജീവിതയാത്രയിൽ സദാ ഉപകരിക്കത്തക്കവണ്ണം തടവററതായിത്തീരട്ടെ; നാം തമ്മിൽ മത്സരബുദ്ധിയോ പ്രമാദമോകൊണ്ടു പരസ്പരം ദ്വേഷിക്കാനിടവരാതെയിരിക്കട്ടെ.

പരമശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ.

ഇങ്ങനെ ആറാംവല്ലിയും

കാഠകോപനിഷത്തും—കഴിഞ്ഞു.

ശുദ്ധിപത്രം.

പുറം.	വരി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
13	16	ക്ലേത്തിന്ന	ക്ലേശത്തിന്ന്
17	1	രുത്തി	മനസ്സിരുത്തി
19	10	നാചികേതസ്സ്	നചികേതസ്സ്
20	1	തൃകർമ്മകൃത്	ത്രികർമ്മകൃത്
21	1	തൃഭിഃ	ത്രിഭിഃ
,,	15	തൃകർമ്മങ്ങൾ	ത്രികർമ്മങ്ങൾ
30	20	ആദ്ഭീർ	ആദ്ഭിർ
49	1	വേേ	വേറേ
67	20	ഇച്ഛൂരതി	ഇച്ഛൂതി
78	12	ഞാനിനല്ലം	ഞാനിനല്ലാ
,,	14	ബോധാ	ബോധം
114	24	തദനന്ത്യായ	തദാനന്ത്യായ
168	25	ആണ്ണെന്ന	ആണെന്ന
185	1	മായ	പരമായ
,,	11	ശ്രുതാഃ	ശ്രിതാഃ
189	19	അമൃതതം	അമൃതം
192	9	അയ്ഥ	അസ്ഥ

ഞങ്ങളുടെ
ചില പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ

		രൂ.	ണ.
മദ്ധ്യമവ്യാകരണം	ഏ. ആർ.	1	8
ലഘുപാണിനീയം 1-ം 2-ം ഭാഗങ്ങൾ		6	8
കേരളപാണിനീയം	ടി	5	0
മാളവികാഗ്നിമിത്രം (നാടകം)	ടി	1	8
മലയവിലാസം	ടി	0	4½
നളചരിതം ആട്ടക്കഥ കാന്താരതാരകം I & II	ടി	2	
ഭാഷാകുമാരസംഭവം	ടി	1	
അംബരീഷചരിതം	ടി	0	
സുയോധനൻ	എം. രാജരാജവർമ്മ.	1	6
രാമരാജാബഹദൂർ 2 ഭാഗങ്ങൾ	സി. വി.	4	0
ടി സംക്ഷിപ്തം	ടി	2	8
കുറുപ്പില്ലാക്കളരി	ടി	0	12
ഡാക്കുർക്ക് കിട്ടിയമിച്ചം	ടി	0	8
ചെറുതേൻ കൊളംബസ്	ടി	0	8
പാറപ്പുറം 1-ം 2-ം 3-ം ഭാഗങ്ങൾ		5	
ഭാസൻ 1-ം 2-ം ഭാഗങ്ങൾ		3	
ഭ[illegible]സാമ്രാജ്യം		1	
ത[illegible]		1	
പ[illegible]പ്പടയാളി		1	
[illegible]ർകോട്ടസ്വരൂപം		1	
സ്നേഹലത		2	
ജ്യോതിഷ്മതി		2	

ബി. വി. ബുക്ക്ഡിപ്പോ & പ്രിൻറിങ്ങ് വർക്ക്സ്

മെയിൻറോഡ്, പുത്തൻചന്ത, P. B. No. 19.

തിരുവനന്തപുരം—1.

എല്ലാ പുസ്തകങ്ങൾക്കും ഞങ്ങളോടു അപേക്ഷിക്കുക.